108-109 ISSN 0772-6384
XXXVIIe jg.-2-3

TEN MANDERE

HEEMKUNDIGE PERIODIEK
VOOR IZEGEM, EMELGEM EN KACHTEM

tm TEN MANDERE

HEEMKUNDIGE PERIODIEK
VOOR IZEGEM, EMELGEM EN KACHTEM

BESTUUR:

Voorzitter :
Dr. JEAN-MARIE LERMYTE
Kortrijksestraat 323, 8870 Izegem
tel.051/30 39 99

Ondervoorzitter :
ANTOON VANDROMME
Blauwhuisstraat 52, 8870 Izegem
tel. 051/30 31 35

Secretaris : ROBERT LEROY
Boomforeeststraat 49, 8870 Izegem
tel. 051/30 10 56

Ere-Penningmeester : ALBERIC DEPREZ
Ommegangstraat 69/1, 8870 Izegem
tel. 051/30 28 48

Penningmeester : ANDRE MISTIAEN
Hondekensmolenstr. 24, 8870 Izegem
tel. 051/30 36 69

Archivaris : ANDRE DEMEURISSE
Baronielaan 33, 8870 Izegem
tel. 051/30 46 58

Hoofdredacteur : BART BLOMME
Europastraat 13, 8770 Ingelmunster
tel./fax. 051/30 03 67

Leden :
LUC BILLIOUW
Ter Beemden 16, 8870 Izegem
tel. 051/30 12 23

FREDDY SEYNAEVE
Elegastlaan 14, 8870 Izegem
tel. 051/30 58 31

RAF VANDENBERGHE
Meensesteenweg 77, 8870 Izegem
tel. 051/30 46 23

HENDRIK WILLAERT
Krommekeerstraat 3, 8080 Ruiselede
tel. 051/68 82 45

REDACTIE :

Bart Blomme
Jean-Marie Lermyte
Antoon Vandromme
Raf Vandenberghe

BIBLIOGRAFIE VAN IZEGEM, EMELGEM EN KACHTEM

Met index op *Ten Mandere*

dr. Jean-Marie Lermyte

Aan dit nummer werkte mee :
Jean-Marie Lermyte, Kortrijksestraat 323, 8870 Izegem

Verantwoordelijke uitgever : Jean-Marie LERMYTE, Kortrijksestraat 323, 8870 Izegem.
Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn bijdrage en ontvangt 15 overdrukken.
Voor gehele en gedeeltelijke overname is de voorafgaandelijke toestemming van de heemkundige kring en de auteur vereist.
Bankrekeningnummer : 712-0700260-03

ALG. NUMMER **108-109**, 37ste JG. NR. 2-3 (november 1997)

LIJST ERELEDEN 1997

In Izegem :

Allewaert, Luc, Marktstraat 14
Allossery, Luc, Roeselaarsestraat 327
Ameye, Jean-Louis, Ommegangstr. 9 bus 3
Artex, Roeselaarsestraat 594
Basisschool, H.Familie, Leenstr. 110
Basisschool, St.-Tillo, Roeselaarsestr. 37
Basisschool, St.-Pieter, Prinsessestr.15
Berlamont, Paul, Prins Albertlaan 1
Bogaert, Jan, O.-L.-Vrouwestr. 20
Boucherie-Vanfleteren,B., Ambachtenst. 84
Boucherie-Verfaillie, B., Wallemotestr. 79
Boucherie, Christiane, Abelestraat 61
Bourgeois, André, Sint-Tillostraat 9
Bral-Dejonghe, Rudi, Ardooisestr.62
Bruyneel, R., Ingelmunsterstraat 57
EE.PP. Capucijnen, Roeselaarsestraat 291
Christiaens, Roselin, Grote Markt 17
Claeys, Jozef, Manegemstr. 39
Compernolle, Etienne, Heibrugstraat 17
Cornillie, Ann, Kruisstr. 4
D'Artois, Johan, Hondekensmolenstraat 12
David- Hoornaert, Kurt, Gentsestraat 13
Debosschere, Jean-Pierre, Reperstraat 65
Debouserie-Vanlerberghe, M.,Blekerijstraat 3
Debruyne, Rudy, Slagmeersenstraat 13
Declercq, Marcel, Mentenhoekstr. 32
Decoene, E.H., Jozef, Kerkplein 13
Decoene, Pierre, Kortrijksestraat 319
Defauw, Leon, Gentseheerweg 92
Deforce, Marie-Claire, Nederweg 55
De Forche, Christiaan, Nieuwstr. 27 bus 7
Degezelle, Lucien, Nieuwstraat 4
Demey, Johny, Kortrijksestraat 321
De Mûelenaere, José, Kasteelstraat 26
Demoen, Daniël, Sint-Crispijnstraat 26
Denys, Roland, Burg. Vanden Bogaerdelaan 67
De Pélichy, Asbl. F. Kasteelwijk 3
De Poot, Paul, Pr. Albertlaan 61
Derluyn, Jan, Meensesteenweg 83
Derolez, Jacques, Bellevuestr. 45
De Smedt, Dirk, Boomforeeststraat 3
Devoldere, Gaspard, B.de Pélichystraat 14/2
De Vlieghere, Luc, Melkmarktstraat 13
Dubaere, EH. Ludwig, Kerkstraat 7
Duhamel-Deprez, F., Wallemotestraat 16
Dumoulin, Christiaan, Kerelstraat 4
Dupont, Jim, Baron de Pélichystraat 34
Dupont, Johan, Lendeleedsestr. 20
Duyck, André, St.-Jorisstr. 55
Duyvejonck, Paul, Pieter Baesstr. 23
Eeckhout, André, Baron de Pélichystraat 4
Eeckhout, Gabriël, H.-Hartstraat 7 b.5
Flamez, José, Bosbeekstr.3
Geldhof, Tillo, Kortrijksestr. 114
Ghekiere, R., Brugstr. 21
Goderis, Freddy, Kachtemseplein 9
Guillemyn, Antoon, Meensesteenweg, 88
Handsaeme, Roland, Gentseheerweg 82
Hanssens, E.H. Staf, Roeselaarsestraat 53
Haspeslagh-Vandeputte, G., Gentsestraat 84
Herman, Jerome, Sint-Crispijnstraat 47/1
Herman, Raphaël, Stijn Streuvelsstraat 26
Himpe, Kurt, Baronstraat 4
Hinnaert-Viaene, Anna, Krekelstraat 59
Houthoofd-Feys, Ant., Steenovenstr.4
Joos, Maurits, Kloosterstraat 4
Kemp, Marc, Gentseheerweg 45
Kints, Jean-Pierre, Sint-Crispijnstraat 50
Lannoo, Luc, Vlietmanstraat 2
Lecluyse, Eddy, Abelestraat 25
Loontjes, Alfons, Nieuwstraat 22
Madou, André, Roeselaarsestraat 317
Maertens, Erik, Kerelsstraat 13
Maertens, Raf, Lendeleedsestraat 12 bus 1
Maes, Bernard, Gentsestraat 84
Malfait, Luc, Schoolstraat 32
Mallisse, Jerome, Populierenstraat 2
Marannes, Valere, Ingelmunstersestraat 70
Mattan, Eric, Henri Dunantstraat 45
Naessens, Maurice, Ingelmunstersestr. 50
Nollet-Vanneste, Tony, Kardinaal Cardijnlaan 1
Pattyn, Theo, Lindestraat 11
Porte, Rik, Dweersstraat 32
Rosseel, Luc, Roeselaarsestraat 95
Saelen, Paul, Kruidenstraat 2
Sagon, Luc, Gentsestr. 19
Sagon-Vanden Avenne, F., Gentsestraat 17
Seynaeve, Jozef, Burg.V.d. Bogaerdelaan 93
Seynaeve, Paul, Meensesteenweg 191
Sint-Jozefscollege, Burg. V.d. Bogaerdelaan 53
Spriet, Leon, Kortrijksestr. 86
Spriet, Noël, Sint-Antoniusstraat 17
Steelandt-Surmont, Elza, Klijtstraat 25
Strobbe-Cardoen, Dirk, Gentseheerweg 98
Strobbe-Staessens, Luc, Vredestraat 1
Strobbe, Michaël, Groenestraat 5

Terryn-Declercq, Rik, Melkmarktstraat 2
Vanacker, Robert, Steenovenstraat 10
Vanackere, Herwig, Prinsdomlaan 39
Vanbeckevoort, Jaak, Meensestraat 133
Vanden Avenne, Zeno, Populierenstr. 3
Van Den Berghe, André, H. Dunantstraat 3
Vandenbroucke, Guido, Leenstraat 135
Vandenbussche, André, Dam 43
Vandenweghe, Gerard, Wallemotestr. 59
Vandeputte, Didier, Nederweg 14
Van Der Haeghen, Albert, Baronielaan 26
Vandeputte Didier, Nederweg 14
Vandewalle, Antoinette, Nieuwstraat 9
Vandommele, Chris, H. Dunantstraat 34
Vandommele, Maurits, Slagmeersenstr. 62
Vandommele, Roger, Roeselaarsestraat 93
Vandommele, Roger, Sint-Rafaëlstraat 17
Vandommele, Tillo, Brugstraat 26
Vandorpe, Gerard, Ter Wallenstraat 34
Vandorpe, Marcel, Negenhoekstraat 9
Vandorpe, Roger, Roeselaarsestraat 457
Vandromme, Willy, Baronstraat 112
Vangheluwe, Daniël, Slagmeersenstraat 32
Vanhaverbeke-Leroy, Luc, Mentenhoekstr. 131
Vanlerberghe, José, Hogestraat 41
Vanlerberghe-Debrauwer, S., Meensesteenweg 33
Vanneste, André, E.H. Emelgemseplein 3
Van Walleghem, Dirk, Slagmeersenstraat 41
Velghe, Joris, Kortrijksestraat 46
Vens, Werner, Merelstraat 3
Verbeke, Firmin, Nederweg 37
Verhaeghe, Frits, Jan Breydelstraat 49
Verhaeghe, Luc, Oekensestraat 29
Verledens, Willy, Peter Benoitstraat 11
Willaert, Herman, Stuivenbergstraat 81
Wybo, Monique, Kokelaarsestraat 107
Wybo, Romain, Ter Wallenstraat 35
Wylein, Freddy, 11 julistraat 11
Zusters van Liefde, Roeselaarsestraat 47
Zusters van Maria, Gentsestraat 31

Buiten Izegem :

Casier, Jules, Canadastraat 90, 3530 Houthalen
Deblauwe, Jules, St.-Amandstraat 107, 8800 Roeselare
Decock, Albert, Koebroekstraat 11, 8020 Ruddervoorde
Depoorter, Frans, Weggevoerdenlaan 2 bus F2, 8500 Kortrijk
Durant, Gerard, Arsenaalstraat 37, 8000 Brugge
Huyghe, Emmanuel, Rodebergstraat 25, 8954 Heuvelland
Maes, Willy, Dwarsstraat 33, 8531 Bavikhove
Matton, Eric, Resedastraat 2, 9920 Lovendegem
Meyfroidt, Armand, Vlasschaardstraat 12, 8770 Ingelmunster
M.S.A. PVBA - Haspeslagh, Putkapelstraat 26, 9051 Sint-Denijs-Westrem
Parret, Carina, Bietenstraat 85, 2400 Mol
Rector Redemptoristen, St.-Alfonsiusstraat 42, 8800 Roeselare
Ronse Chris, Rentmeesterlaan 175, Middelburg (Nederland)
Seynaeve, Edgard, Noordlaan 47 bus 6, 8800 Roeselare
Strynckx, Jan, Rotsstraat 60, 9240 Zele
Vanantwerpen, Lucien, Korenstraat 19, 9800 Deinze
Vandenberghe, Jan, Dovenetelstraat 8, 8770 Ingelmunster
Vandeputte, Emmanuel, Stationsdreef 98, 8800 Roeselare
Vandewalle, Roger, Ingelmunstersestraat 13, 8860 Lendelede
Vanneste, Guido, Tarwestraat 10, 8770 Ingelmunster
Veranneman, André, Ooststraat 199, 8800 Roeselare
Vermandere-Deputter, Geert, Beemd 6 1654 Huizingen

GEBRUIKTE AFKORTINGEN

ATM	Archief Ten Mandere
FSI	Fonds Slosse Izegem
o.c.	opere citato (geciteerd werk)
jg.	jaargang
p.	pagina
red.	redactie
s.d.	sine dato (zonder datum)
s.l.	sine loco (zonder plaats)
TM	Ten Mandere
10/1	jaargang 10 nummer 1

In *Ten Mandere* verschenen al enkele keren indices[1]. Het werd weer tijd voor een nieuw overzicht. We brengen het onder de vorm van een 'verhaal'. In de noten vindt u de precieze verwijzing. We hebben gepoogd volledig te zijn wat ons tijdschrift (afgekort: TM) betreft, maar maken van de gelegenheid gebruik om zoveel mogelijk werken en artikels die niet in *Ten Mandere* verschenen te signaleren. Over figuren die Izegem, Kachtem of Emelgem overstijgen - zoals b.v. een Odiel Spruytte of een Herman Roelstraete -, kunnen we natuurlijk niet alles opnemen. I.v.m. Izegemse, Kachtemse of Emelgemse personen mag de lezer niet uit het oog verliezen dat het in deze studie gaat om een bibliografie *over* die mensen, niet *van* die mensen. Bijdragen van minder dan één bladzijde werden niet opgenomen, tenzij ze in *Ten Mandere* zijn verschenen. Programmaboekjes werden niet opgenomen, tenzij ze echt een historiek van verenigingen of personen bevatten[2]. Ook aan persmappen moeten we voorbijgaan. We verwijzen ook niet naar verkiezingsdrukwerk en -pamfletten (Ten Mandere beschikt over een uitgebreide collectie), naar strooibiljetten, uitnodigingen, programma's van (culturele en andere) activiteiten, en palmaressen van scholen. We hebben een poging gedaan om de vele lokale tijdschriften van verenigingen op te sporen, maar zijn er ons bewust van daarin maar ten dele geslaagd te zijn. Werken van scholieren werden niet opgenomen.

We konden gebruik maken van de bibliografie opgesteld door Jan Vandommele[3]. We danken hem daarvoor van harte. Oprechte dank ook Christiaan De Forche, Robert Leroy, Erik Maertens (Emelgem), Antoon Vandromme, Rogier Verstraete (Kachtem) en heel in het bijzonder Bart Blomme, die de tekst en bibliografie op een aantal plaatsen aanvulden of verbeterden.

We geven hier eerst de indeling, om het zoeken te vergemakkelijken. We hebben achteraan het nummer een uitvoerige trefwoordenlijst opgenomen. Emelgem fusioneerde op 1 januari 1965 met Izegem en Kachtem op 1 januari 1977. De lezer zal begrijpen dat de bibliografie over Emelgem en Kachtem zeker vanaf die respectieve data niet altijd te scheiden is van Izegem.

---

[1] Antoon VANDROMME, **Register**. - TM, 13, 5/3, 1965, p. 115-121; Jan VANDROMME, **10 jaar "Ten Mandere" Izegem. Register**. - TM, 28, 10/3, 1970, p. 141-162; Antoon VANDROMME, **Index van 25 jaar "Ten Mandere"**. - TM, 73, 25/3, 1985, p. 294-348.

[2] Het stadsbestuur gaf een lijst uit met alle Izegemse verenigingen: **Izegemse verenigingen**, s.d., 35 p., gefotokopieerd, diverse herwerkingen.

[3] Jan VANDOMMELE, **Het Izegemse. Proeve van een analytische bibliografie van de gemeenten Izegem, Emelgem, Ingelmunster, Kachtem, Lendelede en Sint-Eloois-Winkel. 1800-1973**. Verhandeling aangeboden tot het verkrijgen van het graduaat in de bibliotheek- en documentatiewetenschappen, afdeling bibliothecarissen. S.l., 1974-1975, XXVII-334 p., gestencild. Hij vernoemt wel bijdragen van minder dan één pagina.

IZEGEM 8

Bronnen en Pers 9
Algemene werken 10
Algemeenheden over Izegem 12
Prehistorie 14
Middeleeuwen en Nieuwe Tijd 14
Keuren. Heren. Heerlijkheden. Feodaliteit. Bestuur. Rechtspraak 14
De landboeken 15
Militaire geschiedenis. Schuttersgilden 16
Kerk en religie 18
Demografie. Economisch en sociaal leven. Munten en penningen. Genealogie 20
Cultuur. Dagelijks leven 22
De Franse en Hollandse periode 22
Vanaf 1830 25
Bestuur. Politiek. Politieke partijen. 'Politieke' groeperingen 25
Diensten 27
Militair. De Wereldoorlogen 28
Kerk en religie 30
Economie 33
Demografie. Sociaal leven 39
Straten. Gebouwen. Standbeelden... 41
Cultuur 45
Ten Mandere 45
De Stedelijke Culturele Raad. De Cultuurtrofee 48
Taalkunde. Letterkunde. Toneel 49
Muziek 50
Beeldende Kunsten 52
Tentoonstellingen 52
Volkskunde 53
Varia 54
Jeugdbeweging en onderwijs 55
Sport en ontspanning 59
Biografie 60
Politici 60
Geestelijken 61
Wetenschappers 64
Handelaars en industriëlen 66
Kunstenaars 66
Onderwijzend personeel 68
Sportfiguren 69
Andere biografieën 69

EMELGEM 71

Algemene werken en bronnenmateriaal 72
Algemeenheden over Emelgem 72
Prehistorie 73
Middeleeuwen en Nieuwe Tijd 74
De Franse en Hollandse periode 74
Vanaf 1830 74
Kerk en religie 74
Politiek en sociaal leven. Diensten 76
De Eerste Wereldoorlog 76
Economie 77
Gebouwen 77
Cultuur 78
Jeugdbeweging en onderwijs 78
Volkskunde 78
Sport en ontspanning 79
Biografie 79

KACHTEM 81

Algemene werken 82
Naamkunde 82
Middeleeuwen en Nieuwe Tijd 82
De Franse en Hollandse periode 83
Vanaf 1830 83
Kerk en religie 83
Politiek en sociaal leven 84
De Eerste Wereldoorlog 84
Economie 84
Gebouwen 86
Cultuur 86
Onderwijs 87
Volkskunde 87
Sport 87
Biografie 87

INDEX 89
AUTEURSREGISTER 105

IZEGEM

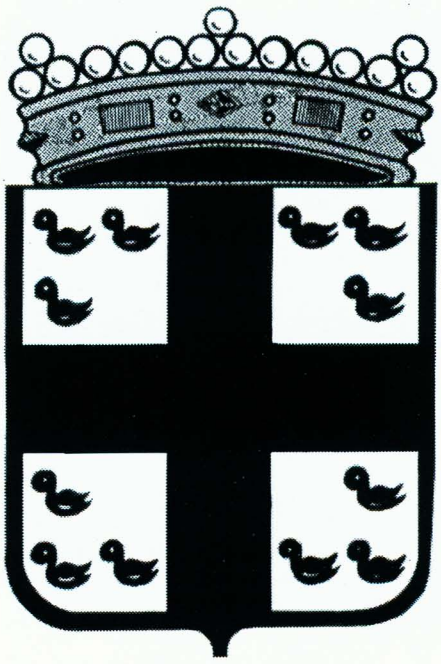

Bronnen en Pers

In het stadhuis is een verouderde inventaris van het stadsarchief aanwezig[4], maar men behelpt zich beter met de steekkaartenbak. Wat in de Koninklijke Bibliotheek van België, in de Archives du Nord in Rijsel, maar vooral in het Rijksarchief van Kortrijk aanwezig is, werd gepubliceerd[5]. Een bron zonder weerga, vooral voor de 19e eeuw, is de verzameling van L. Slosse, die onderpastoor in Izegem was en wat hij over Izegem verzameld had, bij testament overmaakte aan de pastoor van de Sint-Tilloparochie[6].

De pers is een belangrijke bron, zeker voor de 19e eeuw. De Izegemse pers tot 1914 wordt beschreven in een van de vele persrepertoria verschenen in de reeks van het Interuniversitair Centrum voor Hedendaagse Geschiedenis[7]. Ten Mandere bezit een collectie weekbladen[8]. In *De Mandelbode* schreven Jozef Geldhof en vooral Pieter Declercq vele tientallen historische artikels[9]. Die zouden het uitgeven waard zijn, want slechts enkele werden later ook in *Ten Mandere* overgenomen. Ook in *De Weekbode* verschenen in 1980 heel wat historische artikels, n.a.v. '900 jaar Izegem'. Maar kranten worden ook op zichzelf een bron, hun actualiteit wordt geschiedenis[10].

Wie later Izegem zal willen bestuderen zal zeker *In de kijker* moeten raadplegen, het maandblad dat het stadsbestuur uitgaf van maart 1984 tot eind 1995. Het blad zette in 122 afleveringen Izegemse figuren, verenigingen en gebeurtenissen in de kijker en elk nummer bevatte een uitgebreide kalender[11]. Het verdween op het moment dat de stadsperiodiek in een nieuw kleedje werd gestoken en maandelijks begon te verschijnen[12]. Al sedert 1972 gaf het stadsbestuur een periodiek uit bedoeld om het contact tussen de overheid en de Izegemnaren te leggen, maar het blad verscheen onregelmatig, ondanks de aanvankelijke ondertitel[13]. Dergelijke bladen waren bedoeld om de relatie tussen de burger en het gemeentebestuur te optimaliseren[14].

---

[4] **[Inventaris Stadsarchief]**, 27 p., gestencild.

[5] A.B (= Antoon VANDROMME), **Wat bezit de Koninklijke Bibliotheek van België over Izegem?** - TM, 13, 5/3, 1965, p. 101; **Wat bezit 't archief van Rijsel over Izegem?** - TM, 17, 7/1, 1967, p. 41; Ernest WARLOP, **Wat kan ik vinden over Izegem-Emelgem in het R.A.K.? I. Over Izegem**. - TM, 35, 13/1, 1973, p. 43-50.

[6] Antoon VANDROMME e.a., **E.H. Leopold Slosse en het Izegemse Slossefonds. Index van het Izegemse Slossefonds en een biografische schets over de man die het allemaal verzameld heeft**. Izegem, Ten Mandere, 1983, 140 p., gestencild. Helaas ontbreekt een index rerum. Een kortere, maar vollediger bio-bibliogafie is Jean-Marie LERMYTE, **Leopold Slosse. "Laat niets verloren gaan"**. VWS-Cahiers, nr. 156, jg. 27 nr. 5, Vereniging van Westvlaamse Schrijvers, 1992, 16 p.

[7] Edmond VOORDECKERS, **Drukkers en pers in het arrondissement Roeselare (1847-1914)**. Interuniversitair Centrum voor Hedendaagse Geschiedenis. Bijdragen 43, Leuven en Parijs, 1965, 206 p. De Izegemse bladen werden nog eens op een rijtje gezet in Robert LEROY, **Pers en druksels te Izegem 1866-1961**. - TM, 17, 7/1, 1967, p. 24-25.

[8] André DEMEURISSE, **Ingebonden Izegemse weekbladen**. - TM, info 1983, p. 26* en nr. 86, 30/1, 1990, p. 59.

[9] Heel wat van die bijdragen worden vernoemd in André MISTIAEN, **Inventaris over Izegem en zijn verleden geput uit plaatselijke weekbladen**. - TM 18, 7/2, 1967, p. 41-48 en 19, 7/3, 1968, p. 54-67.

[10] De meeste dagbladen hebben een gewestelijke rubriek. Typische streekbladen zijn *De Weekbode* en *Het Wekelijks Nieuws*, maar ook de *Streekkrant* brengt meer en meer lokale verslaggeving.

[11] Christiaan DE FORCHE (red.), **In de kijker. Informatiewijzer voor Izegem**. Maandblad uitgegeven door het Stadsbestuur van Izegem. Het nummer van december 1993 was het honderdste.

In de kijker kende in de periode januari 1969 tot zeker 1971 een bescheiden voorganger. Aanvankelijk ging het eerst om een folder (20 cm x 10 cm) die alleen aan de binnenzijde informatie gaf, met name een driemaandelijkse culturele kalender. De folders van 1971 telden al drie luiken en vijf bedrukte kanten met informatie. De drukker was de firma Vandoorne. Meegedeeld door Antoon Vandromme.

[12] **Stadsperiodiek. Verschijnt maandelijks**. Sedert juni 1995.

[13] **Stad Izegem. Driemaandelijkse periodiek**. Kreeg later de titel **Stadsperiodiek Izegem Kachtem Emelgem**. Was driemaandelijks, maar vanaf 1981 zesmaandelijks.

[14] In hoever men daarin slaagt, kan men vinden in: Erik MATTAN, **Periodieke gemeentelijke info-bladen als instrument ter behartiging van de relaties gemeentebestuur-burger in West-Vlaanderen**. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling, ADECHO, 1986, 130-VII p.

Algemene werken

Het meest diepgaande, grote werk dat tot nog toe over Izegem verscheen is ongetwijfeld de *Geschiedenis van Izegem*[15]. Er is nog altijd veel vraag naar, maar we moeten nogmaals herhalen dat het werk al jarenlang is uitverkocht. Tot dan toe moest men het als algemene studie stellen met het sterk verouderde werk van kan. G.F. Tanghe[16]. Guilielmus Franciscus Tanghe (1802-1879) schreef een hele reeks parochieboeken, maar ook nog andere werken[17]. Ook L. Slosse wijdde een aantal bladzijden aan Izegem[18]. J. Lafaut hield in de 19e eeuw een dagboek bij, dat berust in het archief van Ten Mandere. Het werd grotendeels gepubliceerd[19]. R. Houthaeve grasduinde in de geschiedenis van Roeselare en Izegem, maar bracht geen nieuwe gegevens aan[20]. Er verschenen ook twee fotoboeken die ook heel wat algemene gegevens over Groot-Izegem bevatten; het eerste is druktechnisch van slechte kwaliteit[21]. In 1985 werd een cursus voor Izegemse gidsen gegeven. De dikke cursusmap, die enkel voor de deelnemers was bestemd, blijft het lezen meer dan waard[22].

[15] Jean-Marie LERMYTE, m.m.v. Roger BEKAERT, Luc BILLIOUW, Bart BLOMME, R. Frits COGHE, Hans FEYS, Robert LEROY, Gaston PAUWELS, Kurt PRIEM, Antoon VANDROMME, Rafaël VERHOLLE en Hendrik WILLAERT, **Geschiedenis van Izegem**. Izegem, Ten Mandere, 1985, 652 p. Verbeteringen en aanvullingen vindt men - na de oproep **De beste stuurlui... worden gemonsterd** in TM, 74-75, 26/1-2, p. 126, - in Jean-Marie LERMYTE, **Bomen over de geschiedenis van Izegem**, - TM, 79, 27/3, 1987, p. 199-208.

[16] [Guilielmus Franciscus TANGHE], **Geschiedenis van Iseghem door eenen kanonik van 't kapittel van Brugge**. Roeselare, David Vanhee, 1852, 3 dln., 323 p.; G.F. TANGHE, **Parochieboek van Iseghem, gevolgd door de levensbeschryving des Heiligen Hilonius, patroon, eersten apostel en pastor dezer plaets**. Brugge, Wed. De Schryver-Van Haecke, 1862-1863, 532 p. Heruitgegeven in 1975 door Familia et Patria.

[17] Robert HOUTHAEVE, **Hebt u Tanghe al gelezen? Moet u beslist eens doen!** - Mandeldal, 4/5, 1979, p. 101-105; Raf SEYS, **Kanonik G.F. Tanghe. Torhout in de parochieliteratuur van 1851**. VWS-Cahiers 79, jg. 14, nr. 3A, Vereniging van Westvlaamse schrijvers, 1979, 16 p.; Antoon VANDROMME, **Kan. Guilielmus Franciscus Tanghe (†1879)**. - TM, 53, 19/1, 1979, p. 3-56.

[18] Leopold SLOSSE, **Rond Kortrijk of schetsen over prochiën van het oude bisdom van Doornyk liggende in de voormalige dekenijen van Helkyn, Kortryk en Wervick**. Deel 2, Roeselare, J. De Meester, 1903-1904, p. 811-860. Verscheen als lichtjes aangevulde overdruk in: Leopold SLOSSE en Antoon VANDROMME (uitg.), **Slosse en zijn werk "Rond Kortrijk"**. - TM, 68, 24/1, 1984, p. 75-94.

[19] **Dagboek Jules Lafaut**. - TM, 76, 26/3, 1986, p. 145-242. Ingeleid in Jean-Marie LERMYTE, **Jules Lafaut en zijn dagboek**, in hetzelfde nummer, p. 131-144. Enkele errata en addenda in TM, info 1986, p. 10*.

[20] Zijn Izegemse bijdragen zijn: Robert HOUTHAEVE, **Olijk of boos, 't doet er niet toe!** - Mandeldal, 5/2, 1980, p. 39-46 en 5/4, 1980, p. 88-92.

[21] Antoon VANDROMME e.a., **Izegem vroeger en nu**. Izegem, Hochepied, 1974, 318 p.; Antoon VANDROMME, **Izegem vroeger. Beeld van een stad**. Izegem, Hochepied, 1988, 351 p. We vinden ook een fotoreportage in José HOCHEPIED, **Izegem, Emelgem en Kachtem vroeger en nu**. - Kroniek van Groot-Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 229-256.

[22] De typisch Izegemse bijdragen waren: Daniël CHARLIER, **Huidige stand van zaken in Izegem: demografie, economie, administratie**; Jean-Marie LERMYTE, **Izegems verleden**; Jan VANDOMMELE, **Literatuur over Izegem in de P.O.B.**; Albert MAERTENS, **De Sint-Pieterskerk te Emelgem**; Hendrik WILLAERT, **Het cultureel leven in Izegem**; Jean VAN CLEVEN, **De Sint-Hiloniuskerk, de kapel van Avé Maria en de neogotiek**; Johan MISTIAEN, **Bedenkingen over landschap en groen te Izegem**; Adriaan LINTERS, **Izegem industrieel-archeologisch - de stoommachine in ETIZ**; Miek GOOSSENS, **Administratieve en wettelijke facetten van bescherming en klassering. Geklasseerde gebouwen in Izegem**; Roger BEKAERT, **Het Nationaal Schoeiselmuseum**; Raymond WERBROUCK, **Het Nationaal Borstelmuseum**; André COLPAERT, **De twee Izegemse industrieterreinen**; Piet MISTIAEN, **Franse woordenschat i.v.m. schoenen en borstels**. Zie i.v.m. deze cursus ook BART BLOMME, **Stad Izegem kreeg 18 gediplomeerde toeristische gidsen**. - TM, 74-75, 26/1-2, 1986, p. 122-125.

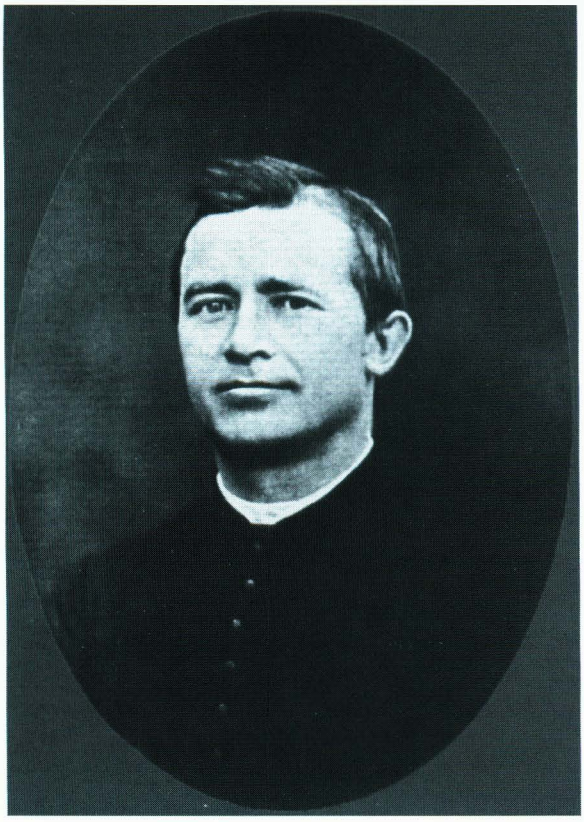

Leopold Slosse

Guilielmus Franciscus Tanghe

De auteurs van de *Geschiedenis van Izegem*. V.l.n.r. Antoon Vandromme, Hendrik Willaert, Kurt Priem (boven), Rafaël Verholle, Gaston Pauwels, R. Frits Coghe, Jean-Marie Lermyte (redactie), Hans Feys, Roger Bekaert, Luc Billiouw, Bart Blomme en Robert Leroy.

In de winter 1996-1997 werd een nieuwe cursus voor Izegemse gidsen gegeven[23]. Interessant is ook de info-map die in 1986 verscheen n.a.v. het provinciaal congres van de gemeentesecretarissen dat op 30 september 1986 in Izegem plaats vond[24]. Deze gestencilde brochure wordt regelmatig als toeristische brochure geactualiseerd heruitgegeven[25].

In de volgende werken werden slechts een beperkt aantal bladzijden over Groot-Izegem opgenomen. Sanderus schreef in 1641 in het Latijn over Izegem, maar zijn werk werd in 1735 in het Nederlands vertaald[26]. We verwijzen ook naar de bijdragen in het *woordenboek* van Deseyn, in *Dit is West-Vlaanderen*, in *Gemeenten van België* en recenter in de *Gids voor Vlaanderen*[27]. We kunnen hier niet verwijzen naar de toeristische brochures waarin Izegem heel kort aan bod komt. We willen wel vermelden dat *De Autotoerist* in zijn nummer van 24 mei 1973 speciale aandacht had voor Izegem[28].

Algemeenheden over Izegem

In deze rubriek plaatsen we een aantal referenties die van algemene aard zijn of die we moeilijk in een van de volgende rubrieken konden onderbrengen. Een kort chronologisch overzicht gaf R. Parret[29]. I.v.m. stadswandelingen verwijzen we o.a. naar een onuitgegeven brochure van stadsgids B. Blomme[30]. Groot-Izegem werd door de grenscorrectie van 1982-1983 met Roeselare 65 hectaren groter en telt nu 2549 hectaren[31]. Izegem ligt aan de Mandel, maar die is nu volledig ingekokerd[32]. Overstromingen zoals in 1925 en 1965 zijn niet meer te

---

[23] **Facetten van Izegem. Gidsencursus 1996-1997**. Stadsbestuur Izegem, 1996-1997. Bevat de volgende typisch Izegemse bijdragen: Raf VANDENBERGHE, **Het Nationaal Schoeiselmuseum - De schoennijverheid in Izegem**, 27 p. + talrijke bijlagen (met elders geciteerde artikels); Hilde COLPAERT, **Het Nationaal Borstelmuseum - De borstelnijverheid in Izegem**, 20 p.; Albert MAERTENS, **De geklasseerde Sint-Pieterskerk te Emelgem**, 12 p.; Koen COSAERT, **Ontstaan en ontwikkeling van de beiaardkunst - De beiaard van Izegem**, 7 p. + 10 p. bijlagen; Leo CARLY en Luc WANTE, **Ontstaan en ontwikkeling van de stoommachine - Stoommachines in Izegem - De Etiz-centrale, haar geklasseerde stoommachine, alternator & dynamo**, 14 p.; Bart BLOMME, **Izegemse stadswandeling, met bijzondere aandacht voor geklasseerde monumenten en andere merkwaardige gebouwen**, 23 p. + 6 p. bijlagen; Antoon VANDROMME, **Geografie, toponymie & heraldiek van Izegem - Grondbeginselen van de heraldiek**, 48 p.; Antoon VANDROMME, **De decanale Sint-Tillokerk in Izegem**, 19 p.; Hendrik WILLAERT, **Het Izegemse culturele erfgoed weerspiegeld in het verenigingsleven**, 10 p.; Jean-Marie LERMYTE, **De politieke, sociaal-economische en religieuze geschiedenis van Izegem en zijn deelgemeenten**, 32 p.; Daniël CHARLIER, **Izegem, een administratieve en demografische benadering - De plaats van de stad in de vernieuwde staatsstructuren**, 43 p. + talrijke bijlagen; Christiaan DE FORCHE, **Portret van het hedendaagse Izegem**, 14 p. + bijlagen. De bijdrage van Adriaan Linters over industriële archeologie was niet toegespitst op Izegem.

[24] Daniël CHARLIER en Christiaan DE FORCHE, **Info-map stad Izegem 1986**. S.l., 1986, [40] p.

[25] **Stad Izegem. Info-map. Toeristische bezienswaardigheden**. [Izegem. Stadsbestuur], 22 p., gestencild. Er bestaat ook de **Info-map toerisme en vrije tijd - praktisch**, s.d., 9 p., gefotokopieerd.

[26] Antoon SANDERUS, **Verheerlykt Vlaandre**. Leiden, Rotterdam en 's Gravenhage, 1735, 3 dln. Deze passage in facsimilé in TM, 53, 19/1, 1979, p. 90.

[27] Eugène DE SEYN, **Geschied- en aardrijkskundig woordenboek der Belgische gemeenten**. Turnhout, s.d., dl. I, p. 632-633; **Izegem**. - Dit is West-Vlaanderen. Steden - gemeenten - bevolking. Dl. 1, Sint-Andries, Flandria, [1959], p. 636-671; J[ozef] G[ELDHOF], **Izegem**. - Hervé HASQUIN (red.), Gemeenten van België. Geschiedkundig en administratief-geografisch woordenboek. Brussel, Gemeentekrediet, 1980, dl. I, p. 439-442; Jean-Marie LERMYTE in **Gids voor Vlaanderen**. Antwerpen en Tielt, Lannoo, 1995, p. 589-591.

[28] Rafaël VERHOLLE, **Een stukje geschiedenis van Izegem**. - De Autotoerist, 26, 1973, p. 518-520, vooral over de lijnwaadhandel en de schoennijverheid; Roger BEKAERT, **Izegem, stad van de schoeiselnijverheid, bezit een uniek museum: het Stedelijk Schoeiselmuseum**. - De Autotoerist, 26, 1973, p. 520-522; Nico PROESMANS, **De volkskunstgroep "Die Boose"**. - De Autotoerist, 26, 1973, p. 523-524, vnl. over het vijfde Europese Lentefestival, georganiseerd door Die Boose.

[29] Rafaël PARRET, **Flitsen uit Izegems verleden**. - TM, 16, 6/3, 1966, p. 25-28. In 1944 n.a.v. een tentoonstelling al als folder verschenen, 6 p.

[30] Bart BLOMME, **Izegemse stadswandeling**. S.l., 1989, 38 p., gefotokopieerd; **Izegemse wandelpaden**. S.l., s.d., 50 p., gestencild.

[31] André DEMEURISSE, **Grenswijziging voor Izegem**. - TM, 67, 23/3, 1983, p. 292-294.

[32] Geert VERCRUYSSE, **De Mandel**. - Curtricke-Roslaer, nr. 37, jg. 10, 1975, p. 2-8.

verwachten[33]. Er lopen dertig kilometer waterwegen 'onder' Izegemse en Emelgemse grond[34]. De wijk De Mol geeft een tijdschrift uit[35]. Stadszegels en het stadswapen kregen de aandacht van E. Warlop en A. Vandromme[36]. Historische en geografische kaarten over Izegem worden regelmatig gepubliceerd. De oudste kaart is die in het boek van Sanderus uit 1641. Ze hangt in veel Izegemse huiskamers[37]. We vernoemen o.a. ook de Ferrariskaart[38]. Niemand heeft meer aandacht gehad voor kaarten en er zelf getekend dan A. Vandromme[39]. Een kaart met de aanduiding van de Izegemse en Emelgemse wijken verscheen ook in *Ten Mandere*[40]. Er verscheen een structuurplan in 1975[41]. Er werd ook een geologische kaart van Izegem[42] en een bodemkundige kaart uitgegeven[43].

Vroeger vond men allerlei administratieve en commerciële gegevens in almanakken. We vonden een Izegemse almanak van 1914 terug, maar dat was al de zesde in de reeks[44]. Daarvóór verschenen de Izegemse gegevens in de Brugse almanak[45]. De vroegere almanakken hebben opvolgers gekregen, onder de vorm van adressenlijsten, kennismakingsbrochures, semi-commerciële brochures[46].

---

[33] Antoon VANDROMME, **Watersnood 1925**. - TM, 11, 5/1, p. 30-31; Antoon VANDROMME, **Watersnood 1965**. - TM, 11, 5/1, p. 32-33.

[34] Antoon VANDROMME, **Dertig km natuurlijke waterlopen te Izegem**. - TM, 9/1, 1969, p. 62-64.

[35] **'t Molkrantje. Driemaandelijks Tijdschrift**. In 1997 was het aan zijn 20e jaargang toe.

[36] Ernest WARLOP, **Het wapen en de vlag van Izegem**. - TM, 58, 20/3, 1980, p. 203-211, met verdere literatuurverwijzing; Antoon VANDROMME, **Ons stadswapen**. - TM, 24, 9/2, 1969, p. 3-16; Antoon VANDROMME, **Een oude afstempeling voor Izegem**. - TM, 64, 22/3, 1982, p. 254-256, een politiestempel die in 1853 werd gebruikt; Antoon VANDROMME, **Stadszegels van vroeger**. - TM, 69, 24/2, 1984, p. 147-148, vooral over een zegel dat op de lijnwaadmarkt werd gebruikt halfweg de 19e eeuw. Zie ook noot 37.

[37] Zie ook Antoon VANDROMME, **Het heraldisch raadsel op de Sanderuskaart van 1641**. - TM, 92, 32/1, 1992, p. 37-40. Het raadsel bestaat erin dat er twee wapenschilden op voorkomen, die niet kloppen voor 1641.

[38] **Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden. Rousselaere**. Brussel, Gemeentekrediet, 1965, 4 kaartbladen.

[39] Er werden heel wat kaarten opgenomen in de fotoboeken vermeld in noot 21, in het artikel vernoemd in noot 80 en in de licentiaatsverhandeling van Jan Vandromme vernoemd in noot 446.

[40] Ten Mandere, 19, 7/3, 1968, p. 69.

[41] **Structuurplan Stad Izegem. Nota 1: Situering in het morfologisch geheel van de Mandelvallei**. Brugge, WITAB, 1975, 19 p., gestencild.

[42] Ministerie van Economische Zaken, Belgische Geologische Dienst, Jennerstraat 13, 1000 Brussel.

[43] Rijksuniversiteit Gent, Geologisch Instituut, Krijgslaan 251 S8, 9000 Gent.

[44] **Almanak en wegwijzer van Iseghem en Omliggende voor het jaar 1914. Zesde jaar**. Izegem, J. De Busschere-Bonte, [1913], 112 p.

[45] Antoon VANDROMME, **De klok driekwart eeuw terug**. - TM, 58, 20/3, 1980, niets anders dan de facsimilé van: **Provinciale almanak en wegwijzer van de stad Brugge en der Provincie Westvlaanderen voor het jaar 1905. Honderd zes en twintigste jaar**. Brugge, L. Herreboudt en zoon, p. 64 en 184-191.

[46] **Twee Vlaamse nijverheidssteden. Roeselare - Izegem. Wegwijzer met commerciële en administratieve inlichtingen**. Brugge, A. en G. Claus, [1947], 320 p., waarvan p. 253-294 over Izegem en p. 309-310 over Kachtem; **Izegem**. S.l., [1965?], [16] p.; **Adresboek Izegem-Kachtem**. Izegem, Internationale dienst persuittreksels, [1965], 214 p.; **Stad Izegem. Wegwijzer voor gemeentelijke diensten, instellingen en verenigingen aangeboden door het gemeentebestuur 31-12-1968**. [Izegem, Stadsbestuur, 1968], 65 p.; **Stad Izegem. Uw bestuur dichterbij**. S.l., 1978, 52 p.; **Izegem-Kachtem, uw handelsgemeente. Handelsgids met stratenplan**, 1978, 36 p.; **Stad Izegem. Even kennismaken**. S.l., [1980], 38 p.; **Info-Service. De wegwijzer van onze streek: Roeselare, Izegem, Staden, Ardooie, Moorslede, Lendelede, Hooglede, Ingelmunster, Ledegem**. Marke, Markant, [jaren 1980], 96 p. (een handelsgids); tussen 1976 en 1982 werden in het kader van een overeenkomst met de firma Reynaert drie algemene gidsen en twee adressenlijsten uitgegeven; **Stad Izegem. Even kennismaken**. S.l., s.d., 24 p.; **Stad Izegem. Adressenlijst 1987**. S.l., [1987], 72 p.; **Den Ariane. Izegem. Editie '91-'93. Adresboek - Infogids - Plan**. S.l., s.d., 104 p.; **Izegem. Stadsgids 1995/1997**. Izegem, Stadsbestuur, [1995], 40 p., 2e uitgave 1997; **Stad Izegem. De gemeente. Haar structuur, taken en werking. Een overzicht vanuit Izegems perspectief**. Izegem, Stedelijke Informatiedienst, s.d., 9 p.; **Den Ariane. Izegem. Editie '96-'98. Adresboek. Infogids. Plan**. S.l., [1996], 104 p. Nieuwe inwoners van Izegem krijgen sedert medio 1996 bij hun inschrijving in de Izegemse bevolkingsboeken de map **Welkom te Izegem**, die allerlei nuttige gegevens, brochures en een stadsplan bevat.

In 1996 werd in opdracht van het stadsbestuur een videofilm gemaakt over Izegem, waarvan in 1997 een Franse versie verscheen en een Engels- en Duitstalige versie gepland is[47]. Medio 1997 vond elke Izegemnaar in zijn brievenbus een eerste video over Izegem, uitgegeven door Netwerk Televisie (NTV); het gaat om een combinatie van Izegems nieuws uit allerlei sectoren en reclame[48]. In oktober 1997 kwam de Izegemse website op Internet[49].

Prehistorie

Over de prehistorische Mandelvallei schreef L. Billiouw een algemeen artikel[50]. Tot nu toe werden de meeste archeologische vondsten aan de noordkant van de Mandel gedaan, dus op Emelgems grondgebied. Omdat veel literatuur over deze periode zowel Izegem àls Emelgem behandelt, geven we de referenties bij Emelgem, op de volgende uitzonderingen na. Ze hebben te maken met een Romeins muntje uit de vierde eeuw dat in 1961 in de Molenhoekstraat werd gevonden[51] en met potscherven die bij de bouw van het Vrij Technisch Instituut langs de Italianenlaan aan het daglicht kwamen[52].

Middeleeuwen en Nieuwe Tijd

Keuren. Heren. Heerlijkheden. Feodaliteit. Bestuur. Rechtspraak.

Aan Izegemse keuren werden een paar studies gewijd[53]. De feodaliteit was het ontwerp van menige studie. Het grootste deel van Izegem lag in de kasselrij Kortrijk en meer bepaald in de roede van Menen. De roede van Menen, daarover schreef L. Masschelein haar licentiaatsverhandeling[54]. Enige heerlijkheden kregen een afzonderlijke studie. We vernoemen in alfabetische volgorde Ter Elst, Sammans, het Sint-Pieterskapittel en Steelant[55]. O.a. ook de Guldenbergabdij van Wevelgem had bezittingen in Izegem[56]. R. Verholle bestudeerde het verheffingsboek van 1502; daarin moesten alle goederen en lasten beschreven worden als een leen in andere handen overging[57]. Eerder al handelde een algemenere studie over dit leenboek[58]. Een aantal Izegemse edelen of gegoeden betaalden belastingen aan de kasselrij Kortrijk[59]. Ook de belastingsplichtigen van 1577 en 1669-1670 zijn gekend[60].

---

[47] **Izegem. Aspecten van een stad.**

[48] **TV Izegem.**

[49] **www.izegem.be**; e-mailadres: **izegem@club.innet.be**.

[50] Luc BILLIOUW, **Uit eigen verleden**. - TM, 18, 7/2, 1967, p. 1-8. Zie ook zijn bijdrage in de **Geschiedenis van Izegem**.

[51] Marcel NUIJTTENS, **Romeinse munt gevonden**. - TM, 4, 2/1, 1961, p. 11.

[52] Rafaël VERHOLLE, **Nieuwe historische vondsten te Izegem??**. - TM, 7, 31, 1963, p. 20.

[53] Jan VANDROMME, **De 14de- en 15de-eeuwse oorkonden van de Sint-Tillokerk in Izegem. Kritische tekstuitgave. De oorkondentaal**. Brugge, Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde, 1978, 111 p.; Rafaël VERHOLLE, **Bij de presentatie van Jan Vandromme's boek "De 14de en 15de-eeuwse oorkonden van de Sint-Tillokerk in Izegem"**. - TM, 53, 19/1, 1979, p. 59-61. Marc VERCRUYSSE, **Latijnse keuren in verband met de middeleeuwse geschiedenis van Izegem**. - TM, 56, speciaal nummer, 1981, 55 p.

[54] Lieve MASSCHELEIN, **Leen en heerlijkheid in de Roede van Menen, kasselrij Kortrijk, 12de-begin 16de eeuw**. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling (geschiedenis), KUL, 1982.

[55] Antoon VANDROMME, **Het goed ter Elst**. - TM, 71, 25/1, 1985, p. 118-120; Joseph BOURGEOIS, **De heerlijkheid van Sammans.** - TM, 25, 9/3, 1969, p. 3-7 (en 18bis); Frits COGHE, **De heerlijkheid "Sint Pieterskapittel van Rijsel" te Izegem**. - TM, 82, 28/3, 1988, p. 181-199; Joseph BOURGEOIS, **Losse nota's over de heerlijkheid van Steelant**. - TM, 42, 15/2, 1975, p. 87-88.

[56] Paschasius FAVOREL, **Geschiedenis van de Guldenbergabdij te Wevelgem. Bijdrage tot de kennis van het Cisterciënzer-kloosterwezen in Vlaanderen**. - Geschied- en Oudheidkundige Kring te Kortrijk, 29, 1956, 537 p.

[57] Rafaël VERHOLLE, **Bezittingen, renten en rechten der heren van Izegem ten jare 1502**. - TM, 29, 11/1, 1971, p. 3-12.

[58] Valère ARICKX, **Enkele feodale rechten en verplichtingen in de kasselrij Kortrijk in 1502**. - De Leiegouw, 8, 1966, p. 57-63.

[59] Jules FERRANT, **De rekeningen van de Kastelnie van Kortrijk van 1387 tot 1790. Lijst der Edelen en Goede Lieden, bezitters van heerlijkheden in de Kastelnie gelegen, van 1387 tot 1633**. - Geschied- en Oudheidkundige Kring te Kortrijk, 10, 1912-1913, p. 227-278.

[60] M. BOSSAUW, **Kohier van de 5de penning van de laten van Izegem (Kasselrij Kortrijk) in Lichtervelde van 1577**. - Vlaamse Stam, 5, 1969, p. 201-205; Edgard SEYNAEVE, **Izegemse belastingsplichtigen in 1669-1670**, - 't Stamboompje, 22, 1994, p. 29.

De feodale heren werden vooral bestudeerd door R. Verholle, maar niet al zijn geschriften en fiches werden gepubliceerd[61]. Een zeer belangrijke studie is die over de heren van Stavele[62]. Een van de heren van Izegem was Jan III van Stavele[63]. De laatste 'heer' van Izegem was een vrouw: Elisabeth Pauline Vilain XIIII, die tijdens de Franse Revolutie op het schavot stierf[64]. De laatste prinselijke goederen werden in 1828 verkocht, op een moment dat de feodaliteit al een generatie tot het verleden behoorde[65].

Aan het bestuur in het Ancien Régime werden een aantal studies gewijd. E. Seynaeve bestudeerde het register van politieke ordonnantiën in de periode 1682-1720[66]. In het landboek van 1653 staat de samenstelling van het stadsmagistraat in dat jaar opgegeven[67]. L. Slosse maakte een stamboom van de afstammelingen van de Izegemse hoogbaljuw Petrus le Loup, die in 1647 overleed[68].

De rechtspraak in het Ancien Régime kwam in twee studies wat aan bod. Een ervan handelde over de schandpaal op de Grote Markt[69]. De andere studie ging om de moord op Simon Bourgeois door Marie Van Suyt-Laperre[70]. De enige notarissen die aandacht kregen in *Ten Mandere* waren Pieter Jozef en zijn zoon Pieter Frans Verheede[71].

De landboeken

Ook aan de Izegemse landboeken van 1653 en 1746 werd aandacht besteed. Dat ging van een afdruk van de kaarten[72] tot de opsomming van de eigendommen, w.o. herbergen en hoeven, of de beschrijving van een aantal percelen[73].

---

[61] Rafaël VERHOLLE, **De heren van Izegem van 1080 tot 1555**. - TM, 28, 10/3, 1970, p. 97-111. Men vindt ook wat gegevens over of vermelding van de eerste heren van Izegem in Armand D'HERBOMEZ, **Chartes de l'abbaye de Saint-Martin de Tournai**. (Collection de Chroniques belges inédites). Brussel, Académie Royale de Belgique. Commission Royale d'Histoire, 1898-1901, 2 dln., XLIV-747 en 688 p., in Charles PIOT, **Cartulaire de l'abbaye d'Eename (1069-1525)**. Brugge, Aimé De Zuttere-Van Kersschaver, 1881, 432 p., in Ernest WARLOP, **De Vlaamse adel vóór 1300**. Handzame, Familia et Patria, 1968, dl. II, band I, p. 308-311 en ID., **The Flemish Nobility before 1300**, Kortrijk, G. Desmet-Huysman, 1975, dl. II, nr. 117. Zie ook **Fragmenta. Maandschrift voor de Geschiedenis van Steden en Dorpen in Vlaanderen**, reeks 1, jg. 1, nr. 8, 1887, p. 57-59.

[62] Jan VAN ACKER, **De familie van Stavele (1298-1603) in de kasselrijen van Veurne en Kortrijk. Bijdrage tot de studie van de Vlaamse adel na 1300.** - Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring van Kortrijk. Handelingen, Nieuwe Reeks, LIV, 1988, p. 5-242.

[63] Antoon VANDROMME, **Zegel van Jan III van Stavele, heer van Izegem**. - TM, 39, 14/2, 1974, p. 88-89.

[64] G. DANSAERT, **Une grande suzeraine au XVIIIème siècle. Elisabeth-Pauline de Gand-Mérode-Isenghien, comtesse de Lauraguais**. Brussel, Editions Dewarichet, 1943; Rafaël VERHOLLE, **De laatste feodale prinses van Izegem**. - TM, 8, 3/2-3, 1963, p. 3-18.

[65] Rafaël VERHOLLE, **Verkoping van de prinselijke goederen in 1828**. - TM, 5, 2/2, 1962, 20-28 en 6, 2/3, 16-36.

[66] Edgard SEYNAEVE, **Registre van politique ordonnantiën, statuten, resolutiën ende voordere notitiën gegeven, genomen ende geordonneert by Hooghbailliu, Burghm. ende Schepenen der prochie ende prinsdomme van Iseghem**. - TM, 55, 19/3, 1980, p. 191-209 en 60, 21/2, 1981, p. 153-163.

[67] Joseph BOURGEOIS, **Samenstelling van het stadsmagistraat in 1653**. - TM, 25, 9/3, 1968, p. 8, met erratum in nr. 26, 10/1, 1970, p. 44. Met naamlijst en woonplaats.

[68] [Leopold SLOSSE]. **Eenige afstammelingen van P. le Loup-de Visch, Hoogballiu van Iseghem**. Izegem, J. Dooms, 1889, [8] p.

[69] Antoon VANDROMME, **De Izegemse kaak**. - TM, 51, 18/2, 1978, p. 158-163.

[70] Joseph BOURGEOIS, **Doodsvonnis en uitvoering te Izegem in 1731**. - TM, nr. 18, 7/2, 1967, p. 13-16.

[71] Kurt PRIEM, **Pieter Jozef en Pieter Frans Verheede. Een halve eeuw notariaat te Izegem (1721-1769)**. - TM, 67, 23/3, 1983, p. 275-291.

[72] [**Kaart van François De Bal, 1746**], met de stadskern. - TM, 4, 2/1, 1961, vóór p. 3.

[73] **Landt-Bouck der Prochie ende Prinsdomme van Iseghem [1746]**. - TM, 4, 2/1, 1961, p. 5-10; Naar L. SLOSSE, **Nota's over 't landbouck van 1653**. - TM, 6, 2/3, 1962, p. 4-9 en 7, 3/1, 1963, p. 3-9; Joseph BOURGEOIS, **Herbergen volgens 't landboek van 1653**. - TM, 23, 9/1, 1969, p. 53-55; Joseph BOURGEOIS, **Izegemse toponymie uit de XVIIe en XVIIIe eeuw**. - TM, 25, 9/3, 1969, p. 9-30 en erratum in TM, 26, 10/1, 1970, p. 44 (aan de hand van beide landboeken).

Er bestaan omrekeningstabellen voor de oude landmaten[74]. Het landboek van 1653 was na de Tweede Wereldoorlog jarenlang zoek[75]. Een getypte transcriptie van het landboek van 1746 berust in het archief van Ten Mandere. N.a.v. de restauratie van de landboeken van 1653 en 1746 schreef H. Willaert een artikel over de Izegemse landboeken en in het bijzonder over die restauratie[76]. Kort daarna werd het resterende gedeelte van het 'quotebouck' dat hoorde bij het landboek van 1746 teruggevonden[77]. Waarschijnlijk n.a.v. het huwelijk van Joseph van Huerne met Isabelle de Carnin werd een privaat landboek opgemaakt[78].

Niet alleen de herbergen uit 1653 zijn bekend gebleven, ook die van 1779[79]. O.a. Het Wit Peerd kwam aan bod in een artikel over een gedeelte van het stadscentrum - de hal en de wal - dat vanaf de Nieuwe Tijd tot de 19e eeuw werd bestudeerd[80].

Militaire geschiedenis. Schuttersgilden

De veelgeprezen studie van M. Delmotte over de Negenjarige oorlog in de kasselrij Kortrijk en de Gaverstreek bevat ook gegevens die interessant zijn voor Izegem, Emelgem en Kachtem. Het gaat om veel meer dan om een militaire studie, maar o.a. ook om het sociaal-economisch leven[81]. In de nacht van 22 op 23 oktober 1699 werd Izegem geplunderd door Hollandse troepen uit Sluis[82]. Voor de militaire geschiedenis moeten we vooral naar enkele studies van E. Seynaeve verwijzen[83]. Tegen Jozef II vochten de patriotten in 1790. Onder hen waren er ook Izegemse 'Volontairen'[84]. Ook de Oostenrijkse generaal Franz Xavier von Wenckheim kreeg aandacht; hij sneuvelde in 1794 tegen de Fransen voor de muren van Kortrijk, maar werd in Izegem begraven[85]. Hij krijgt ook aandacht in een studie van E. Seynaeve[86].

De schuttersgilden hadden aanvankelijk een militaire betekenis. De Bosseniersgilde ontstond in 1615[87]. Ook de Sint-Sebastiaans-

---

[74] We verwijzen naar H. DESCHRYVER, **De oude landmaten in Vlaanderen**. 5e druk, Handzame, Familia et patria, 1979, 32 p.; Paul VANDEWALLE, **Oude maten, gewichten en muntstelsels in Vlaanderen, Brabant en Limburg**. Oostende, 1984, 70 p. en A.B. (= Antoon VANDROMME), **Oude landmaten**. - TM, 16, 6/3, 1966, p. 29.

[75] Zie Rafaël VERHOLLE, **Bedenkingen bij een "caerte figuratieve"**. - TM, 4, 2/1, 1961, p. 3-4.

[76] Hendrik WILLAERT, **Historisch patrimonium gerestaureerd**. - TM, 104, 36/1, 1996, p. 25-39.

[77] Hendrik WILLAERT. **Historisch patrimonium gerestaureerd. Een (her)-ontdekking...** - TM, 106, 36/3, 1996, p. 41.

[78] Antoon VANDROMME, **Landboek bij een huwelijk**. - TM, 55, 19/3, 1980, p. 224-232 en aanvulling in 60, 21/2, 1981, p. 165-166.

[79] Edgard SEYNAEVE, **Herbergen te Izegem op 22 oktober 1779**. - TM, 44-45, 16/1-2, 1976, p. 92-96.

[80] Antoon VANDROMME, **De halle en de Wal in Izegem**. - TM, 103, 35/3, 1995, p. 27-38.

[81] Marcel DELMOTTE, **De kasselrij Kortrijk en de Gaverstreek, de grote verliezers van de Negenjarige oorlog (1688-1697)**. - 4de Jaarboek van de Geschied- en Heemkundige Kring «De Gaverstreke», Waregem, 1976, p. 91-214.

[82] G. POTTIE, **Nachtelijke inval in Izegem in 1689**. - De Leiegouw, 13, 1971, p. 281-286.

[83] Edgard SEYNAEVE, **Een korte aanbreng tot de militaire geschiedenis van Izegem. [Deel 1]**. - TM, 44-45, 16/1-2, 1976, p. 97-107.; ID., **Een korte aanbreng tot de militaire geschiedenis van Izegem. Deel 2: Recrutering te Izegem onder Oostenrijks bewind**. - TM, 51, 18/2, 1978, p. 122-131.; ID., **Korte aanbreng tot de militaire geschiedenis van Izegem. Deel III: Mandelzonen deserteren uit het Oostenrijkse leger.** - TM, 57, 20/2, 1980, p. 108-118.

[84] Pieter DECLERCQ, **Patriotten in 't geweer. Izegem 1790**. - Biekorf, 59, 1958, p. 301-303.

[85] Antoon VANDROMME, **Generaal Fr. X. von Wenckheim, ridder in de orde van Maria Theresia. 1736-1794.** - TM, 23, 9/1, 1969, p. 3-17.

[86] Edgard SEYNAEVE, **Vergeten veldslagen. Roeselare-Hooglede 1794**. Izegem, Hochepied, 1988, 479 p. Zie voor militaria i.v.m. Izegem en Kachtem p. 434-439

[87] Luc BILLIOUW en Rafaël VERHOLLE, **Confrerie H. Barbara. Koninklijke Bosseniersgilde. Izegem 1615-1963**. TM, speciaal nr. 12, 5/2, 1965, 43 p. + ill., met catalogus van de tentoonstelling gehouden in de feestzaal van het stadhuis van Izegem van 4 tot 12 september 1965; Bertrand NOLF, **De bosseniersgilde St.-Barbara in Izegem 1615-1990**. - TM, speciaal nr. 87-88, 30/2-3, 1990, p. 65-183.

Rafaël Verholle

Bertrand Nolf

Edgard Seynaeve

Marcel Nuijttens

gilde dateert uit de Nieuwe Tijd[88], net als de Sint-Jorisgilde, de derde Izegemse schuttersgilde[89].

Kerk en religie

Verscheidene studies hebben betrekking op het kerkelijk leven. We moeten uiteraard beginnen met Sint-Tillo, de heilige uit de zevende eeuw die de stichter van de Sint-Tilloparochie werd[90]. Voor de processie en de relikwieën van Sint-Tillo verwijzen we ook naar een bijdrage van L. Slosse[91]. N.a.v. een geschil tussen de pastoor van Roeselare en de abdij van Zonnebeke in 1263, vernemen we meer over een zekere Willem, die pastoor van Izegem was[92]. Hoe men in 1455 priester en pastoor in de streek werd, bestudeerde de vroegere rijksarchivaris van Brugge[93]. Izegem behoorde tot het bisdom Doornik[94]. In 1678 kwam de Doornikse bisschop Gilbert de Choyseul op visitatie in Izegem; het visitatieverslag is bewaard gebleven[95]. We kennen ook de visitatieverslagen van de Kortrijkse dekens Jacob Gillebert in 1677 of 1678, Jan-Baptist Verslype op 12 mei 1700, 2 juni 1702 en 21 september 1709 en van Frans Jozef Cooreman op 16 januari 1788[96]. Over de nodige herstellingen aan de Sint-Tillokerk in het begin van de 17e eeuw bericht J. Geldhof[97]. In 1702 werd een nieuwe pastorie gebouwd en we weten wie daar allemaal aan meewerkte en op welke manier[98]. Dezelfde auteur beschreef ook een schilderij uit de oude Sint-Tillokerk[99].

---

[88] Pieter DECLERCQ, aangevuld door Antoon VANDROMME, **De Sint-Sebastiaansgilde**. - TM, 98, 34/1, 1994, p. 42-46, vooral over de plaatsen waar geschoten werd; Edgard SEYNAEVE, **De schuttersgilde van St. Sebastiaan anno 1751. Nieuwe regeling in de gilde**. - TM, 53, 19/1, 1979, p. 57-58; Joseph VERBEKE, **Bij de Sint-Sebastiaanschutters**. - TM, 26, 10/1, 1970, p. 35-36, n.a.v. het feit dat de vereniging toen kampioen was geworden. In 1970 organiseerde deze handbooggilde het nationaal kampioenschap. De reclamebrochure **Het Koninklijk handbooggild St.-Sebasiaan Izegem**, s.l., 1970, 120 p., bevat ook een historiek.

[89] Bertrand NOLF, **De aankoop van een gildebreuk door de kruisbooggilde Sint-Joris uit Izegem bij zilversmid J. Vlieghe te Kortrijk in 1680**. - TM, 101, 35/1, 1994, p. 53-54.

[90] **Dagwijzer. Maandag 7 [januarij 1867]**. - Rond den Heerd, 2, 1867, p. 43-45; zie ook 24, 1888, p. 18; G.F. TANGHE, **Leven van Sint-Tillo, eersten apostel en pastor alsook patroon van Iseghem**, heruitgegeven door Joannes Tanghe. Izegem, Gebroeders Strobbe, 1891, 282 p.; dezelfde auteur beschreef ook het leven van Sint-Tillo in zijn **Parochieboek van Iseghem** (zie noot 16); Amaat DIERICK, **Dit is Tillo's Lied. Gedicht in 12 zangen, daarbij een Voorzang en een Slotklank**. Roeselare en Brussel, Julius De Meester, 1900, 230 p.; C.D.J, **Tillo's lied**. - Biekorf, 10, 1899, p. 321-327 (een dichtwerk door Amaat Dierick); Adolf DUCLOS, **Tillo de Saks**. 1e uitgave, Brugge, De Zuttere, 1871, 184 p., 3e uitgave, Roeselare, Jules De Meester, 1900, 220 p.; eerst in 1869 en 1870 in losse afleveringen in Rond den Heerd verschenen; Frans DEBRABANDERE, **Heiligenverering en lokale naamgeving in de kasselrij Kortrijk van 1350 tot 1400**. - Biekorf, 73, 1972, p. 5-16, over Hilonius op p. 10-11; Antoon VANDROMME, **Monumenta Tillonis**. - TM, 59, 21/1, 1981, p. 3-39. We verwijzen naar deze laatste studie voor verdere bibliografie over Sint-Tillo. Zie ook **Bulletin du Groupe de recherches historiques et archeologiques de la Vallée de la Sumene**, 1985, nr. 34, 28 p. en ill., gewijd aan de opgravingen van Sint-Tillo in Brageac; met (onvolledige) bibliografie over Sint-Tillo.

[91] Leopold SLOSSE, **Iseghemiensia**. Tielt, J. Minnaert, 1889, 10 p.

[92] Kurt Priem, **Willem, pastoor van Izegem, getuige in een middeleeuws geschil**. - TM, 66, 23/2, 1983, p. 140-150, met een aanvulling in 67, 23/3, 1983, p. 295-297.

[93] Jos. DE SMET, **De geestelijkheid van Izegem en Ommeland in 1455**. - TM, 10, 4/3, 1964, p. 32-37. Hij baseerde zich daarvoor op Joseph WARICHEZ, **Etat bénéficial de la Flandre et du Tournaisis au temps de Philippe le Bon (1455)**. Leuven, Bureaux des Analectes, 1912, 383 p.

[94] Daarom vindt men gegevens over Izegem in A. PASTURE en F. JACQUES, **Une description des paroisses du diocèse de Tournai (1690-1728)**. (Koninklijke Commissie voor Geschiedenis). Brussel, 1968, 331 p. + 2 kaarten.

[95] Bart BLOMME, **Bisschoppelijk bezoek aan Izegem in 1678**. - TM, 97, 33/3, 1993, p. 9-12.

[96] J. DE CUYPER, **Bijdrage tot de kerkelijke geschiedenis van het dekanaat Kortrijk einde 17de en begin 18de eeuw**. - De Leiegouw, 21, 1979, p. 163-190, over Izegem p. 169-170, 182, 186 en 187; ID., **Bijdrage tot de kerkelijke geschiedenis van het dekanaat Kortrijk op het einde van de 18de eeuw**. - De Leiegouw, 21, 1979, p. 291-335, met name p. 306-307 over Izegem.

[97] J[ozef] G[ELDHOF], **De kerk van Izegem na de Beeldstorm en Geuzerie**. - Biekorf, 54, 1953, p. 120-121.

[98] Edgard SEYNAEVE, **Bouw van een nieuw pastoreel huis in Izegem in 1702**. - TM, 78, 27/2, 1987, p. 143-160.

[99] Edgard SEYNAEVE, **Omtrent een schilderij in de oude Sint-Tillokerk [1678]**. - TM, 79, 27/3, 1987, p. 288.

Tot in de Franse tijd was er in Izegem een klooster van Grauwe Zusters[100]. We kennen de biechtvaders van de Grauwe Zusters van 1637 tot 1730[101].

Op Witte Donderdag ging de processie uit. Over die van 1738 weten we meer[102]. Er waren heel wat broederschappen. Een ervan was de Broederschap van het Allerheiligste Sacrament[103]. En wie weet er nog dat 'den gelukzaligen Franciscus de Hieronymo' in Izegem vereerd werd?[104] De Izegemse eremijten Pieter Barlaam du Quennoy, Joris Van Lerberghe - die niet in dit tijdskader thuishoort en principaal van het Sint-Jozefscollege is geweest - en een aantal niet-Izegemse kluizenaars, werden onder de aandacht gebracht door A. Vandromme[105]. Van 1731 tot 1785 woonde in Izegem 'het heilig Brigietje', wat kerkelijk nooit werd erkend[106].

We komen aan enkele priesters die van Izegemse afkomst waren, maar buiten Izegem werkten. Joost Bouckaert (1583-1646) werd de eerste pastoor van Scherpenheuvel en achtste bisschop van het bisdom Ieper (1642-1646)[107]. Het is aan hem te danken dat Izegem over enkele beeldjes van Onze-Lieve-Vrouw van Scherpenheuvel beschikt[108]. De stevenist Petrus Fattou was pastoor in Zonnebeke[109].

---

[100] Pater HILDEBRAND, **Le couvent des soeurs grises à Iseghem (d'avant 1486 jusqu'en 1796)**. - Neerlandica Franciscana, dl. II, 1919, p. 8-55; Pater HILDEBRAND, **De Vlaamsche kwestie in een nonnenklooster der vorige eeuwen**. - Dietsche Warande en Belfort, 19, 1919, p. 199-211 (over de periode 1627-1757); Geert HOORNAERT, **Onderlinge wrevel in het moederklooster te Izegem was mede aanleiding tot de vestiging van vier grauwzusters te Roeselare**, - Rollarius, 21, 1992, p. 178-179. Het volgende artikel is helemaal op de eerste referentie gebaseerd: Roger BEKAERT, **Het klooster van de Grauwe Zusters van Izegem van rond 1486 tot 1796**. - TM, 19, 7/3, 1968, p. 3-35. De Grauwe Zusters van Izegem hadden ook enige zusters in Moorslede: zie M.-J. VAN DEN WEGHE, **Het Broederschap van O.L.V. van Loretten. "Den Ommeganck van Moorslede**. - Biekorf, 32, 1926, p. 2-11, meer bepaald p. 4-5. Vanuit Izegem werden de Grauwe Zusters in Roeselare gesticht. Zie Jan COCLE, **300 jaar Grauwzusters Franciscanessen te Roeselare**. Langemark, 1977, 176 p., waarvan de eerste bladzijden op Izegem betrekking hebben.

[101] Jozef BALTENS, **Minderbroederskloosters in de Zuidelijke Nederlanden. Izegem**. - Franciscana, jg. 40, 1985, nr. 2, p. 157-163. Het gaat om een lijst van biechtvaders die apart inwoonden in het klooster van de Grauwe Zusters.

[102] Antoon VANDROMME, **Processie op Witte Donderdag 1738**. - TM, 23, 9/1, 1969, p. 18-24.

[103] **Aanneming in het godvrugtig Broederschap van het Allerheyligste Hert van Jesus, in de Parochie Kerke van Iseghem**. Ieper, Walwein, 1817, 24 p. Zie ook noot 261.

[104] **Novene ter eere van den gelukzaligen Franciscus de Hieronymo, welkers H. Reliquien geëert worden in de Parochiaele Kerke van Iseghem**. Kortrijk, l. Blanchet, [1810?], [24] p.

[105] Antoon VANDROMME, **Heremieten in onze streken**. - TM, 103, 35/3, 1995, p. 43-50.

[106] Antoon VANDROMME, **Brigitte De Meestere, 1731-1785, bijgenaamd 'het heilig Brigietje'**. - TM, 51, 18/2, 1978, p. 89-121. Zie ook een marktlied over haar in *Biekorf*, 59, 1958, p. 29.

[107] **Josse Bouckaert**. - Biographie des hommes remarquables de la Flandre Occidentale, dl. III. Brugge, Vandecasteele-Werbrouck, 1847, p. 75-77; Antoon VANDROMME, **Groten van bij ons: Mgr. Bouckaert**. - TM, 7, 3/1, 1963, p. 29-35; L. CEYSSENS, **Joost Bouckaert**. - Nieuw Biografisch Woordenboek, dl. 4, 1970, kol. 97-99.

[108] J. Fr. PALLENAERTS, **Onze Lieve Vrouw van Scherpenheuvel. Dl. 2: Beelden uit den eik**. Mechelen, P. Ryckmans, 1936, 200 p.; Stephanus SCHOUTENS, **Onze-Lieve-Vrouw van Scherpenheuvel in Maria's Vlaanderen of beschrijving van de wonderbeelden en merkweerdige bedevaartplaatsen van Onze-Lieve-Vrouw in Oost- en West-Vlaanderen**. Aalst, 1903, meer bepaald p. 80-81; Pater HILDEBRAND, **Hoe een O.L.Vrouwtje van Scherpenheuvel in 1648 op reis ging naar Kongo en in 1939 te... Izegem terecht kwam**. - Franciscaansch Leven, 22, 1939, p. 181-188; Roger BEKAERT. **Beeldjes van O.L.Vrouw van Scherpenheuvel te Izegem**. - TM, 38, 14/1, 1974, p. 44-49.

[109] Kurt PRIEM, **Petrus Josephus Fattou, pastoor-kloosterling in beroerde tijden (1754-1817)**. - TM, 68, 24/1, 1984, p. 28-70, met nog enkele bibliografische verwijzingen op p. 28, waaraan toe te voegen is: *Ons Heem*, jg. 23, 1969, p. 279.

Demografie. Economisch en sociaal leven. Munten en penningen. Geneologie.

O.l.v. prof. M. Cloet werden aan de KULAK (en de KUL) heel wat demografische studies gemaakt door studenten in de kandidaturen. Zo werd voor Izegem de periode 1630 tot 1680[110] en het einde van de 17e eeuw bestudeerd[111]. S. Lechat werkte zowel in de kandidaturen als in de licenties over demografie: respectievelijk over de 18e eeuw en over de periode 1630 tot 1870[112].

Het economisch leven in het Ancien Régime werd nog niet heel grondig bestudeerd, wel aspecten ervan. E. Sabbe bestudeerde een register van goederenverbeuringen in de kasselrij Kortrijk na de opstand van Filips van Artevelde tegen de graaf van Vlaanderen in 1382; daarin vond hij ook gegevens over Izegem, maar ook Kachtem en Emelgem worden enkele keren vermeld[113]. J. Geldhof bestudeerde de Izegemse lijnwaadnijverheid en -handel[114]. Over de daarbij gebruikte maten schreef M. Nuijttens[115]. De halle stond tussen de twee markten. In het standaardwerk van E. Sabbe wordt Izegem vaak vermeld, Emelgem en Kachtem in veel mindere mate[116]. De graanmarkt in de 16e eeuw, maakte het ontwerp van studie van J. Van Acker uit[117]. In zijn artikels over de molens bespreekt P. Declercq o.a. het maalrecht en de vijf molens die in 1571 bestonden[118]. We weten hoe vaak in 1738 een beroep in Izegem, Emelgem en Kachtem voorkwam, althans voor zover die gemeenten tot de Roede van Menen behoorden[119]. En hoe geraakten goederen in 1784 uit Gent?[120] De schoen- en de borstelnijverheid kwamen op in de late 18e eeuw, maar worden verder behandeld. Over de chirurgijnen en heelmeesters van de 17e tot de 19e eeuw schreef P. Declercq biografische nota's[121]. In de uit Doornik afkomstige familie Bourgeois zaten heel wat chirurgijnen[122]. A. Vandromme bezorgde een lijst van

[110] Hans FEYS, **Demografische evolutie van Izegem, 1630-1680**. Niet-gepubliceerd seminariewerk 2e kandidatuur geschiedenis, KULAK, 1981-'82, 81 p.

[111] Hilde COLPAERT en Koen LAGAE, **De demografische crisis te Izegem op het einde van de 17e eeuw. Een micro-demografisch onderzoek**. Niet-gepubliceerd seminariewerk 2e kandidatuur geschiedenis, KULAK, 1978-'79, 100 p.

[112] Stefaan LECHAT, **De bevolkingsevolutie in enkele Westvlaamse parochies in de 18e eeuw. Een micro-demografische studie met betrekking tot Izegem**. Niet-gepubliceerd seminariewerk 2e kandidatuur geschiedenis, KULAK, 1983-'84, 89 p.; ID., **Mortaliteitscrisissen te Izegem van 1630 tot 1870. Een longitudinaal onderzoek van een grote gemeente**. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling (geschiedenis), KUL, 2 dln., 158 p. + bijlagen.

[113] Etienne SABBE, **Grondbezit en landbouw, economische en sociale toestanden in de kastelenij Kortrijk op het einde der XIVe eeuw**. - Handelingen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Kortrijk, Nieuwe Reeks, XV, 1936, p. 394-452.

[114] Jozef GELDHOF, **De Izegemse lijnwaadhandel**. - TM, 4, 2/1, 1961, p. 12-23; Jozef GELDHOF. **De Izegemse lijnwaadhandel**. - Biekorf, 55, 1954, p. 33-41, 89-94 en 177-187.

[115] Marcel NUIJTTENS, **Rond de Izegemse lijnwaadmarkt**. - TM, 68, 24/1, 1984, p. 71-74, met facsimilé van enkele bladzijden uit **Tresoor van de Ghewichten, Maten van Koorn ende landen, etc.**, in Amsterdam gedrukt bij Theunis Jacobszoon in 1668.

[116] Etienne SABBE, **De Belgische vlasnijverheid**. Deel I: **De Zuidnederlandse vlasnijverheid tot het verdrag van Utrecht (1713)**. Deel II: **Van het verdrag van Utrecht (1713) tot het midden van de XIXe eeuw**. Kortrijk, Nationaal Vlasmuseum, 1975, 396 en 701 p.

[117] Jan VAN ACKER, **De graanmarkt van Izegem in de zestiende eeuw**. - TM, 76, 26/3, 1986, p. 247-252.

[118] Pieter DECLERCQ, **De oude molens van Izegem**. - TM, 1, 1/1, 1960, p. 22-36 en 2, 1/2, 1960, p. 9-21. Zie over de Izegemse banmolens ook Rafaël VERHOLLE, **Verkoping van de prinselijke goederen in 1828**. - TM, 6, 2/3, p. 26.

[119] M. PYNCKET, **De ambachtstelling in de Roede van Menen, 1738**. - 't Wingeroen, jg. 13 nr. 3, 1989, p. 12-22. Emelgem, p. 17; Izegem, p. 19-20; Kachtem p. 20.

[120] **1784 - Uurtabel van de reizende boden vanuit Gent**. - TM, 57, 20/2, 1980, p. 128.

[121] Pieter DECLERCQ, **Oude heelmeesters**. - TM, 18, 7/2, 1967, p. 21-31. Reacties en aanvullingen in: **Lezers schrijven ons: Nog over de "Izegemse heelmeesters"**. - TM, 19, 7/3, p. 36-46. Ook: Edgard SEYNAEVE, **Nog over Izegemse heelmeesters. 3**. - TM, 42, 15/2, 1975, p. 81-82. Al staan er weinig gegevens in over Izegem, men doet er toch goed aan het volgende werk te consulteren: Geert HOORNAERT, **Hulp der kranken en zwangere vrouwen. Medici, chirurgijnen, vroedvrouwen en apothekers uit Midden-West-Vlaanderen, opleiding en ziekenzorg, 1600-1914**. Izegem, Hochepied, 1990, 221 p. Op p. 204-205 de lijst van gezondheidswerkers in Izegem tijdens de Franse periode.

[122] Joseph BOURGEOIS, **Het geslacht Bourgeois**. - TM, 16, 6/3, 1966, p. 3-10.

chirurgijnen en dokters in de 18e en een deel van de 19e eeuw[123].

Economie betekent ook betalen. I.v.m. munten en penningen mag M. Nuijttens als een specialist beschouwd worden. We beginnen met een algemeen overzicht van het geld van de vroegste tijden tot de 17e eeuw[124]. In een heel algemeen artikel gaf M. Nuijttens ook een glossarium van volksbenamingen voor heel wat munten[125]. Hij vond in het rijksarchief in Kortrijk een stuk terug dat een aantal munten met het pond parisis of vlaamse pond in 1580 vergeleek en publiceerde meteen zijn zoveelste artikel[126]. Hij kwam ook een munt van Filips II op het spoor[127]. Hij publiceerde een overzicht van Vlaamse munten ten tijde van Maria-Theresia[128]. Hoeveel de munten van de Oostenrijkse tijd eind 1834 in Hollandse gulden waard waren, weten we ook[129].

Enkele meer sociaal getinte artikels nu. De daling van het aantal Kortrijkse buitenpoorters die in Izegem woonden - van 484 in 1577 tot 38 in 1585 - en het getuigenis van Joos Loosvelt bewijzen dat het einde van de 16e eeuw een slechte tijd was[130]. Dat er in de achttiende eeuw ook welstand was, bewees A. Lagrou met de publicatie van de staat van goed opgemaakt na de dood van Therese Bernarde Lust in 1726[131]. Bedelaars moesten een loden teken om de hals dragen. In Izegem werden er in 1766 honderd gegoten[132]. K. Priem bestudeerde de armoede kort vóór de Franse Revolutie[133].

Sommige studies zijn van genealogische aard. J. Vandromme publiceerde de doodsrekeningen die zich in het stadsarchief bevinden in disrekeningen uit de periode 1513 tot 1579; het gaat om de namen van mensen die bij hun dood een bepaalde som nalieten aan de dis[134]. E. Seynaeve haalde uit de kerkrekening van 1625-1626 de persoonsnamen en de toponymen[135]. Genealogen kunnen ook wat hebben aan de volkstelling van 1655, waarvoor E. Seynaeve aandacht had[136]. Wie aan wie hoeveel pacht moest betalen in 1746, is gekend dank zij een lijst die bewaard is gebleven in het stadsarchief van Menen en voor genealogen zijn belang kan hebben[137]. Staten van goederen zijn een enorme genealogische bron[138].

---

[123] Antoon VANDROMME, **Van Izegemse dokters en chirurgijnen**. - TM, 86, 30/1, 1990, p. 43-48.

[124] Marcel NUIJTTENS. **Geld en munten**. - TM, 3, 1/3, 1961, 5-13.

[125] Marcel NUIJTTENS, **Volksbenamingen voor Vlaamse munten**. - TM, 85, 29/3, 1989, p. 171-179.

[126] Marcel NUIJTTENS, **Munten in vergelijk tot het pond parisis of vlaamse pond**. - TM, 86, 30/1, 1990, p. 17-28.

[127] Marcel NUIJTTENS, **Eigenaardige muntvondst in Izegem**. - TM, 69, 24/2, 1984, p. 165-170.

[128] Marcel NUYTTENS, **De munten voor Vlaanderen te Brugge geslagen onder de regering van Maria Theresia. 1740-1780**. - TM, 65, 23/1, 1983, p. 2-25.

[129] Marcel NUIJTTENS, **Iets over de waarde van oude munten**. - TM, 65, 23/1, 1983, p. 26-28.

[130] K. MADDENS, **De crisis op het einde van de XVIde eeuw in de kasselrij Kortrijk**. - De Leiegouw, 1, 1959, p. 75-95; J.M. BERTEELE, **Een beeld uit de tweede helft der 16de eeuw in de kasselrij Kortrijk**. - Handelingen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring te Kortrijk, Nieuwe Reeks 27, 1954, p. 154-158, met p. 157-158 een brief van Loosvelt d.d. 23 november 1597.

[131] Aurel LAGROU, **Welstand in het 18e-eeuwse Izegem**. - TM, 86, 30/1, 1990, p. 3-10 en 89, 31/1, 1991, p. 12-24.

[132] Antoon VANDROMME, **Bijzondere tekens voor de bedelaars**. - TM, 85, 29/3, 1989, p. 145.

[133] Kurt PRIEM, **Armlastigen te Izegem in mei 1786**. - TM, 71, 25/1, 1985, p. 3-15.

[134] Jan VANDROMME, **Zestiende-eeuwse doodsrekeningen te Izegem**. - Vlaamse Stam, 11, 1975, p. 653-669.

[135] Edgard SEYNAEVE, **Kerkrekeningen als genealogische bron**. - 't Stamboompje, jg. 21, 1993, nr. 5, p. 48-50 en jg. 22, 1994, nr. 1, p. 8-10.

[136] Edgard SEYNAEVE, **Telling te Izegem dd. 1655, uitgevoerd door pastoor Antonius Roymans en opgetekend in een register van overlijdens**. - TM, 69, 24/2, 1984, p. 193-212.

[137] Edgard SEYNAEVE, **Jaarlijkse pachten te Izegem 10 juni 1746**. - TM, 54, 19/2, 1979, p. 128-140.

[138] Etienne VANDEN HOVE, **Staten van goederen**. Dl. III: **Genealogische analyses. Emelgem N.D. 259, Izegem N.D. 261, Lendelede N.D. 247-248-249**. Wevelgem, Wibilinga, 1992, 116 p., gestencild.

Cultuur. Dagelijks leven.

Op cultureel vlak vallen de rederijkerskamers te vermelden[139]. Een van die rederijkers was de in Izegem geboren Pieter De Ryckere (1734-1802)[140].

Over het dagelijks leven in de 18e en in veel mindere mate in de 19e eeuw vernemen we meer in het dagboek dat de familie Van de Walle bijhield[141].

In een studie over de handmerken, maar ook over de ambachtstekens en sibbetekens, werden een tweehondertal Izegemse familienamen behandeld[142].

De Franse en Hollandse periode

De Franse tijd werd uitvoerig bestudeerd door P. Declercq, die daarover tientallen artikels in *De Mandelbode* schreef. R. Bekaert bewerkte die artikels voor *Ten Mandere*, maar wat P. Declercq schreef, is meer gestoffeerd[143]. Dat Joseph van Huerne, die Het Blauwhuis als buitenverblijf had, in 1792 de kant van de Franse revolutionairen koos, was een vergissing die hij bij de tweede Franse inval niet meer maakte[144]. Aan de Boerenkrijg in Izegem besteedden P. Declercq en R. Bekaert elk een gelijknamig artikel[145]. In de algemenere Boerenkrijgstudies van J. De Smet[146] en T. Sevens kwam ook het Izegemse ter sprake[147]. Laatstgenoemde vond bij Goethals-Vercruysse dat na het gevecht op zondag 28 oktober 1798 in Ingelmunster 33 brigands begraven werden, in Izegem 27, in Lendelede 11, in Kachtem en in Kuurne telkens 6 en in Emelgem 4. Ook A. Lowyck had het over Izegemse, Emelgemse en Kachtemse boerenkrijgers[148]. Na een eeuw werd de Boerenkrijg overal herdacht, ook in Izegem[149]. Lodewijk Bakeland mag dan geen Izegemnaar zijn, het stadsarchief van Izegem bevat enkele gegevens over hem, die door E. Seynaeve werden bekend gemaakt[150].

---

[139] Hendrik WILLAERT, **Geschiedenis van de Izegemse rederijkerskamers**. - TM , 33, 12/2, 1972, p. 3-17; Antoon VANDROMME. **Geschiedenis van de Izegemse rederijkerskamers**. - TM, 38, 14/1, 1974, p. 3-39; Antoon VANDROMME, **Rhetorieke gilden**. - TM, 60, 21/2, 1981, p. 175-176; Jozef HUYGHEBAERT, **De rederijkers van Izegem in de Franse tijd**. - TM, 64, 22/3, 1982, p. 185-233.

[140] E. VANDEN BERGHE-LOONTJENS, **Pieter De Ryckere, volksdichter en Gildebroeder der Rhetorica te Rousselare**. - Jaarboek van het kunstgenootschap De Kerels te Roeselare, 1890, p. 71-83 (overdruk: Roeselare, J. Buisson-Clais, 1890, 12 p.); Antoon VANDROMME, **Pieter Joseph De Ryckere, pottenbakker en rederijker**. - TM, 86, 30/1, 1990, p. 11-16. Zie ook Emiel REYNAERT, **De letterkunde te Roeselare. Overzicht met bloemlezing**, Roeselare, 1956, p. 19-21.

[141] **Notitie Boekschen van J.-B. Vande Walle. Izegemse kroniek 18e-19e eeuw**. - TM, speciaal nr. 31, 11/3, 1972, 63 p., met stamboom van de familie Vande Walle; bespreking o.a. door Rafaël VERHOLLE, **Bij de presentatie van het Notitieboekschen van Jan-Baptist Vande Walle**. - TM, 33, 12/2, 1972, p. 18-21.

[142] Geert HOORNAERT. Edgard SEYNAEVE en Antoon VANDROMME, **Handmerken uit Roeselare en Izegem. Hulpbron voor genealogen. Een systematische studie met inventaris**. Izegem, Hochepied, 1988, 71 p.

[143] Roger BEKAERT, **Izegem onder het Frans tijdvak. Deel I**: TM, 39, 14/2, 1974, p. 59-87. **Deel II**: TM, 40, 14/3, 1974, p. 129-184 en bijlagen. **Deel III**: TM, 43, 15/3, 1976, p. 113-149 en bijlagen. **Deel IV**: TM, 48-49, 17/2-3, 1977, p. 65-143. Ongewijzigd gebundeld in Roger BEKAERT, **Izegem onder het Frans tijdvak**. Izegem, Ten Mandere, 1980, 278 p.

[144] Kurt PRIEM, **Een jakobijn in Het Blauwhuis van Izegem?** - Biekorf, 92, 1992, p. 223-228.

[145] Pieter DECLERCQ, **De Boerenkrijg te Izegem**. - Biekorf, 56, 1955, p. 137-143 en 179-183; Roger BEKAERT, **De Boerenkrijg te Izegem**. - TM, 37, 13/3, 1974, p. 26-39.

[146] Jos. DE SMET, **De Boerenkrijg in het Leyedepartement, 17 October-14 November 1798**. - Biekorf, 32, 1926, p. 169-184; ID., **Wie deed mee in den «Boerenkrijg»?** - Biekorf, 32, 1926, p. 217-227, meer bepaald p. 219-220.

[147] Theodoor SEVENS, **Ons vaderland tijdens de Fransche overheersing op het einde der XVIIIe eeuw (1792-1802)**. Kortrijk, Eugène Beyaert, 1892, 180 p., over het Izegemse enkele vermeldingen vnl. p. 149-150 en 170-172; IDEM, **De Boerenkrijg in het Kortrijksche met eene kleine levensschets van al de gekende slachtoffers**. 2e uitgave, Kortrijk, Eugène Beyaert, 1898, 30 p., de verbeterde uitgave van wat hij elders al geschreven had, met enkele vermeldingen - en ook niet meer dan dat! - over Izegem, Emelgem en Kachtem van p. 10 tot 17.

[148] Antoon LOWYCK, **Boerenkrijg in West-Vlaanderen**. S.l., s.d., 50 p.; ID., **Lijst van Westvlaamse Boerenkrijgers**. - Ons Heem, 11, 1953, p. 1-32 en 69-119 (plaatsnamenindex op p. 118-119).

[149] Zie hierover K. VAN CAENEGHEM, **Onze boeren verheerlijkt. Gedenkboek der eeuwfeesten van de Boerenkrijg 1798-1898**. (Davidsfonds, nr. 136). Ieper, Callewaert-De Meulenaere, 1903, 437 p., over Izegem p. 45-50.

[150] Edgard SEYNAEVE, **Lodewijk Bakeland, conscrit voor Izegem.** - TM, 80, 28/1, p. 61-70.

Pieter Declercq

Joseph Bourgeois

Roger Bekaert

Fideel Vion

I.v.m. het gemeentebestuur vanaf 1790 staan nuttige gegevens in de licentiaatsverhandeling van X. Lesage[151]. Het politiereglement van 1808 werd gepubliceerd[152].

Tijdens de beloken tijd werden ook Izegemse priesters vervolgd. En Désiré Verduyn was nog seminarist toen hij door Napoleon werd gevangen gezet: hij kon niet aanvaarden dat zijn bisschop door een Napoleon-gezinde werd vervangen. Later werd hij pastoor-deken van de Sint-Niklaasparochie in Gent[153]. Pastoor Petrus Joannes De Simpel was in 1813 drie maanden pastoor van Izegem; toen hij aan tyfus stierf werd over hem een Latijns en een Nederlandstalig gedicht gemaakt[154].

Aan de Izegemse demografie tussen 1794 en 1815 wijdde G. Gadeyne zijn licentiaatsverhandeling[155]. J. Bourgeois had aandacht voor een volkstelling van 1805[156].

Aan de Hollandse tijd werd nauwelijks aandacht besteed. Schoenfabrikant E. Dierick gaf een overzicht van de Izegemse nijverheden op het einde van de Hollandse periode[157]. We kennen de Izegemse pottenbakkers in de Franse en Hollandse tijd, waaronder de families Roose en Baert; de familie Baert maakte ook tegels[158]. Over de Izegemse tegels vinden we ook talrijke aanduidingen in het werk van W. Tillie e.a.[159] Tussen de gilde van linnenkooplieden en het stadsbestuur kwam het in 1822 tot een meningsverschil[160]. Aan de hand van een terrier (landboek) met bijhorende plannen gaf J. Bourgeois per huis de eigenaars en bewoners van de belangrijkste centrumstraten in 1826 en 1827. We vernoemen in alfabetische orde de Brugstraat, Grote Markt, Kasteeldreef en Baertshof, Kerkstraat, Kloosterstraat, Korenmarkt, Kruisstraat, Marktstraat, Meensestraat, Nieuwstraat, Papestraat, Roeselaarsestraat, Sint-Pietersstraat, Wijngaardstraat, en de Zwijnsmarkt (nu Melkmarkt) en Zwijnsmarktstraat (nu Melkmarktstraat)[161].

---

[151] Xavier LESAGE, **De burgemeesters, meiers en hun antecendenten in het Roeselaarse (1790-1836)**. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling (geschiedenis), Rijksuniversiteit Gent, 1986, 2 dln., 351 p.

[152] **Règlement de Police de la Commune d' Iseghem. 1808. Reglement van Regeltucht der Commune van Iseghem. 1808**. Kortrijk, F. de Muynck, 1808, 24 p.

[153] J.J. DE SMET, **Biographie de M^r^ le chanoine Désiré-Ignace Verduyn, curé-doyen de St Nicolas à Gand**. Gent, J. en H. Vander Schelden, 1869, 47 p. Gaby Verduyn is een studie over Désiré Verduyn persklaar aan het maken.

[154] B.S., **Een figuur uit de Beloken Tijd: Petrus Joannes De Simpel**. - Biekorf, 61, 1960, p. 360-362; David DE SIMPEL, **Klaeg-Gezang op het afsterven van Petrus Joannes De Simpel, pastoor van Iseghem**. Roeselare, Beyaert-Feys, 1813, 10 p.; J.B. ANNOCQUE, **Damon. Ecloga in obitum Petri Joannis De Simpel mortui Pastoris Iseghemiensis 19 Maii 1813**. Gent, J. Begyn, [1913], 8 p. Beide gedichten in FSI, dl. I, nr. 19 en 20. Ook zijn doodbrief (46 cm x 32 cm), met uitgebreid curriculum vitae (in het Latijn) in FSI, dl. I, nr. 18.

[155] Guy GADEYNE, **Bevolking en mortaliteit te Izegem (1794-1815). Demografische evolutie in een grote landelijke gemeente onder het Frans Bewind**. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling (geschiedenis), KUL, 1964, 3 dln., XL-487 p. en (dl. 3) 95 p. bijlagen; Guy GADEYNE, **De omvang en de demografische structuur van de bevolking van Izegem tijdens de Franse Overheersing (1794-1815)**. - De Leiegouw, 9, 1967, p. 85-113 en 211-229.

[156] Joseph BOURGEOIS, **Zantend in 'n oud register. Volkstelling 1805, sectie B**. - TM, 14, 6/1, 1966, p. 28-31 en ill.

[157] Emiel DIERICK, **Izegem over honderd jaar**. S.l., 1927, 25 p. Het ging om een bundeling van artikels die vanaf 12 maart 1927 eerst in *De Mandelbode* verschenen waren. Zie ook: Joseph BOURGEOIS, **Izegem, honderd vijftig jaar geleden** [in 1825-1826]. - TM, 36, 13/2, 1973, p. 3-4.

[158] Jozef GELDHOF, [**Pottenbakkers te Izegem**]. - Ons Heem, 15, 1960, p. 198-199; A[ntoon] L[OWYCK], **De pottenbakkers Roose te Izegem**. - Ibidem, p. 199; A[ntoon] L[OWYCK] en Maurice VERFAILLIE, **Punttegels uit Izegem**. - Ibidem, p. 199-200.

[159] Willy TILLIE, P. DE KNOCK en A. MALFAIT, **Vlaamse haardtegels met slibversiering**. Brugge, Van de Wiele, 1987, 142 p.

[160] Jozef GELDHOF, **Meetgebruiken op Westvlaamse lijnwaadmarkten anno 1822**. - Biekorf, jg. 74, 1973, p. 287-289.

[161] Joseph BOURGEOIS, **De Brugstraat in 1826-1827**. - TM, 34, 12/3, 1972, p. 34-40; ID., **Grote Markt 1826/1827**. - TM, 29, 11/1, 1971, p. 26-28 en 30; ID., **De Kasteeldreef en het Baertshof**. - TM, 42, 15/2, 1975, p. 83-86; ID., **Straten vroeger en nu: de Kerkstraat**. - TM, 32, 12/1, 1972, p. 26-28; ID., **De Kloosterstraat**. -TM, 35, 13/1, 1973, p. 32-34; ID., **Korenmarkt 1826-1827**. - TM, 28, 10/3, 1970, p. 132-133; ID., **De Kruisstraat 1826-1827**. - TM, 51, 18/2, 1978, p. 132-136; ID., **Marktstraat 1826-1827**. - TM, 33, 12/2, 1972, p. 22-26; ID., **Meensestraat anno 1826**. - TM, 54, 19/2, 1979, p. 141-146; ID., **De Nieuwstraat 1826-1827**. - TM, 36, 13/2, 1973, p. 15-19; ID., **Papestraat 1826-27**. - TM, 50, 18/1, 1978, p. 37-40; ID., **Roeselaarsestraat 1826-27**. - TM, 48-49, 17/2-3, 1977,

Joseph van Huerne en zijn schoonzoon Jean de Pélichy, die burgemeester van Brugge werd, kenden goed de bisschop van Gent in de Hollandse tijd[162].

Zie ook noot 139 (Huyghebaert) en noot 141.

VANAF 1830

Bestuur. Politiek. Politieke partijen. 'Politieke' groeperingen

Over het clericalisme en het anticlericalisme zijn we rechtstreeks ingelicht door Fideel Vion-Van Eeckhoutte, die van 1866 tot 1875 als drukker in Izegem verbleef. Hij gaf er enkele bladen uit en kwam als 'liberaal op zijn Izegems' in aanvaring met de geestelijkheid en de katholieke groep[163]. Eind 1878 ging de Katholieke Kring van start en in 1879 werd het Katholiek Kiesgenootschap heropgestart[164]. Over de gemeenteraadsverkiezingen van de 20e eeuw vindt men heel wat gegevens in enkele studies van J.-M. Lermyte[165] en in de verhandeling waarmee K. Demeyer licentiaat in de politieke wetenschappen werd[166]. Ook in *Ten Mandere* werden soms verkiezingsuitslagen gegeven: die van 1921, 1926, 1932, 1976, 1982, 1988 en 1994[167]. Slechts de twee laatste gemeenteraadsverkiezingen werden echt besproken, met daaraan gekoppeld de verkiezing voor het OCMW. De uitslag van de wetgevende verkiezingen van zondag 17 december 1978 werd afgedrukt in *Ten Mandere*[168]. Ook de koningskwestie kreeg aandacht[169].

Van de politieke partijen werd alleen de katholieke partij, met zijn drie 'standen', tot nu toe uitvoerig bestudeerd. Dat was vooral het geval voor het ACW[170]. Ook in afzonderlijke

---

p. 163-168; A.B. [= Antoon VANDROMME], **St.-Pietersstraat**. - TM, 30, 11/2, 1972, p. 6-9; Joseph BOURGEOIS, **Wijngaardstraat 1825-1826**. - TM, 37, 13/3, 1974, p. 40-44; ID., **Zwijnsmarkt en Zwijnsmarktstraat**. - TM, 38, 14/1, 1974, p. 40-43. De Zwijnsmarkt en Zwijnsmarktstraat zijn de huidige Melkmarkt en Melkmarktstraat. Sommige van die bijdragen werden na de dood van Bourgeois uitgegeven.

[162] Charles GILLES DE PELICHY, **Lettres du Prince de Broglie, évêque de Gand, au Baron Jean de Pélichy et à Mr. Joseph van Huerne (1816 à 1821)**. - Annales de la Société d'Emulation de Bruges, 83, 1940-1946, p. 48-132, ook in overdruk: Brugge, G. Barleraux & fils, 1947, 64 p.

[163] Zie daarover zijn memoires: [Fideel] VION-VAN EECKHOUTTE, **Een droevig leven of 't geluk Opsteller en Uitgever te zijn van een Weekblad**. Roeselare, 1914, 174 p. Zie ook: Jean-Marie LERMYTE, **Tien jaar Belgische politiek beoordeeld door "De Mandelgalm" van Fideel Vion. 1877-1887**. - Rollariensia, 7, 1975, p. 95-142. Zie noot 7 voor de bladen die hij in Izegem en Roeselare uitgaf.

[164] **Statuten van den Katholieken Kring van Iseghem**. Izegem, Goethals-Priem, [1878], 4 p.; **Statuten van het Katholiek Kiesgenootschap te Iseghem**. Izegem, Goethals-Priem, 1879, 4 p.

[165] Zie Jean-Marie LERMYTE, **Geworteld en Vertakt**, **Gedeelde Eenheid** en **Een eeuw middenstandsleven in Izegem**, vernoemd in de noten 170 en 175.

[166] Karolien DEMEYER, **Overzicht en analyse van de politieke verkiezingen in het kanton Izegem sedert de Tweede Wereldoorlog**. Onuitgegeven licentiaatsverhandeling (politieke wetenschappen), RUG, 1994, 2 dln., 307 p.

[167] André DEMEURISSE, **Gemeenteraadsverkiezingen. Periode 1921-1926. Periode 1927-1932.** - TM, 17, 7/1, 1967, p. 18-23. Zie ook Antoon VANDROMME, **Snippers 24**. - TM, 59, 21/1, 1981, p. 89-92; André DEMEURISSE, **Gemeenteraadsverkiezingen van 9/10/1932. Samenstelling van ons gemeentebestuur tijdens de periode 1933-1938**. - TM, 28, 10/3, 1970, p. 112-115; **Gemeenteraadsverkiezingen 10 oktober 1976** [uitslag]. - TM, 46, 16/3, 1976, p. 206; **Verkiezingsuitslagen 10.10.1982** [enkel uitslag]. - TM, 65, 23/1, 1983, p. 89-90; Jean-Marie LERMYTE, **De verkiezingen voor de gemeenteraad (9 oktober 1988) en het OCMW**. - TM, 83, 29/1, 1989, p. 41-46; Jean-Marie LERMYTE, **De gemeenteraadsverkiezing van 9 oktober 1994 en de samenstelling van het OCMW**.

[168] **De wetgevende verkiezingen van zondag 17 december 1978**. - TM, 53, 19/1, 1979, p. 88-89.

[169] [Maurice VERFAILLIE], **Izegem blijft zijn koning trouw!** S.l., s.d. 20 p.; **Koning Leopold III van Izegemse afstamming**. S.l., s.d., 8 p.; [Maurice VERFAILLIE], **Bezoek aan Tielt, Roeselare en Izegem van zijne majesteit koning Leopold III op 30 October 1937**. S.l., 1937, s.p., programmaboekje.

[170] Jozef GELDHOF, **50 jaar christelijke arbeidersbeweging Izegem**. Izegem, Kristelijk Werkersverbond, 1957, 147 p.; Roger BEKAERT. **Korte historiek van het A.C.W.-Izegem. A.C.W. 1906-1976. Dienstbetoon en samenwerking... geen ijdele woorden**. S.l., s.d., 26 p., gestencild; **Christen Werkersverbond Iseghem, 1906-1931**. [Kortrijk, 1931] 23 p.; Jean-Marie LERMYTE, **Geworteld en vertakt. De christelijke arbeidersbeweging in Izegem tot 1940**. Izegem, ACW Izegem, 1988, 380 p.; Jean-Marie LERMYTE, **Gedeelde eenheid. De christelijke arbeidersbeweging in Izegem, Emelgem en Kachtem, 1940-1991**. Izegem, ACW Izegem, 1992, 477 p. Voor de activiteitsverslagen, jaarverslagen en jaarprogramma's verwijzen we naar de bibliografie in de studies van Lermyte. Ook S.H. SCHOLL, **De geschiedenis van de arbeidersbeweging in West-Vlaanderen (1875-1914)**. Brussel, 1953, XIX-314 p. bevat gegevens over Izegem.

studies werden deeltakken van het ACW bestudeerd. Eind 1912 richtte de christelijke arbeidersbeweging de coöperatieve Ons Eigen Brood op[171]. In 1920 werd het ziekenfonds De Voorzienigheid gesticht[172]. Detailstudies over het ACV zijn die van C. Beel en J. Vanhauwaert[173]. Vanaf 1966 tot omstreeks 1985, maar steeds onregelmatiger, beschikte het gewestelijk ACV over een ledenblad[174]. De boldersport in de Gilde wordt in noot 568 vernoemd. Voor de rol die Odiel Spruytte in de jaren 1920 speelde, verwijzen we naar noot 633.

In 1996 verscheen een diepgaande studie over de middenstandsverenigingen van Izegem, Emelgem en Kachtem en al wat ze realiseerden[175]. Ook in Izegem gebeurde in het begin van de eeuw, meer bepaald op 11 maart 1903, onderzoek naar de toestand van de Kleine Burgerij[176]. Aan de basis van de Izegemse middenstandsvereniging lag de Katholieke Burgersbond die ontstond op 1 december 1907[177]. De Bakkersbond 'Helpt Elkander' kreeg ook wat aandacht in een brochure n.a.v. het vijfenzeventigjarige bestaan[178]. De beroepsfederatie van aannemers uit het Izegemse publiceerde een historiek n.a.v. het gouden jubileum[179]. Over het geneesherensyndicaat van het arrondissement Roeselare vindt men gegevens bij M. De Bruyne[180]. Voor een korte bijdrage over het Verbond van Kristelijke Werkgevers in Izegem verwijzen we naar noot 281. Wat gegevens over de in 1891 opgerichte Boerenbond in Izegem, de derde 'stand', vindt men in het boek geciteerd in noot 379[181].

Een diepgaande studie door J.-M. Lermyte over het socialisme is in voorbereiding. Voorlopig moet men het stellen met een brochure[182]. Voor de socialistische turnclub De Rode Ster verwijzen naar noot 562. Het liberalisme kreeg nog geen aandacht[183]. De Vlaamse beweging in Izegem kwam in zijn geheel slechts aan bod in hoofdstukken van J.-M. Lermyte in de *Geschiedenis van Izegem*. In zijn werk over het Verdinaso geeft J. Creve ook aandacht voor Izegem[184]. De Bormsbetoging van 1929 in Izegem werd in de *Geschiedenis van Izegem* behandeld, maar kreeg ook elders aandacht[185].

---

[171] Henri D'ARTOIS, **Dertig jaren bestuur. 1913-1943. De geschiedenis van de samenwerkende vereniging "Ons Eigen Brood"**. Niet-gepubliceerde studie, Izegem, 1943.

[172] Jozef GELDHOF, **Vijftig jaar in dienst van het volk. Gouden Jubileum van de Kristelijke Mutualiteit De Familieziekenbond Voorzienigheid te Izegem. 1920-1970**. S.l., [1970], 20 p.

[173] C. BEEL, **Onderzoek naar het verwachtingspatroon van het A.C.V., gewest Izegem**. Niet-gepubliceerde verhandeling. Kortrijk, IPSOK, 1970-1971, 144 p.; Joost VANHAUWAERT, **Het A.C.V.: verleden en heden. Een onderzoek naar de houding t.a.v. het A.C.V. bij vrijgestelden, bestuursleden en leden**. Kortrijk, IPSOK, 1983-'84, 180 p.

[174] **De Koerier**.

[175] Jean-Marie LERMYTE, **Een eeuw Middenstandsleven in Izegem**. Izegem, NCMV-Izegem, 1996, 408 p.

[176] De resultaten werden gepubliceerd in **Ministère de l'Industrie et du Travail. Commission Nationale de la Petite Bourgeoisie. Séances d'Enquête orale. III. Comité régional de la Flandre Occidentale**. Brussel, 1903, p. 301-339.

[177] De Katholieke Burgersbond organiseerde op 22 september 1908 een liederenavond waarop Hugo Verriest, toen pastoor in Ingooigem het woord voerde. **Katholieke Burgersbond Iseghem. Tekst van den Liederavond op 22n September 1908**. Gedrukt in Geluwe bij R. Ghesquiere-Marques, [20] p.

[178] **Bakkersbond "Helpt Elkander" Izegem en omliggende. Jubileum 15 september '87**. S.l., 1987, [32] p.

[179] **Vrije Syndikale Kamer der Aannemers Izegem, 1936-1986. 50 jaar beroepsfederatie van het Bouwbedrijf te Izegem en Omliggende**. [Izegem, 1986, 27] p.

[180] Michiel DE BRUYNE, **75 jaar geneesherensyndicaat van het arrondissement Roeselare, 1897-1972**. Rumbeke, 1972, 103 p.

[181] Zie ook **Keure der Boerengilde van Iseghem, ingericht ten jare 1891**. Izegem, J. Dooms, [1891], 9 p. In 1979 herdrukt door Jan Bogaert.

[182] Willy DE GRAEVE en Luk MULIER, **De geschiedenis van de socialistische arbeidersbeweging in Izegem**. S.l., 1985, 39 p., gestencild.

[183] Alleen aan de Franstalige liberale vereniging Le Bleuet uit de 19e eeuw werden enkele regels besteed: Antoon VANDROMME, **Snippers nr. 25: 187. Le Bleuet**. - TM, 60, 21/2, 1981, p. 164-165.

[184] Jan CREVE, **Recht en trouw. De geschiedenis van het Verdinaso en zijn milities**. Antwerpen, Soethoudt & C°, 1987, 138 p.

[185] Kurt HIMPE, **Izegemse Bormsbetoging in 1929**. - TM, 106, 36/3, 1996, p. 33-38. De Bormsbetoging komt ook aan bod in Antoon VAN SEVEREN, **Joris van Severen, het verhaal van een leven**. Dl. I: **Van 1894 tot 1929**. Brugge, 1995, p. 340-341.

Er werd ook aan enkele Vlaamsgezinde Izegemse figuren aandacht besteed, maar daar gaan we verder op in[186].

Sommige Izegemse politieke partijen verspreiden, soms erg onregelmatig, een eigen blad bij de bevolking. Dat is het geval met de CVP[187] en haar ACW-zuil[188], de Socialistische Partij[189] en met de Volksunie[190]. De Christelijke Volkspartij (CVP) van Izegem gaf voor haar leden een blad uit[191]. De vroegere partij Gemeentebelangen - die van de vijftiger- en zestigerjaren - publiceerde zelf een verslag van de gemeenteraadszittingen, met commentaar[191a]. We verwijzen ook naar twee semi-autobiografische werken van M. Babylon, waarin ook Izegem en de partijpolitiek, vnl. van de Volksunie, aan bod komen[192].

Diensten

In deze rubriek plaatsen we de officiële of semi-officile diensten, zoals brandweer, politie, post, elektriciteitsmaatschappij, enz. Het Izegemse brandweerkorps bestaat zeker al sedert 1806[193]. Zijn eretekens werden bestudeerd door M. Nuijttens[194]. Van 1974 tot 1981 had het brandweerkorps een eigen tijdschrift[195]. Over de post schreef postmeester J. Bourgeois een artikel[196]. De rijkswacht werd in Izegem in 1887 opgericht en kreeg haar geschiedenis n.a.v. het honderdjarige bestaan[197]. Er vond toen ook een tentoonstelling plaats[198]. Het politiereglement van 1867 werd gepubliceerd[199]. Het politiekorps wacht nog steeds op zijn geschiedschrijver. Wie net vóór de Tweede Wereldoorlog politie was, is geweten[200]. In 1866, na jarenlang touwtrekken, verhuisde de vestingsplaats van het vredegerecht van Ingelmunster naar Izegem. Dat werd in Izegem uitbundig gevierd[201]. Nu we bij het gerecht zijn aanbeland, is dit misschien het moment om te wijzen op de dubbele moord aan de Toveresseknok in 1887, op grondgebied Lendelede[202]. In 1913 ging het Rode Kruis in Izegem van start, zodat de vereniging in 1988 kon vieren[203].

In 1871 dacht het stadsbestuur aan gasverlichting, maar daar kwam het nooit van[204]. Ooit

---

[186] Het gaat om Julius Devos, Odiel Spruytte, Juul Declercq, Paul en zoon Guido Depoorter.

[187] **CVP Zeg Izegem**, sedert 1978.

[188] **A.C.W-eetjes. Informatieblad van A.C.W. Izegem**. Vanaf 1972.

[189] **SP-Pijltjes**, die zeker sedert 1971 verschijnen.

[190] **WIJ te Izegem**. Verschijnt sedert 1971. In de jaren 1970 kregen de leden **'t Leeuwke**.

[191] **Zeg-je**. Verscheen vanaf 1974.

[191a] Gestencild, zeker van 6 februari 1953 t.e.m. 20 juni 1958.

[192] Mik BABYLON, **Open venster... op mijn kamer**. S.l., 1990, 438 p.; ID., **Binnenstebuiten**. S.l., 1993, 508 p.

[193] Roger BEKAERT en André DEMEURISSE, **Geschiedenis van de Izegemse brandweer**. - TM, 29, 11/1, 1971, p. 18-25 en 32, 12/1, 1972, p. 3-25. Foto van het korps in 1895 in TM, 43, 15/3, p. 179-181.

[194] Marcel NUIJTTENS, **De eretekens voor de Izegemse vrijwillige brandweer**. - TM, 66, 23/2, 1983, p. 151-160.

[195] **Ignis Vox. Periodiek voor en door de Izegemse brandweer**. 14 nummers, Izegem, Izegemse Brandweer, ongedateerd [1974-1981].

[196] Joseph BOURGEOIS, **De post te Izegem**. - TM, 22, 8/3, 1968, p. 3-43.

[197] Edwin DECLERCQ, **Honderd jaar rijkswachtbrigade Izegem 1887-1987**. TM, speciaal nr. 77, 27/1, 1987, 78 p.

[198] **Tentoonstelling honderd jaar rijkswacht Izegem**. [Izegem], 1987, 8 p. gest.; **1887-1987. 100 jaar rijkswacht te Izegem**. S.l., 1987, 12 p., gestencilde brochure voor het lager onderwijs.

[199] **Algemeen Politie-Reglement**. Izegem, Gemeentebestuur, 1867, 28 p.

[200] Bart BLOMME, **Zij zorgden voor de Izegemse veiligheid in 1939-1940**. - TM, 97, 33/3, 1993, p. 61-62, met foto; **Het huidig politiekorps**. - TM, 55, 19/3, 1980, p. 233 is een groepsfoto.

[201] A. VERHAMME, **De stad Iseghem Hoofdplaats geworden van het vredegerechtskanton. Vreugdebetooningen ter dier gelegenheid. Kort verhaal Uitgegeven door de Kommissie der Feesten met de medewerking van het Letterkundig Gezelschap Voor Taal Vereenigd**. Izegem, F. Vion, [1866], 37 p. Heruitgegeven in **Kroniek van Groot-Izegem 1992**. Izegem, Hochepied, 1992, p. 263-300.

[202] Antoon VANDROMME, **De dubbele moord aan de Toveresseknok in 1887**. - TM, 85, 29/3, 1989, p. 135-145.

[203] **75 jaar Rode Kruiswerking te Izegem**. S.l., 1988, 34 p., gestencild.

[204] Joseph BOURGEOIS, **Gasverlichting te Izegem?** - TM, 30, 11/2, 1972, p. 44.

was de energiebron bij uitstek de stoommachine. De eerste stoominstallatie in Izegem dateert van 1847 en tussen die datum en 1914 werden 105 stoomketels in Izegem geplaatst. De Izegemse stoommachines en -ketels en de Izegemse fabrikanten van stoommachines kwamen in 1987 aan bod in een tentoonstellingscatalogus van de Stoomstichting Midden- en Zuid-West-Vlaanderen[205]. Izegem richtte al heel vroeg, in 1901, een eigen elektriciteitsmaatschappij op, wat nog eens uitbundig gevierd werd in 1951[206]. Izegem had een verbrandingsoven[207]. In *Ten Mandere* werd aandacht besteed aan een ander milieu-aspect: de plaatsing van glascontainers[208].

Militair. De wereldoorlogen

Walter Bruyneel bezat een aantal soldatenbrieven uit de jaren 1830 en 1840 die hij liet bestuderen[209]. Wie gediend had onder Leopold I was Leopoldist[210]. In 1909 vond de laatste loting plaats[211]. De Izegemse soldaten ontvingen jarenlang een gestencild tijdschrift[212].

Een gedeelte van het oorlogsdagboek van dokter Jules Gits werd kort na de Eerste Wereldoorlog uitgegeven in het weekblad *Ons Iseghem*, maar de 'volledige tekst' wacht nog op een uitgever[213]. Voor de Eerste Wereldoorlog had vooral Rafaël Verholle, de eerste voorzitter van Ten Mandere, veel belangstelling; hij kende trouwens het dagboek-Gits[214]. Ook het Rumbeekse oorlogsdagboek van L. Slosse bevat veel gegevens over Izegem, Kachtem en in mindere mate over Emelgem[215]. De volgende artikels behandelen slechts deelaspecten van de Eerste Wereldoorlog. Dat de eerste Duitse soldaten op 23 augustus 1914 in Izegem aankwamen, leest men niet in een artikel over de eerste ulanen[216]. Over de paniek in de streek op maandag 24 augustus 1914 berichtten ook de Izegemse kranten[217]. De voedselbedeling was het onderwerp van een studie van A. Vandromme[218]. Tussen april 1916 en september 1918 verschenen 33 nummers van *Onze Iseghemnaar*; dit frontblaadje werd verzorgd door Georges Blomme en Jozef Strobbe[219]. Blomme was aalmoezenier tijdens de Eerste Wereldoorlog en

---

[205] **Stoom in Midden- en Zuid-West-Vlaanderen. Stedelijke tentoonstellingszaal Izegem van 19 tot 30 november 1987**. S.l., [1987], 20 p., gestencild. Zie ook de bijdrage van A. LINTERS in noot 22.

[206] **Stad Izegem. 50 jaar eigen elektriciteitsdiensten. 1901-1951**. S.l., 1961, 100 p., programmabrochure; Maurice VERFAILLIE, **Zestig jaar stadselektriciteit**. - TM, 5, 2/2, 1962, p. 5-19. Zie ook Dirk DE VLEESCHAUWER en NOëL KERCKHAERT, **Van Desclée tot Gaselwest: een energiek avontuur doorheen de tijd**. Gaselwest, Kortrijk en Tielt, Lannoo, 1995, 304 p., waarvan p. 121-125 een historische schets bevatten over (groot-)Izegem.

[207] G. VANOPLINUS, **IVIO, Intercommunale Vereniging voor vuilverwijdering en -verwerking voor Izegem en Ommeland. Huisvuilverbrandingsinstallatie Lodewijk de Raetlaan 9 te Izegem**. S.l., 1982, 8 p., gestencild.

[208] **Glascontainers te Izegem**. - TM, 23/3, 1983, p. 294.

[209] Jean-Marie LERMYTE, **Plaatsvervangers voor de afgekochte gebroeders Deryckere (1831-1833 en 1837-1843). Soldatenbrieven**. - TM, 83, 29/1, 1989, p. 5-23.

[210] Antoon VANDROMME, **Uit de oude doos: de Leopoldisten**. - TM, 60, 21/2, 1981, p. 167-171; Marcel NUIJTTENS, **Lezersbrief: de Leopoldisten**. - TM, 78, 27/2, 1987, p. 161-171.

[211] Antoon VANDROMME, **Driekwart eeuw geleden: de laatste loting te Izegem**. - TM, 69, 24/2, 1984, p. 149-164, met o.a. de lijst van die lotelingen.

[212] **Boos Izegem**. Izegem, Milac, vanaf 1950 (?), **Ter Plaats Rust. Soldatenblad Gewest Izegem**, van december 1961 tot april 1972, voortgezet door **'t Bazatske. Soldatenblad Gewest Izegem**, vanaf augustus 1972.

[213] **Iseghem binst den oorlog**. - Ons Iseghem, 22 maart 1919 - 19 september 1920; 69 afleveringen.

[214] Rafaël VERHOLLE, **Izegem tijdens Wereldoorlog I**. - TM, 9, 4/1-2, 1964, p. 3-52; ID., **Kleine kanten van een grote oorlog**. - TM, 10, 4/3, 1964, p. 12-25 en 11, 5/1, 1965, p. 3-12. R. Verholle schreef ook de hoofdstukken over de wereldoorlogen in de **Geschiedenis van Izegem**.

[215] Leopold SLOSSE, **Oorlogsdagboek van Rumbeke in 1914-1918**, uitg. door Joseph DELBAERE-DUMOULIN, Brugge, Genootschap voor Geschiedenis, 1962, VI-228 p.

[216] Antoon VANDROMME naar gegevens van Florent BOURGEOIS, **De eerste hulanen te Izegem. 1914**. - TM, 54, 19/2, 1979, p. 109-110 is heel algemeen van aard en gaat nauwelijks over de titel.

[217] Joseph DELBAERE, **Vliegende Maandag. Vluchtersmaandag. 24 augustus 1914**. - Biekorf, 61, 1960, p. 15-18.

[218] Antoon VANDROMME, **Duitse bezetting en voedselbedeling in W.O. I**. - TM, 66, 23/2, 1983, p. 95-121.

[219] Antoon VANDROMME, **"Boos Izegem" aan het front**. - TM, 54, 19/2, 1979, p. 95-108; J. TANGHE, **Het frontblaadje "Onze Iseghemnaar" tijdens de Eerste Wereldoorlog**. - TM, 66, 23/2, 1983, p. 122-139.

schonk decennia later een collectie foto's van frontsoldaten aan Ten Mandere[220]. Tijdens de Eerste Wereldoorlog was er een Duits vliegveld op het grensgebied Izegem - Rumbeke[221]. Izegem lag in het Operationengebied of frontgebied. Er waren vele lazaretten en 3102 soldaten, vooral Duitsers, werden in Izegem begraven; de Duitse en Russische lijken werden in 1930 ontgraven en naar de Duitse militaire begraafplaats in Menen overgebracht[222]. Er kwamen ook 73 Izegemse soldaten nooit terug[223]. Hoe anders werd kerstnacht 1916 aan het front gevierd![224]. In 1935 verenigden de Izegemse oud-strijders zich in een eigen Vuurkruisersbond[225]. We verwijzen ook naar de in 1992 en 1993 verschenen *Kroniek van Groot-Izegem*, waarin W. Boucquet heel wat krantenartikels samenbracht die hij eerder over de Eerste Wereldoorlog had geschreven, meestal aan de hand van interviews[226]. De meeste van zijn bijdragen hebben betrekking op Emelgem en worden daar opgesomd. Wat Izegem betreft, liet hij Maria Mistiaen[227], Alfons Toebat[228], Gustaaf Devoldere[229] en Jérôme Declercq vertellen[230]. In het boomforeest van Het Blauwhuis lag Duitse munitie, die de Duitsers bij hun aftocht in 1918 lieten ontploffen[231]. Ook over de bevrijding in 1918 interviewde Boucquet getuigen[232]. Zie ook twee alinea's verder.

Over de Tweede Wereldoorlog verscheen er minder in *Ten Mandere*, maar des te meer elders. Ondanks de titel geeft het werk van M. Naessens niet erg veel over Izegem[233]. Over de gevechten schreef R. Royaux[234]. P. Cocle had aandacht voor de weerstandsgroep van het Geheim Leger in Izegem tijdens de Tweede Wereldoorlog[235]. Marcel Nuijttens bezorgde me gebundelde fotokopies over het Onafhankelijkheidsfront en Gerard Windels[236]. Ook in zijn

---

[220] Rafaël VERHOLLE, **Bij een schenking en een bezoek**. - TM, 6, 2/3, 1962, p. 3.

[221] Antoon VANDROMME, **"Flugplatz Abeele"**. - TM, 54, 19/2, 1979, p. 111-113, met aanvulling in nr. 60, 21/2, 1981, p. 164; René DUYCK, **Flugplatz Abeele (Izegem) en Herman Göring**. - Biekorf, jg. 96, 1996, p. 232-234.

[222] Pieter DECLERCQ, **Het militair kerkhof in Wereldoorlog I**. - TM, 10, 4/3, 1964, p. 3-12 (eerder verschenen in *De Mandelbode*, 10 en 17 november 1951). Foto van het Duits kerkhof in TM, 59, 21/1, 1981, p. 93.

[223] A[ndré] D[EMEURISSE], **1914-1964. Hulde aan hen die vielen. Onze Izegemse helden uit Wereldoorlog I**. - TM, 9, 4/1-2, 1964, p. 53-57. Zie ook Eugène CARPENTIER, **Redevoering uitgesproken [als] burgemeester der stad Iseghem ter gelegenheid der Nationale Feesten op Maandag 21 Juli 1919**. Izegem, J. De Busschere-Bonte, [1919], 7 p.

[224] Rafaël VERHOLLE, **Kerstnachtklokken luidden. Kerstnacht 1916**. - TM, 2, 1/2, 1960, p. 5-6.

[225] Raf VANDENBERGHE, **De Nationale Vuurkruisersbond afdeling Izegem**. - TM, 82, 28/3, 1988, p. 200-236.

[226] Uitgegeven door José Hochepied, Emelgem. Zie sub Emelgem.

[227] Willy BOUCQUET, **Oktober 1918 in Izegem. Het verhaal van Maria Mistiaen**. - Kroniek van Groot-Izegem 1992. Izegem, Hochepied, 1992, p. 165-177.

[228] Willy BOUCQUET, **Gifgas over Izegem**. - Kroniek van Groot-Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 63-67.

[229] Willy BOUCQUET, **De hel van Sedan**. - Kroniek van Groot-Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 69-81.

[230] Willy BOUCQUET, **Wijk de Sloore**. - Kroniek van Groot-Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 83-90.

[231] Willy BOUCQUET, **Het verleden kwam even boven het pionierspark**. - Kroniek van Groot-Izegem 1992. Izegem, Hochepied, 1992, p. 155-163.

[232] Willy BOUCQUET, **Izegem bevrijd in 1918. Er waren veel slachtoffers**. - Kroniek van Groot-Izegem 1992. Izegem, Hochepied, 1992, p. 137-147.

[233] Maurice NAESSENS, **Kroniek van de tweede wereldoorlog met gebeurtenissen te Izegem, Ingelmunster en Ommeland**. Izegem, Hochepied, 1990, 510 p.

[234] Raoul ROYAUX, **Het 8e L.R. in zijn strijd rond Izegem. 26 en 27 mei 1940**. - TM, 50, 18/1, 1978, p. 45-67; Raoul ROYAUX, **Het 16e L.R. in zijn strijd rond Izegem op 27 mei 1940**. - TM, 51, 18/2, 1978, p. 137-153. Beide artikels werden overgenomen uit Raoul ROYAUX, **Historiek der Linieregimenten 1939-1940**. Marcinelle, Centrum voor historische documentatie der strijdkrachten, 1975.

[235] P. COCLE, **West-Vlaanderen in de bezetting**. Roeselare, Roularta, 1984, 205 p. Zie voor Izegem p. 36, 72, 90, 92, 143, 144 en vnl. 145-149, voor Emelgem p. 49, 79 en 90 en voor Kachtem p. 90 en 143. In P. COCLE, **West-Vlaanderen in Mei '40**, Roeselare, Roularta, 224 p., wordt geen apart hoofdstukje besteed aan Izegem (wel p. 202 de lijst van gesneuvelde Izegemnaren).

[236] Ze zijn gebundeld onder de titel **Onze weg. Het onafhankelijkheidsfront**, s.l., s.d., ongepagineerd, vaak slechts gefotokopieerde krantenknipsels, met nogal wat bijdragen over of van Gerard Windels.

werk over Roeselare heeft G. Verbeke in de marge aandacht voor Izegem (en Emelgem)[237]. Een andere studie van dezelfde auteur moet men zeker raadplegen als men de collaboratie en de Oostfronters wil bestuderen[238]. De bidprentjes van o.a. Izegemse Oostfronters vindt men afgedrukt bij L. Ervinck[239]. Over zijn oorlogsbelevenissen, vooral zijn opsluiting in concentratiekampen, getuigde de Izegemnaar E. Samyn[240]. In eigen beheer publiceerde U. Verfaillie over hetzelfde onderwerp[241]. Over het werk van Winterhulp in het Sint-Jozefscollege krijgen we uitleg bij twee foto's uit 1943[242]. In september 1944 werd Izegem bevrijd[243]. Wallonië moest daar een oorlogswinter langer op wachten, maar Izegem hielp in 1945 de Luxemburgse gemeente Hotton over dat laatste oorlogsjaar. In 1992 dankte de gemeente hiervoor met een 'Rue d'Izegem'[244]. Sedert 1995 heeft de lokale afdeling van het Nationaal Verbond van Weggevoerden en Werkweigeraars een eigen ledenblad[245].

Enkele 'oorlogsthema's' hebben zowel met de Eerste als met de Tweede Wereldoorlog te maken. Het noodgeld kreeg de aandacht van muntspecialist M. Nuijttens[246]. Hij verzamelde ook wat gegevens over Duitse kantinemunten[247]. Ook de oorlogsmonumenten werden bestudeerd[248]. De Izegemse vaderlandse verenigingen en talrijke herinneringen aan de twee wereldoorlogen maakten het onderwerp uit van een speciaal nummer van *Ten Mandere*[249].

Kerk en religie

Heel algemene gegevens over het kerkelijk leven vindt men bij D. Lescouhier[250]. Voor het 'actuele' nieuws moet men het 'parochieblad' consulteren[251]. Izegem - zonder de

---

[237] Gabriël VERBEKE, **Roeselare '40-'44. Verzet, bezetting en bevrijding**. Standaard Boekhandel, 1992, 158 p.

[238] Gabriël VERBEKE, **Het arrondissement Roeselare-Tielt. Waffen-SS. Vlaams Legioen. Sturmbrigade Langemarck**. Kortrijk, Groeninghe, 1995, 207 p.

[239] Luc ERVINCK, **Rouwprentjesalbum van Vlaamse Oostfronters**. Dl. 1. Koekelare, Offset Devriendt, 1991, 152 p.; **Rouwprentjesalbum van Vlaamse Oostfronters en andere Vlaamse formaties**. Dl. 2. Koekelare, Offset Devriendt, 1992, 162 p.

[240] Emile SAMYN, **Mijn naam was een nummer**. Izegem, Hochepied, 1995, 118 p.

[241] Urbain VERFAILLIE, **Nacht und Nebel**. Izegem, 1984, s.p., gestencild. Hij had al een groot stuk van een volgend deel klaar toen hij stierf. Zijn **Oorlogsverhalen** verschenen in Ignis Vox, een tijdschrift dat de Izegemse brandweer uitgaf.

[242] Antoon VANDROMME, **Lichte maaltijden tijdens W.O. II**. - TM, 67, 23/3, 1983, p. 310-312.

[243] Rafaël VERHOLLE, **25 jaar geleden werd Izegem bevrijd**. - TM, 24, 9/2, 1969, p. 20-23. Zie ook: **Canadezen te Izegem (eind februari 1945-begin april 1945)** [foto]. - TM, 44-45, 16/1-2, p. 120-121.

[244] Bart BLOMME, **Een Rue d'Izegem in Hotton**. - TM, 94, 32/3, 1992, p. 19-24.

[245] **N.V.W. Bode. Driemaandelijks tijdschrift**. Het vervangt sedert 1995 de vroegere losse berichten en omzendbrieven.

[246] Marcel NUIJTTENS, **Het noodgeld van Izegem**. - Europees genootschap voor Munt- en Penningkunde, 5, 1954, p. 101-102, 6, 1955, p. 6-7, 14-15 en 63; ID., **Noodgeld te Izegem in de Eerste Wereldoorlog**. - TM, 10, 4/3, 1963, p. 26-31; ID., **Het noodgeld van groot Izegem (Izegem - Emelgem - Kachtem) gedurende de Eerste en Tweede wereldoorlog**. - TM, 71, 25/1, 1985, p. 38-93; ID., **Het noodgeld van groot Izegem [aanvulling]**. - TM, 78, 27/2, 1987, p. 131-138; en nog een aanvulling in ID., **Munten, eretekens, penningen, noodgeld**. - TM, 97, 33/3, 1993, p. 3-8.

[247] Marcel NUIJTTENS, **Duitse kantinemunten uit de Eerste Wereldoorlog**. - TM, 78, 27/2, 1987, p. 139-142.

[248] Antoon VANDROMME, **Vijftig jaar geleden. Onthulling van het monument voor de gesneuvelden**. - TM, 27, 10/2, 1970, p. 49-63; Ferdy CALLEWAERT, **Het monument der gesneuvelden te Izegem**. - Mandeldal, 2/6, 1977, p. 11-12; Bart BLOMME, **Het oorlogsmonument van de Tweede Wereldoorlog**. - TM, 80, 28/1, 1988, p. 71-87, met de lijsten van de gesneuvelde soldaten, de burgerlijke oorlogsslachtoffers, de omgekomen weggevoerde arbeiders en de omgekomen politieke gevangenen, en ID., **Nog over het monument van de Tweede Wereldoorlog**. - TM, 81, 28/2, 1988, p. 159-160. Het volgende werk bevat ook de oorlogsmonumenten van Emelgem en Kachtem: Mariette JACOBS, **Zij, die vielen als helden... Cultuurhistorische analyse en inventaris van de oorlogsgedenktekens van de twee wereldoorlogen in West-Vlaanderen**, 2 dln., Brugge, Provincie West-Vlaanderen, 1995 en 1996, 175 en 493 p.

[249] Jean-Marie LERMYTE en Marcel NUIJTTENS (red.), **De Izegemse vaderlandse verenigingen en de twee wereldoorlogen**. - TM, speciaal nr. 95, 33/1, 1993, 88 p.

[250] D. LESCOUHIER, **Geschiedenis van het kerkelijk en godsdienstig leven in W.-Vlaanderen**. Brugge, 3 dln., 1926-'27, 665 p.

[251] Nl. de parochiale rubriek in **Kerk en Leven**.

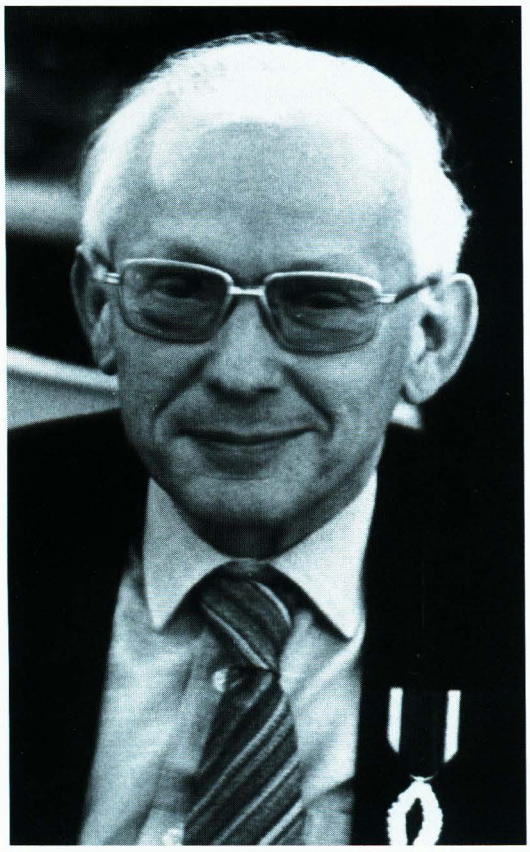

André Demeurisse

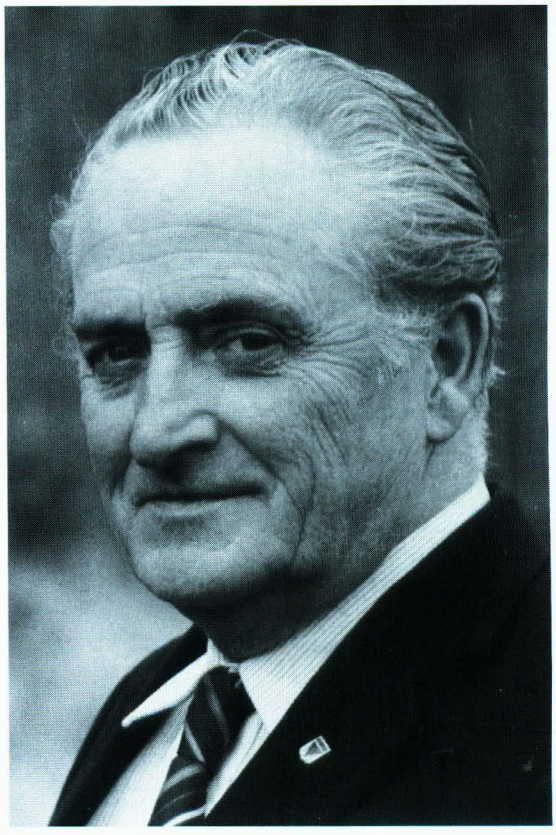

Emile Samyn

Jozef Geldhof

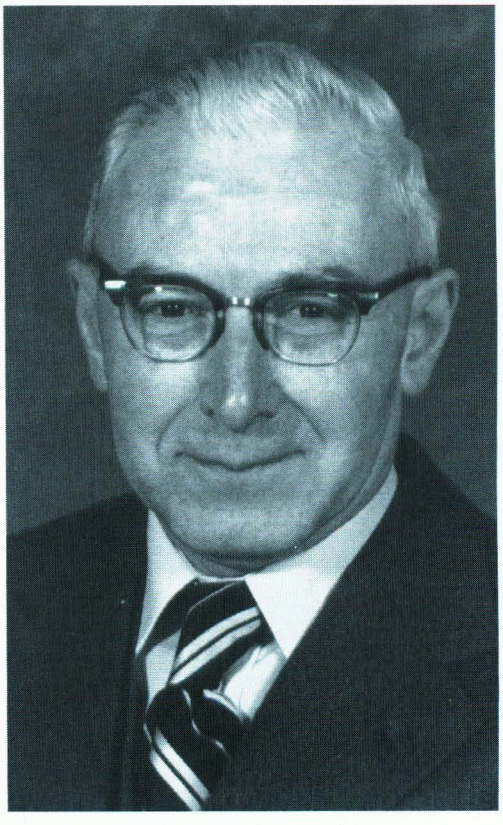

Gaston Pauwels

twee fusiegemeenten - telt momenteel vier parochies[252]. Over de twee oudste parochies, de Sint-Tilloparochie en de H.-Hartparochie, verscheen een uitvoerige geschiedenis[253]. De H.-Familie op de Bosmolens, parochie sedert 1941, moet het tot nu toe met minder stellen[254]. In 1963 werd de Sint-Rafaëlsparochie opgericht.

Izegem telt nog drie kloostergemeenschappen. De naam van de Zusters van Maria van Pittem blijft gekoppeld aan het klooster en de school Avé Maria (zie verder). De Zusters van Liefde, inmiddels Zusters van Maria van Ingelmunster, zijn aan de kliniek, de materniteit en het kinderdagverblijf 'Engelbewaarder' verbonden[255]. Het personeel van de Sint-Jozefskliniek beschikt over een eigen personeelsblad[256]. De paters kapucijnen vestigden zich in 1900 in Izegem[257]. Het veel te groot geworden klooster werd in de jaren 1980 uitgebouwd tot o.a. een centrum voor levensverdieping[258]. De Grauwe Zusters verdwenen met de Franse Revolutie.

Er bestond een broederschap tegen het zweren en vloeken[259]. Een broederschap bad voor de zielen in 't vagevuur[260]. Nog een andere was die van het Heilig Sacrament[261]. Wie het nu heeft over de Congregatie, denkt aan de Koninklijke Harmonie. Ooit startte de harmonie in de schoot van de Congregatie der Jongelingen en dat was een godsdienstig genootschap[262]. Over de Derde Orde in Izegem publiceerde B. Blomme[263]. De lijst van de mannelijke leden van de Derde Orde in 1913 werd gedrukt[264]. De Izegemse Derde Orde heeft een eigen ledenblad dat tien keer per jaar verschijnt[265]. Vijf Izegemnaren gingen als zouaaf de paus verdedigen bij de eenmaking van Italië in de jaren 1860: de gebroeders Jan, Constant en Ivo Rebry, August Vandecapelle en Frans Devos; ook de latere

---

[252] A. BERK (= Antoon VANDROMME), **Een oude prochie werd gevierendeeld**. - TM, 8, 3/2-3, 1963, p. 50-51.

[253] Jozef GELDHOF, **Bij het honderdjarig bestaan van St-Hiloniuskerk Izegem**. [Izegem, drukkerij Strobbe, 1955], 158 p.; Gaston PAUWELS, **Kroniek van een parochie. 75 jaar H.-Hartparochie te Izegem. 1907-1982**. Izegem, Jubelcomité H.-Hartparochie, 1978, 207 p. Het parochiaal leven komt in dit laatste boek sterker aan bod dan in de studie van Geldhof. Pastoor Hilaire Doom gaf een paar keer **De Pekker** uit, met parochiaal nieuws.

[254] Raf VANDENBERGHE, **"De H. Familiekerk". Van droom tot werkelijkheid**. - TM, 11, 5/1, 1965, p. 12-20.

[255] Antoon VANDROMME, **Het klooster van Regina Vandaele**. - TM, 106, 36/3, 1996, p. 3-32, met ook de namen van alle niet-uitgetreden kloosterzusters. Korte historische schets in BERKEBLOESEM. **Van uit de actualiteiten naar het ontstaan en het verleden van de Sint-Jozefskliniek te Izegem**. - Ic Poghe (blad van de Zusters van Maria, Ingelmunster), 7, nr. 12, 1964, p. 9-11. N.a.v. de uitbreiding van de kliniek in 1979 kreeg elke bezoeker de gestencilde brochure **St.-Jozefskliniek**, [1979], 12 p.

[256] **'t Pilleke. Personeelsblad Sint-Jozefskliniek Izegem**. Vanaf 1975.

[257] **De Paters Capucijnen vijftig jaar te Izegem**. [Izegem, drukkerij Strobbe, 1950], 82 p.; Bart BLOMME m.m.v. Luc HESSEL, **De minderbroeders kapucijnen te Izegem**. - TM, 91, 31/3, 1991, p. 3-26.

[258] De Harp publiceert een driemaandelijks informatieblad: **De Harp. Franciscaans centrum voor levensverdieping**, waarvan 1997 de 13e jaargang is.

[259] **Broederschap ter eere van den H. Naem van God en van Jesus. Door Franciscus Renatus Boussen, kanonikelyk opgeregt in de kerk van den H. Hilonius tot Iseghem**. Poperinge, Du Floer-Vandenbogaerde, [1834], 11 p.

[260] **Godvrugtig Broederschap tot meerder eer en glorie van God, ingesteld in de kerk van den H. Hilonius te Iseghem**. [Roeselare, D. Vanhee, 1839], 4 p.

[261] G.F. TANGHE, **Handboeksken des Broederschaps van het Allerheiligste Sakrament des Autaers, kanoniekelijk ingesteld in de parochiale kerk van Iseghem**. Brugge, De Schryver-Van Haecke, [1855], 32 p.; **Aartsbroederschap van het Heilig Sakrament. Feestdagen en plechtigheden**. Izegem, Goethals-Priem, 1892, 4 p.; **Tweehonderste verjaardag, 1718-1918, van het aerstbroederschap van het H. Sacrament, opgericht in St. Hiloniuskerk te Iseghem, onder pastor Commacen, den 10 juli 1718**. Izegem, A. Strobbe-Hoornaert, 1918, 6 p.

[262] Emile DIERICK, **1847-1897. Iseghem. Geschiedenis van de Congregatie der Jongelingen bijeenverzameld ter gelegenheid van het gulden jubelfeest**. Izegem, J. Dooms, 1897, 67 p. Anastatische herdruk: Izegem, Hochepied, 1972. Zie ook noot 459.

[263] Bart BLOMME, **Bij het Franciskusjaar: Franciskaanse lekenorde te Izegem**. - Mandeldal, 5/10, 1982, p. 175-186.

[264] **Vergadering van de Broeders der Derde Orde van den H. Franciscus van Assisië te Iseghem**. Izegem, J. Debusschere-Bonte, [1913, 20] p.

[265] **Assisi. Contactblad van de franciscaanse lekenorde, Izegem**. Sedert 1961. 1997 = jg. 35. Van 1943 tot 1945 verscheen ook het maandblad **Derde Orde Koerier**, dat door de Drukkerij Strobbe werd gedrukt.

onderpastoor Hendrik Van den Driessche was zouaaf[266].

Van de cultusvoorwerpen werd o.a. de 'rijve' (schrijn) van Sint-Tillo apart bestudeerd[267]. Aan de openbare kerststallen van 1954, 1955 en 1956 besteedde A. Vandommele enkele bladzijden[268]. A. Vandromme bestudeerde de naaikring voor de arme kerken, die kort na de Eerste Wereldoorlog in het klooster Avé Maria werd opgericht[269]. Jopa - de afkorting voor Jongerenpastoraal - ontstond in Izegem in 1980[270].

Voor kerkgebouwen en kapellen en voor biografieën van priesters en kloosterlingen verwijzen we naar verdere rubrieken.

Economie

We hebben eerst aandacht voor de Izegemse nijverheden in het algemeen, daarna voor de schoen- en borstelnijverheid, de twee nijverheden die Izegem (in het verleden) bekendheid gaven, en pas dan voor de andere afzonderlijke Izegemse nijverheden.

Een interessante algemene economische studie werd geschreven door J. Geldhof[271]. De licentiaatsverhandeling van C. Roose was een van de eerste studies die de industriële archeologie behandelde, maar we krijgen er o.a. ook een overzicht in van de 19e-eeuwse industrieën. Het is jammer dat dit werk nooit werd uitgegeven[272]. Een aangekondigde industrieel-archeologische gids voor Izegem is dertien jaar later nog steeds niet verschenen[273]. Dat gemis is slechts gedeeltelijk goedgemaakt met een uitgave over de vlasvallei[274]. L. Deldycke bracht interessant historisch cijfermateriaal samen n.a.v. een nijverheidsexpo in 1980[275]. Een aantal gegevens, vooral voor de jaren 1950, vindt men in een studie van het West-Vlaams Economisch Verbond over het arrondissement Roeselare[276]. Ook over het Izegemse handelscentrum bestaat een studie, met een status quaestionis omstreeks 1968 en aanbevelingen voor de middenstand[277]. In zekere zin is de licentiaatsverhandeling van R. Caen daar een vervolg op, twintig jaar later[278]. H. Deruyck werd in 1973 licentiaat in de Toegepaste Economische Wetenschappen met een economische studie over Izegem[279]. Een actueel overzicht was de studie van L. Deldycke, die hij presenteerde op 24 september 1993

---

[266] John GODDEERIS, **De pauselijke zouaven. Met opgave van de vrijwilligers uit West-Vlaanderen**. Handzame, Familia et Patria, 1978, 435 p. De genoemden krijgen een korte biografische nota op de respectieve bladzijden 251, 315, 340, 249, 279 en 178-179. Zie voor Van den Driessche ook noot 603.

[267] Antoon VANDROMME, **De rijve van St.-Tillo**. - TM, 24, 9/2, 1969, p. 16-20. Dit schrijn wordt ook beschreven in **Tentoonstelling van Relieken en Reliekschrijnen. Negende Eeuwfeest van de Heilige Godelieve te Gistel 1084-1984. Kataloog**. S.l., Comité van het negende eeuwfeest 1984, 1984, ongepagineerd, onder het nummer 14.

[268] Albert VANDOMMELE, **Een openbare kerststal in onze stad**. - TM, 2, 1/2, 1960, p. 6-8.

[269] Antoon VANDROMME, **De naaikring**. - TM, 86, 30/1, 1990, p. 49-50.

[270] **Jongerenkerk - Pastoraal Ontmoetingscentrum**. S.l., s.d., 10 p. gestencilde brochure met voorstelling van JOPA.

[271] Jozef GELDHOF, **Yseghem. Vlytigh ende boos. Historisch economisch overzicht van de Izegemse nijverheden**. [Izegem, Stad Izegem, 1956], 86 p.

[272] Claudine ROOSE, **Industriële inplantingen te Izegem, 1830-1914. Methodologische en heuristische benadering van de industriële archeologie**. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling, RUG, 1974-1975. Met veel kadasterplannetjes.

[273] Aangekondigd in TM, info 1984, p. 5*-6*.

[274] Adriaan LINTERS (red.), **De vlasvallei en haar kanalen. Van Kortrijk naar Zwevegem en Izegem. Industrieel archeologische route**. VVIA, 1987, 53 p.

[275] Lode DELDYCKE, **Nijverheidsexpo Izegem 8-16 nov. '80**. Izegem, 1980, 159 p.

[276] Juliaan THEYS, Olivier VANNESTE en Michiel ZWAENEPOEL, **Het arrondissement Roeselare. Een regionaal-ekonomische studie**. (Westvlaams Ekonomisch Studiebureau, VII). Brugge, WER, 1963, XI-336 p.

[277] **Het handelscentrum Izegem**. Brussel, Economisch en Sociaal Instituut voor de Middenstand. Dienst planologie van de handel, Jozef II-straat 9, 1968, 124 p., gestencild.

[278] Renate CAEN, **Sterkte-zwakte analyse van Izegem in het stadsgewest Kortrijk-Roeselare**. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling (economische wetenschappen), RUG, 1991, IX-118-IV-54 p.

[279] Hendrik DERUYCK, **Een regionaal economische studie van de stad Izegem**. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling, Antwerpen, Universitaire Faculteiten Sint-Ignatius, 1973, 4-80-27 p.

n.a.v. 60 jaar Verbond van Kristelijke Werkgevers in Izegem[280]. Het was bij die gelegenheid dat L. Strobbe een kort historisch overzicht van het Izegemse Verbond van Kristelijke Werkgevers bracht[281]. Vooral de borstelnijverheid profiteerde van de aanleg van de spoorweg[282] en het kanaal[283]. Ook D. Devolder behandelde het openbaar vervoer[284]. Recent werd het industrieterrein en de verkeerssituatie in Izegem, Emelgem en Kachtem onder de loupe genomen[285]. De schoennijverheid werkte kleinschaliger: veel bazen verkochten schoenen op de omliggende markten. Soms konden ze de tram nemen, die van 1908 tot 1952 door Izegem spoorde[286]. De marktdag in Izegem is al sedert 1525 de zaterdag, maar in februari 1920 wilde een aantal Izegemse handelaars de dinsdagnamiddag markt houden, waartegen Roeselare in het verweer ging[287].

Vooral de schoennijverheid werd bestudeerd, maar we wachten nog steeds op een allesomvattende, uitvoerige studie. Het speciale nummer dat *Ten Mandere* in 1966 publiceerde, kan als een eerste synthese beschouwd worden, maar sedertdien werd zoveel bijgevonden[288]. De Duitse catalogus van het schoeiselmuseum van Offenbach am Main (Duitsland) werd gedeeltelijk vertaald en ook deze vertaling kan als een goede algemene inleiding gelezen worden[289]. Een paar studies van R. Vandenberghe, de conservator van het schoeiselmuseum, gaan volgens hun titel over de schoenmode, maar zijn al evenzeer algemene studies te noemen[290].

Een oude, maar interessante studie is van de hand van Ch. Gillès de Pélichy[291]. J. Geldhof bestudeerde verschillende oude beroepen in Izegem, waaronder dat van de schoenmakers[292].

---

[280] Lode DELDYCKE, **Een "historisch" toekomstperspectief voor de industriële bedrijvigheid in Izegem: Is onze toekomst bedreigd of rooskleurig?** Izegem, Strobbe, 1994, s.p.

[281] Luc STROBBE, **60 jaar VKW in vogelvlucht**, 5 p., samen met de studie van L. Deldycke gebundeld.

[282] Frans WAYAERT en Jean-Marie LERMYTE (red.), **150 jaar droogenbroodroute (1847-1997). De Lijn 66 Brugge-Kortrijk**. Aartrijke, Emiel Decock, 1997, 223 p. Over Kachtem en Izegem zelf: p. 161-177.

[283] Frans ACX, **Het ontstaan van het kanaal Roeselare-Leie (1862). Een analyse van een negentiende-eeuws besluitvormingsproces**. - De Gidsenkring; 30/5, 1992, p. 3-31; **Statistiek van de scheepvaartbeweging op de rivieren en kanalen van de Dienst van het stroomgebied der Schelde, 2e directie. Tienjarig overzicht 1971-1980**. Brussel, Ministerie van Openbare Werken, Bestuur der Waterwegen, 1980, p. 20-23 en tabellen R.L 1A en R.L 2B.

[284] Daniël DEVOLDER, **Geschiedkundig overzicht van het openbaar vervoer in de provincie West-Vlaanderen**, in eigen beheer (Eigen Heerdlaan 26, 8200 Sint-Andries) gepubliceerd van 1980 tot 1987. Van de 12 deeltjes hebben er zes betrekking op Izegem: nr. 3, de periode 1847-1914 (23 p.), nr. 6, de Eerste Wereldoorlog (37 p.), nr. 7, het interbellum in de streek van Izegem, Kortrijk, Menen en Moeskroen (39 p.), nr. 10, de Tweede Wereldoorlog (44 p.), nr. 11, 1945-1963 (105 p.) en nr. 12, 1964-1985 (134 p.). Het gaat om het trein-, tram- en busverkeer. De lijnen Izegem-Wevelgem en Ardooie-Izegem komen heel kort ook aan bod in Jos NEYENS, **De buurtspoorwegen in de provincie West-Vlaanderen 1885-1967**. Lier, 1980, p. 45-46 en 72-73.

[285] **Analyse Izegemse bedrijfsenquête**, s.l., [1996], 16 p.; **Indu-plan Izegem-Kachtem**, s.l., [1996], kaart; **Verkeersveiligheidsplan Emelgem-Kachtem**, s.l., [1996], 16 p.

[286] Antoon VANDROMME, **25 jaar geleden verdween de tram**. - TM, 48-49, 17/2-3, 1977, p. 149-160.

[287] Ferdy CALLEWAERT, **Izegem poogde Roeselaarse dinsdagmarkt af te snoepen**. - Mandeldal, 8/6, 1983, p. 122-124.

[288] **De Izegemse schoeiselnijverheid. Historisch overzicht samengesteld door de heemkundige kring 'Ten Mandere'**. Speciaal nr. 15, 6/2, 1966, 50 p.

[289] Christiaan DE FORCHE (vertaling, met voorwoord van Jean-Marie LERMYTE), **Historische, geografische en sociale aspecten van het schoeisel**. TM, speciaal nr. 84, 29/2, 1989, p. 65-132. Het werk, dat ook in overdruk verscheen, handelt niet over Izegem als dusdanig, maar voor het fotomateriaal werd Izegems schoeisel gekozen.

[290] Michèle TOURNIER (eindred.), m.m.v. onder anderen Raf VANDENBERGHE, **Stedelijk modemuseum Hasselt. Schoenendans in het modemuseum. Schoenen van 1900 tot nu**. Hasselt, BRT, 1992, 93 p. (n.a.v. een tentoonstelling); Raf VANDENBERGHE, **Schoenmode sinds 1900. Catalogus gelegenheidstentoonstelling bij het zilveren jubileum van het museum**. TM, speciaal nr. 96, 33/2, 1993, 48 p.

[291] Charles GILLES DE PELICHY, **L'Industrie de la cordonnerie en pays flamand**. (Les Industries à domicile en Belgique, dl. 2). Brussel, Ministère de l'Industrie et du Travail. Office du Travail, 1900, 156 p. Geschreven m.m.v. J. Ronse, E. Dierick, J. Opdedrinck, J. Schöller en A. Boutens; in 1987 vertaald door Bart BLOMME, **De schoenmakersindustrie in het Vlaamse land**. S.l., 1987, 33 p., gestencild

[292] Jozef GELDHOF, **De schoenmakers van Izegem. Geschiedenis van het schoenbedrijf**. - Biekorf, 52, 1951, p. 185-194.

Lode Deldycke

Emiel Dierick

Raf Vandenberghe

Alfons De Jan

Als leraar in de afdeling schoenen van het Vrij Technisch Instituut wist A. De Jan alles van de schoentechniek af[293]. Een staaltje techniek van Eduard Dierick was ook op de Brusselse nijverheidstentoonstelling van 1835 te merken[294]. De situatie in 1909 werd o.a. geschetst door Fr. Bral-Donego, E. Dierick en Ch. Gillès de Pélichy[295]. De schoennijverheid in het interbellum kreeg ook enkele bladzijden in *Economische Tijdingen*[296]. Nogal wat studenten maakten verhandelingen of werkjes i.v.m. de schoennijverheid[297]. 'Actuele' bemerkingen en cijfermateriaal over de schoennijverheid werden gegeven door G. Eeckhout, de secretaris van de bond van schoenfabrikanten[298]. Wie het had over de West-Vlaamse schoennijverheid, schreef natuurlijk meteen ook over Izegem[299].

De grondlegger van de Izegemse schoennijverheid is ongetwijfeld Eduard Dierick (1800-1875), die ook gedichten schreef. In zijn tijd was het maken van schoenen nog volledig handenarbeid[300]. Zijn zoon Emiel was een van de grondleggers van de vakschool voor schoenmakers - waaruit het VTI groeide; hij publiceerde o.a. een handboek[301]. Van de mechanische schoennijverheid was Polydore Decoene-Mortier de grondlegger, maar hij maakte nog niet het onderwerp van een aparte studie uit. Er werden trouwens veel schoenmakersfamilies nog niet bestudeerd. Vooral A. De Jan publiceerde lijsten van schoenmakersbazen, soms met korte biografische notities[302].

Uit de schoeiselexpo van 1 tot 11 september 1966, in de feestzalen van het stadhuis van Izegem, groeide het schoeiselmuseum[303]. De geoctrooieerde 'laarzen van Willem I' in het schoeiselmuseum zouden een kopie zijn, maar

---

[293] Alfons DE JAN, **Schoentechniek**. - TM, 3, 1/3, 1961, p. 24-26, over de trouwschoenen van Eduard Dierick; ID., **Verdwenen ambachten te Izegem. Het schoenen maken met de hand**. - TM, 13, 5/3, 1965, p. 53-66.

[294] Alfons DE JAN, **Tentoonstelling 1835**. - TM, 3, 1/3, 1961, p. 26-29.

[295] **Compte rendu du 2me Congrès des Fabricants de chaussures tenu à Iseghem le 6 Septembre 1909**. - Le Moniteur de la Cordonnerie et du Cuir, 7, 1909, p. 315-337.

[296] L.M., **De schoennijverheid te Izegem**. - Economische Tijdingen, 1, 1936, p. 102-105.

[297] We vernoemen: M.Josephe BAEGHE, **De schoennijverheid**. Niet-gepubliceerde verhandeling, 1954-1955, 59 p.; Th. BARBIER, **Toestanden bij de schoenarbeiders te Izegem**. Niet-gepubliceerde verhandeling (maatschappelijk asistente), Gent, 1948; Eliane CLARYSSE, **Enkele aspecten der Izegemse schoenarbeidsters**. Niet-gepubliceerde verhandeling, Kortrijk, Katholieke School voor Maatschappelijk Dienstbetoon, 1953, 176 p.; Frans DEMUYNCK, **De Izegemse schoennijverheid**. Niet-gepubliceerde verhandeling, kandidatuur handelswetenschappen, Antwerpen, 1957-'58, 48 p.; Albert GESQUIERE, **De toestand van Izegem-Emelgem als eerste schoencentrum van België**. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling, Antwerpen, Sint-Aloysiushandelshogeschool, 1960-'61, 165 p.; Urbain VROMAN, **Onderzoek naar de sociaal-economische toestand van de Izegemse schoennijverheid**. Niet-gepubliceerde verhandeling, Roeselare, School voor Maatschappelijk Dienstbetoon, 1957, 98 p.

[298] Gabriël EECKHOUT. - West-Vlaanderen Werkt, jaargang 1, 1959, p. 101, 2, 1960, p. 67-68, 3, 1961, p. 60, 4, 1962, p. 55, 10, 1968, p. 19-20 en 115, 11, 1969, p. 26-27, 12, 1970, p. 21, 13, 1971, p. 68-69 en 172, 14, 1972, p. 194-195.

[299] **De schoennijverheid in West-Vlaanderen. Arbeidsbevoorrading**. - Kontakt onderwijs/industrie. (Westvlaams Ekonomisch Studiebureau, Rapport 4). Brugge, Westvlaamse Economische Raad, 1961, 67 p., gest. Dit rapport werd besproken in **West-Vlaanderen werkt**, 3, 1961, p. 90-93. Voor de volledigheid verwijzen we ook naar **De Schoenmaker**, een blad van de federatie van de schoenmakers- en herstellers, en naar **Renovation chaussures**, een uitgave van de bond van schoenfabrikanten, hoewel de meeste gegevens over Izegem meestal ook in andere publicaties, vaak zelfs uitvoeriger, te vinden zijn.

[300] Alfons DE JAN, **Figuren van bij ons. Eduard Dierick, grondlegger van de Izegemse schoennijverheid**. - TM, 2, 1/2, 1960, p. 30-35 en 3, 1/3, 1961, p. 14-29. Zie i.v.m. Eduard Dierick ook de noten 293, 294 en 304.

[301] Emiel DIERICK, **Handboek voor schoenmakerij**. [Izegem], J. De Busschere-Bonte, s.d., 104 p. Zie i.v.m. Emiel Dierick ook de noot 505.

[302] Alfons DE JAN, **Izegemse ambachten van vroeger en nu. De schoennijverheid [1700-1800]**. - TM, 7, 3/1, 1963, p. 14-19; ID., **Izegemse ambachten van vroeger en nu. De schoennijverheid [1800-1913]**. - TM, 8, 3/2-3, 1963, p. 23-37. Naamlijsten van heel wat Izegemse schoenmakersbazen in 1897 ook in zijn bedrieglijk getiteld artikel: **St.-Crispijn in 1897 te Izegem**. - TM, 7, 3/1, 1963, p. 10-13. Namen van schoenmakers in 1835 ook in: André DEMEURISSE, **Bijdrage tot de geschiedenis van de Izegemse schoeiselnijverheid**. - TM, 34, 12/3, 1972, p. 16-18.

[303] Rafaël VERHOLLE, **Na de schoeisel-expo**. - TM, 16, 6/3, 1966, p. 36-43; Antoon VANDROMME, **Het Izegems schoeiselmuseum**. [Izegem], 1e uitg., 1979, ongepag., 2e uitg., 1981, 66 p., gest., een nauwelijks bruikbare catalogus; Raf VANDENBERGHE, **Bij een bezoek aan het Nationaal Schoeiselmuseum te Izegem**. - 't Beertje, 1992, p. 25-32; zie ook noot 508.

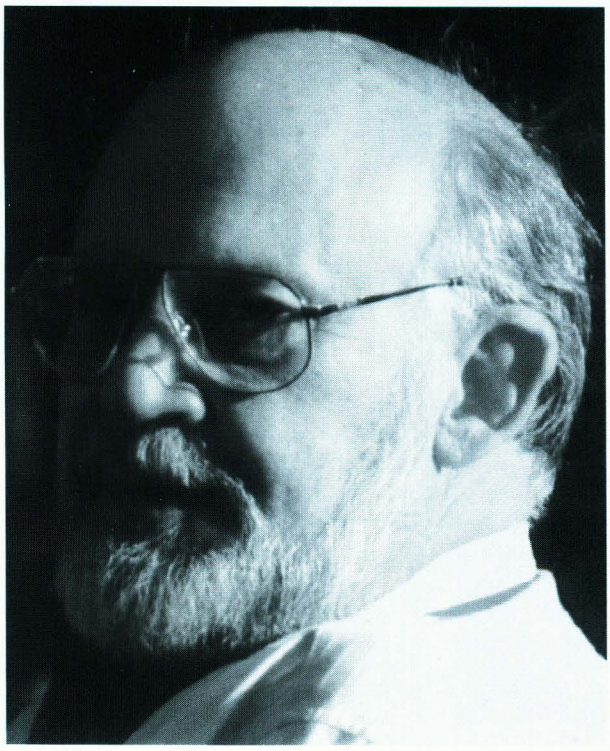

Antoon Vandromme

Bart Blomme

José Naert

Hilde Colpaert

van dezelfde hand: die van Eduard Dierick[304]. De eerste conservator van het schoeiselmuseum was Roger Bekaert[305].

Op de sociale en volkskundige aspecten van de schoeiselnijverheid gaan we verder in.

Aan de Izegemse borstelnijverheid werd nog maar weinig aandacht besteed[306] en het blijft jammer dat J. Naert zijn licentiaatsverhandeling niet persklaar maakte[307]. Gelukkig maakt een prachtig uitgegeven studie n.a.v. het vijftienjarige bestaan van het Nationaal Borstelmuseum in Izegem een en ander goed[308]. In deze studie vinden we o.a. een historisch overzicht van J. Naert[309]. H. Colpaert vertelt wat een borstel eigenlijk is en hoe die gemaakt wordt[310], en over de machines[311].

Het Izegemse borstelmuseum dateert van 1981 en kreeg in 1988 in het huidige gebouw onderdak[312]. Het was het levenswerk van borstelfabrikant Raymond Werbrouck, die er ook de eerste conservator van was[313].

Wie de West-Vlaamse houtnijverheid bestudeerde, behandelde ook Izegem[314]. In 1993 organiseerde de Stedelijke Economische Raad van Izegem een overzichtstentoonstelling over hout en houtbewerking[315].

Een nijverheid die aanvankelijk gepaard ging met de schoenmakerij was de leerbereiding. Over die economische activiteit in de 19e eeuw schreef H. Willaert; hij heeft daarbij ook aandacht voor (de latere) burgemeester Ivo Devos-Stauthamer (1783-1835) en voor Leo Fideel Declercq (1827-1888) en zijn nazaten[316]. De gemechaniseerde lijnwaadnijverheid in Izegem heeft veel te danken aan Petrus Parmentier (1806-1885)[317]. In 1926 werd een handelsbeurs in het Sint-Jozefscollege gehouden[318]. Alle drukkerijen kwamen in een speciaal nummer van *Ten Mandere* uitvoerig aan bod. Dat gebeurde anderhalve eeuw nadat de eerste drukker zich in 1840 in Izegem had gevestigd[319]. Aan een paar drukkerijen werd in *Ten Mandere* afzonderlijk aandacht besteed. De drukkerij Strobbe ontstond eind 1890[320]. Bij Strobbe wordt o.a. sedert 1942 de scheurkalender *De Druivelaar*

---

[304] Raf VANDENBERGHE, **De beroemde laarzen in ons schoeiselmuseum: tegenspraak**. - TM, 78, 27/2, 1987, p. 173-183.

[305] Robert LEROY, **Een uniek duo**. - TM, 76, 26/3, 1986, over Bekaert en Raymond Werbrouck, de eerste conservator van het borstelmuseum.

[306] G.P. BAERT, **De borstelmakers van Izegem**. - Biekorf, 52, 1951, p. 29-36 (ook verschenen in *De Mandelbode*, 15 september 1951 e.v.) en aanvulling in Lucien VAN ACKER, **De borstelnijverheid te Izegem**. - Biekorf, 52, 1951, p. 126-128.

[307] José NAERT, **De historische ontwikkeling van de borstelnijverheid in Izegem vanaf het einde van de 18de eeuw tot ca. 1930**. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling (geschiedenis), RUG, 1987, 2 dln., XVII-285 en IV-84 p. Een voorproefje bracht hij in José NAERT, **De Izegemse borstelnijverheid**. - 't Beertje, 1992, p. 13-24. Foto van de borstelfabrikanten van 1927 in TM, 66, 23/2, 1983, p. 178-181.

[308] Hilde COLPAERT (coördinatie), **Duizend en één... Nationaal Borstelmuseum Izegem, 15 jaar**. Izegem, 1996, 64 p. De leden van Ten Mandere kregen deze brochure als speciaal nr. 105, 36/2, 1996 aangeboden.

[309] José NAERT, **Izegem, bakermat van de Belgische borstelnijverheid. Een historische schets vanaf het einde van de 18de eeuw tot circa 1930**, - o.c., p. 10-26.

[310] Hilde COLPAERT, **Zeg niet zomaar een borstel...**, - o.c., p. 30-47.

[311] Hilde COLPAERT, **De machines komen**. - o.c., p. 48-54.

[312] **Nationaal Borstelmuseum, 19 maart 1988: een overzicht van de collecties**. Ongepagineerd brochuurtje n.a.v. de heropening, s.d.; Hilde COLPAERT en Walter DUYCK, **Opening van het nieuw nationaal borstelmuseum: 19 maart 1988**. - TM, 81, 28/2, 1988, p. 161-173; Hilde COLPAERT, **15 jaar Nationaal Borstelmuseum**. - **Duizend en één...**, p. 4-5.

[313] Robert LEROY, **Een uniek duo**. - TM, 76, 26/3, 1986, over Werbrouck en Roger Bekaert, de eerste conservator van het schoeiselmuseum.

[314] Samengevat in **West-Vlaanderen Werkt**, 4, 1962, p. 110-115.

[315] **Ode aan het hout. Een overzichtstentoonstelling over hout en houtbewerking in al hun aspecten 25 september-10 oktober 1993**. Izegem, Stedelijke Economische Raad, [1993], 32 p., reclamepagina's inbegrepen.

[316] Hendrik WILLAERT, **Uit Izegem verdwenen nijverheden: de leerbereiding**. -TM, 55, 19/3, 1980, p. 169-190, met erratum in TM, 60, 21/2, 1981, p. 165.

[317] Jozef GELDHOF, **Figuren van bij ons: Petrus Parmentier**. - TM, 4, 2/1, 1961, p. 24-28.

[318] Antoon VANDROMME, **De handelsbeurs van 1926**. - TM, 89, 31/1, 1991, p. 27-34.

[319] Jean-Marie LERMYTE (red.), **150 jaar drukkers in Izegem**. TM, speciaal nr. 90, 31/2, 1991, 111 p.

[320] Antoon VANDROMME, **90 jaar Strobbe**. - TM, 60, 21/2, 1981, p. 97-110.

gedrukt[321]. Strobbe gaf van 1948 tot 1976 een eigen personeelsblad of huisblad uit[322]. De drukkerij Vandoorne dateert van 1922[323]. Het bekende gedicht "Die hier komen in mijn' zalen / Mogen niemands kwaad verhalen /" enz. werd ook gedrukt bij Désiré Philippe Goethals-Priem in de Gentsestraat[324].

Sommige bedrijven geven of gaven publicitaire folders uit. Dat is o.a. het geval met de oliefabrieken Vandemoortele[325], het reclamebureau Artex en de firma Winsol[326].

Aan de landbouwsector werd nauwelijks aandacht besteed. De Izegemse koekoek is een kippesoort die vooral vóór 1914 werd gekweekt, maar die men de laatste jaren opnieuw fokt[327]. In 1876 werd de boomteeltkring St.-Dorothea opgericht en in 1996 werd het 120-jarige bestaan gevierd; oorspronkelijk ging het om een elitaire vereniging die o.a. fruitbomen leerde kweken[328]. De Boomteeltkring beschikt over een ledenblad[329].

Demografie. Sociaal leven

De demografie sedert de Franse tijd kreeg alleen ernstige aandacht van S. Lechat (zie noot 112). Algemene cijfers werden enkele keren door A. Vandromme gepubliceerd[330].

Over de hongerjaren 1845-1848 in de regio beschikken we over de studie van J. Devogelaere[331]. Twee dokters schreven als tijdgenoot over de tyfusepidemie van 1846 en volgende jaren: eerst dokter A. Haessebroucq[332], dan de Kortrijkse arts Lagae[333]. Tussen 1843 en 1866 werden 58 Izegemse bedelaars in het bedelaarswerkhuis van Brugge opgesloten[334]. Om de 19e-eeuwse armoede te bestrijden,

---

[321] **Pluk de dag. Een kleine historie over het ontstaan, de vorm en de inhoud van de dagblokkalender in Vlaanderen en Wallonië**. Izegem, Strobbe, 93 p.

[322] **Druk Snoer. De onderlinge band tussen het beheer en het personeel van de drukkerij Strobbe, Izegem**. Izegem, Strobbe, 1948-1976, 67 nummers.

[323] Antoon VANDROMME, **Drukkerij Vandoorne 60 jaar**. - TM, 66, 23/2, 1983, p. 161-165.

[324] Antoon VANDROMME, **Dichtje uit het verleden**. - TM, 69, 24/2, 1984, p. 219-221; zie ook TM, 32, 12/1, p. 35 en 34, 12/3, p. 45.

[325] **Oliefabrieken Vandemoortele N.V.** S.l., [1959], 2 folders van 12 en 8 p. in mapje. Van recentere datum zijn de volgende brochures: **Open deurkrant N.V. Vandemoortele**, mei 1996, 4 p. (met korte historiek) en de public relations-brochure **Vandemoortele. Hoogtechnologische ontwikkelingen in een wereldvoedselmarkt**, s.l., s.d. [16 + 3] p., waarvan ook een versie in het Frans, het Duits en het Engels bestaat. Het is mogelijk dat studenten over de firma geschreven hebben, maar dat kon door de firma niet bevestigd worden.

[326] Diverse titels, o.a. **Artex revue** en **Artexpressief**.

Windsol gaf enkele jaren geleden een **Winsol Flash** uit, 8 p., maar ten behoeve van studenten werd ook een **korte historiek** van 3 p. opgesteld (niet gepubliceerd).

[327] Lucien VAN ACKER, **Brugse kapoenen en Izegemse koekoeken**. - Biekorf, 60, 1959, p. 209-210; W. TERRYN, **De Izegemse koekoek**. [Izegem, 1984], 27 p.; W. TERRYN, J. VAN DE BEEK en R. VANHEE, **Het Brakelhoen**. S.l., [1983].

[328] **Grondslagen en reglement der maatschappij "De Boomteeltkring"**. Izegem, J. Dooms, 1876, 8 p. (in FSI, dl. II, nr. 69); Robert LEROY, **100 jaar Boomteeltkring "St.-Dorothea"**. - TM, 46, 16/3, 1976, p. 124-164; Hernomen en aangevuld in Robert LEROY, **120 jaar Boomteeltkring "St.-Dorothea"**, p. 4-37 in: **120 jaar koninklijke Boomteeltkring St Dorothea VZW Izegem. Bonsai tentoonstelling Plaatselijke Openbare Bibliotheek Erasmuszaal Ingang Wolvestraat Izegem 27-28 januari 1996**. [Izegem, 1996], 46 p. gestencild. P. 38-45 is de tentoonstellingscatalogus van de bonsai.

[329] **Boomteelt-varia**. Tweemaandelijks tijdschrift. 1997 = 20e jaargang.

[330] Antoon VANDROMME [naar gegevens van L. SLOSSE], **Izegem in cijfers [1803-1965]**. - TM, 13, 5/3, 1965, p. 97-100 en Antoon VANDROMME, **Izegem in cijfers [1960-1986]**. - TM, 79, 27/3, 1987, p. 283-285.

[331] Jozef DEVOGELAERE, **De slechte jaren 1840-1850 in het arrondissement Roeselare-Tielt**. Roeselare, ACW Roeselare-Tielt, 1982, 259 p. Zie ook G. JACQUEMYNS, **Histoire de la crise économique des Flandres (1845-1850)**. (Academie royale de Belgique. Classe des Lettres et des Sciences morales et politiques. Mémoires. Collection -8°, deel 26, fasc. 1). Brussel, Maurice Lammertin, 1929, 472 p., met uitvoerige bibliografie.

[332] In: Les annales de la société médicale d'émulation de Roulers, 1848, p. 108-153. We vonden geen exemplaar van deze publicatie.

[333] LAGAE, **Quelques données sur le typhus qui a régné dans la Flandre-Occidentale en 1847 et 1848**. - Annales de la société médico-chirurgicale de Bruges, 11, 1850, p. 49-72, 121-160, 253-284 en 369-384 en 12, 1851, p. 31-54.

[334] Jean-Marie LERMYTE, **Izegemse bedelaars in het bedelaarswerkhuis van Brugge**. - TM, 92, 32/1, 1992, p. 59-63.

werden verscheidene initiatieven genomen. In 1852 werd in Izegem een afdeling van het Sint-Vincentiusgenootschap gesticht[335] en de Juffrouwen van Barmhartigheid ontstonden als vrouwelijke tegenhanger in 1856[336]. Tussen 1862 en 1883 werden drie 'maatschappijen van onderlinge bijstand' opgericht; ze betekenden het einde van het zuivere paternalisme, want ook de armen moesten wat doen: een kleine bijdrage betalen. De Broederliefde werd in 1862 opgericht en evolueerde in liberale richting[337]. De Sint-Hiloniusgilde ontstond als katholieke tegenreactie eind 1874[338]. De Vereenigde Werklieden startten in 1883[339]. Van deze drie verenigingen zitten nog meer jaarverslagen in het Izegemse Slossefonds. Dat waren niet de enige zgn. volkswerken. In 1874 kwam in de schoot van de Werkmanskring Sint-Franciscus Xaverius - de zgn. Siskes - een Spaarkas tot stand, die al in 1876 een hulpkantoor van de ASLK werd[340]. Op het gebied van de volkswerken was onderpastoor Hendrik Van den Driessche heel bedrijvig, o.a. in Izegem, maar hij komt een eind verder aan bod. Over de Izegemse volkswerken die in 1898 bestonden, bracht E. Dierick verslag uit[341].

De afbraak van het oude rustoord in de Gentsestraat eind 1990 was de aanleiding voor B. Blomme om de historiek ervan te schrijven[342]. A. Vandromme behandelde later niet alleen het rustoord in de Gentsestraat, maar ook de andere liefdadigheidswerken van wat oorspronkelijk de Zusters van Sociëteit van Barmhartigheid waren: het weeshuis voor meisjes, het hospitaal, de wezenschool voor jongens[343]. Het Bureel van Weldadigheid of het Armbestuur en zijn opvolgers, de Commissie van Openbare Onderstand (COO) en het OCMW, hebben hun geschiedenis nog niet gekregen. Wel gaven ze zelf enkele brochures uit over hun werking[344]. De vzw Sociaal Centrum publiceert activiteitsverslagen van zijn

[335] **Société de Saint-Vincent-de-Paul. Conférence d'Iseghem. Rapport de l'année 1852-1853**. Izegem, P.J. Bossut, (1853), 15 p.

[336] **Genootschap der Jufvrouwen van Bermhertigheid te Iseghem. Eerste algemeen verslag, uitgegeven den 20 January 1858**. Izegem, P.J. Bossut, [1858], 7 p.; **Genootschap der Jufvrouwen van Bermhertigheid te Iseghem. Tweede algemeen verslag uitgegeven den 2 January 1859**. Izegem, P.J. Bossut, [1859], 8 p. Later werden ze de Dames van het Wederzijds Hulpbetoon. Daarop groeide op zijn beurt het Centrum voor Maatschappelijk werk, dat in Izegem startte in 1965, en het Centrum voor Levens- en Gezinsmoeilijkheden dat in 1970 tot stand kwam.

[337] **Société de Secours Mutuel de Broederliefde à Iseghem. Statuts**. Brussel, Deltombe, 1863, 18 p.; **Maatschappij van Onderlingen Bijstand onder kenspreuk: de Broederliefde, te Iseghem. Reglement**. Izegem, P.-J. Bossut, 1863, 20 p.; **Maatschappij van Onderlingen Bijstand De Broederliefde te Iseghem. Reglement**. Wervik, Masselis-Vroman, [1873], 18 p.; **Maatschappij van Onderlingen Bijstand "De Broederliefde", ingericht te Iseghem den 22 Juni 1862. Jubelfeest van het 25 jarig bestaan. 1862-1887. Verslag**. Izegem, J. Dooms, [1887], 25 p.

[338] **Reglement van het Genootschap van den H. Hilonius**. Izegem, J. Dooms, [1874], 4 p.; **Liefdadige gilde van den H. Hilonius ingericht ten jare 1874 tot onderstand der arme zieke huisgezinnen der stad. Verslag der werking binst de jaren 1875-1888**. Izegem, Goethals-Priem, 1888, 8 p.; **Vijfentwintig jarig verslag der Sint Hilonius Gilde tot onderstand der Arme-Zieken. Van 1 Januari 1875 tot 31 December 1899**. Izegem, Gebroeders Strobbe, [1900], 8 p.; **Voordracht afgelezen in de Algemeene Vergadering der Sint-Hiloniusgilde, te Iseghem, op Zondag 17 Januari 1904**. Izegem, Gebr. Strobbe, 1904, 8 p.

[339] **Reglement der Maatschappij van Onderlingen Bijstand "de Vereenigde Werklieden" opgericht te Iseghem, den 1 Juli 1883**. Izegem, J. Dooms, 1883, 11 p.

[340] **Verslag der werkingen van het Hulpkantoor van Iseghem der Algemeene Spaar- en Lijfrentkas, sedert zijne inrichting tot den 18 Februari 1877**. S.l., s.d., 16 p.; **Spaarkas van Iseghem onder de waarborg van den Staat. Tiende jaarlijksch verslag der werkingen 1 juli 1883-30 juni 1884 en Eerste tienjarig verslag der werkingen 1 juli 1874-30 juni 1884**. Izegem, J. Dooms, [1884], 12 p. Er zitten een aantal jaarverslagen in het Izegemse Slossefonds.

[341] Emiel DIERICK, **Verslag van de Volkswerken van Iseghem, 1898**. Izegem, J. Dooms, 1898, 22 p.

[342] Bart BLOMME, **Het vroegere rustoord in de Gentsestraat**. - TM, 92, 32/1, 1992, p. 19-28.

[343] Antoon VANDROMME. **Het klooster van Regina Vandaele**. - TM, 106, 36/3, 1996, p. 3-32.

[344] **Stad Izegem. De Commissie van Openbare Onderstand. Hoe zien wij de bejaardenzorg**. [Izegem], Stad Izegem, 1968, 62 p.; **Stad Izegem. De Commissie van Openbare Onderstand**. S.l., [1964], s.p.; **1989. Welzijnsbrochure O.C.M.W. Izegem, Kokelarestraat 2, 8700 Izegem.** S.l., 1989, 57 p., waarin alle diensten en sociale voorzieningen worden uitgelegd; Zie i.v.m. de verkiezing van het OCMW van april 1989 en april 1995 ook noot 167.

werking en die van zijn deelorganisaties: het Centrum voor Algemeen Ambulant Welzijnswerk, het Centrum voor Gezins- en Relationeel Ambulant Welzijnswerk, het Centrum voor Ambulant Welzijnswerk voor Minderjarigen en Jongvolwassenen (JAC) en het Crisisnetwerk[345].

Op het ogenblik dat arbeiders al konden beginnen sparen voor een werkmanswoning werd in 1893 de kredietmaatschappij Eigen Huis opgericht[346]. Zo'n veertig jaar vroeger, in 1855, hadden de huiseigenaars zich verenigd om te beletten dat ze nog aan insolvente werklieden zouden verhuren[347]. De Izegemse Bouwmaatschappij bestaat sedert 1923. Voor de aandeelhouders worden er jaarverslagen gepubliceerd[348]. In 1998 zal in *Ten Mandere* een uitvoerige studie over deze vereniging verschijnen[349]. In 1967 publiceerde het stadsbestuur van Izegem een huisvestingsverslag waarin ook drie eeuwen woonevolutie geschetst werd[350]. Aan de stadskernherwaardering en de woonproblematiek halfweg de jaren 1980 besteedde E. Vansteenkiste onderzoek[351].

Met een onderzoek naar de tewerkstellingsproblematiek studeerden R. Callebert en D. Verbeke af[352]. D. Deruyck onderzocht de tewerkstelling omstreeks 1975 in een breder geografisch verband[353].

Enkele studies hadden volle aandacht voor de sociale aspecten van de schoennijverheid[354]. Een van de Izegemse schoenmakersgilden was de Sint-Crispijngilde[355]. Sint-Crispijn is samen met zijn broer Crispinianus de patroon van de schoenmakers. A. Vandromme wijdde er een heel nummer van *Ten Mandere* aan[356].

Er bestaat sedert 1995 een Izegemse vereniging voor hartpatiënten, die een ledenblad uitgeeft[357].

Straten. Gebouwen. Standbeelden...[358]

Aan straatnamen werd in *Ten Mandere* herhaaldelijk aandacht geschonken[359]. A. Vandromme bestudeerde de bestaande[360] en verdwenen straten toponymisch[361]. Om dezelfde

[345] **V.z.w. Sociaal Centrum. Jaarverslag** + jaartal. Dat van 1996 telt 49 p.

[346] **Naamlooze Maatschappij "Eigen Huis" gevestigd te Iseghem. Standregels**. Izegem, Gebroeders Strobbe, [1893], 23 p.; Antoon VANDROMME. **Honderd jaar 'Eigen Huis' in Izegem**. - TM, 97, 33/3, 1993, p. 25-34.

[347] **Reglement van de Maetschappij der Vereenigde Grondeigenaars binnen de Stad Iseghem**. Izegem, P.J. Bossut, [1855], 15 p.

[348] O.a. te vinden bij de Izegemse Bouwmaatschappij, Brugstraat, 8870 Izegem.

[349] Door Jean-Marie Lermyte.

[350] **Huisvestingsverslag 1967**. [Izegem, Stadsbestuur, 1967], 93 p., gestencild.

[351] Eddy VANSTEENKISTE, **De ruimtelijke ontwikkeling van het wonen in de stad Izegem**. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling (stedebouw en ruimtelijke ordening), RUG, 1986, X-226 p.

[352] R. CALLEBERT en D. VERBEKE, **De tewerkstellingsproblematiek in het Izegemse**. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling, Antwerpen, 1975-'76.

[353] Dirk DERUYCK, **De tewerkstelling in het arrondissement Roeselare**. Niet-gepubliceerde ingenieursverhandeling (handelsingenieur), KUL, 1976, VI-158 p.

[354] Raf VANDENBERGHE, **De Izegemse schoenmaker anno 1895**. - TM, 80, 28/1, 1988, p. 43-60. Al zijn gegevens komen uit Charles GILLES DE PELICHY, **Cordonnier d'Iseghem (Flandre Occidentale - Belgique). Tâcheron, dans le système des engagements volontaires permaments, d'après les renseignements recueillis sur les lieux en 1895**. - Les ouvriers des Deux Mondes, 2e reeks, 39e aflevering, p. 137-188. Overdruk: Parijs, Société d'Economie Sociale reconnue d'utilité publique, 1896, 56 p.; Joseph DEBLAUWE, **Van vreugden en pijn van 't schoenmaker zijn**. - TM, 65, 23/1, 1983, p. 29-32, met o.a. de verplichte winkelnering.

[355] Roger BEKAERT, **De St.-Crispijngilde te Izegem van 1882 tot 1913**. - TM, 36, 13/2, 1973, p. 20-45.

[356] Antoon VANDROMME, **Rond Sint-Crispijn. Patroonheilige van schoenmakers en lederbewerkers**. - TM, speciaal nr. 93, 32/2, 1992, 76 p.

[357] **Vriendenkring Hartpatiënten**. Driemaandelijks. Verantwoordelijke uitgever Marcel Nuijttens, Boomforeeststraat 39, 8870 Izegem. Nr. 8 = 4e trimester 1997.

[358] We verwijzen niet naar de folders die n.a.v. de Monumentendagen soms werden uitgegeven door het stadsbestuur.

[359] André DEMEURISSE, **Officiële lijst der straatbenamingen**. - TM, 13, 5/3, 1965, p. 69-71, met alleen de namen van de 158 straten die Izegem en Emelgem in 1965 telden; Antoon VANDROMME, **Nieuwe straatnamen**. - TM, 22, 8/3, p. 50-53, met kaart; André DEMEURISSE. **Nieuwe straatnamen**. - TM, 22, 8/3, 1968, p. 50-53 en 30, 11/2, 1972, p. 28-29.

[360] Antoon VANDROMME, **Hedendaagse straatnamen**. - TM, 1, 1/1, 1960, p. 5-16, 2, 1/2, 1960, p. 22-29 en 3, 1/3, 1961, p. 30-35.

[361] Antoon VANDROMME, **Verdwenen straatnamen te Izegem**. - TM, 4, 2/1, 1961, p. 29-32 en 6, 2/3, 1962, p. 37-38.

reden publiceerde hij ook een artikel over hoeven en hun bewoners, dat slechts naamlijsten bevat[362]. J.-M. Lermyte gaf biografische uitleg over alle straten in Izegem, Kachtem en Emelgem die naar personen genoemd zijn[363]. Zie zeker ook noot 446.

Voor straatzichten verwijzen we ook naar de fotoboeken (zie noot 21). Voor de Gentsestraat, Korenmarkt, Kruisplaats, Nieuwstraat, Roeselaarsestraat, Steendam en Gentse Heirweg verwijzen we naar artikels in *Ten Mandere*[364]. Ook de straten die we onder de Hollandse periode behandelden, bevatten oud en 'nieuw' illustratiemateriaal (zie noot 161). Aan de bomen op de Korenmarkt en deze markt in het algemeen besteedde A. Vandromme aandacht, in een goed geïllustreerd artikel[365]. Er bestaat een panoramische foto van de zuidkant van Izegem anno 1897[366].

Vanaf november 1974 werd het stedelijk sport- en recreatiecentrum uitgebouwd[367]. Over de stadskernvernieuwing in Izegem, met name over het project Marktcentrum, berichtte het tijdschrift *Stadsvernieuwingsberichten*[368]. Het stadsbestuur liet in 1985 onderzoek uitvoeren over de herwaardering van de Maandagmarkt en de Melkmarkt[369]. Eind 1984 kwam het huidige administratieve centrum klaar[370]. Over het Duits kerkhof hadden we het al. Het kerkhof in de Roeselaarsestraat werd - samen met het kapucijnenklooster - 'opengesteld' n.a.v. de monumentendag in 1991 en kreeg toen een bijdrage in *Ten Mandere*[371].

De groene zones bestudeerden D. Vandromme, J. Mistiaen en WITAB[372]. In 1981 kwam de stedelijke kruidentuin tot stand[373]. Omdat we geen aparte rubriek natuur hebben, willen we hier vermelden dat de Ingelmunsterse-Izegemse natuurwerkgroep De Buizerd al achttien jaar een ledenblad heeft[374].

We behandelen nu eerst de **wereldlijke gebouwen**. Het Blauwhuis is het enige adellijke kasteel in Izegem[375]. Van de andere Izegemse

---

[362] Antoon VANDROMME, **Hofsteden binnen Izegem met hun bewoners in 1880-90, in 1914, in 1955**. - TM, 6, 2/3, 1962, p. 10-15, met situatiekaart.

[363] Jean-Marie LERMYTE, **Izegemse straatnamen met persoonsnamen**. - TM, 101, 35/1, 1995, p. 3-28.

[364] **De Gentstraat vroeger**. - TM, 16, 6/3, 1966, p. 32; **Straten van vroeger en nu: de Koornmarkt**. - TM, 18, 7/2, 1967, p. 17. en 22, 8/3, 1968, p. 52; **Kruisplaats**. - TM, 53, 19/1, 1979, p. 147-148; **Straten vroeger en nu: de Nieuwstraat**. - TM, 7/3, 1968, p. 51; **De Roeselarestraat, vroeger en nu**. - TM, 14, 6/1, 1966, p. 37-38; **Steendam en de Gentse Heirweg vroeger**. - TM, 17, 7/1, 1967, p. 26.

[365] Antoon VANDROMME. **Bomen op de Korenmarkt**. - TM, 97, 33/3, 1993, p. 16-24.

[366] Antoon VANDROMME, **Een geslaagd fotoexperiment**. - TM, 69, 24/2, 1984, p. 171-184. Met biografische gegevens over het gezin van Petrus Declercq-Clement, want een van de zonen, kantfabrikant Henri Declercq, maakte de foto.

[367] Luchtfoto van 1976 in TM, 53, 19/1, 1979, p. 91.

[368] In: **Stadsvernieuwingberichten**, nr. 5, mei 1981, p. 15-19. De bibliografische verwijzing bij dit artikel is: Sieg VLAEMINCK, **Sociale Stadsvernieuwing concreet. Middelen. Moeilijkheden. Mogelijkheden**. April 1981, Gent.

[369] **Stadskernherwaardering Maandagmarkt**. Izegem, Stadsbestuur, [1985], 68 p. + 9 plannen; **Stadskernherwaardering Melkmarkt**. Izegem, Stadsbestuur, [1985], 63 p. + 11 plannen.

[370] Antoon VANDROMME, **Het administratief centrum**. - TM, 71, 25/1, 1985, p. 94-98.

[371] Jean-Marie LERMYTE, **De Izegemse begraafplaats**. - TM, 91, 31/3, 1991, p. 33-60.

[372] Dirk VANDROMME, **Groen en recreatie te Izegem**. Niet-gepubliceerde verhandeling, Hoger Rijksinstituut voor Tuinbouw te Melle, afdeling Tuin- en Landschapsarchitectuur, 1977-'78, 113 p., met kaarten; Johan MISTIAEN, **Studie over fauna en flora van het gebied Blauwhuis te Izegem en eigendom van de familie Gilles-de Pélichy**. Cursus natuurgids. Brugge, 1972, ongepag., gestencild; **Ruimte voor rekreatie groenvoorziening**. WITAB, 1979, 32 p.

[373] **Stedelijke Kruidentuin**, S.l., s.d., 54 p., gestencild.

[374] **Natuurwerkgroep De Buizerd v.z.w. Driemaandelijks contactblad**. Jg. 18, nr. 4 = juli 1997.

[375] Jean-Marie LERMYTE, **Het Blauwhuis en Izegem**. Izegem, Ten Mandere, 1990, 256 p. Ten behoeve van de franstalige familieleden 'vertaalde' de weledele juffrouw Jeanne Gillès de Pélichy het werk van Lermyte gedeeltelijk en vulde het aan met eigen herinneringen: Jeanne GILLES DE PELICHY, **Notre historique du château Blauwhuis à Izegem et de ses relations avec les habitants**. Brugge, 1990, 48 p. Andere bijdragen over Het Blauwhuis zijn achterhaald. Françoise STAESSENS. **Het kasteel Blauwhuis te Izegem en zijn bewoners**. WVK - Kring Izegem - 2 juni 1978. S.l., 1978, 9 p., gest.; Bart BLOMME, **Het kasteel Het Blauwhuis te Izegem**. - Mandeldal, XI/3, 1986, p. 47-52. Zie zeker ook de rubriek 'andere biografieën', p. 69.

kastelen werd er nog geen enkel apart bestudeerd[376]. Het huidige stadhuis van Izegem is zeker niet het eerste[377]. Het zwembad dat in 1935 tot stand kwam, verdween met de verbreding van het kanaal[378]. De meeste hoeven van Izegem zijn beschreven, maar het tweede boekdeel is twintig jaar later nog niet verschenen[379].

Over de Izegemse molens vanaf de Nieuwe Tijd schreef P. Declercq, maar de meeste gegevens hebben betrekking op de 19e eeuw. Hij bespreekt de Plaatsemolen, de Bosmolens, de Steendammolen, de Abelemolen, Kotjesmolen, Joye's molen, De Jonghe's molen en De Rynck's molen[380]. Een aantal molens uit Izegem en Emelgem werden door de Meulebeekse molenmaker Coussée hersteld[381]. De bestudeerde herbergen zijn De Blauwe Kroon[382] en Den Hert die eind 1976 werd afgebroken om plaats te maken voor de Kredietbank[383]. De beenhouwerij van Petrus Ghekiere in de Marktstraat werd nostalgisch beschreven[384]. De muren van de in 1898 gebouwde gildezaal in de Kruisstraat werden versierd met talrijke spreuken van Guido Gezelle[385]. Tijdens de Open Monumentendag van 1990 was het herenhuis Defauw in de Gentsestraat 74 een van de attracties. Een artikel is alles wat ons nog rest, want het gebouw werd in 1993 gesloopt[386].

Bij de **godsdienstige gebouwen** hebben we het achtereenvolgens over de kerken, de kapellen en de kruisen.

De Izegemse parochiekerken kwamen aan bod in het eerste deel van wat een reeks van zes werken had moeten worden[387]. In september 1998 is de Sint-Tillokerk 'kerk van de maand'[388]. In de vernoemde Izegemse gidsencursussen (zie noten 22 en 23) was ook deze kerk een van de onderwerpen. Ook B. Blomme bestudeerde de Sint-Tillokerk[389]. Over het voorontwerp van deze neogotische kerk schreef A. Vandromme enkele bladzijden[390]. Er bestaan ook enkele rapporten van baron Felix de Bethune[391]. In zijn boek over de Sint-Tillokerk had J. Geldhof vooral aandacht voor het kerkgebouw[392]. A. Six bestudeerde uitvoerig de

---

[376] Zie wel Antoon VANDROMME in zijn fotoboeken en in **Geschiedenis van Izegem**, p. 565-583; Ets als historische illustratie van het kasteel Wallemote getekend door Hans Soenen. - TM, 59, 21/1, 1981, bijlage (2 p., reclame).

[377] A. VANDEN STEENDAM (=Alfons De Jan) en Freddy SEYNAEVE. **Stadhuizen te Izegem**. - TM, 59, 21/1, 1981, p. 63-86.

[378] **Bij het Ambtelijk bezoek van Z.Ex. H. Baels, Gouverneur der Provintie West-Vlaanderen, ter gelegenheid der inhuldiging van het Stedelijk Badhuis den 26ste Mei 1935. Programma der Feestelijkheden**. [Izegem, A. Strobbe en Zonen, 1935], 66 p. De brochure bevat ook historische schetsen en allerlei administratieve informatie.

[379] Jozef CLAEYS (red.), **Merkwaardige hofsteden te Izegem**. Dl. I. S.l., in eigen beheer, 1975, 75 p.

[380] Pieter DECLERCQ, **De oude molens van Izegem**. - TM, 1, 1/1, 1960, p. 22-36 en 2, 1/2, 1960, p. 9-21. Foto van de Abelemolen in TM, 46, p. 204-205.

[381] L. DENEWET-L. GOEMINNE, **Molenmakers in Vlaanderen. Het werkboek van Coussée uit Meulebeke (1881-1911)**. Molenecho's. Vlaams tijdschrift voor molinologie, jg. 22, nr. 3-4 (speciaal themanummer 7), 1994, p. 108-331. Voor Izegem p. 230-232 en de Kotjesmolen op de voorkaft, voor Emelgem p. 212-217.

[382] Pieter DECLERCQ, **Herberg "De Blauwe Kroon"**. - TM, 8, 3/2-3, 1963, p. 45-46 (eerder verschenen in *De Mandelbode*, 9 december 1960).

[383] Hendrik WILLAERT, **Bij het verdwijnen van "Den Hert"**. - TM, 46, 16/3, 1976, p. 184-193. Pieter DECLERCQ schreef over Den Hert in 1718 in *Biekorf*, 62, 1961, p. 216.

[384] A.B. (= Antoon VANDROMME), **Peetje Ghekierens beenhouwerij**. - TM, 8, 3/2-3, 1963, p. 40-44.

[385] **Die Klauw**. - De Nieuwe Tijd, 4, 1899-1900, p. 281-284 en A. VANDROMME, **De rijke spreukenschat uit de vroegere gildezaal.** - TM, 106, 36/3, 1995, p. 48-55.

[386] Antoon VANDROMME. **Huis Defauw**. - TM, 97, 33/3, 1993, p. 57-60.

[387] Jean-Marie LERMYTE, [**De Izegemse kerkgebouwen**]. - Freddy MUYLAERT (eindred.). Kerken in West-Vlaanderen. Deel I. Roeselare, Creatief, 1991, p. 7-13. Zie ook Willy DETAILLEUR, **Alle kerken van West-Vlaanderen in Vade-Mecum-stijl**, Studiedienst pastoraal toerisme, 1975, 136 p., gestencild.

[388] Bij die gelegenheid zal van de hand van Jean-Marie LERMYTE een gids over de Sint-Tillokerk verschijnen.

[389] Bart BLOMME. **Sint-Tillokerk Izegem**. Onuitgegeven seminariewerk West-Vlaamse Gidsenkring, afdeling Roeselare, 1976, 50 p.

[390] Antoon VANDROMME, **Voorontwerp van onze huidige dekanale St.-Tillokerk**. - TM, 37, 13/3, 1974, p. 23-25.

[391] Rapport. [**Herstellingswerken / Opsmuk van de Sint-Tillokerk**]. - Bulletijn van het Provinciaal Comiteit voor Monumenten en Landschappen, dl. 5, 1899-1906, p. 24-25 en 149-150.

[392] Zie noot 253. Een korte bouwhistoriek ook in Bart BLOMME, **De St.-Tillokerk te Izegem**. - De Gidsenkring, 16/5, 1978, p. 5-10.

glasramen[393]. Ook de muurstenen binnen en buiten de Sint-Tillokerk maakten het voorwerp van studie uit[394]. De klok van 1550 moest in 1724 hergoten worden[395]. Voor de H.-Hartkerk verwijzen we hoofdzakelijk naar het werk van G. Pauwels in noot 253[396].

De meest algemene studie over de Izegemse kapellen is van de hand van A.Vandromme[397]. Van de vele Izegemse kapellen was de Stuiverskapel een van de meest bekende. Dat was de oude kapel van de Sint-Jozefskliniek waarin vanaf 1852 aalmoezen werden uitgedeeld. Samen met andere oude kliniekgebouwen ging de kapel in 1976 tegen de grond[398]. De Kruiskapel staat nu op de hoek van de Hondstraat en de Stationsstraat, maar stond vroeger op het kruispunt zelf; de oudste kapel dateert van omstreeks 1750, de huidige is van 1900[399]. Het Blauw Kapelleke staat op de hoek van de Meensestraat en de Burgemeester Vandenbogaerdelaan[400]. De Dankkapel werd na de Tweede Wereldoorlog gebouwd om Onze-Lieve-Vrouw te bedanken omdat Izegem van veel oorlogsleed bespaard was gebleven[401]. Het was ook in dat verband dat Onze-Lieve-Vrouw van Fatima in 1947 Izegem aandeed[402]. Tussen 1 mei 1944 en 23 augustus 1944 werden 88 straatkapelletjes geplaatst, opdat Izegem van oorlogsrampen als in Kortrijk (luchtbombardement van 26 maart 1944) zou worden gevrijwaard[403].

A. Vandromme had herhaaldelijk aandacht voor kruisen op Izegems grondgebied[404].

Izegem bezit enkele standbeelden, maar behalve de oorlogsmonumenten (zie noot 248) werden slechts het monument '900 jaar' Izegem[405] op Wandel op de Mandel en het Pekkersbeeldje op de Grote Markt apart bestudeerd[406].

---

[393] Anneleen SIX, **Beschrijving van de glasramen in de Sint-Tillokerk te Izegem**. Niet-gepubliceerd seminariewerk 1e kandidatuur Conservatie en Restauratie - Glaskunst, Hogeschool Antwerpen. Departement Audiovisuele en Beeldende Kunsten. Campus Koninklijke Academie voor Schone kunsten, 2 dln., 1996-1997, 84 p. + 49 en bijlagen. Een ingekorte versie zal in 1998 een nummer van *Ten Mandere* worden.

[394] Antoon VANDROMME, **Muurstenen in de St.-Tillokerk**. - TM, 50, 18/1, 1978, p. 3-27; ID. **Een verloren gewaande muursteen is terug**. - TM, 92, 32/1, 1992, p. 29-34. In dat laatste artikel krijgen we ook uitvoerig beeldmateriaal over de beschadiging aan de kerk door een bom op 22 september 1917.

[395] Edgard SEYNAEVE, **Izegem - klokhistorie**. - Kroniek van Groot-Izegem 1992. Izegem, Hochepied, 1992, p. 315.

[396] Zie ook: **Iseghem: Kerk van het H. Hart**. - Bulletijn van het Provinciaal Comiteit voor Monumenten en Landschappen, 8, 1924-1931, p. 284-285.

[397] Antoon VANDROMME, **Kapellen te Izegem**. - TM, 72, 25/2, 1985, p. 121-232, met aanvulling i.v.m. de baronskapel in TM, 73, 25/3, 1975, p. 360. Zie i.v.m. de Ciepenskapel ook **Vraag en antwoord**. - TM, 27, 10/2, 1970, p. 82-83.

[398] **Stuiverskapelle 1852-1976**. Izegem, Ondersteuningsgenootschap der Zusters van Liefde, Sint-Jozefskliniek Izegem, s.d., 30 p.; Hendrik WILLAERT, **Bij het verdwijnen van de "Stuiverskapel"**. - TM, 46, 16/3, 1976, p. 180-183.

[399] Pieter DECLERCQ, **Oude kapellen te Izegem: de Kruiskapel**. - TM, 23, 9/1, 1969, p. 25-37; Roger SLOSSE. **Waar men gaat langs Vlaamse wegen. Volksdevotie in West-Vlaanderen**. Dl. III. Roeselare, Roularta, 1979, 144 p., met name p. 29-32; Antoon VANDROMME, **Opening van de eerste "Kruiskapel" binnen Izegem, 3 mei 1750**. - TM, 67, 23/3, 1983, p. 267-274. Zie ook: **Inhuldiging van het Mariabeeld O.L.Vrouw van Lourdes vertoonende in de Kruiskapel te Iseghem**. Brugge, De Scheemaecker-Van Windekens, 1875, 8 p.

[400] Pieter DECLERCQ, **Oude kapellen te Izegem: het Blauw Kapelleke**. - TM, 25, 9/3, 1969, p. 34-37 en kleine aanvulling in 26, 10/1, 1970, p. 44.

[401] **Mariale bevrijdingsfeesten. 8 September 1944 - 8 September 1946**. Izegem, Strobbe, 1946, 16 p.; Antoon VANDROMME, **De Izegemse Dankkapel. Vijftig jaar na Banneux**. - TM, 68, 24/1, 1984, p. 3-27; Antoon VANDROMME en Raf VANDENBERGHE, **De Izegemse Dankkapel**. - TM, 91, 31/3, 1991, p. 27-32. Herman DENEWETH, **De beelden en kapellen ter ere van Onze Lieve Vrouw van Banneux in West-Vlaanderen**. Waregem, Diocesaan Comité Brugge-Banneux, 1995, 84 p., waarvan p. 16-21 over de Izegemse Dankkapel.

[402] **Onze Lieve Vrouw van Fatima te Izegem 30 November 1947**. [Izegem, Drukkerij Vandoorne, 1948, [12] p.

[403] [Azer MOENAERT], **Straatkapellekes van Onze Lieve Vrouw te Izegem. Bijdrage tot de geschiedenis van Izegem**. Izegem, Roeselaarsestraat 40, s.d., 43 p.

[404] Behalve de bijdragen in zijn fotoboeken (zie noot 21) verwijzen we ook naar Antoon VANDROMME, **Brals kruis**. - TM, 68, 24/1, 1984, p. 104-108. Zie ook **Vraag en antwoord**. - TM, 27, 10/2, 1970, p. 81-82 i.v.m. Bulkens kruis in de Schardouwstraat. De familie Declercq betwist de benaming Brals kruis.

[405] Bart BLOMME, **Monument "900 jaar" Izegem**. - De Gidsenkring, 18/5, 1980, p. 4.

[406] Bart BLOMME, **Een nieuw Izegems monument: De Pekker**. - TM, 85, 29/3, 1989, p. 168-170; ID., **Peegie en zijn neef "De Pekker"**. - De Gidsenkring, 16/1, 1987, p.

Cultuur

Na gegevens i.v.m. onze eigen heemkundige kring Ten Mandere, komt eerst de Stedelijke Culturele Raad aan bod. Daarna bespreken we de taal- en letterkunde, de muziek, de beeldende kunsten en tenslotte andere uitingen van cultureel leven, waaronder tentoonstellingen.

We hopen dat ooit het bijzonder rijke culturele leven van Izegem in een allesomvattend boek bestudeerd zal worden. Daarin zal de Vlaamse Studie- en Vormingskring (VSVK) zeker niet mogen ontbreken[407]. We verwijzen hier ook naar het eindwerk van C. De Forche in het kader van de cursus 'opleiding tot cultuurambtenaar'[408].

Ten Mandere

De heemkundige kring Ten Mandere werd in het voorjaar van 1960 gesticht en gaf enkele maanden later het eerste nummer van zijn gelijknamige tijdschrift uit. Ten Mandere publiceerde duizenden bladzijden in zijn eigen tijdschrift en gaf ook enkele boeken uit. Zijn eigen geschiedenis is nog maar fragmentarisch beschreven[409]. Aanvankelijk werden ook voordrachten georganiseerd[410]. Op enkele uitzonderingen na, is dat inmiddels al een generatie geleden. Wel organiseerde Ten Mandere enkele keren een cursus Oud Schrift[411]. Het vlaggennummer, vooral het werk van B. Blomme, betekende een hoogtepunt in de werking van Ten Mandere. Dank zij de welwillende financiële steun van het stadsbestuur konden 261 vlaggen, waaronder ook verdwenen exemplaren, in kleur worden afgebeeld[412].

Van Ten Mandere was onderwijsinspecteur Rafaël Verholle een kwarteeuw lang de voorzitter; hij werd op 15 december 1985 opgevolgd door Jean-Marie Lermyte[413]. Van het tijdschrift *Ten Mandere* was Antoon Vandromme 25 jaar lang de hoofdredacteur; in 1986 kwam er een vierkoppige redactieraad o.l.v. Bart Blomme[414]. Alberic Deprez was van 1960 tot 1997 penningmeester van de heemkundige kring[415]. Sommige bestuursleden kregen een biografische nota n.a.v. hun overlijden. Het gaat om Roger Bekaert (1909-1988)[416], Joseph Bourgeois (1900-1978)[417], Alfons De Jan (1883-

---

7-8. In Renaat VAN DER LINDEN, **Eigentijdse straatbeelden**, Gent, Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen, 1994, 229 p., is De Pekker het enige Groot-Izegemse beeld dat in foto wordt afgedrukt (p. 181).

[407] VSVK kondigt elk van zijn activiteiten telkens aan op 4 bladzijden -8°. In 1982 publiceerde VSVK een brochure met bijdragen van o.a. prof. Hendrik Brugmans, Paul Goossens, prof. Adriaan Verhulst en Vic Anciaux: **De Izegemse gesprekken**, Izegem, VSVK, 1982, 68 p.

[408] Christiaan DE FORCHE, **Volwasseneneducatie in Izegem. Een stand van zaken - Suggesties voor een gemeentelijk beleid**, S.l., 1989, 20 p. + bijlagen, gestencild.

[409] Antoon VANDROMME, **Zilver voor Ten Mandere**. - TM, 73, 25/3, 1985, p. 267-293; ID. **Rond het zilveren jubelfeest van "Ten Mandere"**. - TM, info 1985, p. 15*-23*; Jean-Marie LERMYTE, **Ten Mandere... honderd**. - Mededelingen Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde, jg. 19, nr. 1, 1995, p. 21-24.

[410] Rafaël VERHOLLE, vooral Robert LEROY en recenter Jean-Marie LERMYTE bespraken het kringleven - en dus ook de activiteiten - in TM, 1, p. 1 en p. 38-41, 2, p. 3-4 en p. 36-38, 3, p. 3-4 en p. 36-38, 4, p. 41, 5, p. 47, 6, p. 45, 7, p. 36, 8, p. 65, 9, p. 80-81, 10, p. 47, 11, p. 50, 13, p. 113, 14, p. 35-36, 16, p. 54, 19, p. 50-53, 28, p. 119-129 (over tien jaar Ten Mandere), info 1982, p. 3*-5*), 74-75, p. 117-121, info 1986, p. 1*-2*, info 1987, p. 1-2, info 1987, p. 1-2, info 1988, p. 3-4, 83, p. 3-4, 97, p. 63-64.

[411] Bertrand NOLF (lesgever). **Oud Schrift**. Ten Mandere, 1989; Aurel LAGROU (lesgever). **Oud Schrift. Begincursus**. Izegem. Ten Mandere, 1992; Bertrand NOLF. **Oud Schrift. Vervolgcursus**. Izegem, Ten Mandere, 1993. Verslag over deze cursussen in Jean-Marie LERMYTE, **Van boekdrukkunst tot oud schrift**. - TM, 83, 29/1, p. 3-4 en ID., **Kringleven**. - TM, 97, 33/3, p. 63.

[412] Bart BLOMME, m.m.v. Jean-Marie LERMYTE en Antoon VANDROMME, **Izegem in vlaggen**. TM, speciaal nummer 99-100, 34/2-3, 1994, 114 p. Foto's van Christophe LERMYTE.

[413] Robert LEROY, **Aflossing van de wacht bij Ten Mandere**. -TM, 74-75, 26/1-2, 1986, p. 117-121.

[414] Jean-Marie LERMYTE, **Redacteur gevierendeeld**. - TM, 74-75, 26/1-2, 1986, p. 127-128.

[415] Jean-Marie LERMYTE, **Bedankt, (ere)penningmeester Alberic Deprez**. - TM, 107, 37/1, 1997, p. 3-4.

[416] Rafaël VERHOLLE, **In memoriam Roger Bekaert, ondervoorzitter**. - TM, 81, 28/2, 1988, p. 93-97. Zie over hem ook noot 305.

[417] Rafaël VERHOLLE, **In memoriam dhr. Jozef Bourgeois, ondervoorzitter en medestichter van de heemkundige kring**. - TM, 50, 18/1, 1978, p. 74-76.

1965)[418] en Rafaël Verholle (1909-1990)[419].

Er zijn enkele rubrieken in het tijdschrift *Ten Mandere* die we onmogelijk kunnen excerperen. De **Snippers** waren/zijn losse weetjes, die later soms in een uitvoeriger artikel verwerkt werden[420]. We kunnen ook niet in detail ingaan op de rubriek **Vraag en Antwoord**[421]. Sedert jaar en dag verschijnt ook de rubriek **Actueeltjes**, telkens met illustraties. Het gaat om enkele duizenden berichtjes over eigentijdse gebeurtenissen[422]. Ze worden gewoonlijk geschreven aan de hand van *De Weekbode* en *Het Wekelijks Nieuws*. De eerste 23 Actueeltjes werden door Antoon Vandromme geschreven, sedertdien - uitgezonderd aflevering 35 - verzorgt Robert Leroy de rubriek. Geregeld werden nieuwe publicaties aangekondigd of kort gerecenseerd die met Izegem, Emelgem of Kachtem te maken hadden. Af en toe werd het boekenbezit van Ten Mandere gepubliceerd[423].

---

[418] Rafaël VERHOLLE, **In memoriam heer Alfons De Jan**. - TM, 11, 5/1, 1965, p. 44.

[419] Robert LEROY, **In memoriam ere-rijksinspecteur Rafaël Verholle**. - TM, 89, 31/1, 1991, p. 4; Jean-Marie LERMYTE, **Raphaël** (sic) **Verholle en het Sint-Jozefscollege**. - TM, 89, 31/1, 1991, p. 5-8. Zie ook Maurice VANDOMMELE, **Figuren van bij ons: Rafaël Verholle**. - TM, 39, 14/2, 1974, p. 94-101.

[420] In TM, 1, p. 37, 26, p. 45-46, 27, p. 93-94, 28, p. 139-140, 29, p. 39-40, 32, p. 41-43, 33, p. 49-52, 34, p. 55-56, 35, p. 41-42, 36, p. 55-56, 37, p. 57-58, 38, p. 55-56, 39, p. 124-125, 42, p. 111-112, 43, p. 177-178, 44-45, p. 117-119, 46, p. 196-197, 48-49, p. 177-179, 50, p. 77-78, 51, p. 164-165, 53, p. 80-87, 54, p. 155-160, 55, p. 220-223, 59, p. 87-92, 60, p. 164-166, 61, p. 221-222, 64, p. 257-259, 69, p. 215-218, ... Naar enkele belangrijke snippers hebben we in deze studie afzonderlijk verwezen.

[421] In TM, 26, p. 37, 27, p. 81-82, 28, p. 116-118, 29, p. 35., 36, p. 46. De andere keren dat deze rubriek aan bod kwam, geven we de referenties elders.

[422] **Actueeltjes 1** [vnl. over periode juli en augustus 1961] in TM, 4, p. 33-35; **Actueeltjes 2** [september tot december 1961] in TM, 5, p. 39-41; **Actueeltjes 3** [over 1962] in TM, 6, p. 39-41; **Actueeltjes 4** [vnl. eerste helft 1963] in TM, 7, p. 25-27; **Actueeltjes 5** [vnl. tweede helft 1963] in TM, 8, p. 53-56; **Actueeltjes 6** [november 1963 - juli 1964] in TM, 9, p. 72-79; **Actueeltjes 7** [september tot november 1964] in TM, 10, p. 38-41; **Actueeltjes 8** [december 1964 tot mei 1965] in TM, 11, p. 45-47; **Actueeltjes 9** [mei tot oktober 1965] in TM, 13, p. 102-106; **Actueeltjes 10** [november 1965 tot april 1966] in TM, 14, p. 32-33 en ill. vóór p. 35; **Actueeltjes 11** [april tot oktober 1966] in TM, 16, p. 42 en 44-46; **Actueeltjes 12** [november 1966 tot april 1967] in TM 17, p. 42-46; **Actueeltjes 13** [juni tot augustus 1967] in TM, 18, p. 35-38; **Actueeltjes 14** [september tot december 1967] in TM, 19, p. 47-49 en 53; **Actueeltjes 15** [januari tot oktober 1968] in TM, 22, p. 54-63; **Actueeltjes 16** [november 1968 tot april 1969] in TM, 23, p. 52, 56-61 en 65; **Actueeltjes 17** [april tot september 1969] in TM, 24, p. 24-32; **Actueeltjes 18** [augustus tot december 1969] in TM, 25, p. 38-44; **Actueeltjes 19** [november 1969 tot maart 1970] in TM, 26, p. 34 en 38-43; **Actueeltjes 20** [maart tot augustus 1970] in TM, 27, p. 84-89 en 91-92; **Actueeltjes 21** [augustus tot december 1970] in TM, 28, p. 134-138; **Actueeltjes 22** [januari tot mei 1971] in TM, 29, p. 29 en 31-33; **Actueeltjes 23** [mei tot december 1971] in TM, 30, p. 34-39; **Actueeltjes 24** [december 1971 tot april 1972] in TM, 32, p. 36-39; **Actueeltjes 25** [april tot juni 1972] in TM, 33, p. 44-47; **Actueeltjes 26** [juni tot november 1972] in TM, 34, p. 46-51; **Actueeltjes 27** [september tot december 1972] in TM, 35, p. 35-39; **Actueeltjes 28** [januari tot juni 1973] in TM, 36, p. 47-54; **Actueeltjes 29** [juni 1973 tot januari 1974] in TM, 37, p. 49-56; **Actueeltjes 30** [februari tot augustus 1974] in TM, 39, p. 102-110; **Actueeltjes 31** [september tot december 1974] in TM, 40, p. 185-190; **Actueeltjes 32** [december 1974 tot augustus 1975] in TM, 42, p. 105-109; **Actueeltjes 33** [juni tot december 1975] in TM, 43, p. 172-176; **Actueeltjes 34** [december 1975 tot mei 1976] in TM, 44-45, p. 113-116; **Actueeltjes 35** [mei tot november 1976] in TM, 46, p. 198-203; **Actueeltjes 36** [december 1976 tot maart 1977] in TM, 47, p. 57-60; **Actueeltjes 37** [april tot oktober 1977] in TM, 48-49, p. 169-176; **Actueeltjes 38** [november 1977 tot maart 1978] in TM, 50, p. 79-84; **Actueeltjes 39** [september 1978 tot januari 1979] in TM, 53, p. 69-75; **Actueeltjes 40** [januari tot mei 1979] in TM, 54, p. 149-154; **Actueeltjes 41** [juni tot november 1979] in TM, 55, p. 238-243; **Actueeltjes 42** [november 1979 tot oktober 1980] in TM, 58, p. 224-231; **Actueeltjes 43** [november 1980 tot juni 1981] in TM, 61, p. 230-235; **Actueeltjes 44** [juni 1980 tot februari 1981] in TM, 64, p. 260-268; **Actueeltjes 45** [maart 1982 tot mei 1983] in TM, 67, p. 298-309; **Actueeltjes 46** [maart 1983 tot februari 1984] in TM, 69, p. 185-192; **Actueeltjes 47** [maart 1984 tot januari 1985] in TM, 72, p. 233-243; **Actueeltjes 48** [mei 1985 tot mei 1986] in TM, 76, p. 253-262; **Actueeltjes 49** in TM, 78, [mei 1986 tot februari 1987] p. 184-194; **Actueeltjes 50** [maart 1987 tot augustus 1988] in TM, info 1988, p. 17-29; **Actueeltjes 51** [september 1988 tot maart 1989] in TM, 83, p. 59-64; **Actueeltjes 52** [maart 1989 tot januari 1990] in TM, 85, p. 180-189; **Actueeltjes 53** [februari 1990 tot januari 1991] in TM, 89, p. 47-60; **Actueeltjes 54. 1991 in woord en beeld**. - TM, 92, p. 41-56; **Actueeltjes 55. 1992 in woord en beeld**. - TM, 94, p. 25-42; **Actueeltjes 56. 1993 in woord en beeld**. - TM, 98, p. 47-63; **Actueeltjes 57. 1994 in woord en beeld**. - TM, 101, p. 37-52; **Actueeltjes 58. 1995 in woord en beeld**. - TM, 104, p. 40-56. **Actueeltjes 59. 1996 in woord en beeld**. - TM, 107, p. 34-53.

[423] Door archivaris André DEMEURISSE in TM, 10, p. 45-46, 16, p. 51-53, 22, p. 64, 35, p. 53-57, 73, p. 349-359 en 86, p. 51-60.

Robert Leroy

Jan Vandromme

André Mistiaen

Christiaan De Forche

Vooral in het begin werden ook de ledenlijsten opgenomen[424]. Vanaf jg. 1987 worden de ereleden in elk nummer vernoemd.

Sommige bijdragen in *Ten Mandere* bestaan louter uit foto's, aangevuld met de namen. Voor zover we ze niet elders vernoemen, gebeurt dat hier[425].

In het najaar van 1990 besloten de heemkundige kringen van de Roede van Menen nauwer te gaan samenwerken, maar dat is tot nu toe een dode letter gebleven[426].

De Stedelijke Culturele Raad. De Cultuurtrofee

Sedert 1959 bestaat er in Izegem een Stedelijke Culturele Raad[427]. De Stedelijke Culturele Raad organiseerde n.a.v. haar dertigjarige bestaan op 17, 18 en 19 november 1989 een cultuurbeurs. In de brochure werd een korte historiek van alle aangesloten verenigingen gegeven[428]. De statuten en het huishoudelijk reglement (1980, wijzigingen 1982) en de namen van de afgevaardigden werden in een aparte brochure gepubliceerd[429].

De Stedelijke Culturele Raad reikt sedert 1986 een cultuurtrofee uit. Die werd achtereenvolgens gewonnen door historicus Jean-Marie Lermyte[430], het Emelgemse mannenkoor De Kerels (1987)[431], notaris Fernand Sagon, voorzitter van de Koninklijke Harmonie der Congregatie (1988)[432], de toneelvereniging De Overwinders in Eendrachtigheydt (1989)[433], kunstenaar en heemkundige Antoon Vandromme (1990)[434], de volksdansgroep Die Boose (1991; zie noot 510), toneelspeler en (toen) secretaris van de Stedelijke Culturele Raad Raph Declerck (1992)[435], het Sint-Gregoriuskoor (1993)[436], Katrien Seynaeve (1994)[437], de Koninklijke Stadsfanfaren (1995; zie noot 458), musicus José Wylin(1996) [438] en de Koninklijke Harmonie van de Congregatie (1997; zie vooral noot 459).

In 1993 en 1995 organiseerde de Stedelijke Culturele Raad een verhalenwedstrijd voor tieners, waarvan de beste inzendingen werden uitgegeven[439]. De Stedelijke Culturele

---

[424] Door Alberic DEPREZ. De ledenlijst 1960 in TM, 3, p. 38-42, 1961 in 6, p. 46-50, 1963 in 8, p. 67-71, 1964 in 10, p. 48-50, 1965 in 13, p. 105-112, 1980 in 58, p. 232-242, 1981 in 61, p. 246-247 en de ledenlijsten van 1982, 1983, 1986 en 1988 in de respectieve Info-nummers van *Ten Mandere*, 1989 in TM, 85, p. 134 en 192-196, 1990 in TM, 89, p. 60-64.

[425] Foto van de steenbakkers van Lendelede rond de eeuwwisseling, in TM, 68, 24/1, 1984, p. 111. Foto n.a.v. fancy-fair 1928 ingericht door de Katholieke Burgersbond in TM, 39, p. 122-123. Foto's van een vinkenzetting in het Boomforeest omstreeks 1910 in TM, 50, p. 85-86 (van heel slechte kwaliteit). Foto van de zusters in Schrammens Kasteeltje in 1917 in TM, 51, p. 166.

[426] Jean-Marie LERMYTE, **De roede van Menen**. - TM, 94, 32/3, 1992, p. 18.

[427] Rafaël VERHOLLE, **Tien jaar Stedelijke Kulturele Raad. 1959-1969**. - TM, 26, 10/1, 1970, p. 29-33.

[428] **Cultuurbeurs 17 november 18 november 19 november**. Izegem, [1989], ongepagineerd, gestencild. Met een kort overzicht van **30 jaar Stedelijke Culturele Raad** door Jean-Marie Lermyte.

[429] **Stad Izegem. Stedelijke Raad voor Cultuur en Culturele Vrijetijdsbesteding**. S.l., s.d. [1990?], ongepag., gestencild.

[430] ERIK VANDEWALLE, **Cultuurtrofee 1985 van de Stedelijke Culturele Raad voor Jean-Marie Lermyte**. - TM, info 1986, p. 3*-9*. Zie over hem ook: **Jean-Marie Lermyte, de nieuwe voorzitter van het Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde**. - Mededelingen van het Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde, jg. 19, nr. 1, 1995, p. 4-5.

[431] Hendrik WILLAERT, **Cultuurtrofee 1986: Koninklijk Mannenkoor De Kerels**, - TM, info 1987, p. 3-6.

[432] André MISTIAEN en Freddy SEYNAEVE, **Cultuurtrofee 1988. Fernand Sagon: een voorzitter als niet één**. - TM, info 1988, p. 5-7.

[433] N.a.v. die bekroning werd de historiek van de vereniging gepubliceerd: Raf VANDENBERGHE, **De Koninklijke Toneelvereniging "Overwinders in Eendrachtigheydt"**. - TM, 85, 29/3, 1989, p. 147-160, met vermelding van alle uitgevoerde werken.

[434] Geert ORGAER, **Antoon Vandromme, laureaat van de cultuurtrofee 1990**. - TM, 89, 31/1, 1991, p. 9-11.

[435] Jean-Marie LERMYTE, **Raph Declerck winnaar van de 7e cultuurtrofee**. - TM, 94, 32/3, 1992, p. 7-10.

[436] Jeroom MALLISSE, **Het Sint-Gregoriuskoor won de cultuurtrofee 1993**. - TM, 98, 34/1, 1994, p. 35-39.

[437] **Omtrent Katrien Seynaeve**. Averbode, s.d. [1990], 15 p. Het gaat om een bio-bibliografie.

[438] Jean-Marie LERMYTE, **José Wylin wint de Izegemse cultuurtrofee 1996**. - TM, 107, 37/1, 1997, p. 23-28.

[439] Veerle SPOELDERS [e.a.], **Ik gaf mezelf terug en drie andere verhalen door tieners voor tieners**. Izegem, Hochepied, 1993, 117 p.; Veerle VAN DER BORGHT [e.a], **Tot zonsondergang**. Izegem, Hochepied , 1995, 80 p.

Raad organiseert sedert 1980 ook een tweejaarlijkse poëziewedstrijd[440].

Taalkunde. Letterkunde. Toneel

Met de verklaring van de naam 'Izegem' ging het tijdschrift *Ten Mandere* in 1960 van start[441]. Al sedert het einde van de 19e eeuw wordt aanvaard dat het gaat om een Frankische naam die betekent: afstammelingen van Iso[442]. J. Claerhout schreef een historisch verhaal met Ising als stamvader van Izegem[443]. De bijnaam 'Boos Izegem' viel al in 1924 op[444]. K. Deflou geeft vele tientallen oude vindplaatsen van de naam Izegem en zijn varianten, zonder verklaring[445]. De toponymen werden vooral in de licentiaatsverhandeling van Jan Vandromme, zoon van Antoon, verzameld[446]. Een verklaring voor de naam Bosmolens gaf J. Geldhof[447]. Al op het einde van de 19e eeuw werd in *Biekorf* enige aandacht aan het Izegems besteed[448]. Het Izegems werd wetenschappelijk door de germanisten J. Vandromme en W. Vandenberghe bestudeerd[449]. H. Couckhuyt trok naar Bad Zwischenahn om Nedersaksische met West-Vlaamse spreekwoorden te vergelijken[450]. Een vriendengroep publiceerde in 1994 een werkje met Izegemse woorden[451]. Ook in het werk van J. Clinckemaillie, die een rasechte Izegemse trouwde, komt veel Izegems voor[452]. Zie ook noot 507.

De maatschappij Tael en Kunst, die in 1848 werd gesticht, hield in 1849 een dichtwedstrijd[453].

---

[440] Daarvan verschijnt telkens een kort juryverslag, met afdruk van de bekroonde gedichten, gestencild.

[441] Rafaël VERHOLLE, **De naam "Izegem"**. - TM, 1, 1/1, 1960, p. 2-4. De auteur heeft ook aandacht voor andere verklaringen, die hij verwerpt.

[442] Pieter BAES. **Iseghem. Voordracht in den sprekersbond van Iseghem in December 1894**. S.l., s.d., [6] p. (er is een exemplaar aanwezig in FSI).

[443] Juliaan CLAERHOUT, **Oud Vlaanderland IV. Ising of Frankisch Vlaanderland**. - Biekorf, 21, 1910, p. 353-358.

[444] QUAEDVLIEG, **Folklore sur les sobriquets des communes belges**. - Bulletin officiël du Touring Club de Belgique, 30, 1924, p. 12-13.

[445] Karel DE FLOU, **Woordenboek der Toponymie van Westelijk Vlaanderen, Vlaamsch Artesië, het Land van den Hoek, de graafschappen Guines en Boulogne, en een gedeelte van het graafschap Ponthieu**. Dl. 6, Brugge, A. Van Poelvoorde, 1926, kol. 879-892. Heruitgegeven door Flandria Nostra, Torhout, 1986.

[446] Jan VANDROMME, **Bijdrage tot de toponymie van Izegem**. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling (Germaanse filologie), KUL, 1975, 3 dln., CXXIV-365 p. en (als deel 3) kaarten.

[447] J[ozef] G[ELDHOF], **Van Buersmuelene tot Bosmolens**. - Biekorf, 53, 1952, p. 276-277.

[448] Gust. VAN DE PUTTE, **Iseghemsch Westvlaamsch**. - Biekorf, 8, 1897, nr. 9, bijbladen XVII-XXIII. Voor het Izegems taaleigen had dezelfde auteur ook aandacht in de jaargang 8, p. 237 en 9, p. 223-224.

[449] Jan VANDROMME, **Beschouwingen omtrent de assimilatieverschijnselen bij de nasalen inz./n/ in een Westvlaams dialect**. - Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie, jg. 50, 1976, p. 99-111; ID., **Zur Motivierung der Izegemer Flurnamen (Westflandern/België)**. Westfälische Wilhelmuniversität Munster. Fachbereich Germanistik. Sommersemester 1976, 31 p., gestencild; ID., **Bijdragen tot de studie van het Izegems dialekt. I. De korte klinkers**. - De Leiegouw, jg. 20, 1978, p. 265-276; Wim VANDENBERGHE, **Een sociolinguistisch onderzoek naar standaardinterferentie in de fonetiek van het Izegemse dialect**. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling, KUL, 1988, 129 p. en 23 p. bijlagen.

[450] Heidi COUCKHUYT, **Sprichwortkompetenz. Eine vergleichende Umfrageuntersuchung in Niedersachsen und Westflandern**. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling, Katholieke Vlaamse Hogeschool Antwerpen, 1992-1993, 212 p.

[451] Rudy BALCAEN, Jan BOGAERT, Ward BOGAERT, Patrick CNEUT en Patrick VERCRUYSSE, **1001 maal Izegems. Een verzameling van typisch Izegemse woorden, zegswijzen en spreuken, verlucht met tekeningen van Tom Lesaffer**. Izegem, Jan Bogaert, 1994, 72 p.; Rudi BALCAEN, Jan BOGAERT en Ward BOGAERT, **1001 maal Izegems. Tweede uitgave. Een verzameling van typisch Izegemse woorden, zegswijzen en spreuken, verlucht met tekeningen van Tom Lesaffer en Luc Guilbert**. Izegem, 1996, 143 p.

[452] Jerome CLINCKEMAILLIE, **"Ool koett'n en ool doen". Het dialect van Midden-West-Vlaanderen**. Aartrijke, Emiel Decock, 1996, 206 p.

[453] **Verzameling der beste dichtwerken, opgesteld voor en ter gelegenheid van den prijskamp die plaets heeft gehad te Iseghem, den 12 oogst 1849, uitgegeven door het genootschap onder kenspreuk "Tael en Kunst" te Iseghem**. Gent, Michiels, [1849], 35 p.

Izegem telt nog steeds een aantal toneelverenigingen. De Grétrykring, voor wie de opvoering van Het Meilief - muziek van Peter Benoit en tekst van Jules Demeester - op 22 oktober 1893 een hoogtepunt was, is al lang verdwenen[454]. Voor het collegetoneel verwijzen we naar artikels in *De Brug*[455]. Zie ook noot 433.

Muziek

Over de Izegemse muziekverenigingen in het algemeen omstreeks 1880 handelde A. Vandromme; het gaat om De Mandelkoor, de fanfare van De Broederliefde, de Cercle Musical, Crombez' Zanggenootschap, De Stadsfanfaren en het Congregatiemuziek[456]. Enkele jaren later onderzocht L. Haeghebaert de amateuristische muziekverenigingen in West-Vlaanderen en in 1994 maakten drie leerlingen van de Stedelijke Academie voor Muziek en Woord hun eindwerk over het Izegemse harmonie- en fanfareleven[457]. De Koninklijke Stadsfanfaren werd in 1806 gesticht[458]. De Koninklijke Harmonie der Jongelingencongregatie bestaat al sedert 1853[459]. De vereniging beschikt sedert 1967 over een eigen ledenblad, dat vooral amusement wil brengen, maar ook soms aandacht heeft voor de historiek van de vereniging; de redactie is in handen van een aantal jongeren[460]. Zie ook noot 262. Van 1858 tot 1928 bestond De Mandelkoor[461]. De Koninklijke Harmonie Leo XIII vierde in 1992 het zeventigjarige bestaan[462]. In 1923 werd de Peter Benoitkring opgericht, maar de vereniging werd slechts gestructureerd in 1929, toen met Daniël Saelen als eerste voorzitter; eind 1959 trad de Peter Benoitkring voor het laatst op[463]. Het blaasorkest Thoriz werd in 1958 gesticht en

---

[454] **Plechtige zitting in de zaal der Toneelmaatschappij de Grétrykring te Iseghem op 2 juni 1895. Redevoering van Peter Benoit**. Izegem, Gebroeders Strobbe, 1895, [11] p., over de opvoering van het Meilief, met dankwoord van Julius Demeester; **Grétrykring Iseghem 1890-1910. Herinnering aan ons twintigjarig jubelfeest gevierd op 25 juni 1911**. Roeselare, L. Ackerman & Co, 1911, 24 p.; Hendrik WILLAERT, **Peter Benoit en Izegem**. - Gamma. Tweemaandelijks tijdschrift voor muziek en grammofoonplaten, 25, 1973, p. 193-196, i.v.m. Het Meilief.

Tekst van het stuk: Julius DEMEESTER, **Het Meilief. Lyrisch landelijk schouwspel in drie bedrijven**. Antwerpen, Lodewijk Janssens en Zonen, 1899, 59 p.

[455] Gabriël EECKHOUT, **Het college-toneel in de periode 1932-1938**. - De Brug, 2, nr. 1, 1962, p. 14-22 en Jozef LAMBRECHT, **Het collegetoneel in de periode 1938-1946**. - De Brug, 3, 1963, nr. 1, p. 25-31 en nr. 2, p. 43-50.

[456] Antoon VANDROMME, **Izegemse muziekmaatschappijen voor honderd jaar**. - TM, 57, 20/2, 1980, p. 59-73, met erratum in TM, 61, 21/3, 1981, p. 222.

[457] Luc HAEGHEBAERT, **Terreinverkennend onderzoek naar de geschiedenis van de amateuristische muziekverenigingen in de provincie West-Vlaanderen gedurende de Nieuwste Tijden**. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling (geschiedenis), RUG, 1983-1984, 3 dln., 475 p. Bjorn VERSCHOORE, Dirk VANDEBUSSCHE en Piet DEVEUGHELE, **Harmonie en fanfare leven in Izegem**. Niet-gepubliceerd eindwerk AMC, ongepagineerd; dit werk is weinig origineel, maar verdienstelijk omwille van de samengebrachte fotokopies i.v.m. het Congregatiemuziek, Eendracht en Vooruitgang, Leo XIII, de Stadsfanfaren, de Voorwacht en Vrede en Eendracht.

[458] [J. GELDHOF], **150 jaar Izegemse Stadsfanfaren. De koninklijke stadsfanfare jubileert. Programma 1956**. S.l. s.d., ongepagineerde programmabrochure; **L.P. Ode aan Izegem. De Koninklijke Stadsfanfaren o.l.v. Willy Demey**. - TM, info 1986, p. 15*-16*, n.a.v. de tweede vynielplaat.

[459] [Jozef GELDHOF, Joris LEURIDAN en Cyriel STAES], **Eeuwfeest van de Koninklijke Harmonie der Jongelingen Congregatie Izegem 1853-1953**. Izegem, 1953, [81] p.; [André MISTIAEN], **Gedenkboek Koninklijke Harmonie der Kongregatie Izegem, 1853-1978**. TM, speciaal nr. 52, 18/3, 1978, 151 p. In 1954 ging de harmonie naar Rome. [Joris LEURIDAN], **Wij reisden naar Rome. De Koninklijke Harmonie der Congregatie van Izegem op het wereldcongres der Mariacongregaties te Rome. 5-12 september 1954**. Izegem, Mannen- en Jongelingen Congregatie, 1955, 110 p., eerder verschenen in *De Mandelbode*, 16 september 1954 tot 30 april 1955; **135 jaar congregatieharmonie: een LP als blikvanger**. - TM, info 1988, p. 11-12.

[460] **Crescendo**. Het blad verschijnt één keer per jaar, met Sint-Cecilia, en was in 1996 aan zijn 28e jaargang toe.

[461] Antoon VANDROMME, **Geschiedenis van "De Mandelkoor"**. - TM, 59, 21/1, 1980, p. 41-62 en 60, 21/2, 1981, p. 143-152.

[462] Herman JONCKHEERE, **Koninklijke Harmonie Leo XIII Izegem**. Reclamebrochure voor het Euroconcert, 1992, p. 31-35. Zie over Leo XIII evenwel vnl. Jean-Marie LERMYTE, **Gedeelde eenheid**, Izegem, ACW-Izegem, 1992, p. 249-261.

[463] M. TIMPERMAN, **Dertig jaar Peter Benoit-kring (1923-1953). Bij de viering van het 6° lustrum**. Onuitgegeven studie, s.l., s.d., 20 p.; M. TIMPERMAN en Jan VANDERSCHAEVE, **Koninklijke Koor- en Orkestvereniging "Peter Benoit-kring Izegem"**. - TM, 14, 6/1, 1966, p. 12-24.

kreeg die naam omdat er Torhoutse en Izegemse muzikanten deel van uitmaakten[464]. In 1981 verdween de Scola cantorum Cantemus Domino[465]. Jeugd en Muziek Izegem bestond van 1977 tot 1992 en had een eigen gestencild periodiekje[466].

In 1994 maakten drie leerlingen van de Stedelijke Academie voor Woord en Kunst een verdienstelijk jaarwerkje over alle groot-Izegemse kerkorgels[467]. In een prachtig uitgegeven werk waarvan L. Lannoo co-auteur is, worden de (groot-)Izegemse orgels beschreven en een aantal ook afgebeeld, soms in kleur op volle paginagrootte; we vinden er ook biografische gegevens in over o.a. Joseph Hanoulle, Herman Roelstraete en Mieke Van Haute [467a]. Het orgel van de Sint-Tillokerk behandelde hij ook in een afzonderlijk artikel[468]. De Izegemse beiaard hangt in de toren van de Sint-Tillokerk. In de 16e eeuw bestond hij uit acht klokken, nu uit 47 klokken, telkens de grote klok niet meegerekend[469]. Sedert 1983 - maar niet in 1989 en 1990 - worden er jaarlijks in de zomer beiaardconcerten gebracht[470].

Wie het over muziek heeft in Izegem, bedoelt vaak het Herfstmuziekfestival; dit festival voor fanfaren en harmonieën wordt al sedert 1961 jaarlijks door het Stedelijk Feestcomité georganiseerd[471]. Al in 1824 trouwens werd in Izegem een muziekfestival gehouden; de organisatie berustte bij Bernardus Crombez[472].

O.a. al in 1873/1874 werd gedacht aan een Izegemse muziekschool[473], maar die kwam er veel later pas. Van 1939 tot 1959 bestond er een Vrije Muziekacademie en vanaf 1959 een Stedelijke Muziekacademie[474]. Daarmee zijn we eigenlijk al bij het onderwijs beland, dat verder wordt behandeld.

Van het lied Bruggewaards, dat op de viering van Breydel en De Coninck in 1887 werd opgevoerd - de tekst was van Gezelle - werd door priester Kamiel Bruloot (1859-1924) kort daarna een Izegems Vlaams strijdlied gemaakt[475].

Zie ook de rubriek volkskunde p. 53.

---

[464] Guido VANDENBROUCKE, **10 jaar Tyroler blaasorkest "Thoriz"**. - TM, 23, 9/1, 1969, p. 38-47.

[465] Hendrik WILLAERT, **Scola cantorum Cantemus Domino. Impressies bij een afscheid**. - TM, 61, 21/3, 1981, p. 192-194.

[466] **De notenkraker. Tweemaandelijks periodiek van "Jeugd en Muziek" Izegem**. Van nummer 1 t.e.m. 83 schreef Hendrik Willaert de teksten.

[467] Ward BOGAERT, Sjoerd en Klaas CROMBEZ, **Een blik op de Izegemse orgels. Jaarwerk AMC**, 1994, 30 p.

[467a] Luc LANNOO en Kamiel D'HOOGHE, **West-Vlaamse orgelklanken**. Brugge, Marc Van de Wiele, 1997, 136 p. Zie voor Roelstraete ook noot 665.

[468] Luc LANNOO, **Een kleine orgelhistoriek van de Sint-Hiloniuskerk**. - TM, 83, 29/1, 1989, p. 51-58; zie ook de ongetitelde programmabrochure n.a.v. het inspelen van het orgel op 9 oktober 1993, 15 p.

[469] Roger BEKAERT, **De Izegemse beiaard**. - TM, 44-45, 16/1-2, 1976, p. 108-110; Ferdy CALLEWAERT, Piet BUYSE en Daniël VANDER MEULEN, **De beiaard van Izegem, Wingene, Tielt, Roeselare**. - De Gidsenkring, 29/6, 1991, over Izegem p. 4-5; [Koen COSAERT]. **De beiaard van Izegem**. - Klokkespellen en beiaarden in West-Vlaanderen. Brugge, Westvlaamse Gidsenkring, 1993, 183 p., waarvan p. 57-60 over Izegem; Gilbert HUYBENS (red.), **Beiaarden en torens in België**. (Musea Nostra). Brussel, Gemeentekrediet, 1994, 167 p., vnl. p. 110 (met bibliografie). Zie ook: **Groote beiaarddag ter gelegenheid der 13de verjaring van de herstelling van den beiaard. Op zondag 25 juni 1939**. [Izegem, Drukkerij Strobbe, 1939, 16] p.

[470] Er worden daarbij gestencilde programaboekjes uitgegeven, met telkens de korte historiek van de beiaard. Sedert enkele jaren verschijnt de brochure **Beiaardconcerten in West-Vlaanderen**, waarin ook Izegem een bladzijde krijgt.

[471] Rafaël VERHOLLE, **25 jaar Herfstmuziekfestival. 25 jaar Stedelijk Feestcomité**. - TM, 72, 25/2, 1985, p. 244-266, met erratum in TM, 73, 25/3, 1985, p. 361, ook als brochure verschenen; Wim VANDENBERGHE, **Feestcultuur in Izegem: 27 jaren Izegems Herfstmuziekfestival**; Paper in het kader van de colleges Volkskunde aan de KULeuven, 1987; Christiaan DE FORCHE, Maurice VANDOMMELE en Rafaël VERHOLLE, **35 Jaar Stedelijk Feestcomité. 35 jaar Herfstmuziekfestival in Izegem**. TM, speciaal nr. 102, 1995, 56 p. Bij die Herfstmuziekfestivals verschijnt telkens een programmabrochure.

[472] André MISTIAEN, **Bernardus Crombez, inrichter van het eerste muziekfestival van West-Vlaanderen te Izegem in 1824**. - TM, 30, 11/2, 1972, p. 26-27.

[473] Antoon VANDROMME, **Een allereerste Izegemse muziekschool in 1874**. - TM, 107, 37/1, 1997, p. 29-33.

[474] André DEMEURISSE, **30 jaar muziekacademie**. - TM, 26, 10/1, 1970, p. 3-28.

[475] Antoon VANDROMME, **Rond de Breydel- en De Coninckfeesten 1887-1987**. - TM, 79, 27/3, 1987, p. 273-282. Zie ook J.G.M. VAN DEN HEUVEL, **Kamiel Bruloot, de stichter van Vlaandrens bedevaart**, - St.-Tillo's missieblad, lentenummer april 1990, p. 16.

Beeldende kunsten

De inboedels van alle Izegemse kerken zijn gefotografeerd door het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium. Dit instituut gaf daarbij ook een inventaris uit, die heel secuur is, maar slechts een opsomming is[476]. De kerkelijke kunstschatten werden uitvoeriger beschreven n.a.v. van exposities in 1974 en 1980[477]. De vergulde kelk van de Brugse edelsmid Jan Crouble was al eerder besproken[478]. Ook P. Debrabandere bracht sommige stukken onder de aandacht[479]. Er werd gemeld dat het 18e-eeuwse schilderij Onze-Lieve-Vrouw met het kind Jezus, dat in de Sint-Tillokerk hing, in 1970 verdween[480]; het is nog altijd zoek. Zie ook noot 267.

We vernoemen hier ook enkele studies van M. Nuijttens over munten, decoraties, medailles, penningen en dergelijke[481]. Andere komen elders aan bod. In 1923 kregen Marguerite Claerhout en Ivo Mestdagh de Carnegie Hero Fund-medaille voor moed en zelfopoffering[482]. M. Nuijttens kwam in het Public Record Office in Londen tot de vaststelling dat negentien Izegemnaren na de Eerste Wereldoorlog de British War Medal hadden gekregen[483]. De schuttersgilden vernoemden we eerder al. We vermelden hier een studie over de sierborden van de Izegemse schuttersgilden[484].

In 1989 werd de Sint-Tillokerk op een postzegel geplaatst[485]. En nu we het over postzegels hebben: de Koninklijke Philakring Roeselare, de vereniging van postzegelverzamelaars Roeselare-Izegem en omliggende, publiceert een maandblad[486].

Tentoonstellingen

We vernoemden al een aantal tentoonstellingen, waarop we niet meer terugkeren (zie trefwoord tentoonstellingen). Ooit vonden in Izegem grote kunsttentoonstellingen plaats, gewijd aan een of andere grote figuur[487] of aan Izegemse kunstenaars[488]. N.a.v. '900 jaar Izegem' werden heel wat tentoonstellingen

---

[476] Bernadette ROOSE-MEIER en Hugonne VERSCHRAEGEN, **Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen. Provincie West-Vlaanderen. Kanton Izegem**. Brussel, Ministerie van Nederlandse Cultuur, Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, 1976, 33 p.

[477] Hendrik WILLAERT en Antoon VANDROMME, **Tentoonstelling kerkbezit & -interieur St.-Tillokerk Izegem 7/8 en 14/15 september 1974**. S.l., 1974, 40 p.; [C. HOORNE], **Religieus kunstbezit Izegem 1080-1980. Tentoonstelling van Izegems religieus kerk en privaat kunstbezit. Kapel "Avé Maria" Gentsestraat 36 Izegem 21-28 september**. S.l., 1980, 32 p., gestencild.

[478] Antoon VANDROMME, **Kunstschatten in kerkelijk bezit te Izegem. Vergulde kelk door Jan Cruble** (sic). - TM, 23, 9/1, 1969, p. 48-51.

[479] Paul DEBRABANDERE, **De Kortrijkse edelsmeedkunst**. (Verhandelingen uitgegeven door de Leiegouw, VI), Kortrijk, 1979, 320 p.; zie zijn index p. 318.

[480] Antoon VANDROMME, **Een schilderij blijft zoek**. - TM, 30, 11/2, 1972, p. 22-25.

[481] Marcel NUIJTTENS, **Izegemse penningen en uniformknopen**. - TM, 17, 7/1, 1967, p. 37-40 (de knopen zijn die van de 'garde civique' of burgerwacht en van de brandweer); ID., **Handelaarspenning voor Izegem**. - TM, 61, 21/3, 1981, p. 223-224, n.a.v. het feit dat de Izegemse handelaars van 11 juli tot en 22 augustus 1981 een lokale munt van 25 frank in omloop brachten; ID., **Izegemse heemkundige penningen**. - TM, 67, 23/3, 1983, p. 236-266 en 79, 27/3, 1987, p. 209-220; ID., **Munten, eretekens, penningen, noodgeld**. - TM, 97, 33/3, p. 3-8.

[482] Marcel NUIJTTENS, **De Carnegie Hero Fundmedaille voor Izegemnaren (1923)**. - TM, 103, 35/3, 1995, p. 23-26.

[483] Marcel NUIJTTENS, **The British War Medal verleend aan Izegemnaren**. - TM, 89, 31/1, 1991, p. 35-46; er verscheen een verkorte versie onder de titel: **The British War Medal awarded to Belgian Civilians**. - The Journal of the Orders and Medals Research Society, dl. 30, nr. 4, winter 1991, p. 281-283.

[484] Marcel NUIJTTENS, **De sierborden van de Izegemse schuttersgilden**. - TM, 69, 24/2, 1984, p. 115-130.

[485] Antoon VANDROMME, **Izegem krijgt eindelijk zijn postzegel!** - TM, 83, 29/1, 1989, p. 38-40.

[486] **Fila Contact Roeselare**.

[487] **Tentoonstelling Albert Servaes, 25 aug.-11 sept. 1967**. Izegem, Stedelijke Kultuurraad, 1967, [20] p.; **Stad Izegem. Kultureel jaar 1969. Tentoonstelling Felix De Boeck 14 augustus-14 september 1969**. S.l., 1969, [23] p.

[488] **Tentoonstelling Izegems Kunstbezit. Van 1 tot 8 september 1963**. [Izegem, Stadsbestuur, 1963, 20] p., een catalogus van kunst in Izegems bezit; **Stad Izegem - Cultureel Jaar 1969 - Izegemse Kunst**. S.l., [1969, 32] p., met biografietjes van de deelnemers aan deze expo die plaats vond van 15 tot 27 mei 1969.

georganiseerd[489]. Inmiddels is geweten dat de eerste vermelding van Izegem op zijn minst van 1066 en niet van 1080 dateert. N.a.v. het Hendrik Consciencejaar 1983 werd ook in Izegem een tentoonstelling georganiseerd[490].

Volkskunde

R. Callens studeerde af als licentiaat Germaanse talen met een verhandeling over de sagen in het zuidelijk gedeelte van de Roede van Tielt en Izegem; die van Izegem werden later gepubliceerd in nagenoeg een dubbelnummer van *Ten Mandere*[491]. Een van de sagen is die van de verzonken sleutel[492]. De kinderspelen uit grootvaders tijd kregen aandacht[493]. De aftelrijmpjes en koorddansliedjes werden bestudeerd door G. Pottie en R. Wyffels; haar materiaal haalde Rika Wyffels bij de leden van de groep Zon en Vreugde[494]. In 1957 tekende R. Verkarre het Izegemse volkslied 'Mijn sikkel in het riet' op, waarin het citroenkruid 'confilie' wordt genoemd[495]. Bij een studie over West-Vlaamse geboorte- en doopgebruiken, werd ook Izegems materiaal verwerkt[496]. In 1899 werd op de Bosmolens gescherminkeld toen een verloving werd afgebroken[497]. Voor soldaten die wilden trouwen, bestond er destijds een gebed[498]. C. Desmet ging de huwelijksgebruiken in Izegem, Emelgem en Kachtem na in 1982[499]. M. Verhaest had het in een algemeen artikel over bijgeloof rond dood en begrafenis[500]. Over de bestrijding van reuma en pest lichtte J. Geldhof remedies uit het *Notitieboeksken* van Vande Walle[501]. Vanaf 15 oktober trok Laurent Mestiaen jaarlijks vier maanden lang met een ster door zuidelijk West- en Oost-Vlaanderen[502].

Aan de schoenmakersfolklore spendeerden J. Geldhof en A. Vandromme een aantal

---

[489] **1080-1980. Negen eeuwen Izegem. Historische tentoonstelling (...) van 29 maart tot 20 april 1980**. S.l., 1980, 47 p., gestencild; Robert LEROY, **Bijzondere tentoonstellingen in het kader "Izegem 900"**. - TM, 58, 20/3, 1980, p. 150-157; Rik CLEMENT, **Retrospectieve tentoonstelling Luc-Peter Crombe. Stadhuis Izegem 6 tot 21 september 1980. Tentoonstelling georganiseerd door het Stadsbestuur en de Stedelijke Culturele Raad**. Stad Izegem, 1980, 55 p.

[490] [Jean-Marie LERMYTE e.a.], **Hendrik Conscience 1883-1983. Tentoonstelling in het kader van het Consciencejaar. Tentoonstellingszaal van het Stadhuis 5 tot en met 14 november 1983**. [Izegem, 1983], 55 p., gestencild.

[491] Roger CALLENS, **Sagenonderzoek in het zuidelijk gedeelte van de Roede van Tielt en Izegem**. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling, (Germaanse filologie), KUL, 1968. ID., **Izegemse sagen**. - TM, 74-75, 26/1-2, 1986, p. 3-116.

[492] Jozef GELDHOF, **De verzonken sleutel. Een schapershistorie op de Roo Poorte te Izegem**. - Biekorf, 63, 1962, p. 105-108. Ook overgenomen in Hervé STALPAERT, **Westvlaams sagenboek**, dl. I, (Bibliotheek van de Westvlaamse volkskunde), Blankenberge, Uitgeverij Saeftinge, 1968, p. 60-63 en Bart BLOMME, **Hoeve "De Rode Poort" te Izegem**. - De Gidsenkring, 19/4, 1981, p. 2-8.

[493] A.B. (= Antoon VANDROMME), **Kinderspelen uit grootvaders tijd**. -TM, 7, 3/1, 1963, p. 21-24 en 8, 3/2-3, 1963, p. 19-22.

[494] G. POTTIE, **Koordedansen nu**. - Biekorf, 71, 1970, p. 51-53. Rika WYFFELS, **De tijd van toen**. - TM, 60, 21/2, 1981, p. 129-141, 61, 21/3, 1981, p. 201-220 en 65, 23/1, 1983, p. 33-60. De namen van de groep Zon en Vreugde met groepsfoto van 1980 in TM, 65, 23/1, 1983, p. 34-37.

[495] R[oger] V[ERKARRE], **Mijn sikkel in het riet. Een oude kruidnaam in een Izegems lied**. - Biekorf, 63, 1962, p. 118-119.

[496] Ann CHRISTIAENS, **Westvlaamse geboorte- en doopgebruiken aan de hand van enquêtes (1900-1940)**. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling, KUL, 1984, III-296 p. Hierin worden 468 vragenlijsten bestudeerd die verzameld werden door 45 studenten en betrekking hebben op 34 West-Vlaamse gemeenten, w.o. Izegem.

[497] Pieter DECLERCQ, **Scherminkelen te Izegem**. - Biekorf, 61, 1960, p. 42-44.

[498] Het soldatengebed is afgedrukt onder de titel **Kazernevroomheid uit "de tijd van toen"** - TM, 66, 23/2, 1983, p. 182.

[499] Christine DESMET, **Moderne huwelijksgebruiken in Groot-Izegem anno 1982**. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling (Germaanse filologie), KUL, 1985, 2 dln., 260 en 261 p. Veertig paren die in de loop van 1982 wettelijk en kerkelijk trouwden, verleenden hun medewerking. Deze studie wordt besproken in *Volkskunde*, jg. 87, nr. 1, 1986, p. 48-49.

[500] Maurits VERHAEST, **Een en ander over oud bijgeloof rond dood en begrafenis in onze Mandelgouw**. - TM, 5, 2/2, 1962, p. 29-38.

[501] Jozef GELDHOF, **Oude remedies tegen rheumatisme en pestziekte te Izegem**. - Biekorf, 53, 1952, p. 67-68.

[502] Renaat VAN DER LINDEN, **Vier maanden sterreman**. - Biekorf, 61, 1960, p. 53-55.

bladzijden[503]. Gedurende enkele jaren werd een schoenprinses gekozen[504]. *Ten Mandere* drukte tekst en muziek af van 'Het lied der Iseghemsche schoenmakersgilde', waarvan Emiel Dierick de tekst en Peter Benoit de muziek schreef[505]. Martin Buyse liet een generatie geleden een lang lied over de Bosmolens optekenen[506]. De volkse benamingen voor het gereedschap en de vaktermen van de Izegemse schoenmakers werden door J. Geldhof verzameld[507]. Een resem uitdrukkingen i.v.m. schoenen en borstels werden samengesprokkeld door J.-M. Lermyte[508]. In 1945 werd door de Interprovinciale Commissie voor de eenmaking der Nederlandsche terminologie in het Technisch Onderwijs een woordenlijst samengesteld over het schoenbedrijf[509].

De volksdansgroep Die Boose werd een paar keer behandeld[510]. Die Boose is de organisator van het tweejaarlijkse internationale Lentefestival voor Volksdansgroepen[511].

A. Vandromme en B. Blomme schreven over de Izegemse reuzen[512]. Eerstgenoemde beschreef ook de sprookjesstoet van 24 juni 1956[513]. Hij had ook aandacht voor Izegemse rouwgedachtenissen met afbeeldingen van Sint-Tillo, Sint-Franciscus Xaverius, Sinte-Barbara, Sint-Crispijn en Onze-Lieve-Vrouw van Scherpenheuvel[514].

Het menu van feesten in 1875 en 1893 werd overgenomen in *Ten Mandere*[515]. Met enkele bladzijden uit een werk van TV-kok E. Cocquyt zitten we echt bij de volkskunde, want hij heeft aandacht voor de Emelgemse Peren- en Meitaart, voor de Die Boosetaart en het Izegemse schoentje en het Izegemse borsteltje[516]. Van een heel andere aard was een 'culinair' werkje van de Izegemnaar F. Seynaeve[517].

Varia

N.a.v. '100 jaar film' werden de Izegemse filmzalen bestudeerd[518].

Waar is de tijd dat het bezit van een bibliotheek nog gepubliceerd werd?[519] Met een ex libris wordt op een kunstzinnige manier aangetoond van wie een boek is. Nadat A.

[503] Jozef GELDHOF, **De schoenmakers van Izegem. Gildeleven en folklore**. - Biekorf, 52, 1951, p. 238-244; Jozef GELDHOF, **Het vieren en begraven van Sint Crispijn**. - Biekorf, 54, 1953, p. 255-258; J[ozef] G[ELDHOF], **Viering van St.-Crispijn. 1955**. - Biekorf, 56, 1955, p. 316-317; Antoon VANDROMME, **Schoenmakersfolklore**. - TM, 25, 9/3, 1969, p. 32-33, over de schoentjesworp en den boek.

[504] **Schoenprinses**. - TM, 22, 8/3, 1968, p. 45. Het gaat om foto's van de schoenprinsessen van 1963, 1965 en 1968.

[505] **Het Lied der Iseghemsche schoenmakersgilde**. - TM, 68, 24/1, 1984, p. 99.

[506] **Boschmolenslied, door Martin Buyse, oudbewoner van de Bosmolens**. - TM, 11, 5/1, 1965, p. 21-29.

[507] Jozef GELDHOF, **De schoenmakers van Izegem. Gereedschap en vakwoorden**. - Biekorf, 53, 1952, p. 103-111.

[508] Jean-Marie LERMYTE, **Schoenen en borstels uit 'Boos Izegem'**. - Mededelingen van het Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde, 16/1-2, 1992, p. 3-20.

[509] **Het schoenbedrijf**. Secretariaat I.C.E.N.T.To, Provinciaal Bestuur Antwerpen, 1945, 86 p. De woordenlijst (nr. 6 in een reeks) werd samengesteld door de Lierenaren Fr. VAN DER WEE, Fr. ARRAS en J. TIELEMANS en V. DECRU en R. DUYCK uit Izegem. De lijst werd taalkundig verzorgd door dr. M. WERQUIN uit Brussel.

[510] Geert DEVOS en Jef GHEKIERE, **Volkskunstgroep "Die Boose"**. - TM, 13, 5/3, 1965, p. 72-87; Rob KINDT, **30 jaar Die Boose**. - TM, 80, 28/1, 1988, p. 3-31.

[511] Rafaël VERHOLLE, **Tweede Europees Lentefestival voor Volksdansgroepen**. - TM, 18, 7/2, p. 18-19; zie ook noot 28. Foto's van het derde Europees Lentefestival in TM, 24, 9/2, 1969, p. 21.

[512] Antoon VANDROMME, **De Izegemse reuzen**. - TM, 27, 10/2, 1970, p. 67-73; Bart BLOMME, **Twee nieuwe reuzen in Groot-Izegem**. - Mandeldal, 5/10, 1979, p. 181-182. Een afbeelding in kleur van Tijl en Nele vinden we in Henri LIEBRECHT en Leo J. KRYN, **Enkele overleveringen en gebruiken van Belgische folklore**. Brussel, J.-E. Goossens, 1947, dl. I, p. 102.

[513] Antoon VANDROMME, **Een spookjesstoet trok door de stad**. - TM, 61, 21/3, 1981, p. 180-191.

[514] Antoon VANDROMME, **Bijzondere rouwgedachtenissen te Izegem**. - TM, 66, 23/2, 1983, p. 166-177.

[515] R[afaël] V[ERHOLLE], **Lekkere hapjes**. - TM, 22, 8/3, 1968, p. 44.

[516] Etienne COCQUYT, **Ons rijk culinair Vlaanderen. Vroeger en nu. Met meer dan 250 streekgerecchten**. Deurne-Antwerpen, Mim, 1988, 214 p, met name p. 103, 104 en 106.

[517] **Smakelijk. 1500 keukentermen in het Nederlands verzameld en bewerkt door Freddy Seynaeve**. Provinciale Westvlaamse Vereniging voor Toerisme, 1978, 64 p.

[518] Antoon VANDROMME, **Filmzalen in Izegem**. - TM, 103, 35/3, 1995, p. 3-14.

[519] **Boekenkas van het Spaarkasbestier te Iseghem. Lijst der boeken**. Izegem, J. Dooms, 1886, 30 p.; **Alge-**

Vandromme twee keer een oproep deed om alle ex librissen van Izegemnaren in handen te krijgen[520], publiceerde hij daarover een artikel, met talrijke afdrukken van Izegemse exemplaren[521].

Izegem is sedert 1980 verbroederd met de Noord-Duitse stad Bad Zwischenahn[522], sedert 1992 met de Frans-Vlaamse stad Belle[523] en sedert 1996 met de Tsjechische stad Zlin. In 1968 aanvaardde het stadsbestuur het peterschap van de eerste compagnie anti-tanks in Siegen[524].

In 1930 werd honderd jaar Belgische onafhankelijkheid ook in de drie deelgemeenten gevierd[525].

Jeugdbeweging en onderwijs[526]

Niet alle Izegemse jeugdbewegingen werden bestudeerd. Dat is wel het geval met de studentenbond Vlaams en Vroom[527] en met de Boerenjeugdbond (BJB)[528], en met de arbeiders- en middenstandsjeugd over wie hoofdstukken verschenen in de werken van J.-M. Lermyte, geciteerd in de noten 170 en 175. Een boek over de Izegemse (jongens)scouts kwam net van de pers[529]. De scouts en oud-scouts verzorgen diverse lokale tijdschriften[530]. Over de Izegemse speelpleinwerking in 1982-'83 maakte L. Van Vaerenbergh een studie[531]. Over de toestand van

---

meene Boekenlijst der Volksbibliotheek te Iseghem, in het lokaal der Congregatie van de Jongelingen. Izegem, J. Dooms, 1883, 101 p., met reglement van uitlening; **Naamlijst der Boeken en Tijdschriften zich bevindende in de Boekenkas van den Katholieken Burgersbond te Iseghem**. Izegem, J. De Busschere-Bonte, [1913], 13 p.; **Kataloog Openbare [Izegemse] bibliotheek**. Izegem, F. Vandommele, 1963, 265 + XI p.

Marie-Rose COMEYNE behaalde een graduaatstitel in de bibliotheek-, documentatie- en informatie-wetenschappen met het werk **Bibliotheekwezen te Izegem**, 1986, 121 p.

[520] **Oproep tot alle Izegemnaren die in het bezit zijn van een eigen ex libris**. - TM, 60, 21/2, 1981, p. 177 en 61, 21/3, 1981, p. 241, telkens met aanduiding van degene die hij al had.

[521] Antoon VANDROMME, **Internationale exlibristentoonstelling**. -TM, 71, 25/1, 1985, p. 16-37.

[522] Antoon VANDROMME en HERMAN DE BACKER, **Verbroedering van Izegem met Bad Zwischenahn**. - TM, 58, 20/3, 1980, p. 212-223; Christiaan DE FORCHE, Hans HEIDEMANN en Thomas OTTE, **Tien jaar partners in Europa. Zehn Jahre Partner in Europa, 1980-1990**. Bad Zwischenahn, [1990], 20 p. Zie in dat verband ook Marcel NUIJTTENS, **Een verbroederingsmunt Izegem - Bad Zwischenahn**. - TM, info 1987, p. 7-10, een munt van 100 Izegemse frank/5 Bad Zwischenahner Taler die eind 1987 werd uitgegeven en ID., **Nog over de munt Izegem - Bad Zwischenahn**. - TM, 81, 28/2, 1988, p. 98. N.a.v. tentoonstellingen in 1986 en 1989 in Bad Zwischenahn werd telkens een losbladige gestencilde brochure over Izegem in het Duits uitgegeven.

[523] Christiaan DE FORCHE, **Belle, Izegems tweede partnerstad**. - TM, 92, 32/1, 1992, p. 11-18.

[524] **Oorkonde ter affiliatie van de 1ste Compagnie Anti-Tanks Siegen door de stad Izegem**. - TM, 22, 8/3, 1968, p. 65.

[525] Joseph COPPIETERS, **Verslag over de werkzaamheden van het provinciaal Eeuwfeestcomiteit van West-Vlaanderen**. Brugge, Verbeke-Loys, [1931], p. 237 (Kachtem), 239 (Emelgem) en 243-244 (Izegem).

[526] Folders waarin scholen zich voorstellen werden in principe niet opgenomen.

[527] G. SUPPLY en F. VANDERHELST, **1863-1938. Historisch verslag over het leven en de werking van de Izegemse studentengilde Vlaamsch en Vroom**. - De Brug, 3, 1963, nr. 1, p. 17-24 en nr. 2, p. 31-42, 4, 1964, nr. 1, p. 87-92 en nr. 2, p. 22-27. Over de Vlaamse studentenbeweging in Izegem (en Julius Devos) vinden we ook vermeldingen in Louis VOS, **Bloei en ondergang van het AKVS. Geschiedenis van de Katholieke Vlaamse Studentenbeweging 1914-1935**. Leuven, Davidsfonds, 2 dln., 1982, 341 en 387 p. en in Lieve GEVERS, **Bewogen Jeugd. Vlaanderen 1830-1895**. Leuven, Davidsfonds, 1987, 278 p. Vlaams en Vroom gaf van 1950 (jg. 1) tot zeker 1956 (jg. 7) **Boos Izeghem. Bondsblad Vlaams en Vroom** uit, eerst gestencild, vanaf jg. 4 gedrukt.

[528] [Jozef CLAEYS], **30 [jaar] B.J.B. Izegem**. S.l., 1957, s.p.

[529] Chris VERBEKE en Geert SPILLEBEEN, **Spoortekens. Jubileumboek 75 jaar scouts**. Izegem, Sint-Jorisgilde, 1997, 129 p.

[530] Het lokale ledenblad van VVKS (jongensscouts) was in de jaren 1960 **De Spiegel**, dat aanvankelijk gedrukt werd, later gestencild. Sedert 23 jaar (jg. 23 = 1997-'98) is het ledenblad **Oriëntatieblad voor padvinders**.

Van de gidsen (meisjesscouts), die later gemengd werden (VVKSM), is **Informatiefje** het ledenblad. 1997 = jg. 19.

De oud-scouts geven **'t Spiegeltje. St.-Jorisgilde Izegem. Oud scouts - oud gidsen** uit. Het verschijnt sedert 1978, eerst drie keer per jaar, maar de laatste jaren slechts één keer per jaar. Nr. 28 = december 1996.

De Izegemse afdeling van FOS (Federatie Open Scoutisme), die geen binding heeft met de andere Izegemse scoutsgroepen, geeft sedert 1994 het trimesterieel blad **Jakketoetje** uit.

[531] Lutgarde VAN VAERENBERGH, **Speelpleinen als aanzet tot een gedecentraliseerd welzijnsbeleid op wijkniveau**. Kortrijk, Instituut voor psycho-sociale opleiding. Afdeling Maatschappelijk assistenten, 1982-'83, 115 p.

de jeugdlokalen in Izegem en zijn deelgemeenten publiceerde de secretaris van de jeugdraad[532]. Eind 1994 werd met een 'tweemaandelijks jong tijdschrift' van start gegaan, maar er verschenen slechts enkele nummers[533].

Van de onderwijsvormen behandelen we eerst het **middelbaar onderwijs**. De oudste nog bestaande school van Izegem is de Avé Maria[534]. De naam van weldoener Joseph de Pélichy leeft ook nog voort in de naam van het Sint-Jozefscollege, dat in 1867 als lagere kosteloze school werd opgericht, maar in 1894 het begin van een middelbare afdeling kreeg[535]. In het schooljaar 1937-'38 kon voor het eerst volledige oude humaniora gevolgd worden[536]. J. De Mûelenaere verschafte op een onrechtstreekse manier heel wat gegevens over het Sint-Jozefscollege en de Avé Maria (zie noot 655). De geschiedenis van de Vrije Vakschool en van het Vrij Technisch Instituut (VTI) dat daaruit groeide is al lang aan een aanvulling toe[537]. Deze school was niet weinig fier toen ze in 1957 officieel de toelating kreeg om zich 'gebreveteerd hofleverancier' te noemen. De contacten bestonden al veel langer, want R. Vandenberghe kon de correspondentie inzien die, met onderbrekingen, loopt van 1938 tot 1974[538]. Een eerste vorm van gemeenschapsonderwijs kwam in 1951 tot stand[539].

Slechts een paar van de genoemde scholen geven (nog) **lager onderwijs**. Dat is het geval met het Sint-Jozefscollege[540] en met de gemeenschapsschool. De gemeenteschool van Izegem, die in 1978 administratief naar Lendelede verhuisde en op 1 oktober 1983 werd opgedoekt, heeft nooit een afzonderlijke geschiedenis gekregen[541]. De lagere H.-Hartschool voor jongens kwam in 1914 tot stand[542]. G. Pauwels bestudeerde ook de H.-Hartschool voor meisjes en de Izegemse lagere scholen vóór de onderwijswet van 1914[543]. De huidige Sint-Tilloschool was vroeger de Engelbewaarder. Een aparte historiek werd er nog niet aan be-

[532] Nick VANHAVERBEKE, **Heilige huisjes. Audit van de Izegemse jeugdlokalen**. Izegem, 1997, 179 p.

[533] **Quasimodo** was een krant die telkens 16 bladzijden bevatte.

[534] **De Zusters van Maria. Honderdvijftig jaar in dienst van de Izegemse jeugd**, in het reclameboekje Lentefeest Avé Maria 1982; [Adrien VANDERHEEREN], **1811-1986. 175 jaar Zusters van Maria te Izegem. 175 jaar religieus leven en pastorale zorg op de bres voor de katholieke opvoeding in dienst van het christelijk onderwijs**. S.l., 1986, 16 p.

[535] Luc BILLIOUW en Antoon VANDROMME (red.), **Sint-Jozefscollege jubileert [1867-1967]**. - TM, speciaal nr. 20-21, 8/1-2, 1968, 78 p.; Jean-Marie LERMYTE, **Sint-Jozefscollege Izegem. Honderd jaar middelbaar (1894-1994)**. Izegem, Sint-Jozefscollege, 1994, 95 p. De foto van de eerste retorica onder principaal Etienne Louwaege (1944-1945) in TM, 103, 35/3, 1995, p. 54. De markantste gebeurtenissen van het voorbije schooljaar werden aangehaald in de palmaressen van 1951-'52 tot 1973-'74. Foto van de schoolreis naar de Kemmelberg in 1913 in TM, 55, 19/3, 1980, p. 234-237.

[536] Jean-Marie LERMYTE, **Naar aanleiding van een jubileum: het Sint-Jozefscollege van Izegem in de jaren 1930**. - TM, 81, 28/2, 1988, p. 99-118.

[537] Lucien DEGEZELLE, **Geschiedenis der vrije vakschool te Izegem**. S.l., 1949, 55 p.; **Verslag van de prijsuitdeling van 1908-1909**. - Le Moniteur de la Cordonnerie et du Cuir, 7, 1909, p. 339-341.

[538] Raf VANDENBERGHE, **De correspondentie tussen de Vrije Vakschool van Izegem en het Koninklijk Hof van België**. - TM, 97, 33/3, 1993, p. 35-56.

[539] Rafaël VERHOLLE, **25 jaar rijksonderwijs te Izegem**. - TM, 46, 16/3, 1976, p. 178-179; **25 jaar Rijksonderwijs Izegem**. S.l., s.d., 20 p.; **Historiek bij een zilveren rustpunt. Rijksonderwijs Izegem**. [Izegem, Rijksschool, s.d.]; Robert VANLERBERGHE, **Ter herinnering aan 40 jaar Vriendenkring Gemeenschapsonderwijs Izegem**, Izegem, 1992, 18 p.

[540] **Broeder K[OENRAAD], Uit vroeger dagen. Een vergeten stichting [St.-Jozefscollege Izegem]**. - Deus caritas est, 29, 1951, nr. 1, p. 12-18, 2, p. 12-16, 3, p. 5-7, 4, p. 13-16, 5, p. 14-21 en 6, p. 8-12; Antoon VANDROMME e.a., **125 [jaar] lagere afdeling Sint-Jozefscollege Izegem. Van "Broederschool" tot Sint-Jozefscollege**. Izegem, 1992, 254 p. Personeelsfoto's 1892 in TM, 30, p. 21 en 1899 in 32 p. 29, foto van de collegeleerlingen in 1923-'24 in TM, 48-49, p. 180-182.

[541] In Fonds Slosse Izegem zitten enkele palmaressen, o.a. van 'Pollets school' en van de school van J. Breemeersch.

[542] Gaston PAUWELS, **60 jaar H. Hartschool voor jongens in Izegem, 1914-1974**. - TM, 44-45, 16/1-2, 1976, p. 2-91. Foto van de klas van Roger Bekaert (2e leerjaar) in 1931-'32 in TM, 86, 30/1, 1990, p. 61-62.

[543] Gaston PAUWELS, **Van lager onderwijs te Izegem vroeger en nu tot 75 jaar H.-Hartschool voor meisjes te Izegem 1903-1978**. S.l., 1978, 111 p. Zie ook Antoon VANDROMME, **Uit de oude doos: de Heilig-Hartschool voor meisjes**. - TM, 68, 24/1, 1984, p. 109-110, met twee foto's uit de Eerste Wereldoorlog. Foto van de onderwijzende zusters in 1907 in TM, 85, 29/3, 1989, p. 179.

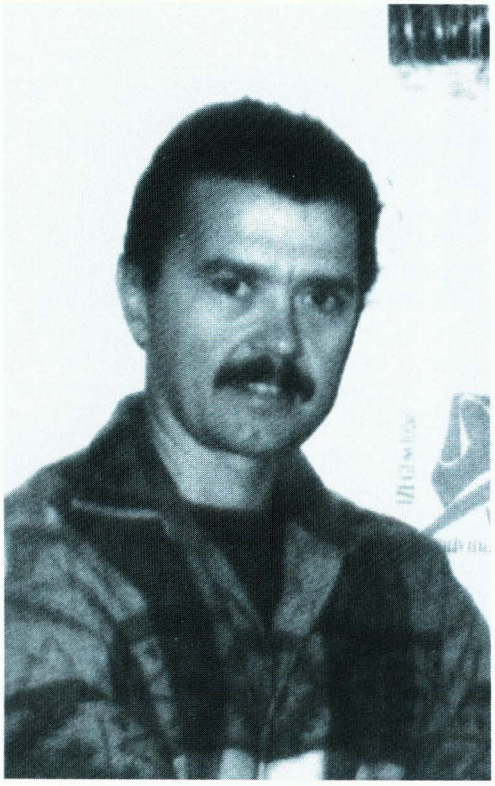

Geert Spillebeen

Chris Verbeke

Lucien Degezelle

Jean-Marie Lermyte

steed[544]. De jongste school is De Zonnebloem, waarvan de eerste directeur een historiek schreef[545].

De schoolstrijd had ook in Izegem belangrijke gevolgen voor het lager onderwijs[546].

We bespreken nu de **andere vormen van onderwijs**. Van 1806 tot 1914 toen de leerplicht werd ingevoerd, waren er in Izegem zondagsscholen. Een ervan werd financieel gesteund door Joseph van Huerne en zijn nakomelingen[547]. De Stedelijke Leergangen zijn een vorm van avondonderwijs, ontstaan rond de eeuwwisseling, toen Izegem nood had aan geschoolde arbeiders[548]. Over de Stedelijke Academie voor Woord en Kunst hadden we het al in noot 474.

Het Sint-Jozefscollege had een tijdschrift voor oud-leerlingen[549], waarin bijzonder interessante historische artikels over de school werden opgenomen[550]. Het huidige oud-leerlingentijdschrift is veel bescheidener[551]. De oud-leerlingenbladen van het VTI[552] en de Rijksmiddelbare School zijn verdwenen[553]. De Middenschool de Pélichy[554], de Avé Maria[555], het Sint-Jozefscollege[556] en het Vrij Technisch instituut[557] beschikken over een contactblad met de ouders. Af en toe verschenen er ook leerlingentijdschriften, maar momenteel loopt slechts

---

[544] Antoon VANDROMME, **De kleuterklas van zuster Walburge in 1927-1928**. - TM, 92, 32/1, 1992, p. 35-36, een klasfoto met wat commentaar, vergiste zich waar hij de zuster in de Engelbewaarder plaatste, want het ging om de Avé Maria (rechtzetting in TM, 94, 32/3, 1992, p. 43).

[545] Raf VANDENBERGHE. **De Zonnebloem. Geschiedenis van 20 jaar Buitengewoon Onderwijs te Izegem**. S.l., 1983, [22] p., gestencild; Raf VANDENBERGHE, **Geschiedenis van 25 jaar buitengewoon onderwijs te Izegem**. - TM, 67, 23/3, 1983, p. 187-211.

[546] Jean-Marie LERMYTE, **Zes jaar strijd om de stichting de Pélichy - van Huerne te Izegem. Een episode uit de schoolstrijd (1879-1885)**. - Biekorf, 79, 1979, p. 306-315 en 80, 1979-1980, p. 25-32, ook verschenen in TM, 67, 23/3, 1983, p. 212-235. Meer wetenschappelijke gegevens over de schoolstrijd in Izegem vindt men ook in het doctoraal proefschrift van Jean-Marie LERMYTE, **Het verzet tegen de liberale wet op het lager onderwijs in het arrondissement Roeselare, 1878-1886**. KUL, 1980, 621 p. Handelseditie: Jean-Marie LERMYTE, **Voor de ziel van het kind. De schoolstrijd in het klerikale arrondissement Roeselare, 1878-1887**. Brugge, Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde, 1985, 291 p. Zie ook IDEM, **227 lesgevers in het lager onderwijs van het arrondissement Roeselare, 1879-1886. Een biografische bijdrage**. - Rollariensia, dl. XV, 1983-1984, p. 145-198 (met index p. 196-198). Een propagandistich werkje, uitgegeven n.a.v. de parlementaire verkiezingen van 1912, is: **Godsdienst- en schooloorlog te Iseghem. Hoe het ging te Iseghem in 1797. Hoe het was in 1879. En hoe het nu zou gaan**. [Izegem, J. De Busschere-Bonte, 1912], 28 p.

[547] **Zondagsschool der knechten binnen Iseghem; 1833-1883**. Izegem, J. Dooms, 1883, 12 p.; **Honderdjarig jubelfeest der zondagschool der Dochters te Iseghem 1812-1912. Maandag 9 september 1912**. [Izegem], We A. Van Moortel-De Keyser, 1912, [16] p., nagenoeg slechts de naamlijst van onderwijzeressen; Emiel DIERICK, **Eeuwfeest van de Zondagschool der Knechten tot Iseghem. 1812-1912**. Izegem. J. De Busschere-Bonte, [1912], 43 p.; Antoon VANDROMME. **De zondagschool**. - TM, 34, 12/3, 1972, p. 3-15 en 35, 13/1, 1973, p. 3-23.

[548] Antoon VANDROMME, **75 jaar Stedelijke Leergangen te Izegem**. - TM, speciaal nr. 41, 15/1, 1975, 56 p.

[549] **De Brug. Orgaan van de oudleerlingenbond van het St.-Jozefscollege** verscheen van maart 1961 tot juni/juli 1970.

[550] Vnl. R. BOURGEOIS, **Van het verleden tot het heden**. - De Brug, jg. 1, 1961, nr. 2, p. 24-29, jg. 2, 1962, nr. 1, p. 2-9 en 2, p. 6-18, jg. 3, 1963, nr. 1, p. 4-16 en 2, p. 3-20, jg. 4, 1964, nr. 1, p. 3-33 en jg. 5, 1965, nr. 1, p. 2-33; Gabriël EECKHOUT, **Uit de oude speeldoos... "'t college brandde"**. - De Brug, 1, 1961, nr. 2, p. 13-19; Hendrik DE POORTER, **"De kamers van rhetoryke" herleefden**. - De Brug, 1, 1961, nr. 2, p. 20-22; Jozef LODRIOOR, **Tien jaar letterkundige onderscheidingen in de retorica**. - De Brug, 1, 1961, nr. 1, p. 15-23. Andere bijdragen worden elders vernoemd.

[551] **Vulnerat et Sanat** verschijnt sedert 1988.

[552] **Technicus. Orgaan van de Oud-leerlingenbond van het schoenbedrijf te Izegem.** Dit maandblad verscheen van april 1957 tot oktober 1960, onder de hoofdredactie van Lucien Degezelle. Medewerkers waren Remi Demeyere, Alfons De Jan en directeur Xavier Rau.

[553] **Dageraad. Tijdschrift van de Oud-Leerlingenbond en Vriendenkring van de Rijksmiddelbare School te Izegem**. Het eerste nummer verscheen in het schooljaar 1955-1956 en telde vier gestencilde bladzijden.

[554] **Start**, dat sedert het schooljaar 1986-1987 drie keer per jaar verschijnt.

[555] **Avé Maria schoolkrant**. Jaarlijks sedert 1990. Voor intern gebruik dient het **Avé Krantje**, in 1997-'98 aan zijn 3e jaargang toe; het verschijnt gewoonlijk om de veertien dagen op vier bladzijden.

[556] **Vlijtig en Boos**, sedert 1974.

[557] **VTI-info**, is een tweemaandelijks contactblad en verschijnt sedert het schooljaar 1991-'1992. Voor een ruimer publiek verschijnt sedert mei 1987 n.a.v. de opendeurdagen jaarlijks **De Brug**.

het recentere leerlingenblad van het gemeenschapsonderwijs[558].

En hoeft het gezegd dat wie uitslagen van leerlingen wil kennen, de palmaressen moet naslaan?

Izegem heeft geen hoger onderwijs, wel universiteitsstudenten. Toen de studentenclub Moeder Izegemse haar gouden jubileum vierde, werd een lustrumboekje uitgegeven[558a].

Sport en ontspanning

De wielrennerij sprak tot de verbeelding van velen. In 1893 werd een eerste 'veloclub' in Izegem gesticht[559]. In 1923, 1924 werd een Sportkring opgericht. De leden beoefenden geen sport, maar organiseerden de grote Nijverheidskoers - een vaste plaatselijke wielrennerskoers - en Brussel-Izegem, die van 1924 tot 1958 werd gereden[560]. Een decennium later begonnen de Patrick Sercu-vrienden met een lokale Izegemse koers voor beroepsrenners[561].

Van de turnclubs is de socialistische De Rode Ster de enige waarover uitvoeriger geschreven werd[562]. De Mandel Atletiek Club (MAC) publiceerde een brochure n.a.v. het gouden jubileum in 1997, waarin de link wordt gelegd 'tussen het verleden, onder de vorm van alle clubrecords, ons huidig ledenbestand en de voor onze vereniging rooskleurig uitziende toekomst'; ze beschikt ook over een eigen gestencild tijdschrift[563]. Ook de atletiekvereniging IVAC heeft een tweemaandelijks ledenblad[564]. De Izegemse Watersportvereniging bezit sedert 1975 een eigen tijdschrift dat een keer per jaar verschijnt[565].

In Dynamika Izegem, in 1975 gesticht, kunnen validen en anders-validen elkaar op sportief vlak ontmoeten[566].

In Izegem zijn er zeven wandelclubs, waarvan Wandelclub Izegem de oudste is[567].

R. Colpaert schreef over de boldersport in de Gilde, maar in een recente studie van L. Degezelle en R. Vlieghe komen ook andere Izegemse bolders en tra's goed aan hun trekken[568].

Wie meer wil vernemen over de vinkensport moet zeker het werk van R. Santens e.a. raadplegen. De Koninklijke Sint-Jansvrienden kregen afzonderlijke aandacht n.a.v. het zestigjarige bestaan[569]. In de 19e eeuw werd elke

---

[558] **Antenne**, dat vanaf 1964-'65 in het college verscheen en **Team**, dat vanaf 1966 in het Lyceum de Pélichy werd gemaakt zijn al heel lang ter ziele gegaan. Het gemeenschapsonderwijs beschikt over **Bellevuetje**, waarvan er vier keer per jaar twee edities verschijnen: het 'schoolkrantje voor en door de kinderen van de basisschool', in 1997-1998 aan zijn zesde jaargang begonnen; de editie voor de middenschool werd vier jaar geleden opgestart, maar is een schooljaar lang niet verschenen.

[558a] **Moeder Izegemse 1941-1991. S.K. Leuven. 10de Lustrum.** (Izegem, 1991, 26 tekst) p., met o.a. de namen van de praesides en van al wie lid is geweest, en een luchtig 'woordje historiek', geschreven door Filip VANLERBERGHE.

[559] Antoon VANDROMME, **Vrij ende Blij**. - TM, 71, 25/1, 1985, p. 99-117. Op p. 117 vernoemt de auteur de Izegemse wielerclubs van omstreeks 1970.

[560] Antoon VANDROMME, **De Sportkring**. - TM, 30, 11/2, 1972, p. 10-19.

[561] **30 jaar beroepsrennerswedstrijd te Izegem**. Izegem, Hochepied, 1997, 48 p.

[562] Arnold NORMON en Frank DUHAMEL, **70 jaar turnkring De Rode Ster Izegem, 1919-1989**. S.l., 1989, 55 p., gest.; Jean-Marie LERMYTE, **"De Rode Ster": terecht, maar te vroeg gejuicht?!** - TM, 83, 29/1, 1989, p. 47-50. De turnclub geeft 'om de twee maanden' ook een ledenblad uit, **De Rode Ster. Clubtijdschrift**, waarvan in 1997 de 15e jaargang loopt.

[563] **MACI op z'n best. Mandelclub 50 jaar, 1947-1997**. S.l., [1997], 26 p.; **Stadionecho**. Verschijnt vier keer per jaar. 1997 = jg. 39.

[564] **'t Ivacertje**. Nr. 82 verscheen in september 1997.

[565] **I.W.V. Gids. Een uitgave van de Izegemse Watersportvereniging**. Jg. 23, 1997, is een speciaal nummer, omdat de vereniging toen aan zijn zilveren jubileum toe was.

[566] **De Dynamikakrant** verschijnt driemaandelijks; 1997 = 17e jg.

[567] Raf VANDENBERGHE, **Dertig jaar "Wandelclub Izegem"**. - TM, 107, 37/1, 1997, p. 5-20.

[568] Roger COLPAERT, **De bolderssport in het Kristen Werkersverbond**. - TM, 60, 21/2, 1981, p. 111-128; Lucien DEGEZELLE en Roger VLIEGHE, **Bolderslatijn**. Kortrijk, Groeninghe, 1997, 155 p.

[569] Noël DECLERCQ, Albert DEPREZ, Walter GODEFROID, Filip SANTENS (eindredactie) en Lucien VAN ACKER, **Hinke de Vinke. 400 jaar vinkensport in Vlaanderen. 60 jaar A.V.I.B.O.** S.l., 1995, 698 p. O.a. Emelgem: p. 386-388, Izegem: p. 416-420; Kachtem: p. 422. Hendrik DESMET, **De Koninklijke Sint Jansvrienden Izegem-Emelgem. 1934-1994**. S.l., 1994, 24 p., gestencild.

zondag vogelmarkt gehouden in de Sint-Pietersstraat[570].

We vernoemen ook de aquarium- en terrariumvereniging Danio Rerio, die in 1935 ontstond, en een eigen maandblad uitgeeft[571].

In Het Hof van Brabant was in de vorige eeuw de kaartersvereniging 'De Lange Toten' gevestigd[572].

In 1979 nam een Izegemse ploeg in Italië deel aan Spel Zonder Grenzen[573].

Biografie[574]

Politici

Sedert de Belgische revolutie kende Izegem 27 burgemeesters[575]. De meesten kregen een biografie in *Ten Mandere*, soms een uitvoerige, soms een korte. Dat was - in chronologische volgorde vernoemd en met tussen haakjes de datum van hun burgemeesterschap - het geval met François Lefebvre (1840-1870)[576], François Ameye (1871-1874)[577], Valère Vanden Bogaerde (1900-1904)[578], François Bral (1920-1921)[579], Eugène Carpentier[580], Paul Depoorter (1941-1945)[581], Emiel Allewaert (1945-1958)[582], Jules Sintobin (1959-1964)[583], André Bourgeois (1965-1970)[584], Gustaaf Nyffels (1970-1976 en 1982-1983)[585], Werner Vens (1977-1980)[586], Florent Vandenberghe (1980-1982)[587], Robert Vanlerberghe (1983-1992)[588] en Willy Verledens

---

[570] Jozef GELDHOF, **De veugelmarkt te Izegem**. - Biekorf, 58, 1957, p. 310-312; Antoon VANDROMME, **De vogelmarkt**. - TM, 30, 11/2, 1972, p. 3-5.

[571] **Danio Rerio Izegem** was in 1997 aan zijn 28e jaargang toe. Ook de statuten werden gepubliceerd.

[572] **Reglement voor het kaart-spel gezeid Klaver-jas of Graaf-jas**. Izegem, J. Dooms, [1885], 14 p.

[573] Kaat VEREECKE, **Benevenuto in Chioggia. Izegemse deelname aan "spel zonder grenzen" 1979**. - TM, 55, 19/3, 1980, p. 244-252.

[574] Sommige referenties i.v.m. biografieën gaven we al. Zie o.a. noot 363. Het **Lexicon van Westvlaamse schrijvers**, Torhout, Vereniging van Westvlaamse Schrijvers, 6 dln., 1984-1989 hebben we niet geëxcerpeerd, maar bevat ook gegevens over Izegemse auteurs. Dezelfde opmerking geldt voor het nog lopende (6 delen) **Lexicon van Westvlaamse beeldende kunstenaars**, Kortrijk of Brugge, Vereniging van Westvlaamse Schrijvers, vanaf 1992.

[575] Naamlijsten in Antoon VANDROMME, **Lijst van Izegem's burgemeesters**. - TM, 1960, p. 17, ID., **Lijst van de Izegemse burgemeesters sedert de onafhankelijkheid van Belgie**. - TM, 68, 24/1, 1984, p. 103 en wat uitvoeriger - met enkele foutjes in de datering - in ID., **Izegem vroeger**, p. 52-54.

[576] Antoon VANDROMME, **François Joseph Lefebvre, 1801-1870, een ongekende Izegemse burgemeester en zijn tijd**. - TM, 81, 28/2, 1988, p. 119-158. Met veel aandacht voor wat er in Izegem tijdens zijn bestuur gebeurde, ook al had Lefebvre er soms niets mee te maken.

[577] Antoon VANDROMME, **Burgemeester François Ameye**. - TM, 82, 28/3, 1988, p. 237-258. Eerder al kreeg deze burgemeester een kort artikel: Antoon VANDROMME, **Figuren van bij ons: François Ameye, 5e burgemeester van Izegem sinds 1830**. - TM, 44-45, 16/1-2, 1976, p. 111-112.

[578] Stad Iseghem. **Plechtige inhuldiging van Mijnheer V. Vanden Bogaerde, burgemeester, 8 augustus 1900**. Izegem, Goethals, Dooms en Strobbe, 1900, [26] p.; **Treurbloemen gestrooid op het graf van Mijnheer Valère-Jules-Emile Van den Bogaerde den 26 October 1904**. Izegem, A. Nonkel & Zoon, 1904, 14 p.

[579] André DEMEURISSE, **Onze burgemeesters. François Bral 1920-1921**. - TM, 27, 10/2, 1970, p. 62 en 64-66.

[580] Niet zoals de andere hier genoemden in *Ten Mandere*, maar door J.-M. Lermyte, o.a. in de **Geschiedenis van Izegem** en **Geworteld en Vertakt**. Er bestaat ook een korte genealogische studie over de familie Carpentier: Pieter Joseph CARPENTIER, **Oorsprong en de vertakkingen der familie Carpentier in Vlaanderen**. [Izegem, F. Vion-Vaneeckhoutte, 1888], 22 p.

[581] Jean-Marie LERMYTE, **In memoriam Paul Depoorter**. - TM, 83, 29/1, 1989, p. 29-31.

[582] Rafaël VERHOLLE, **In memoriam ere-burgemeester Emiel Allewaert**. - TM, 16, 6/3, 1966, p. 55-56. Voor meer gegevens over hem zie Jean-Marie LERMYTE, **Geworteld en vertakt**, vnl. p. 80-84.

[583] [Rafaël VERHOLLE], **In memoriam Jules Sintobin**. - TM, 10, 4/3, 1964, p. 42-44 en Jean-Marie LERMYTE, **Een eeuw Middenstandsleven in Izegem**, vnl. p. 309-310.

[584] Rafaël VERHOLLE, **Heer André Bourgeois, burgemeester van de stad Izegem**. - TM, 11, 5/1, 1965, p. 48-49. Zie ook noot 596.

[585] Rafaël VERHOLLE, **Burgemeester Gustaaf Nyffels [welkom]**. - TM, 29, 11/1, 1971, p. 37-38.

[586] Rafaël VERHOLLE. **Welkom burgemeester W. Vens**. - TM, 47, 17/1, 1977, p. 54-56; Rafaël VERHOLLE, **Burgemeesters gaan... en komen... Burgemeester Werner Vens gaat**. - TM, 57, 20/2, 1980, p. 134-136. Zie ook verder.

[587] Rafaël VERHOLLE, **Welkom burgemeester Florent Vandenberghe**. - TM, 57, 20/2, 1980, p. 137-138 en erratum in TM, 58, 20/3, 1980, p. 240.

[588] Rafaël VERHOLLE, **Izegem kreeg een nieuwe burgemeester**. - TM, 68, 24/1, 1984, p. 100-102.

(sedert 1992)[589]. Over de burgemeesters die tussen 1965 en 1989 de stad bestuurden hield stadssecretaris Daniël Charlier in 1989 een toespraak[590]. Zie ook noot 316 i.v.m. Ivo Devos-Stauthamer, de tweede Izegemse burgemeester na de Belgische Revolutie.

Over drie vrouwen in de Izegemse gemeentepolitiek - Maria Wallaert, Germaine Vandenbroucke en Maria Allewaert -schreef B. Verhaeghe een seminariewerk[591].

Leopold De Rynck (1832-1891) was schepen in Izegem en later in Emelgem, en provincieraadslid[592]. De socialist Pierre Van Staay was schepen en provincieraadslid[593]. Over de provincieraadsleden vindt men biografische gegevens bij L. Schepens[594]. Zie ook noot 646 i.v.m. schepen Gustaf Rosseel en noot 648 i.v.m. gemeenteraadslid Jules Vandekerckhove-Laleman.

Twee Izegemnaren brachten het tot Bestendig Gedeputeerden: Henri D'Artois en Werner Vens[595].

Emiel Allewaert, Gustaaf Nyffels en André Bourgeois - ze werden alle drie burgemeester - gingen in de nationale politiek. André Bourgeois was van 1992 tot 1995 zelfs minister van Landbouw en KMO, meteen de eerste Izegemnaar die het zover bracht[596]. In 1995 werden zowel de SP'er Myriam Vanlerberghe[597] als de VU'er Geert Bourgeois volksvertegenwoordiger[598].

Geestelijken[599]

We beginnen met de Izegemse parochiegeestelijken, over wie men soms ook gegevens vindt in de hoger geciteerde werken in de rubriek Kerk en Religie[600]. We beginnen met de Sint-Tilloparochie. Joannes De Bruyne was van 1831 tot 1863 - overigens de enige - pastoor in Izegem[601]. Ludovicus Nollet was van 1841 tot 1852 onderpastoor in Izegem[602]. Twee andere onderpastoors werkten zich in de belangstelling van historici, maar ze schreven zelf ook veel. Hendrik Van den Driessche, van 1871 tot 1878 onderpastoor in Izegem, was zouaaf en werd als priester bekend voor zijn sociale werken, in en

---

[589] Jean-Marie LERMYTE, **Willy Verledens, de nieuwe burgemeester van Izegem**. - TM, 92, 32/1, 1992, p. 3-5.

[590] **Vijf burgemeestersportretten (1965-nu). Toespraak gehouden door Daniël CHARLIER**. - TM, 85, 29/3, 1989, p. 161-167.

[591] Bart VERHAEGHE, **Studie van drie vrouwen in de Izegemse gemeentepolitiek**. Niet-gepubliceerde seminarie-oefening 2e kandidatuur geschiedenis, KULAK, 1994-1995, 36 p.

[592] **Treurbloemen gestrooid op het graf van Leopold De Rynck-Glorieux den 26 januari 1891**. Izegem, Van Moortel-De Keyser, [1891], 12 p.

[593] Provincie West-Vlaanderen. **Plechtige huldiging van de heren L. Maesele, E. Dousy, A. Legein en P. Van Staay. Brugge 1 oktober 1979**. [Brugge, Provinciebestuur, 1979, 18] p.

[594] Luc SCHEPENS, **De provincieraad van West-Vlaanderen. Socio-politieke studie van een instelling en haar leden. Deel I: 1836-1921. Deel II: 1921-1978**. Tielt en Amsterdam, Lannoo, 1976 en 1979, 655 en 427 p.

[595] Ze komen uitvoerig aan bod in de studies van Jean-Marie LERMYTE: **Geworteld en vertakt** en **Gedeelde eenheid**. (Zie noot 170).

[596] Rafaël VERHOLLE, **[André Bourgeois]. Een nieuwe volksvertegenwoordiger te Izegem**. - TM, 30, 11/2, 1972, p. 40-41; Jean-Marie LERMYTE, **André Bourgeois, Izegems eerste minister**. - TM, 92, 32/1, 1992, p. 6-8. Omdat hij ook bijna dertig jaar de voorzitter was van het Izegemse NCMV krijgt zijn figuur ook heel wat aandacht in J.-M. LERMYTE, **Een eeuw Middenstandsleven in Izegem**, vnl. p. 104-106.

[597] Jean-Marie LERMYTE, **Volksvertegenwoordiger Myriam Vanlerberghe**. - TM, 103, 35/3, 1995, p. 39-40.

[598] Christiaan DE FORCHE, **Volksvertegenwoordiger Geert Bourgeois**. - TM, 103, 35/3, 1995, p. 41-42.

[599] Zie ook de rubriek onderwijs.

[600] Naamlijsten van de pastoors van Izegem vindt men in Antoon VANDROMME, **Bekende pastoors van de Sint-Tillokerk, H. Hartparochie, parochie der Heilige Familie te Izegem**. - TM, 1, 1/1, 1960, p. 17-19 en recentere lijsten in ID., **Izegem vroeger**, p. 90 (Sint-Tillo), p. 95 (H.-Hart), p. 99 (Sint-Rafaël) en 100 (H.-Familie).

[601] Guilielmus Franciscus TANGHE, **Aenspraek gedaen den 28 december 1871 in de parochiekerk van Sint Hilonius op de vyftigjarige jubelfeest der Priesterwyding van Joannes De Bruyne, pastor demissionaris van Iseghem en aldaer nu direkteur der Zusters van Liefde**. Brugge, De Scheemaeker-Van Windekens, [1872], 23 p.

[602] P. POLLEY, **Lijkrede uitgesproken bij den Plechtigen Uitvaart van den E.H. Pastor Nollet in de kerk van Locre den 29 April 1889**. Roeselare, De Brauwer-Stock, [1889], 8 p. Onze onderpastoor publiceerde het toneelstuk [L. NOLLET], **Therese Overal of de bekeerde zottemuts**. Roeselare, David Vanhee, 1855, 107 p.

buiten Izegem[603]. Leopold Slosse was van 1872 tot 1891 onderpastoor op de Sint-Tilloparochie. Over hem hadden we het al in noot 6. De jaar- en opschriften ter gelegenheid van de inhaling van pastoor Joseph Dehulster in 1891 werden verzameld[604]. Constant Van Coillie was pastoor van de Sint-Tilloparochie van 1900 tot 1918[605]. Emiel Van Cappel, die van 1929 tot 1948 als pastoor op de Sint-Tilloparochie stond, kreeg slechts een biografische notitie[606], al schreef hij belangrijke historische studies en geschiedenishandboeken voor het middelbaar onderwijs. Joseph Sobry werd in 1953 de eerste deken van de dekenij Izegem, maar hij was al pastoor van de Sint-Tilloparochie sedert 1948[607]. Andries Kindt volgde hem op (1963-1972)[608]. Albert Cauwe was van 1972 tot 1988 deken van Izegem[609]. Na hem kwam Jozef Decoene[610].

De pastoors van de andere Izegemse parochies kregen afzonderlijk minder belangstelling. Frederik De Backer was de tweede pastoor van de H.-Hartparochie[611]. Jules Opsomer was er van 1954 tot 1967 pastoor[612]. In 1992 volgde Gustaaf Hanssens er pastoor Hilaire Doom op[613]. Michaël Vanwynsberghe werd in 1956 de tweede pastoor van de H.-Familieparochie[614]. Als pastoor van de Sint-Rafaëlsparochie (1972-1992) werd Michiel Doom opgevolgd (1992-1995) door Frans Viaene[615]. Sinds 1 juli 1996 is Leo Loosveld de vierde pastoor van de Sint-Rafaëlsparochie[616].

---

[603] Ernest FALIGAN (met voorwoord door Ludovic DE BESSE), **Monographie des Institutions Economiques fondées par l'abbé Henri Van den Driessche à Iseghem et à Eeghem (Belgique)**. Brugge, Ch. Beyaert-Storie, Tielt, R. Van Landeghem-Minnaert, Parijs, Crédit Mutuel et Populaire & l'Union des Associations Ouvrières catholiques, 1885, 82 p.; Roger BEKAERT, **Figuren van bij ons: de zouaaf-priester H. Vandendriessche, vergeten onderpastoor te Izegem**. - TM, 38, 14/1, 1974, p. 50-53; het paragraaf 'Het sociaal pionierswerk van onderpastoor Henri Van den Driessche (1878-1891)' in Valère ARICKX, **Geschiedenis van Egem**. Deel 2, s.l., 1982, p. 257-268. Zie ook Monseigneur PAAPS, **Zouaaf-Priester. Lijkrede uitgesproken in de kerk van Aelbeke. Gevolgd van de drie Lofreden aan het graf afgelezen door Steyt (Kortrijk), Verhamme (Iseghem) en Desmet (Hooglede) ter gelegenheid van den Plechtigen Lijkdienst van den E.H. Hendrik Vandendriessche den Zaterdag zesden Februari 1904**. [Kortrijk, Eugène Beyaert, 1904], 14 p. Zie ook noot 266.

Zijn synthesewerk is: Hendrik VAN DEN DRIESSCHE, **Parochiale Christene Gildenbond beproefd ter stede en te lande of vijf en twintig jaren arbeid op het gebied der Economische Volkswerken te Iseghem 1871-78, te Eeghem 1878-91, te Varssenaere 1891-93 en te Oostkerke-bij-Brugge 1893-96**. Oostkerke, Adolf Van Mullem, 1896, 535 p. Ook in enkele andere werken komt zijn bedrijvigheid in Izegem ter sprake: H. VANDEN DRIESSCHE, **Drie aanspraken over het sparen of Omstandig verhaal van de Spaarkas vergadering te Eeghem, op 24 mei 1883**. Antwerpen, L. Beerts, 1883, 40 + 4 p.; **Wegwijzer in een Spaarhof, nr. 11. Tweejarig verslag over de Economische Werken van den Parochialen Christenen Gilde-Bond, die gevestigd zijn in het Spaarhof te Eeghem (...) (1 juli 1889-1 juli 1891)**. Tielt en Gent, 1891, 76 p., waarvan p. 47-50 over Izegem.

[604] L[ouis] CARPENTIER, **Jaar- en Opschriften der plechtige inhalingen van Théophiel Sioen als pastor van Emelghem, den 11 Juni 1891; Ivo Debrabandere als pastor van Ingelmunster, den 24 Juni 1891; Joseph Dehulster als pastor van Iseghem, den 15 Juli 1891**. Izegem, Gebr. Strobbe, 1891, 97 p.; Amaat DIERICK, **Gedachtenisse der plechtige inhaling van den Eerweerden Heer J. De Hulster als pastor van Iseghem**. Izegem, Gebr. Strobbe, [1891], 8 p., ook verschenen in de Gazette van Thielt, jg. 42, nr. 57.

[605] **In memoriam C. Van Coillie, pastor van Iseghem 6 April 1918**. [Izegem, A. Strobbe-Hoornaert, 1918], 31 p.

[606] [**In memoriam Emiel Van Cappel**]. - Biekorf, 49, 1948, p. 191-192.

[607] **Z.E.H. Deken Jos. Sobry**. - TM, 8, 3/2-3, 1963, p. 47-49.

[608] Rafaël VERHOLLE, **In memoriam kan. pastoor-deken Andries Kindt**. - TM, 33, 12/2, 1972, p. 53-54.

[609] Rafaël VERHOLLE, **Mgr. Albert Cauwe, pastoor-deken te Izegem**. - TM, 34, 12/3, 1972, p. 52-53; Raf VANDENBERGHE, **Deken Albert Cauwe neemt afscheid van Izegem**. - TM, 82, 28/3, 1988, p. 259-261.

[610] Adrien VANDERHEEREN, **E.H. Jozef Decoene, pastoor-deken van Izegem**. - TM, 82, 28/3, 1988, p. 262-264.

[611] **Stad Iseghem. Plechtige inhaling van Eerweerde Heer Frederik De Backer, als Pastor der Parochie van het Heilig Hert. Dinsdag 15 Juni 1909**. Izegem, J. Dooms, 1909.

[612] Roger BEKAERT, **In memoriam Z.E.H. Jules Opsomer, vierde pastoor van het H. Hart**. - TM, 17, 7/1, 1967, p. 47.

[613] Bart BLOMME, **E.P. Staf Hanssens, achtste pastoor op de H.-Hartparochie**. - TM, 94, 32/3, 1992, p. 3-4.

[614] Antoon VANDROMME, **In memoriam Z.E.H. Michaël Vanwynsberghe**. - TM, 30, 11/2, 1972, p. 42-43.

[615] Robert LEROY, **Frans Viaene volgt Michiel Doom op als pastoor van de Sint-Rafaëlsparochie**. - TM, 94, 32/3, 1992, p. 5-6.

[616] Robert LEROY, **Bij een pastoorswissel op St.-Rafaël**. - TM, 107, 37/1, 1997, p. 21-22.

We komen aan de geestelijken die niet in een Izegemse parochie stonden en beginnen met de missies[617]. Twee Izegemnaren brachten het tot missiebisschop, allebei van het bisdom Lahore: Roger Buyse (1892-1974)[618] en Hector Catry[619] (1889-1972). Achiel De Brabandere (1884-1913) was missiepater in Mongolië[620]. Pieter-Jan Vanden Berghe was weliswaar geen priester, maar krijgt hier toch een vermelding: hij werkte in het begin van de 19e eeuw als missiewerkman, een soort lekenhelper, in de Verenigde Staten. Over zijn reis en zijn verblijf schreef hij een brief naar zijn zuster[621].

De overige geestelijken plaatsen we in alfabetische orde. De Izegemse Julie Berlamont (1799-1871) stichtte veertien kloosters[622]. Pieter Declercq (1904-1961) vernoemden we al als historicus[623]. Julia Defauw was een Zusterke der Armen[624]. Pater Hubertus De Preitere (1817-1892) werd in 1857 definitor van de Belgische Provincie van de Recollecten[625]. Julius Devos (1854-1925) - de latere Izegemse kapucijn Pater Renatus - werd uit het Klein Seminarie van Roeselare gezet na de Grote Storinge van 1875[626]. Frans Dewitte speelde een voor-aanstaande rol in de ontluikende christelijke arbeidersbeweging[627]. Van priester Jozef Geldhof (1925-1989) bleef in een aantal historische werken het hart ook naar zijn geboortestad Izegem uitgaan[628]. Eugenie Haessebroucq werd begijn in Brugge[629]. De kapucijn Emiel

---

[617] We verwijzen om te beginnen naar een werk van de Sint-Amandsmissiebond uit Roeselare waarin alle mannelijke en vrouwelijke missionarissen van de dekenij Roeselare tot 1950 aan bod komen; Izegem, Emelgem en Kachtem vielen op dat moment nog onder die dekenij. **Dekenij Roeselare. Gaat en onderwijst alle volkeren** [titel op de kaft]. Roeselare, 1950, 104 p.

[618] **De stad Izegem aan Z.H.Exc. Mgr Buyse, bisschop van Lahore.** (= titel kaft; op p. 1: **Hulde adres vanwege de Izegemse bevolking aan zijne excellentie Mgr M.R. Buyse**). S.l., [1947], 16 p.; Robert LEROY, **Nadere kennismaking met Mgr. Roger Buyse O.F.C.** - TM, 8, 3/2-3, 1963, p. 58-64; Antoon VANDROMME, **In memoriam Mgr. Marcel Roger Buyse**. - TM, 39, 14/2, 1974, p. 111-121.

[619] Antoon VANDROMME, **In memoriam Mgr. Hector Catry**. - TM, 32, 12/1, 1972, p. 30-35.

[620] Albrijk DECOENE, **Lijkrede uitgesproken te Iseghem den 30 juli 1913 na den plechtigen lijkdienst van Achiel De Brabandere, gestorven als zendeling te Ta-Yang-Wan in Mongolië den 26 Juni 1913**. Izegem, J. De Busschere-Bonte, 1913, [14] p.

[621] **Vlaamse brief uit Kentucky. 1818**. - Biekorf, 67, 1966, p. 297-302.

[622] **Vie de la Mère Marie-Dominique, dans le monde Julie Berlamont, abdesse des Pauvres-Claires-Colettines de Bruges suivie de ses lettres et de notices sur les couvents qu'elle a fondés et sur la vie de la Mère Marie-Bernardine (Rose Liebaert)**. Brugge, Beyaert-Defoort, 1873, 390 p. Volgens Slosse werd in 1875 ook een Nederlandstalige uitgave gepubliceerd. Het werk kreeg nog een uitgave in 1888: **Vie de la Mère Marie-Dominique (Julie Berlamont) abdesse des Pauvres-Claires-Colettines de Bruges suivie de ses lettres et de notices sur les couvents qu'elle a fondés et sur la vie de la Mère Marie-Bernardine (Rose Liebaert)**. Brugge, Vandenberghe-Denaux, 1888, XXVIII-415 p. Antoon VANDROMME, **Groten van bij ons. Julie Berlamont (1799-1871)**. - TM, 29, 11/1, 1971, p. 13-17.

[623] Zie over hem Rafaël VERHOLLE, **In memoriam Z.E.H. Pieter Declercq**. - TM, 5, 2/2, 1962, p. 3-4.; J. D[E] C[UYPER], **In memoriam Z.E.H. Pieter Declercq**. - De Leiegouw, 4, 1962, p. 147-148 en J[ozef] G[ELDHOF], **In memoriam Pieter Declercq**. - Biekorf, 61, 1960, p. 430; **In memoriam P. Declercq**. - Handelingen van het genootschap voor geschiedenis, 99, 1962, p. 139; naar enkele van zijn krantenartikels wordt verwezen in *Handelingen*, 90, 1953, p. 95.

[624] **Dienen. Julia Defauw**. Uit het Frans vertaald door W. en J. Baston. Brasschaat, 1963, 51 p.; Roger BEKAERT, **Figuren van bij ons: Zuster Marie-Eugenie van St.-Leon. Julia Defauw (1902-1957), een Izegems Zusterken der Armen**. - TM, 54, 19/2, 1979, p. 114-127.

[625] Ildefonsus VERKINDEREN, **Lijkrede van den Zeer Eerw. en Bem. Pater Hubertus De Preitere uitgesproken te Thielt in de kerk der Eerw. Paters Recollecten, op 11 januari 1892**. Antwerpen, Van Os-De Wolf, [1892], 8 p.

[626] Jozef GELDHOF, **Vliegt de Blauwvoet! De eerste martelaar van de Vlaamse Studentenbeweging. E.P. Renatus Devos**. Brugge, Franciscaanse Standaard, [1955], 131 p.; Bart BLOMME en Ferdy CALLEWAERT, **In het kader van het Rodenbachjaar en 900 jaar Izegem: Vlaanderens eerste martelaar: E.P. Renatus (Julius Devos)**. - De Gidsenkring, 18/5, 1980, p. 12-31.

[627] Albert MAERTENS en Albert VERSCHEURE, **Pastoor Frans Dewitte, 1883-1979**. - Den Hert, nr. 33, jg. 17, 1996, p. 14-75, voor zijn Izegemse periode meer bepaald p. 31-36. Ze verwijzen niet naar Jean-Marie LERMYTE, **Geworteld en vertakt**, waarin Frans Dewitte herhaaldelijk aan bod komt.

[628] Zijn bio-bibliografie in Pieter Jan VERSTRAETE, **Jozef Geldhof, "geschiedenis en humor"**. VWS-Cahiers, nr. 140, jg. 25 nr. 1. Vereniging van Westvlaamse Schrijvers, 1990, 16 p.

[629] Guido GEZELLE, **Lied**. - Biekorf, 12, 1901, p. 219-220, n.a.v. haar plechtige geloften in 1886. Ook afgedrukt in TM, 62-63, 22/1-2, p. 128.

Mommerency (1872-1952), alias pater Hippoliet van Handzame, verzorgde een rubriek in *De Mandelbode*[630]. De jezuïet Robrecht Mortier (1875-1958) publiceerde *Grafrijmpjes* voor en over Vlaamse soldaten en drie toneelstukken; hij lag aan de basis van de IJzerstichting, die missen opdraagt voor gesneuvelde soldaten van de Eerste Wereldoorlog[631]. Gerard Seynaeve (°1921) werd in 1968 abt van de Sint-Sixtus-abdij in Westvleteren[632]. Odiel Spruytte (1891-1940) werd in 1921 de proost van de christelijke arbeidersbeweging in Izegem, maar hij werd in 1925 wegens Vlaamsgezindheid overgeplaatst[633]. Over Guilielmus Franciscus Tanghe (1802-1879) hadden we het vooral in noot 17. Een jongere broer van hem was Pieter Jakobus Tanghe (1807-1863), die pastoor-deken in Brugge werd[634]. Wellicht een unicum was dat bij de kapucijnen van Izegem drie broers zaten: Frans, Daniël en Antoon Vandewalle[635]. In *Ten Mandere* werden ook drie andere overleden kapucijnen heel kort herdacht[636]. De stellingen waarmee Aloys-Gustaaf Vandeputte, Henri Petrus Lahousse en P. Gustaaf Vandeputte promoveerden zitten in het Izegemse Slossefonds[637].

De kapucijn Max Wildiers en dokter Roger Beckers werden eind 1994 ereburger van Izegem[638]; Wildiers was van 1932 tot 1940 lector aan het theologisch seminarie van de kapucijnen in Izegem.

Wetenschappers

Apotheker Rafaël Dequeker (1901-1968) werd professor aan de Leuvense universiteit[639]. Chirurg A. Haessebroucq was in 1851 medeuitgever van een medisch tijdschrift[640]. Guido Tytgat (°1937) werd in 1977 professor in de gastro-enterologie aan de universiteit van Amsterdam[641]. Antoine Louis Van Biervliet (1802-1868) werd professor in de fysiologie aan de Katholieke Universiteit van Leuven[642]. Dokter J. Vindevogel, die een tijd arts was in Izegem en later in Brussel, publiceerde enkele werken[643].

Zie ook de trefwoorden Pieter Baes, Pieter Declercq, José De Muêlenaere, Jozef Geldhof, Charles Gillès de Pélichy, Jean-Marie Lermyte, Lydia Schoonbaert, Leopold Slosse en Emiel Van Cappel en in de rubriek *Ten Mandere* ook

---

[630] Antoon VANDROMME, **Groten van bij ons: 25 jaar geleden ging E.P. Hippoliet van Handzame van ons heen**. - TM, 48-49, 17/2-3, 1977, p. 144-148.

[631] Bart BLOMME, **Robrecht Mortier, S.J., een vergeten Izegems figuur?** - De Gidsenkring, 21/2, 1983, p. 3-7.

[632] Antoon VANDROMME, **Parochie St.-Tillo aan de eer. Dom Herman-Jozef Seynaeve, abt van St.-Sixtus**. - TM, 22, 8/3, 1968, p. 46-49.

[633] Pieter Jan VERSTRAETE, **Odiel Spruytte. Een priesterleven in dienst van het Vlaams Nationalisme**. Antwerpen, De Nederlanden, 1990, 382 p. Andere artikels van hem over Spruytte vernoemen we hiet niet, uitgezonderd: ID., **Odiel Spruytte, Vlaams strijder en sociaal werker in Izegem (1921-1925)**. - TM, 65, 23/1, 1983, p. 61-76.

[634] **Levensschets van den Weleerw. heer Pieter Jakobus Tanghe, S.T.L., kanonik, pastor van O.L.Vrouwkerk, deken der zuidere christenheid van Brugge, enz**. Brugge, Wed. De Schryver-Van Haecke, 1864, 31 p.

[635] Antoon VANDROMME, **Jubileum in triplo**. - TM, 61, 21/3, 1981, p. 195-200. Een dichtbundel van Antoon Vandewalle, **Als de ziele luistert** werd aangekondigd in TM, info 1988, p. 13.

[636] **Wij gedenken**. - TM, 61, 21/3, 1981, p. 244-245. Het ging om Karel Van Hoof, Gerard Lecluyse en Emerik Bentein.

[637] FSI, dl. I, nrs. 24-28.

[638] Christiaan DE FORCHE. **De eerste Izegemse ereburgers. [Max Wildiers en Roger Beckers]**. - TM, 106, 36/3, 1996, p. 39-40.

[639] J. LEMLI, **Rafaël Dequeker**. - Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 4, Brussel, Paleis der Academiën, 1970, kol. 216-218.

[640] **L'Observateur. Journal des sciences médicales**, dat in Kortrijk werd gedrukt. De volgende jaren stond zijn naam er niet meer op als directeur. Zie FSI, dl. XVIII, nr. 2.

[641] Rafaël VERHOLLE, **Een stadsgenoot hoogleraar te Amsterdam**. - TM, 50, 18/1, 1978, p. 68-70.

[642] N.J. LAFORET, **Discours prononcé à la salle des promotions le 3 juillet 1868 après le service célébré à l'église de Saint-Pierre pour le repos de l'âme de A.L. van Biervliet**. Leuven, Vanlinthout, [1868], 36 p.; TALLOIS, **Discours prononcé sur la tombe de Louis-Antoine Van Biervliet, professeur à l'Université catholique de Louvain, le 5 juin 1868**. Doornik, H. Casterman, [1868], 8 p.; Leon FREDERICQ, **Antoine-Louis Van Biervliet**. - Biographie Nationale, 26, 1936-1938, kol. 199-201.; Pieter DECLERCQ, **Groten van bij ons. Prof. Dokter Louis Van Biervliet**. - TM, 35, 13/1, 1973, p. 25-31.

[643] Zie FSI, dl. I, nr. 54-56 en dl. VII, nr. 32-33.

José De Mûelenaere

Hendrik Willaert

Roger Bekaert, Joseph Bourgeois, Alfons De Jan en Rafaël Verholle.

Handelaars en industriëlen

Over het leven van borstelfabrikant Walter Duyck (1932-1995) werd een luxueus liber amicorum geschreven toen hij eredeken van de arbeid werd[644]. Robert Holvoet (1882-1978), die voorzitter was van de Izegemse Bouwmaatschappij en van 1925 tot 1965 ook van de Commissie voor Openbare Onderstand, wacht nog steeds op een uitvoerige biografie[645]. Gustaf Rosseel (1850-1917) was brouwer en schepen van Izegem[646]. Jules Rosseel (1853-1930) was medestichter en eerste voorzitter van de Maatschappij van Onderlinge Bijstand 'De Vereenigde Werklieden' en medestichter en eerste secretaris van de Boomteeltkring[647]. Jules Vandekerckhove-Laleman (1858-1914) was chicoreifabrikant en gemeenteraadslid[648]. De Izegemse schoenen waren een exportartikel. In het geval van enkele telgen van de familie Kerckhof is dat in een speciale betekenis te nemen: ze weken als schoenmaker uit naar het Amerikaanse continent[649].

Over de schoenmakersbazen Eduard en Emiel Dierick hadden we het bij de schoennijverheid en voor lijnwaadfabrikant Petrus Parmentier verwijzen we naar noot 317.

Kunstenaars

We beginnen met de letterkundigen en herhalen dat het in deze studie gaat om werken en artikels *over* hen, niet *van* hen.

Een van de 19e-eeuwse gelegenheidsdichters was notaris Frans Blieck die van 1842 tot 1857 zijn standplaats in Izegem had en na zijn actieve periode weer van 1858 tot 1862 in Izegem woonde[650]. Ook de schoenmakers Bruno Acx[651] (1863-1948), Eduard[652] en Emiel Dierick en lijnwaadfabrikant Emiel Neirynck[653] werden door de muze bekoord. Priester Amaat Dierick (1865-1933) dichtte niet alleen over Sint-Tillo (zie noot 90)[654]. De relatie tussen Gezelle en Izegem werd op zeer accurate manier beschreven door J. De Mûelenaere[655].

---

[644] **Liber Amicorum aangeboden aan Walter M. Duyck, industrieel, zaakvoerder en gedelegeerd bestuurder van vennootschappen bij gelegenheid van zijn vereremerking tot ere-deken van de Arbeid**. Kortrijk. Groeninghe, 1993, 392 p.

[645] Men moet het voorlopig stellen met: Rafaël VERHOLLE, **Heer Robert Holvoet**. - TM, 14, 6/1, 1966, p. 34 + fotobladzijde. en Rafaël VERHOLLE, **In memoriam dhr. Robert Holvoet, gewezen voorzitter van de C.O.O. en van de Bouwmaatschappij**. - TM, 50, 18/1, 1978, p. 71 en foto p. 72.

[646] **Lijkreden uitgesproken bij het afsterven van Gustaf-Adolf Rosseel**. Izegem, J. De Busschere-Bonte, 1917, 11 p.

[647] **Lijkreden uitgesproken bij het afsterven van Mijnheer Jules Rosseel**. Izegem, J. De Busschere-Bonte, [1930], 13 p.

[648] **Aandenken van Jules Vandekerckhove-Laleman overleden te Iseghem den 28 April 1914**. Izegem, J. De Busschere-Bonte, 1914, 12 p.; **Dood en begraving van Jules Vandekerckhove-Laleman, godvruchtig overleden te Iseghem den 28 April 1914**. S.l., s.d., [18] p.

[649] Marcel NUIJTTENS, **De Izegemse schoenmakersfamilie Kerckhof in den vreemde**. - TM, 97, 33/3, 1993, p. 13-15.

[650] Pieter DECLERCQ, **Groten van bij ons: Frans-Jozef Blieck**. - TM, 17, 7/1, 1967, p. 27-34; Rafaël VERHOLLE, **Nog over notaris Fr. J. Blieck**. - TM, 18, 7/2, 1967, p. 39-40; Antoon VANDROMME, **Honderd jaar na Frans Jozef Blieck, 1805-1880**. - TM, 58, 20/3, 1980, p. 242-244, n.a.v. een tentoonstelling in Wervik; Christiaan GERMONPRÉ, **Frans Jozef Blieck. "Taalminnaar en flamingant"**. VWS-Cahiers, 173, jg. 30 nr. 4, Vereniging van Westvlaamse Schrijvers, 1995, 16 p., met verdere bibliografie.

[651] Roger BEKAERT, **Figuren van bij ons: Bruno Acx, schoenmaker en gelegenheidsdichter**. - TM, 42, 15/2, 1975, p. 89-99.

[652] Zie b.v. zijn gedicht **Weeklachten van de bomen op de Koornmarkt** - TM, 18, 7/2, 1976, p. 20.

[653] Emiel NEIRYNCK, **Ernst en vreugde**. Roeselare, Alf. Deraedt-Verhoye, 1906, 180 p. De tweede uitgave, s.l., 1964, 223 p., bevat op p. 7-54 een uitvoerige biografische bijdrage door Michel NEIRYNCK; Antoon VANDROMME, **Groten van bij ons: Emiel Neirynck (1839-1916), de dichter van "De jongen van boos Iseghem"**. - TM., 68, 24/1, 1984, p. 95-99.

[654] Zie Emiel REYNAERT, **De letterkunde te Roeselare. Overzicht met bloemlezing**. Roeselare, 1956, p. 102-104.

[655] José DE MUELENAERE, **Guido Gezelle en Izegem. 1. Gezelle en de Mariaschole of Avé Maria**. - TM , 58, 20/3, 1980, p. 176-202; ID., **Guido Gezelle en Izegem. 2. Gezelle en de Broedersschole of St.-Jozefsgesticht. Gedachten, gedichten en documenten rond Pieter Baes**. - TM, 62-63, 22/1-2, 1982, 181 p.

Voor de 20e eeuw zijn o.a. de dichters priester Pieter Declercq, politiecommississaris Georges Lapeire (1922-1985), alias Cyr Van Ysenheim[656], en Lydia Schoonbaert (°1930), alias Jozefa van Houtland[657] te vermelden; laatstgenoemde werd in Antwerpen directrice van het Museum van Schone Kunsten. Ook de kapucijn Geert Reymer[658], Cecile Vandoorne, Leen Vanbeckevoort, handelsvertegenwoordiger Hendrik Vanhaverbeke en leraar Jan van den Berghe[659] schreven of schrijven gedichten.

Felix Dalle (°1921) publiceerde heel wat proza en was hoofdredacteur van *Kerk en Leven*[660]. Het literaire oeuvre van de oud-Izegemnaar Leo Vandaele (1904-1987), werd belicht door A. Vandromme[661]. August Geldhof (1922-1981) schreef romans[662]. Katrien Seynaeve (zie noot 437) wierp zich vooral op als jeugdboekenschrijver.

De musici nu. Als echte Izegemnaren moeten pianist Franz Brouw (°1929), vierde laureaat van de Koningin Elisabethwedstrijd in 1952[663] en orgelist en componist Daniël Clement[664] (1902-1980) vernoemd worden. Herman Roelstraete (1925-1985) mag dan geen Izegemnaar zijn, o.a. als muziekleraar in het Sint-Jozefscollege en directeur van de Stedelijke Muziekacademie had hij heel veel met deze stad te maken[665]. Peter Benoit vertoefde geregeld in Izegem; vooral bij de familie Camiel Ameye-Dobbelaere was hij een graaggeziene gast[666].

De architect van de Sint-Tillokerk is de Kortrijkzaan Pierre Croquison (1806-1887)[667]. Architect Jules Vercoutere (1863-1924) heeft heel wat realisaties op zijn naam en was directeur van de Stedelijke Nijverheidsschool[668]. Realisaties van architect Serafin Wylein kwamen aan bod in het tijdschrift *West-Vlaanderen*[669]. Beeldhouwer Pieter Devos kreeg aan-

---

[656] Robert HOUTHAEVE, **Cyr van Ysenheim. Leven en werk**. Izegem, Hochepied, 1990, 111 p.

[657] Antoon VANDROMME, **Nadere kennismaking met Jozefa van Houtland**. - TM, 4, 2/1, 1961, p. 36-40.

[658] In het Pandje verscheen, s.d., 46 p., gefotokopieerd, **Nonkel Pater**, een semi-biografie over pater Sigebert Reymer.

[659] Bespreking: JML, **Nieuw op de boekenplank**. - TM, 83, 29/1, 1989, p. 32.

[660] Jozef GELDHOF, **Nadere kennismaking met Felix Dalle**. - TM, 6, 1962, 2/3, p. 42-44; Christiaan GERMONPRÉ, **Felix Dalle. "Menselijk tekort of zwerftocht achter het geluk"**. VWS-Cahiers, 124, jg. 22, nr. 3, 1987, Vereniging van Westvlaamse Schrijvers, 16 p.

[661] Antoon VANDROMME, **In memoriam Leo Vandaele**. - TM, 80, 28/1, 1988, p. 32-42.

[662] Jooris VAN HULLE, **August Geldhof. "Getekend door het lijden van acht jaren"**. VWS-Cahiers 106, jg. 19, nr. 3, Vereniging van Westvlaamsche Schrijvers, 1984, 16 p.

[663] Antoon VANDROMME, **Nadere kennismaking met Franz Brouw**. -TM, 30, 11/2, 1972, p. 30-33.

[664] Jaak VANBECKEVOORT, **Nadere kennismaking met Daniël Clement**. - TM, 16, 6/3, 1966, p. 49-50. In TM, 22, 8/3, 1968, p. 66 verscheen de fotokopie van de Zuid-Afrikaanse krant *Die Burger*, 10 augustus 1968 met het artikel: Jan BOUWS, **'n Skat van Afrikaanse Liedere deur 'n Vlaming**. Die Vlaming was Daniël Clement. Zie ook René GOFFIN, **La famille Clément (dit Fievez), originaire du pays d'Enghien (suite et fin)**. - Annales du Cercle Archéologique d'Enghien, 10, 1955-1957, p. 241-286.

[665] Jan VANDERSCHAEVE, **Nadere kennismaking met Herman Roelstraete**. - TM, 5, 2/2, 1962, p. 42-46; Hendrik WILLAERT, **Figuren van bij ons: Herman Roelstraete**. - TM, 43, 15/3, 1976, p. 150-171, met verdere bibliografische verwijzingen en TM, 61, 21/3, 1981, p. 236-240.

[666] **Muziekfeest gevierd te Iseghem den 18n Oogst 1895 ten huize van Camille Ameye als hulde aan Peter Benoit op zijn verjaardag**. Izegem, Gebroeders Strobbe, [1895], 11 p.; Hendrik WILLAERT, **Vlaamse kunstenaars aktief te Izegem: Peter Benoit. [Deel I]**. - TM, 37, 13/3, 1974, p. 3-22; ID., **Peter Benoit en Izegem. Deel II**. - TM, 46, 16/3, 1976, p. 165-174; Antoon VANDROMME, **Een vergissing met P. Benoit**. - TM, 46, 16/3, 1976, p. 175-177, n.a.v. een foto verschenen in *De Weekbode* waarbij verkeerdelijk gedacht werd dat Benoit erop stond; Hendrik WILLAERT, **Peter Benoit en Izegem. Ter gelegenheid van de Benoitherdenking 1834-1984**. - TM, speciaal nr. 70, 24/3, 1984, 107 p. (met biografie en catalogus van de tentoonstelling). In deze catalogus is natuurlijk veel aandacht voor de relatie tussen Benoit en de familie Ameye, die het huidige stadhuis van Izegem bouwde, maar ook in Hendrik WILLAERT, **Mecenasfamilie opent haar archief**. - Ons Erfdeel, 17, 1974, p. 767-770. We kunnen natuurlijk niet verwijzen naar de uitvoerige literatuur over Benoit. We maken een uitzondering voor Hendrik WILLAERT, **Peter Benoit, de Levenswekker**. BRT-brochure, 1984, 112 p., met beknopte bibliografie.

[667] Antoon VANDROMME, **Nadere kennismaking met Pierre N. Croquison, bouwmeester van onze huidige St.-Tillokerk**. - TM, 50, 18/1, 1978, p. 28-36.

[668] **Dood en begraving van Jules Vercoutere godvruchtig overleden te Iseghem den 23 Maart 1924**. Izegem, J. De Busschere-Bonte, 1924, 12 p.

[669] S.R. SMIS, **Het ideale wonen**. - West-Vlaanderen, jg. 1, 1953, p. 176-179.

dacht[670]. De schilders Mia Deprez[671] (1942-1997) en Eddy Verfaille[672] (°1938) kregen een monografie. Graficus Emiel Hoorne (°1951) werd aan de lezers van *Ten Mandere* voorgesteld[673]. José Hochepied (°1944) gaf een mooi gellustreerde catalogus uit van zijn keramiek[674]. Kantborduurster Marie Werbrouck werd uit de vergetelheid gehaald[675]. Aan drie Izegemse vlaggenmakers of -ontwerpers - Joseph Deraedt (1877-1945), Antoon Vandromme (°1922) en Leo Belaen (°1946) - werd in het jubelnummer van *Ten Mandere* aandacht besteed[676].

Onderwijzend personeel

De biografieën van het onderwijzend personeel tijdens de schoolstrijd vindt men in een van de jaarboeken *Rollariensia*[677]. Sommige directeuren kregen een artikel n.a.v. hun benoeming, hun afscheid of hun overlijden. Het gaat om Jozef Behaeghe[678], Maurits Vandommele[679] en Jozef Seynaeve[680] die directeur waren van de lagere afdeling van het Sint-Jozefscollege en om Etienne Louwaege[681] en Michel Devisch[682] die directeur waren in de middelbare afdeling van het Sint-Jozefscollege. De directeurs komen vanzelfsprekend ook aan bod in de werken over het Sint-Jozefscollege (zie noot 535 en 540). Pieter Baes, de eerste directeur van het Sint-Jozefscollege, werd meesterlijk beschreven in de in noot 655 aangehaalde studie van de eminente Gezellekenner José De Mûelenaere[683], die van 1962 tot 1979 zelf directeur van de Zusters van Maria en priester-leraar in Avé Maria was[684]. Een voorganger van De Mûelenaere in Avé Maria was priester Joseph de Pélichy[685].

August Vermeire was een markante onderwijzer uit de 19de eeuw[686]. Over zijn collega August Van Moortel bestaat een in memoriam[687]. Jacques D'Hooghe (1896-1945) was onderwijzer aan de H.-Hartschool[688]. Felix Van Oost stierf in 1904 als leraar aan het Sint-Jozefscollege[689]. Ook Joris Bevernage, leraar aan de middelbare afdeling van het Sint-Jozefscollege, kreeg een biografische nota[690]. Wie nooit in Izegem les gaf was Melanie Van Bier-

---

[670] Herman ROELSTRAETE, **Pieter Joannes Devos, beeldhouwer, Izegem 1778-1864**. - TM, 17, 7/1, 1967, p. 3-12.

[671] Walter DE TAEYE, **Mia Deprez, een geest in beweging**. (Izegem, Antoon Desamber, 1973), 19 p., gest. ; Walter DE TAEYE, **Mia Deprez, tien jaar plastische expressie**. Izegem, 1976, 87 p.

[672] Eddy VERFAILLE. **Mijn kunst - mijn vrijheid. 40 jaar kunst beleven**. Izegem, Hochepied, 1994, 102 p.

[673] Antoon VANDROMME, **Emiel Hoorne bekroond**. - TM, 83, 29/1, 1989, p. 33-38; ID., **Emiel Hoorne, een modern graficus van eigen bodem**. - TM, 86, 30/1, 1990, p. 29-42. Het artikel van Hendrik WILLAERT, **Belgische graveurs van heden**. - TM, 39, 14/2, 1974, p. 90-93 houdt geen rechtstreeks verband met Izegem.

[674] José Hochepied, **Keramiek**. [Izegem, Hochepied, 16] p.

[675] Antoon VANDROMME, **Groten van bij ons: Marie Jacoba Werbrouck, kunstborduurster, 1721-1801**. - TM, 34, 12/3, 1972, p. 31-33.

[676] Jean-Marie LERMYTE, **De belangrijkste Izegemse vlaggenmakers**. - TM, 99-100, 34/2-3, 1994, p. 13-15.

[677] Jean-Marie LERMYTE, **227 lesgevers in het lager onderwijs van het arrondissement Roeselare, 1879-1886. Een biografische bijdrage**. - Rollariensia, XV, 1983-1984, p. 145-198.

[678] Maurits VANDOMMELE, **In memoriam: meester Jozef Behaeghe**. - TM, 64, 22/3, 1982, p. 242-250.

[679] Jozef SEYNAEVE, **Figuren van bij ons: Maurits Vandommele, diocesaan inspecteur van het hoofdgebied Roeselare**. - TM, 55, 19/3, 1980, p. 210-219.

[680] Maurits VANDOMMELE, **Figuren van bij ons: wij huldigen directeur Jozef Seynaeve**. - TM, 58, 20/3, 1980, p. 167-171.

[681] Rafaël VERHOLLE, **Z.E.H. directeur Etienne Louwaege, 1909-1934-1944**. - TM, 37, 13/3, 1974, p. 45-48.

[682] Gerard VANDENWEGHE, **Figuren van bij ons. E.H. Michel Devisch**. - TM, 57, 20/2, 1980, p. 129-133.

[683] Zie ook Jozef GELDHOF, **Pieter Baes en de Gilde van Sinte Luitgarde**. - Biekorf, 60, 1959, p. 301-308.

[684] Jozef GELDHOF, **Figuren van bij ons: Z.E.H. José De Mûelenaere, 40 jaar priester & oprusttelling als leraar**. - TM, 58, 20/3, 1980, p. 158-166. Het gaat om de laudatio door Geldhof.

[685] Adrien VANDERHEEREN, **100 jaar geleden stierf E.H. Joseph de Pélichy**. - TM, 64, 22/3, 1982, p. 234-241.

[686] Jozef GELDHOF, **Groten van bij ons: August Vermeire**. - TM, 18, 7/2, 1967, p. 32-34.

[687] **Ter gedachtenis van Mr August Van Moortel 25 oegst 1900**. Brugge, Verbeke-Loys, [1900], 3 p.

[688] **Lijkreden uitgesproken bij het graf van heer Jacques D'Hooghe**. Izegem, J. De Busschere-Bonte, 1945, 12 p.

[689] **Ter dierbare en zalige gedachtenis van Felix Van Oost. Izegem**, Gebr. Strobbe, [1904], 20 p.

[690] Etienne LOUWAEGE, **Bij het emeritaat van E.H. Joris Bevernage**. - TM, 65, 23/1, 1983, p. 86-88.

vliet, die de onderwijscongregatie van de H. Familie stichtte, met huizen in Tielt, Brussel en Leuven, en talrijke pedagogische werken schreef[691].

Sportfiguren

Rumbekenaar en wielrenner Odiel Defraeye werkte bij Jules Vandekerckhove-Laleman in Izegem. Hij won in 1912 de Ronde van België en de Ronde van Frankrijk[692].

Izegem was bijzonder fier toen Patrick Sercu in 1963 wereldkampioen snelheid bij de liefhebbers werd, het begin van een briljante wielrennerscarrière[693]. Filip Bardoel behaalde in 1976 zilver in de vijfkamp op de olympische spelen voor mindervaliden in Toronto[694]. Vier jaar later won hij goud. Sercu, Bardoel en Ulla Werbrouck werden in 1996 ereburger van Izegem[695]. Judoca Ulla Werbrouck was dat jaar olympisch kampioen geworden, maar had al sportieve hoogtepunten achter haar naam staan.

Andere biografieën

De families van Huerne, de Pélichy, Gillès de Pélichy e.a. komen genealogisch het uitvoerigst aan bod in een familiegeschiedenis geschreven door baron Charles Gillès de Pélichy[696]. Voor hun betekenis voor Izegem verwijzen we naar de studie van J.-M. Lermyte en van juffrouw Jeanne Gillès de Pélichy aangehaald in noot 375. Enkele familieleden werden afzonderlijk gememoreerd. Dat was het geval met Jean de Pélichy, die burgemeester van Brugge werd[697], Charles Gillès de Pélichy[698] en Maria Josepha Gillès de Pélichy[699], een zus van Charles. Enkele belangrijke Izegemse feesten hadden te maken met de bewoners van Het Blauwhuis. In 1845 namen Louis Gillès en zijn echtgenote Maria de Pélichy Het Blauwhuis in gebruik. Er werd toen een groot feest gegeven[700].

---

[691] Roger BEKAERT, **Groten van bij ons. Melanie Van Biervliet. Izegemse pedagoge, 1813-1892**. - TM, 33, 12/2, 1972, p. 27-42 en 34, 12/3, 1972, p. 19-30. Dit artikel is gebaseerd op Christiane POTTELBERGHE, **Melanie Van Biervliet, pedagoge**. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling, Pedagogische Wetenschappen, KUL.

[692] André MISTIAEN, **Figuren van bij ons. Odiel Defraeye, overwinnaar van de Ronde van Frankrijk in 1912**. - TM, 27, 10/2, 1970, p. 72 en 74-80. Aanvullingen in TM, 28, 10/3, 1970, p. 117-118 door Jozef DELBAERE en in nr. 34, 12/3, 1972, p. 41-44. Zie over hem ook Herman LAITEM, **Een vergeten Belg. Odiel Defraeye. Het levensverhaal van Belgiës eerste Tourwinnaar**. Roeselare, NV Roularta, 1988, 95 p.

[693] A.B. [= Antoon VANDROMME], **Izegems eerste wereldkampioen: P. Sercu**. - TM, 8, 3/2-3, 1963, p. 38-39.

[694] Antoon VANDROMME, **Olympisch zilver in Izegem**. - TM, 46, 16/3, 1976, p. 194-195.

[695] Raf VANDENBERGHE, **Drie "gouden" ereburgers van Izegem**. - TM, 106, 36/3, 1996, p. 42-48.

[696] Charles GILLES DE PELICHY, **Album de famille. Essai de généalogie complétée par des notices historiques concernant les barons Gillès de Pélichy, de Belgique, et les de Gillès, de France, issus d'une même souche originaire de nos provinces**. Brugge, 1949, 466 p. Dit boek is voor de familie bestemd. Voor een ruimer publiek, zie Charles GILLES DE PELICHY, **Histoire des Gillès et Gillès de Pélichy**. Brugge. [Westvlaamse drukkerij], 1971, 361 p.

[697] J. GAILLIARD, **Bruges et le Franc ou leur magistrature et leur noblesse**. Dl. II, Brugge, 1958, p. 205-206; G.F. TANGHE, **Treurbloemen gestrooid op de grafstede van Jan Maria Frans Theodoor Ghislenus de Pélichy, overleden in zijn geboortestad en begraven te Iseghem**. Brugge, We De Schryver-Van Haecke, [1862], 12 p.; **Biographie nationale**, dl. XVI, Brussel, 1901; H. DENEWETH, **Jean de Pélichy van Huerne, 1774-1859**. Niet-gepubliceerd seminariewerk, 1e kan. geschiedenis, RUG, 1980, 41 p. + bijlagen; E. VAN HOVE, **Negen Brugse burgemeesters 1830-1987**. Brugge, 1988, p. 10-13.

[698] Antoon VIAENE, **Kroniek. In Memoriam baron Charles Gillès de Pélichy**. - Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis gesticht onder de benaming Société d'Emulation te Brugge, 96, 1959, p. 238-242.

[699] G. VANDENBOSCH, **Een edel slachtoffer. Zuster Maria-Rodolpha van Aquaviva der Witte Zusters van O.L.V. van Afrika. Nieuwe uitgave met 18 keurige printen versierd**. Roeselare en Brussel, Jules De Meester, 1900, 48 p. Werd nogmaals uitgegeven in 1952, toen 52 p.

[700] **Omstandig verhael der luisterryke feesten welke te Iseghem hebben plaets gehad ter gelegenheid van het in bezit nemen door Mynheer den Baron en Mevrouw de Barones Gillès-de Pélichy van hun voorouderlyk buitengoed "Het Blauwhuis" in Bloeimaend 1845**. Izegem, [P. Bossut], 1845, 54 p. In facsimilé ook in *Kroniek van Groot-Izegem 1992*. Izegem, Hochepied, 1992, p. 185-226. Jozef GELDHOF, **Nog over de Blauwhuisfeesten te Izegem op 21 en 28 mei 1845**. - Biekorf, 78, 1978, p. 297-301. De lijst van aanwezige verenigingen werd uit deze brochure gelicht in Rafaël VERHOLLE, **Izegemse gilden en gildehoven in 1845**. - TM, 27, 10/2, 1970, p. 90. Emile

Honderdjarige Izegemnaren kwamen herhaaldelijk aan hun trekken[701]. Vooral toen ze nog een echte zeldzaamheid waren, vierde heel Izegem mee[702].

De overige figuren in dit onderdeel behandelen we alfabetisch. Het gezin Bruno woonde op het einde van de 19e eeuw korte tijd in Izegem, maar J. Bourgeois heeft vooral problemen met de nationaliteit van de vader[703]. De Vlaams-nationalist en Dinaso Juul Declercq kreeg in 1992 een gedenksteen aan het huis dat hij in de Slabaardstraat-Noord bewoonde[704]. Voor het gezin Petrus Declercq-Clement verwijzen we naar noot 316. Guido Depoorter, zoon van VNV-oorlogsburgemeester Paul, streed aan het oostfront[705]. Henri Duyvejonck (°1909) was smid op de Kotjeswijk[706]. Jules Lafaut kwam in noot 19 aan bod. Politieagent Petrus Lescauwier, die van 1883 tot 1911 in Izegem woonde, ging door het leven als Peer de Garde[707]. De Izegemnaar Adolf Ferdinand Thibau was een van de Belgen die in 1864 betrokken waren in de Mexicaanse burgeroorlog, die van 1861 tot 1867 duurde. Charlotte, een dochter van koning Leopold I, was getrouwd met Maximiliaan van Oostenrijk, die in 1864 keizer van Mexico werd en in 1867 werd gefusilleerd[708]. Martha Van de Walle (1902-1980) gaf in Brugge werk uit van Cyriel Verschaeve en bewaarde het Verschaeve-archief[709].

Op de vele gestencilde stamboompublicaties kunnen we in deze studie niet ingaan, omdat ze meestal slechts in familiekring bekend zijn of verdeeld worden[710]. Een gedrukte stamboom is die van de familie Strobbe[711]. De familie Rommel uit Izegem gaf n.a.v. familiebijeenkomsten in 1981 en 1984 een gedrukt familieblad uit[712]. De afstammelingen van Guilelmus De Poorter-Boone (circa 1590 - circa 1670) gaven van januari 1968 tot zeker juli 1979 zelfs een viermaandelijks tijdschrift uit[713]. J. Huyghebaert had ook aandacht voor Izegem toen hij o.a. de doopnaam Leopold naging[714].

DIERICK. **Geheugenis der Blijde Wederkomst in Iseghem van Baron Karel Gillès de Pélichy en zijne edele gezelnede Maria van der Renne de Daelenbroeck den 27 Juli 1902**. Izegem, J. Dooms, 1902, 55 p.

[701] Antoon VANDROMME, **Honderdjarigen uit Boos Izegem**. - TM, 78, 27/2, 1987, p. 79-130, aangevuld met Anna Vanaverbeke en Maria Theresia Vercammen in TM, 80, 28/1, 1988, p. 88-90.

[702] **Programma der feestelijkheden bij de viering van de honderdjarige Louise Egels, weduwe van Charles-Louis Tytgat op zondag 1 augustus 1948**. Izegem, 1948, 56 p., programmaboekje; **Stad Izegem. Driedaagse feestelijkheden ter gelegenheid van de heer François Kesteloot 4-5 en 6 augustus 1962**. S.l., 1962, s.p.

[703] Joseph BOURGEOIS, **De familie Bruno**. - TM, 13, 5/3, 1965, p. 67-68.

[704] Jean-Marie LERMYTE, **Een gedenksteen voor Juul Declercq**. - TM, 94, 32/3, 1992, p. 11-17; Vik EGGERMONT, **Juul Declercq. De vurige Vlaming**. Aartselaar, Nationaal Studie- en Documentatiecentrum Joris van Severen, 1992, 38 p., gestencild, een bundeling van drie eerder verschenen artikels.

[705] **Onvoleindigde levensloop van Guido Depoorter en ontstaansgeschiedenis van zijn "Oostfrontkroniek"**. - Berkenkruis, oktober 1993, p. 4-8. In hetzelfde tijdschrift verschenen uittreksels uit zijn **Oostfrontkroniek**, die in typoscript 198 p. bevat.

[706] Willy BOUCQUET, **Henri Duyvejonck, smid en artist.** - Kroniek van Groot-Izegem 1992. Izegem, Hochepied, 1992, p. 97-102.

[707] Marcel NUIJTTENS, **Peer de Garde**. - TM, 83, 29/1, 1989, p. 25-28.

[708] Edgard SEYNAEVE, **1864, streekgenoten betrokken in het Mexicaans avontuur**. - TM, 79, 27/3, 1987, p. 263-272.

[709] Ferdy CALLEWAERT, **Martha Van de Walle: grootnederlandse figuur**. - Mandeldal, 8/6, 1983, p. 119-120.

[710] We vernoemen J. DEBUSSCHERE e.a., **De afstammelingen van Josephus Ludovicus Heldenbergh**. S.l., in eigen beheer, 1987, 80 p., gest. J.L. Heldenbergh leefde in Izegem van 1834 tot 1896. Marc GELDOF, **Stamboom en familieschets van de familie Corteville**. Izegem, in eigen beheer, 1987, 149 p., gest. Toen Leopold Slosse onderpastoor in Izegem was, heeft hij tal van Izegemse stambomen opgemaakt.

[711] Hilaire STROBBE, **Stamboom familie Strobbe (1556-1975)**. Izegem, Strobbe, 1975, 112 p.

[712] **Familiefeest Rommel. Izegem - 5 september 1981**; **Familiefeest Rommel. Izegem - 1 september 1984**.

[713] **Poorters familieblad. Informatieblad voor alle leden van de familie De Poorter**. Redactie en beheer: P. Depoorter, Vrijhavenstraat 33a, 8400 Oostende.

[714] Jozef HUYGHEBAERT, **De omwenteling van 1830 in de doopnamen te Roeselare en omgeving**. - Biekorf, 71, 1970, p. 269-272.

EMELGEM

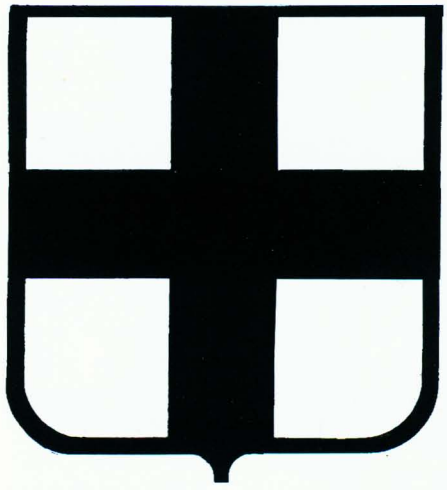

Emelgem is sedert 1 januari 1965 een fusiegemeente van Izegem. Daarom gaan een aantal publicaties over Izegem na die datum ook over Emelgem.

Algemene werken en bronnenmateriaal

E. Warlop schreef eerst een korte bijdrage over wat over Emelgem in het rijksarchief van Kortrijk te vinden is, maar G. Gadeyne zorgde voor een uitvoerige inventaris[x750].

Kanunnik G.F. Tanghe heeft veel parochieboeken geschreven, maar geen over Emelgem. In de heruitgave van zijn *Parochieboek van Iseghem* werden ook twee bladzijden over Emelgem opgenomen[751]. De studie van de kapucijn N. Maertens over Emelgem bleef onuitgegeven[752]. Het meest volledige werk over Emelgem is dat van R. Herman, want hoewel vanuit kerkelijk oogpunt geschreven, is het veel meer dan een kerkgeschiedenis[753]. Een voorsmaak kregen we in zijn artikelenreeks in *Ten Mandere*[754]. In deze Emelgemse bladzijden zal de naam van W. Boucquet nog heel vaak vallen. Hij schreef bijna de twee *Kronieken* vol die door José Hochepied werden uitgegeven[755]. Het gaat eigenlijk om journalistieke stukken; ze verschenen een eerste keer, soms jaren geleden, in *De Weekbode* en zijn vaak gebaseerd op interviews, zelden op bronnen. Het was de bedoeling van de uitgever jaarlijks een kroniek uit te geven, maar het bleef bij die twee. Al staat er 'Groot-Izegem' in de titel, beide kronieken hebben bijna uitsluitend Emelgem als onderwerp.

Een algemeen overzicht vinden we bij C. Vanthuyne[756]. Kortere bijdragen verschenen in verzamelwerken over gemeenten[757]. N.a.v. '900 jaar Izegem' had *De Weekbode* in 1980 in een aantal historische artikels soms aandacht voor Emelgem.

Ook de fotoboeken van A. Vandromme moeten geraadpleegd worden (zie noot 21). Er verschenen ook twee fotobijdragen in de *Kroniek van Groot-Izegem*[758].

We verwijzen ook naar de Gidsen-cursussen die in 1985 en 1997 werden gegeven (zie noten 22 en 23).

Algemeenheden over Emelgem

Zoals bij Izegem plaatsen we in deze rubriek een aantal referenties die van algemene aard zijn of die we moeilijk in een andere rubriek konden onderbrengen.

De verklaring van de naam Emelgem komt aan bod in een artikeltje van J. Claerhout[759]. De overstromingen van 1925 en 1965 troffen vooral Emelgem (zie noot 33). Iets van de nostalgie naar het zelfstandige Emelgem merken we in de uitgave van een Emelgemse

---

[750] Ernest WARLOP, **Wat kan ik vinden over Izegem-Emelgem in het R.A.K.?** II. **Over Emelgem**. - TM, 35, 13/1, 1973, p. 51-52; Guy GADEYNE, **Emelgem. - Inventarissen van gemeentearchieven**. Deel I. Rijksarchief Kortrijk, 1975, p. 21-68.

[751] Zie noot 16. Ze verschenen aanvankelijk in de krant *Standaerd van Vlaenderen* op 19 juli 1856 en in een overdruk van 1856.

[752] Norbert MAERTENS, **Studie over mijn dorp Emelgem**. S.l., 1944, 98 p., gestencild.

[753] Raf HERMAN, **Bronnenverzameling tot de geschiedenis van de Sint Pieterskerk te Izegem**. S.l., 1971, 352 p.

[754] Raf HERMAN, **St.-Pieterskerk van Emelgem**. - TM, 11, 5/1, 1965, p. 34-43, nr. 13, 5/3, 1965, p. 88-96, nr. 14, 6/1, 1966, p. 3-11 en nr. 16, 6/3, 1966, p. 11-24.

[755] **Kroniek van Groot-Izegem 1992**. Izegem, Hochepied, 1992, 319 p.; **Kroniek van Groot-Izegem 1993**. Izegem, Hochepied, 1993, 303 p.

[756] Christine VANTHUYNE, **Geschiedenis van de gemeente Emelgem**. - De Gidsenkring, 14/5, 1976, p. 23-27 en 15/5, 1977, p. 8-23.

[757] **Emelgem**. - Dit is West-Vlaanderen. Steden - gemeenten - bevolking. Sint-Andries, Flandria, dl. I, [1959], p. 404-411; Eugène DE SEYN, **Geschied- en aardrijkskundig woordenboek der Belgische gemeenten**. Turnhout, s.d., dl. I, p. 368; J[ozef] G[ELDHOF], **Emelgem**. - Hervé HASQUIN (red.), **Gemeenten van België. Geschiedkundig en administratief-geografisch woordenboek**. Brussel, Gemeentekrediet, 1980, dl. I, p. 242-243; Jean-Marie LERMYTE, **Emelgem**.- Gids voor Vlaanderen. Antwerpen en Tielt, Lannoo, 1995, p. 587-588.

[758] Willy BOUCQUET en José HOCHEPIED, **Beeld van een stad vroeger en nu**. - Kroniek van Groot-Izegem 1992. Izegem, Hochepied, 1992, p. 241-262; José HOCHEPIED, **Izegem, Emelgem, Kachtem vroeger en nu**. - Kroniek van Groot-Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 229-256.

[759] Juliaan CLAERHOUT, **Emelghem**. - Biekorf, jg. 9, 1889, nr. 5, p. 65-69.

beroepengids in 1986[760]. Een beeld van Emelgem tijdens het interbellum wordt geschetst door R. Werbrouck, "uit de losse pols, zonder bronnen te raadplegen". Het gaat om straten en verkeer, schoolleven en kinderspelen, het maatschappelijk en kerkelijk leven, enz.[761]

PREHISTORIE

Emelgem was een vrij belangrijke archeologische vindplaats[762]. J. Claerhout vernoemde enkele keren de Emelgemse opgravingen en vondsten, maar die werden vooral bestudeerd door baron Charles Gillès de Pélichy[763].

In de jaren 1950 hadden nieuwe opgravingen plaats. Er werd toen zelfs van start gegaan met een tijdschrift, maar er verscheen slechts één dubbelnummer![764] De archeoloog bij uitstek was toen E. Trips[765]. Ook schoolinspecteur B.H. Dochy schreef over de Mandelvallei en had daarbij aandacht voor Emelgem en Izegem[766]. Enkele archeologische publicaties i.v.m. Emelgem verschenen in de jaren 1970. Een aantal door Gillès de Pélichy opgegraven stukken werd bestudeerd door A. Matthys[767]. Datzelfde jaar verdiende ook Ph. Despriet zijn sporen met een studie over Emelgem[768].

Een nieuwe stap vooruit was de studie van H. Thoen en A. Van Doorselaer[769]. Een goed

---

[760] **Emelgemse beroepengids**. S.l., Emelgems Feest- en Kultuurkomitee, 1986, ongepagineerde brochure. Werd zeker nog in 1995 bijgewerkt. Ook Groep 11 heeft nog een adressenboek uitgegeven.

[761] Raf WERBROUCK, **Vertellingen uit de losse pols**. - Kroniek van Groot-Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 263-284.

[762] Monique BAUWENS-LESENNE, **Bibliografisch repertorium der oudheidkundige vondsten in West-Vlaanderen vanaf de vroegste tijden tot aan de Noormannen**. Brussel, Nationaal Centrum voor Oudheidkundige navorsingen in België, 1963, 151 p., over Emelgem p. 31-34.

[763] Charles GILLES DE PELICHY, **Travaux des sections, première section, études préhistoriques et protohistoriques**. - Annales de la Fédération archéologique et historique de Belgique, 8e Congres, Antwerpen, 1892, p. 258-262 (ook over Izegem); Charles GILLES DE PELICHY, **Cimetière à inhumation et à incinération d'Emelghem (Flandre Occicentale)**. - Annales de la Fédération Archéologique et Historique de Belgique. Congrès de Malines 1897, dl. 12, 1898, p. 367 en 372; ID., **Assemblée générale de clôture, le 10 août 1898**. - Annales de la Fédération archéologique et historique de Belgique. 13e Congrès, Edingen, 1898, p. 129-131; ID., **Séance des Sections, première section, études préhistoriques et protohistoriques**. - Annales de la Fédération archéologique et historique de Belgique, 16e Congrès. Brugge, 1902, p. 222-231; ID., **Decouverte de quatre stations préhistoriques et de deux cimetières francs aux environs de Bruges**. - Annales de la Société d'Archéologie de Bruxelles. Mémoires, Rapports et Documents, dl. 7, 1893, p. 258-270; (ook over Izegem); ID., **Les stations préhistoriques de la Flandre Occidentale**. - Annales de la Fédération Archéologique et Historique de Belgique. Congrès de Gand 1896, dl. 11, 1897, 2e deel, p. 28-37. (ook over Izegem). In ID., **Les tumuli de la Flandre Occidentale**. - Annales de la Fédération Archéologique et Historique de Belgique. Congrès de Gand 1896, dl. 11, 1897, 2e deel, p. 58-64 meent Charles Gillès de Pélichy ook dat er een Romeinse tumulus geweest is (ook over Izegem); ID., **Notes sur les foyers et fonds de cabanes de la vallée de la Mandel**. - Annales de la Société Archéologique et Historique de Belgique. Congrès de Dinant 1903, dl. 17, 1904, p. 451-458 (ook over Izegem); ID., **Le mobilier des tombes à inhumation. Découvertes à Emelghem. Appartient-il à l'époque de l'établissement des Franc-Saliens dans nos provinces?** - Annales de la Fédération Archéologique et Historique de Belgique. Congrès de Bruges, dl. 16, 1902, p. 222-231.; ID., **Rapport sur les Travaux de la 1re Section**. - Annales de la Fédération Archéologique et Historique de Belgique. Congrès d'Enghien 1898, dl. 13, 1899, p. 1-7, met name p. 5-7; ID., **Le cimetière mixte ante-Romain, Belgo-Romain et Franc**. - Annales de la Fédération archéologique et historique de Belgique. 16e Congrès. Brugge, 1903, p. 3-11.

[764] **De Mandel. Half-jaarlijkse publicatie van de Oudheid- en Geschiedkundige Kring van de Mandelstreek**, 1, 1954, nr. 1-2.

[765] Eduard TRIPS, **Het grafveld van Emelgem (West-Vlaanderen). Memorandum**. Brugge, 1954, 8 p., gestencild; ID., **Emelgem, verslag over de opgravingen**. - De Mandel, 1951, p. 10-11. ID., **De oudste archeologische dokumenten**, - West-Vlaanderen, 6, 1957, p. 42-45, had het herhaaldelijk over de Mandelvallei.

[766] Bruno H. DOCHY, **De Mandelvallei in haar verste verleden**, oorspronkelijk verschenen in *Het Wekelijks Nieuws*, oktober 1960; ook als overdruk, s.l., s.d., 24 p.

[767] A. MATTHYS, **De middeleeuwse verzamelingen van het Gruuthusemuseum (Brugge). Merovingische voorwerpen. Middeleeuws aardewerk. Oudheidkundige repertoria. Reeks B: de verzamelingen**, dl. X. Brussel, 1975, p. 6-14 en fig. 1-6 i.v.m. Emelgem en p. 14-15 en fig. 7 i.v.m. Izegem.

[768] Philippe DESPRIET, **Emelgem, nederzetting van alle tijden**. - TM, 42, 15/2, 1975, p. 59-80.

[769] H. THOEN en A. VAN DOORSELAER, **Het Gallo-Romeinse grafveld van Emelgem**. (Westvlaamse Archaeologica. Monografieën, I). Kortrijk, Archeologische Stichting voor Zuid-West-Vlaanderen, 1980, 73 p.

overzicht van het oudste verleden van Izegem en vooral Emelgem vindt men in de catalogus die verscheen n.a.v. de historische tentoonstelling in de Stedelijke Leergangen n.a.v. negen eeuwen Izegem[770]. Een degelijk overzichtsartikel is dat van B. Coucke[771]. Het seminariewerk van K. Dumon over Emelgemse archeologie is compilatiewerk[772].

Middeleeuwen en Nieuwe Tijd

Emelgem wordt op enkele plaatsen vermeld in de werken van D'Herbomez over de Sint-Maartensabdij van Doornik en van P. Favorel over de Guldenbergabdij van Wevelgem[773].

De kaart van Bersaques van 1645 werd heruitgegeven en Jozef Ameye zorgde daarbij voor commentaar[774].

De demografische situatie in de tweede helft van de 17e eeuw werd onderzocht[775]. Voor de zeventiende eeuw moet men zeker ook M. Cloet raadplegen[776].

In 1773 deed pastoor Staessen zijn beklag over zijn koster Joseph Delporte[777].

De prinsen van Izegem hadden ook bezittingen in Emelgem[778].

De Franse en Hollandse periode

De Franse en Hollandse tijd zijn nog kariger bestudeerd. We verwijzen naar enkele studies van A. Lowyck i.v.m. de Boerenkrijg[779].

Vanaf 1830

Kerk en religie

De Sint-Pieterskerk als gebouw komt verder aan bod. De *Bronnenverzameling* van R. Herman citeerden we in noot 753. J. Warichez vernoemde ook de parochiekerk van Emelgem met de kapelanijen[780]. Van 1559 tot de heroprichting van het bisdom Brugge, maakte Emelgem deel uit van het bisdom Gent[781].

Over de vier nieuwe klokken van Emelgem die op 17 mei 1887 werden gewijd, had *Rond den Heerd* het[782].

In Emelgem werd in 1980 na jaren nog eens een Kruisprocessie gehouden[783].

Het zilveren jubileum van het Emelgemse parochiecentrum 't Kartouchke werd bestudeerd door Roger Devos[784].

---

[770] **1080-1980. Negen eeuwen Izegem. Historische tentoonstelling** (...) **van 29 maart tot 20 april 1980**. S.l., 1980, p. 1-14. De auteur van deze bladzijden was Katrien VAN DER GUCHT, van VOBOW.

[771] Bart COUCKE, **Archeologische vindplaatsen en vondsten van Izegem**. - TM, 57, 20/2, 1980, p. 74-107, met uitvoerige bibliografie.

[772] Koen DUMON, **Merovingische opgravingen te Emelgem**. Niet-gepubliceerde seminarie-oefening (kandidatuur geschiedenis), RUG, 1992-1993, s.p.

[773] Armand D'HERBOMEZ, **Chartes de l'abbaye de Saint-Martin de Tournai**, p. 223, 28, 365 en 538; Paschasius FAVOREL, **Geschiedenis van de Guldenbergabdij te Wevelgem.** p. 28, 33, 37, 44-45, 332, 340. Voor de volledige referenties, zie noten 56 en 61.

[774] Jozef AMEYE, **Emelgem rond 1645**, 6 p., gefotokopieerd

[775] Evelyn VERHELST, **De demografische ontwikkeling te Emelgem tussen 1646-1690**. Niet-gepubliceerd seminariewerk, KULAK, 1990-1991, 60 p.

[776] Michel CLOET, **Het kerkelijk leven in een landelijke dekenij van Vlaanderen tijdens de XVIIe eeuw. Tielt van 1609 tot 1700**. (Universiteit te Leuven. Werken op het gebied van de geschiedenis en de filologie, 5e reeks, dl. 4). Leuven, 1968, XXXV-622 p.

[777] Edgard SEYNAEVE. **Emelgemse anekdote. Van een ongehoorzame koster**. - Kroniek van Groot-Izegem 1992. Izegem, 1992, p. 316-317.

[778] Zie Rafaël VERHOLLE, **Verkoping van de prinselijke goederen in 1828**. - TM, 6, 2/3, p. 27-28.

[779] Antoon LOWYCK, **Boerenkrijg in West-Vlaanderen**. S.l., s.d., 50 p.; ID., **Lijst van Westvlaamse Boerenkrijgers**. - Ons Heem, 11, 1953, p. 1-32 en 69-119 (plaatsnamenindex op p. 118-119).

[780] Joseph WARICHEZ, **Etat bénéficial de la Flandre et du Tournaisis au temps de Philippe le Bon (1455)**. Leuven, Bureaux des Analectes, 1912, 383 p., met name p. 198-199.

[781] Kurt PRIEM, **Izegem en het bisdom Gent**, - TM, 92, 32/1, 1992, p. 57-58, recenseerde het werk van M. CLOET (red.), **Het bisdom Gent (1559-1991). Vier eeuwen geschiedenis**. Gent, 1991. Hij stelde vast dat er nauwelijks verwijzingen zijn naar Emelgem en Izegem.

[782] *Rond den Heerd*, 22, 1887, p. 220 en 226-227.

[783] Hendrik PRIEM, **Kruisprocessie te Emelgem**. - TM, 60, 21/2, 1981, p. 178.

[784] Roger DEVOS, **Emelgems parochiecentrum "'t Kartouchke" is 25 jaar jong**. - TM, 103, 35/3, 1995, p. 15-22.

Philippe Despriet

Raf Herman

Charles Gillès de Pélichy

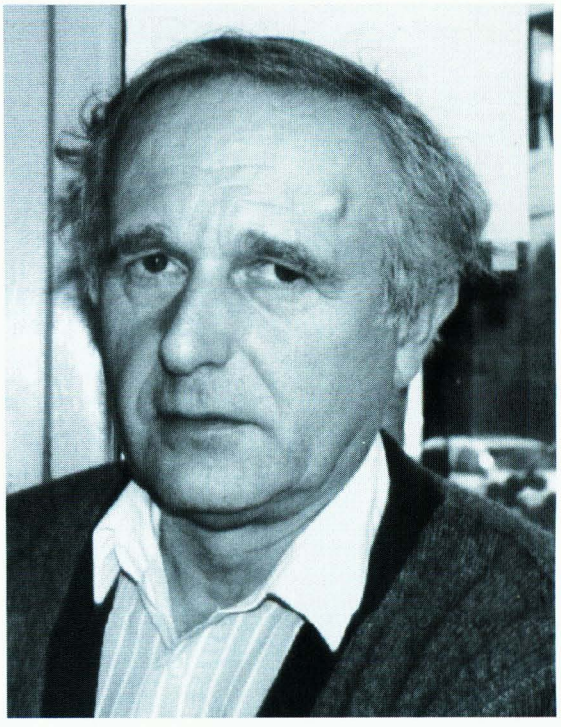

Willy Boucquet

Met Emelgem-ommegang zitten we op het randje van de kerkgeschiedenis en de volkskunde[785].

Politiek en sociaal leven. Diensten

Ook Emelgem had een afdeling van het Sint-Vincentiusgenootschap[786]. In het begin van de twintigste eeuw werd de maatschappij van onderlinge bijstand De Rust opgericht[787]. Het politiereglement van 1925 werd uitgegeven[788]. Van wat buurschap na de Tweede Wereldoorlog betekende, gaf W. Boucquet enkele staaltjes[789].

Over de christelijke arbeidersbeweging in Emelgem vinden we gegevens bij J.-M. Lermyte[790].

De Eerste Wereldoorlog

Op 20 juni 1915 maakte Emelgem een eerste luchtbombardement mee, waarbij onmiddellijk drie doden in de Vijfwegenstraat vielen en nog twee Emelgemnaren later aan de verwondingen overleden[791]. Over de Eerste Wereldoorlog verzamelde W. Boucquet heel wat gegevens i.v.m. Emelgem[792]. Hij beschreef de oorlog meestal door middel van interviews, vnl. met Gaston Verstraete[793], Leonard Vangheluwe[794], Achiel Libbrecht[795], Georges en Valère Ameye, die een borstelfabriek in Emelgem hadden[796]. Ook in andere interviews van W. Boucquet was de oorlog nooit ver weg: met Georges Allewaert[797], Arthur Perneel[798] en Gerard Mortier[799]. Wie anders dan M. Nuijttens zou over het noodgeld geschreven hebben?[800] Tijdens de Eerste Wereldoorlog werden er symfonische avonden verzorgd door een kamerensemble o.l.v. Camiel Christiaens[801]. De Vlaamse Oudstrijders van de Eerste Wereldoorlog hadden ook in Emelgem een afdeling[802]. De Emelgemse schoenfabrikant Albert Declercq was er de eerste secretaris van[803].

---

[785] D. VAN DE HAUWEELSCHEN, **Peren-Ommegang**. - Rond den Heerd, 8, 1873, p. 291-292; Pieter DECLERCQ, **Emelgem-ommegang**. - TM, 18, 7/2, 1967, p. 8-12.

[786] **Jubelfeest plechtig gevierd ter gelegenheid van het vijf en twintigjarig bestaan des Genootschaps van den H. Vincentius a Paulo, te Emelghem, op 19 mei. Algemeen verslag**. Izegem, J. Dooms, 1887, 19 p.

[787] **Maatschappij van onderlingen bijstand gezegd De Rust gevestigd te Emelghem (West-Vlaanderen) erkend door koninklijk besluit van 27 Augustus 1901. Standregelen**. Brussel, Drukkerij van de Moniteur Belge, 1901, 5 p.

[788] **Politieverordeningen gemeente Emelgem**. Stavele, Gebroeders De Carne, 1926, 25 p.

[789] Willy BOUCQUET, **De jaren na de oorlog. Een dorp herleeft**. - Kroniek van Groot-Izegem 1992. Izegem, Hochepied, 1992, p. 179-184.

[790] Jean-Marie LERMYTE, **Gedeelde eenheid. De christelijke arbeidersbeweging in Izegem, Emelgem en Kachtem, 1940-1991**. Izegem, ACW Izegem, 1992, p. 285-331.

[791] Joseph BOURGEOIS, **Het eerste luchtbombardement**. - TM, 14, 6/1, 1966, p. 25-27.

[792] We beginnen met Willy BOUCQUET, **In 1914-18 gebeurde er toch een en ander in Emelgem**. - Kroniek van Groot-Izegem 1992. Izegem, Hochepied, 1992, p. 148-153.

[793] Willy BOUCQUET, **Gaston Verstraete**. - Kroniek van Groot-Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 53-58.

[794] Willy BOUCQUET, **Portret Leonard Vangheluwe**. - Kroniek van Groot-Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 99-110.

[795] Willy BOUCQUET, **De opgeëisten in 1914-'18**. - Kroniek van Groot-Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 149-153.

[796] Willy BOUCQUET, **De gebroeders Ameye**. - Kroniek van Groot-Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 155-164.

[797] Willy BOUCQUET, **Thyphus in de stad**. - Kroniek van Groot-Izegem 1993, p. 59-62, een titel die alleen betrekking heeft op het feit dat de vader van de geinterviewde in 1917 aan tyfus overleed.

[798] Willy BOUCQUET, **Portret Arthur Perneel**. - Kroniek van Groot-Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 91-98. Perneel was de stichter van de elektriciteitszaak Pernelec.

[799] Willy BOUCQUET, **Portret Gerard Mortier**. - Kroniek van Groot Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 139-144.

[800] Marcel NUIJTTENS, **Noodgeld van Emelgem**. - TM, 17, 7/1, 1967, p. 35-36.

[801] Naar gegevens van Maurice RENIER, **Symfonische avonden in oorlogstijd**. - TM, 64, 22/3, 1982, p. 251-253.

[802] Willy BOUCQUET, **De Emelgemse vossen**. - Kroniek van Groot-Izegem 1992. Izegem, Hochepied, 1992, p. 87-95.

[803] Willy BOUCQUET, **Albert Declercq**. - Kroniek van Groot-Izegem 1992. Izegem, Hochepied, 1992, p. 79-85.

Economie

A. Gesquière bestudeerde zowel de Izegemse als de Emelgemse schoennijverheid (zie noot 297). Een artikel over het vlas, bevat een van de betere bijdragen van W. Boucquet[804]. Zijn beeld van beroepen in het Emelgem van de eerste helft van de 19e eeuw, is vluchtig[805]. Hij behandelde ook het landbouwbedrijfje van de familie Buyse[806] en het beroep van strodekker[807]. I.v.m. de kleigravers, de steenbakkers en de steenbranders publiceerde W. Boucquet onder een ongelukkige titel[808].

Gebouwen

R. Herman behandelde de Emelgemse molens: de zaagmolen Debosschere, Pieters' molen, Verhulstjens molen en de Prinsessemolen[809]. De Pieters' molen verhuisde naar Sint-Eloois-Winkel[810]. We verwijzen ook naar noot 381.

Over de Sint-Pieterskerk van Emelgem verscheen al een en ander. De meest volledige studie, we herhalen het, is de *Bronnenverzameling* van R. Herman. De kerk viel in puin na de verwoestingen door de geuzen[811]. De opgravingen in en restauratie van de Sint-Pieterskerk van 1981 tot begin 1983 wordt degelijk en uitvoerig belicht in een studie van Ph. Despriet[812]. Toen in december 1992 de Sint-Pieterskerk 'kerk van de maand' werd, verscheen er een nieuw werkje over de kerk[813]. Over het interieur van de kerk vinden we ook gegevens in een brochure van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium[814]. J. Vannieuwenhuyse studeerde af als regent met een werk over Emelgems enige geklasseerde gebouw[815]. Er verscheen ook een korte beschrijving van de kerk in het werk uitgegeven door F. Muylaert[816].

In 1876 was de pastorie aan herstelling toe[817].

Als we de kruisen ook in deze rubriek mogen plaatsen, dan moet hier het kruis op de hoek van de Baron- en Reperstraat worden vermeld[818].

---

[804] Willy BOUCQUET, **De vlasnijverheid in onze regio**. - Kroniek van Groot-Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 5-40. Zie ook noot 116.

[805] Willy BOUCQUET, **Van werken gesproken**. - Kroniek van Groot-Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 121-126.

[806] Willy BOUCQUET, **De Buysekens en hun hoeveke**. - Kroniek van Groot-Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 165-170.

[807] Willy BOUCQUET, **Oud beroep strodekker**. - Kroniek van Groot-Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 145-148.

[808] Willy BOUCQUET, **Een verdwenen beroep: De veldovens**. - Kroniek van Groot-Izegem 1992. Izegem, Hochepied, 1992, p. 127-132.

[809] Raf HERMAN, **Oude verdwenen Emelgemse molens: zaagmolen Debosschere. Pieters'molen**. - TM, 16, 6/3, 1966, p. 30-35; ID., **Oude Emelgemse molens: Verhulstjens molen. Princessemolen**. - TM, 17, 7/1, 1967, p. 13-17. Over de Prinsessemolen verschenen ook een paar notities in *Biekorf*, jg. 5, 1894, p. 366 en jg. 6, 1895, p. 14.

[810] **De Pieters' molen herrijst... nog eens**. Gits, Familia Denys, Stationsstraat 34, 1972, 3 p.

[811] August VAN SPEYBROUCK, **Eene kerkherstelling**. - 't Belfort. Maandschrift gewijd aan Letteren, Kunst en Wetenschap, jg. 11, 1896, p. 234-243.

[812] Philippe DESPRIET, met inleiding door pastoor Albert MAERTENS, **De Sint-Pieterskerk in Emelgem. Geschiedenis, opgravingen, kunstbezit**. (Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen, 6). Kortrijk, Archeologische Stichting voor Zuid-West-Vlaanderen, 1983, 95 p.

[813] Jean-Marie LERMYTE, **De Emelgemse Sint-Pieterskerk**. Izegem, Hochepied, 1992, 111 p.

[814] Bernadette ROOSE-MEIER en Hugonne VERSCHRAEGEN, **Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen. Provincie West-Vlaanderen. Kanton Izegem**. Brussel, Ministerie van Nederlandse Cultuur, Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, 1976, p. 22-25.

[815] Jan VANNIEUWENHUYSE, **Emelgemse Sint-Pieterskerk: religieuze symboliek**. Middelbare Normaalschool Torhout, 1980-1981, ongepagineerd eindwerk godsdienst.

[816] Jean-Marie LERMYTE, [**De Izegemse kerkgebouwen**]. - Freddy MUYLAERT (eindred.). Kerken in West-Vlaanderen. Deel I. Roeselare, Creatief, [1991], p. 14-16.

[817] **Presbytère d'Emelghem**. - Bulletijn van het Provinciaal Comiteit voor Monumenten en landschappen, 1, 1876, p. 66-67.

[818] **Het kruis op de hoek van Baron- en Reperstraat**. - TM, 51, 16/2, 1978, p. 121.

Cultuur

Het Emelgemse verenigingsleven kwam in 1983 in een tentoonstelling aan bod[819]. Ook in 1989 werd een tentoonstelling georganiseerd die het hele Emelgemse spectrum wilde bestrijken[820].

De toneelkring Mandelgalm vierde eind 1978 zijn 25-jarige bestaan[821]. Het mannenkoor De Kerels bestaat sedert 1881, is een van de oudste mannenkoren van het land, en zeker de meest bekende Emelgemse vereniging[822]. De Cultuurtrofee 1986 was trouwens voor De Kerels (zie noot 431).

Tot in september 1997 bestond de vereniging Ceres, die zich bezig hield met numismatiek, penningen, eretekens en dergelijke, postkaarten...[823] Ook de muziekvereniging Eendracht en Vooruitgang (zie noot 457) is verdwenen.

Jeugdbeweging en onderwijs

De Emelgemse jeugdbewegingen in de schoot van de christelijke arbeidersbeweging en middenstandsbeweging, komen in eerder geciteerde werken van J.-M. Lermyte aan bod[824].

De meisjesschool werd behandeld door W. Boucquet, in een vrij goed gestoffeerd artikel, maar helaas met weinig precieze bronvermelding[825]. Een geschiedenis van de lagere jongensschool werd nog niet geschreven. Van deze school was Albert Deblauwe van 1959 tot 1979 directeur[826]. In *Ten Mandere* verschenen enkele klasfoto's[827]. De schoolstrijd in de 19e eeuw kwam aan bod in het doctorale proefschrift en in andere artikels van J.-M. Lermyte, opgegeven in noot 546.

Volkskunde

In Emelgem wordt Onze-Lieve-Vrouw ter Rust vereerd[828]. Dat komt ook tot uiting op enkele bedevaartvaantjes[829].

De Emelgemse en Kachtemse sagen werden onderzocht door H. Van Wassenhove[830].

---

[819] **Emelgems Verenigingsleven. Tentoonstelling 1-4 juli**. S.l., Emelgems Feest- & Kultuurkomitee, 1983, [16] p.

[820] Raf WERBROUCK. **Emelgem vroeger. Nabeschouwing bij de tentoonstelling van 29 juni tot 3 juli 1989**. - TM, 85, 23/3, 1989, p. 146.

[821] Roger DEVOS, **Emelgemse toneelvereniging "Mandelgalm" in het zilver**. - TM, 53, 19/1, 1979, p. 62-68. Het gezelschap geeft een driemaandelijks blad uit: **Toneelvereniging Mandelgalm Emelgem-Izegem**. Toneelseizoen 1997-1998 = jg. 9.

[822] **Gulden jubileum & blijde herdenking aan de stichting der Koorzangmaatschappij "De Kerels", 1881-1931**. S.l., 1931, ongepagineerde brochure; **Jubelfeest bij het 75-jarig bestaan van de Koorzangvereniging De Kerels**. Izegem, Strobbe, 1956, 41 p.; J[eroom] M[ALLISSE] en R[af] H[ERMAN], **De zangvereniging "De Kerels"**. - TM, 9, 4/1-2, 1964, p. 58-71; Hendrik WILLAERT (tekst) en Raf HERMAN (bronnenverzameling), **Aspecten uit 100 jaar geschiedenis van het koninklijk mannenkoor De Kerels; 1881-1981**. S.l., 1981, 139 p. zonder de illustraties, aangekondigd in TM, 60, 21/2, 1981, laatste p. Nog uitvoeriger is het driedelige werk van Raf HERMAN, **Geschiedenis van de zangersgilde De Kerels te Emelgem**, [Emelgem, 1980], 270 p., gestencild, waarvan elk der leden een exemplaar kreeg.

[823] De vereniging gaf een jaar of twintig geleden twee keer een blad uit.

[824] Jean-Marie LERMYTE, **Gedeelde eenheid. De christelijke arbeidersbeweging in Izegem, Emelgem en Kachtem, 1940-1991**. Izegem, ACW Izegem, 1992, p. 289-290 en 322-325; Jean-Marie LERMYTE, **Een eeuw Middenstandsleven in Izegem**. Izegem, NCMV, 1996, vnl. p. 274 e.v.

[825] Willy BOUCQUET, **Het klooster en het onderwijs in Emelgem**. - Kroniek van Groot-Izegem 1992. Izegem, Hochepied, 1992, p. 5-64.

[826] Maurits VANDOMMELE, **Figuren van bij ons: wij huldigen directeur Albert Deblauwe**. - TM, 58, 20/3, 1980, p. 172-175.

[827] Van de klas van Achiel Tanghe in 1909 in TM, nr. 79, 27/3, 1987, p. 286-287; van Emiel Vieren in 1912 in TM, nr. 81, 28/2, 1988, p. 174-175; van Emiel Vieren in 1937 (7e en 8e leerjaar) in TM, 86, 29/3, 1989, p. 191.

[828] R., **Onze Lieve Vrouw ter Ruste**. - Rond den Heerd, jg. 18, 1884, p. 191-192; Roger SLOSSE, **Waar men gaat langs Vlaamse wegen. Volksdevotie in West-Vlaanderen**. Dl. III, Roeselare, Roularta, 1979, 144 p., met name p. 119-121.

[829] Maurits VAN COPPENOLLE, **Westvlaamsche bedevaartvaantjes**. Brugge, Walleyn, 1942, 79 p., op p. 27-28 over Emelgem.; Renaat VAN DER LINDEN, **Mariabedevaartvaantjes. Volksdevotie op 1175 vaantjes**. Brugge, Tabor, 1988, 328 p. en met name op p. 107, maar niet afgebeeld.

[830] Hedwig VAN WASSENHOVE, **Sagenonderzoek in Roeselare-Ambacht en enkele aanpalende gemeenten**. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling (Germaanse filologie), KUL, 1967, 206 p. + kaarten.

Petrus Verstraete kende heel wat sagen[831]. In Hemelghem beschrijft een anonieme auteur hoe pastoor Maarten na een preek over zijn visioen Kwaderaarde in Hemelghem kon veranderen[832].

Een artikel van W. Boucquet beschrijft onder een misleidende titel vooral de brutaliteit van Emelgemnaren[833].

Sport en ontspanning

Een foto van de Emelgemse fietsclub De Pedaalkoningen omstreeks 1920 was de gelegenheid voor A. Vandromme om wat meer over de opkomst van de fiets te schrijven[834]. Fietsenmaker Achiel Desmet was ook wielrenner[835]. De turnvereniging De Mandelzonen liet zich in 1916 portretteren[836]. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd niet alleen door deze turnclub verder gesport in Emelgem, maar ook door twee voetbalclubs: de Club Albert van de Dam en de Club Elisabeth van de Dorpsplaats[837]. De Verenigde Sportvrienden organiseren sedert 1941 wielrennerskoersen[838]. Het artikel Sportgoden, van dezelfde auteur, bevat slechts foto's met onderschriften[839] en op één bladzijde na moet hetzelfde gezegd worden van 'Voetbal te Emelgem'[840]. Ook zijn bijdragen over het Emelgemse verenigingsleven bevatten slechts fotomateriaal[841]. De wandelclub De Mandelstappers geeft een ledenblad uit[842]. Er loopt een wandelpad over Emelgems grondgebied[843].

Biografie

De lijst van de Emelgemse burgemeesters verscheen in het allereerste nummer van *Ten Mandere*[844]. We verwijzen hier ook naar de biografische schets over de Izegems-Emelgemse schepen Leopold De Rynck[845].

De lijst van gekende pastoors verscheen in Ten Mandere[846]. Op 11 juni 1891 werd pastoor Sioen plechtig ingehaald[847]. In 1992 werd André Vanneste pastoor in Emelgem[848]. In 1994 verloor Emelgem in de persoon van Maurits De Keyzer zijn hulpbisschop[849].

Aloïs De Sodt werd koster in 1871[850].

---

[831] Willy BOUCQUET, **Pé Verstraete en zijn sagen**. - Kroniek van Groot-Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 111-120.

[832] **Hemelghem**. - Rond den Heerd, jg. 3, 1868, p. 189-191.

[833] Willy BOUCQUET, **Gebruiken van vroeger**. - Kroniek van Groot-Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 41-52.

[834] Antoon VANDROMME, **De Pedaalkoningen**. - TM, 103, 35/3, 1995, p. 51-54.

[835] Willy BOUCQUET, **Achiel Desmet velomaker van het eerste uur**. - Kroniek van Groot-Izegem 1992. Izegem, Hochepied, 1992, p. 301-314.

[836] **Uit de oude doos: turngilde "De Mandelzonen"**. - TM, 61, 21/3, 1981, p. 242-243.

[837] Antoon VANDROMME, **Sportactiviteiten te Emelgem tijdens W.O. I**. - TM, 69, 24/2, 1984, p. 131-146. Het artikel gaat over de Club Albert.

[838] Willy BOUCQUET, **Verenigde Sportvrienden Emelgem**. - Kroniek van Groot-Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 171-202.

[839] **Sportgoden**. - Kroniek van Groot-Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 203-217.

[840] **Voetbal te Emelgem**. - Kroniek van Groot-Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 285-302.

[841] Willy BOUCQUET. **Verenigingsleven vroeger**. - Kroniek van Groot-Izegem 1992. Izegem, Hochepied, 1992, p. 227-240 en Kroniek van Groot-Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 257-262.

[842] **'t Bottientje. Tweemaandelijkse uitgave van Wandelclub De Mandelstappers Emelgem**. Sedert 1995.

[843] **Roger Clauspad - Kastelenwandeling**. S.l., stadsbestuur, s.d., 16 p., gestencild.

[844] Antoon VANDROMME, **Lijst der gekende burgemeesters van Emelgem**. - TM, 1, 1/1, 1960, p. 20.

[845] **Treurbloemen gestrooid op het graf van Leopold De Rynck-Glorieux den 26 januari 1891**. Izegem, Van Moortel-De Keyser, [1891], 12 p.

[846] Antoon VANDROMME: **Lijst der gekende pastoors van Emelgem**. - TM, 1, 1/1, 1960, p. 20. Ook in Antoon VANDROMME, **Izegem vroeger**, p. 108.

[847] De jaar- en opschriften in L[ouis] CARPENTIER, **Jaar- en Opschriften der plechtige inhalingen van Théophiel Sioen als pastor van Emelghem, den 11 Juni 1891** (...) Izegem, Strobbe, 1891, 97 p.

[848] Jean-Marie LERMYTE, **André Vanneste, de nieuwe pastoor van Emelgem**. - TM, 92, 32/1, 1992, p. 9-10.

[849] Bart BLOMME, **In memoriam Mgr. Maurits De Keyzer**. - TM, 98, 34/1, 1994, p. 40-41.

[850] OUD-EMELGHEMNAAR, **Emelghem**. - Rond den Heerd, jg. 6, 1871, p. 245-246, toespraak op het vriendenfeest n.a.v. zijn benoeming.

Over enkele Emelgemse veldwachters schreef W. Boucquet; een van hen was Gerard Bekaert (°1896), in dienst van 1934 tot 1956[851]. Zijn artikel 'Mensen en hun beroepen' bevat sumiere aantekeningen over veldwachter Alberic De Mûelenaere (1870-1936), ijsventer Valère Vermeulen (°1909) en de gebroeders Albert en Jozef Vanderperre, die leurden[852]. Een van de grote dorpsfiguren was borstelmaker Michel Devoldere[853]. De smeden Gustaaf en Gérard Vanaudenaerde waren ook actief in veel culturele verenigingen[854]. Roger Windels, die senator en burgemeester van Torhout werd en vooral in het middenstandsmilieu bekendheid genoot, was Emelgemnaar[855].

---

[851] Willy BOUCQUET, **Veldwachters in Emelgem**. - Kroniek van Groot-Izegem 1993. Izegem, Hochepied, 1993, p. 219-227; ID., **Gerard Bekaert**. - Kroniek van Groot-Izegem 1992. Izegem, Hochepied, 1992, p. 133-136.

[852] Willy BOUCQUET, **Mensen en hun beroepen**. - Kroniek van Groot-Izegem 1992. Izegem, Hochepied, 1992, p. 119-125.

[853] Willy BOUCQUET, **Michel Devoldere, een kerel van Emelgem**. - Kroniek van Groot-Izegem 1992. Izegem, Hochepied, 1992, p. 103-117.

[854] Willy BOUCQUET, **Gebroeders Vanaudenaerde**. - Kroniek van Groot-Izegem 1992. Izegem, Hochepied, 1992, p. 65-78.

[855] **Roger Windels en Torhout. Terugblik ten afscheid**. Tielt, Lannoo, 1991, 344 p. Hoofdstuk 1: Jozef NOTERDAEME, **Inleiding. Emelgem, het geboortedorp**, p. 13-23.

KACHTEM

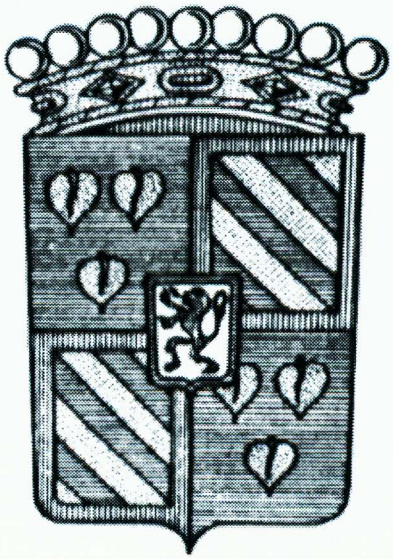

Algemene werken

Tot nu toe werd Kachtem eerder zelden bestudeerd. Het meest algemene overzichtswerk is een Parochieboek dat kanunnik G.F. Tanghe in 1863 liet verschijnen[900]. Het Davidsfonds van Kachtem werd in 1957 gesticht. Het gaf vanaf december 1963 tot 1975 een eigen ledenblad uit, *Onder Ons*, waarin ook historische bijdragen verschenen van de hand van of verzameld door André Saelen of Pieter Pruim[901]. We exerpeerden ze voor deze studie. Een heel algemeen artikel verscheen in *Ten Mandere* n.a.v. de fusie van Kachtem met Izegem[902]. P. Pruim behandelde ook de archiefbronnen die over Kachtem bestaan[903].

Natuurlijk komt Kachtem ook aan bod in verzamelwerken over gemeenten en die we al onder Izegem en Emelgem vernoemden[904]. N.a.v. '900 jaar Izegem' had *De Weekbode* in 1980 enige aandacht voor Kachtem. Deze deelgemeente van Izegem komt ook aan bod in het fotoboek dat A. Vandromme in 1988 schreef (zie noot 21), een foto-artikel in de *Kroniek van Groot-Izegem 1993* (zie noot 758) en in een artikel in *Ten Mandere*[905].

Naamkunde

J. Claerhout verklaarde de naam Kachtem[906]. A. Saelen bestudeerde een aantal Kachtemse toponymen[907].

Middeleeuwen en Nieuwe Tijd

De oudste oorkonde waarin Kachtem wordt vernoemd, dateert van 1116[908]. Over de heerlijkheden in Kachtem, schreef P. Pruim enkele bladzijden[909]. Enige gegevens over de heren van Kachtem en de verklaring hoe het Kachtemse wapenschild tot stand kwam, vindt men in het wapenboek van Servais[910].
Over de heerlijkheden van Rode en Meesegem vindt men gegevens in de licentiaats-

---

[900] G.F. TANGHE, **Parochieboek of beschryving van Cachtem, gevolgd door het leven van de H. Joannes Baptista, patroon der kerk en plaets**. Brugge, De Scheemaecker-Van Windekens, [1863], 128 p. Het eigenlijke Parochieboek (78 p.) werd heruitgegeven door Familia et Patria, Handzame, 1975, dl. XI van de Parochieboeken (samen met Ardooie, Moorslede, Oostnieuwkerke, Sint-Eloois-Winkel, Oekene, Rumbeke en Rollegem-Kapelle).

[901] **Onder Ons. Orgaan van het Davidsfonds Kachtem**.

[902] Antoon VANDROMME, **Kennismaking met Kachtem**. - TM, 47, 17/1, 1977, p. 40-54.

[903] P[ieter] P[RUIM], **Geschiedenis van Kachtem of niet?** - Onder Ons, 1/1, 1963, p. 16-18.

[904] Eugène DE SEYN, **Geschied- en aardrijkskundig woordenboek der Belgische gemeenten**. Turnhout, s.d., dl. I, p. 650. **Dit is West-Vlaanderen. Steden - gemeenten - bevolking**. Sint-Andries, Flandria, dl. 2, [1960], p. 715-719. J[ozef] G[ELDHOF], **Kachtem**. - Hervé HASQUIN (red.), Gemeenten van België. Geschiedkundig en administratief-geografisch woordenboek. Brussel, Gemeentekrediet, 1980, dl. I, p. 447-449. Jean-Marie LERMYTE, **Kachtem**. - Gids voor Vlaanderen. Antwerpen en Tielt, Lannoo, 1995, p. 591-592.

[905] **De schijnwerper op Kachtem: foto's uit de oorlogstijd (1917 en 1918)**. - TM, 65, 23/1, 1983, p. 77-85. Deze bijdrage bevat niets anders dan enkele groepsfoto's, met namen, nl. de Verenigde Hout- en Borstelmakers van Kachtem, 1917, de klas van Victor Saelen en die van Jules Decoene in 1918.

[906] Juliaan CLAERHOUT, **Cachtem**. - Biekorf, 4, 1893, p. 250-251.

[907] A[ndré] S[AELEN], **Oude namen van herbergen, huizen of wijken**. - Onder Ons, 1972, nr. 1, p. 2-4; André SAELEN, **Enkele Kachtemse toponiemen**. - TM, 61, 21/3, 1981, p. 225-229.

[908] P[ieter] P[RUIM], **De oudste Kachtemse oorkonde**. - Onder Ons, 2/4, 1965, p. 27-28; André SAELEN, **De oudste Kachtemse oorkonde**. - TM, 51, 18/2, 1978, p. 154-157.

[909] P[ieter] P[RUIM], **Geschiedenis van Kachtem. Wat is Kachtem?** - Onder Ons, 1/3, 1964, p. 2-4.

[910] Max SERVAIS, **Wapenboek van de Provinciën en gemeenten van België**. Brussel, Gemeentekrediet van België, 1955, 1080 p., met name p. 979, het schild zelf p. 127.

verhandeling van J. CATTEAU[911]. Over Izegem en Emelgem vindt men enkele schaarse gegevens, maar over Kachtem heel wat in de studie van M. Therry over het kerkelijk leven in de eerste helft van de zeventiende eeuw[912]. Op 23 augustus 1566 vernietigden de beeldenstormers de kerk van Kachtem[913]. De prinsen van Izegem hadden ook bezittingen in Kachtem[914].

De Franse en Hollandse periode

In de studie van K. Parmentier over de dekenij Roeselare in de Franse periode komt Kachtem, anders dan Izegem en Emelgem, goed aan zijn trekken[915]. Gerard Samijn was niet alleen in Kachtem geboren, hij was er van 1791 tot 1803 ook pastoor. Hij moest onderduiken omdat hij de eed van trouw aan de Franse grondwet niet wilde afleggen[916]. Hij hielp ook mee aan het organiseren van de Boerenkrijg, waaraan ook Kachtem meedeed[917].

Vanaf 1830

Kerk en religie

De kerk van Kachtem is aan Sint-Jan de Doper toegewijd. Er bestaat natuurlijk een hele literatuur over deze heilige, maar we beperken ons. Het themanummer van *Vlaanderen* heeft niet specifiek betrekking op Kachtem[918]. In de studie van G.F. Tanghe geciteerd in noot 900, een artikel van F. Callewaert en een boekje van R. Slosse is dat wel het geval[919]. De verering voor Sint-Jan de Doper, die vooral met Kachtem-ommegang tot uiting komt, is al eeuwenoud. Vooral P. Pruim schreef korte, maar interessante bijdragen over Kachtem-ommegang[920]. In sommige van die artikels gaat het ook over de kermis[921]. In de jaren 1980 werd een ommegangsstoet gehouden, met een historisch gedeelte, een folkloristisch gedeelte met o.a. de uitbeelding van dorpsfiguren, en een laatste deel waarin de verering van Sint-Jan centraal stond[922]. Het bedevaartvaantje van 1978 vinden we o.a. in een werk van R. Van der Linden terug[923].

---

[911] J. CATTEAU, **Ieperse lenen en heerlijkheden in Oost-Ieperambacht, I.** Onuitgegeven licentiaatsverhandeling (geschiedenis), KUL, 1995. Naar de heerlijkheid Rode wordt ook tien keer verwezen in de omvangrijke studie van Rik OPSOMMER, **"Omme dat leengoed es thoochste dinc van der weerelt". Het leenrecht in Vlaanderen in de 14de en 15de eeuw**. Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1995, 895 p. in 2 dln.

[912] Marc THERRY, **De dekenij Roeselare (1609-1649). Bijdrage tot de studie van de katholieke hervorming in het bisdom Brugge**. (Belgisch Centrum voor Landelijke Geschiedenis. Publikatie nr 67). Leuven, 1983, 271 p.

[913] P[ieter] P[RUIM], **Te herdenken.** - Onder Ons, 1966, nr. 4, p. 18.

[914] Zie Rafaël VERHOLLE, **Verkoping van de prinselijke goederen in 1828**. - TM, 6, 2/3, p. 28-34.

[915] Koen PARMENTIER, **Priesters en gelovigen onder het Frans Bewind, de dekenij Roeselare (1794-1802)**. (Belgisch Centrum voor Landelijke Geschiedenis, nr. 98). Leuven, 1991, 157 p.

[916] P[ieter] P[RUIM], **De Boerenkrijg in Kachtem en pastoor Samyn**. - Onder Ons, 1968, nr. 2-3, p. 23-26; André SAELEN, **Figuren van bij ons: Z.E.H. Gerard Samijn, pastoor van Kachtem**. - TM, 50, 18/1, 1978, p. 40-44.

[917] P[ieter] P[RUIM], **De Boerenkrijg**. - Onder Ons, 5/2-3, 1968, p. 23-26 en nr. 1 van 1974, p. 11-17. Het laatste artikel gaat niet specifiek over Kachtem.

[918] **Heilige Johannes de Doper**. Themanummer 232 van Vlaanderen, jg. 39, nr. 4, 1990.

[919] Ferdy CALLEWAERT, **Sint Jan De Doper: 24 juni.** - Mandeldal, 5/6, 1980, p. 136-142; Roger SLOSSE, **Waar men gaat langs Vlaamse wegen. Volksdevotie in West-Vlaanderen**. Dl. II, Roeselare, Roularta, 1980[2], 141 p., waarvan p. 91-109: Sint Jan Den Doper.

[920] We vermelden ze in orde van verschijnen. P[ieter] P[RUIM], **Kachtem Ommegang**. - Onder Ons, 1/4, 1964, p. 2-7; P[ieter] P[RUIM], **Kachtem Ommegang**. - Onder Ons, 2/2, 1965, p. 2-4; P[ieter] P[RUIM], **Kachtem Ommegang in het verleden**. - Onder Ons, 3/2, 1966, p. 3-4; P[ieter] P[RUIM], **Bij een rekening van Sint-Jan**. - Onder Ons, 5/1, 1968, p. 10-12; P[ieter] P[RUIM], **Kachtem Ommegang na de Beloken Tijd**. - Onder Ons, 6/2, 1969, p. 2-3; P[ieter] P[RUIM], **Kachtem Ommegang**. - Onder Ons, nr. 1 van 1972, p. 7-14.

[921] Zie ook P[ieter] P[RUIM], **Kachtem kermis**, - Onder Ons, 1/5, 1964, p. 10-12.

[922] We konden de programmaboekjes van 1981, 1982 en 1987 inzien. Voor de historiek verwijzen we naar: Rogier VERSTRAETE, **Kachtem Ommegang**. - De Rosten, 2/2, 1996, p. 1 en 4.

[923] Renaat VAN DER LINDEN, **Bedevaartvaantjes. Volksdevotie rond 200 heiligen op 1000 vaantjes**. Brugge, Tabor, 1986, 304 p., met name p. 133-134.

De jongelingencongregatie had aanvankelijk een godsdienstig doel[924].

Politiek en sociaal leven

Kachtem werd zwaar getroffen door de honger en de tyfus in 1847 en 1848[925]. Het jaarverslag van het college van burgemeester en schepenen over 1850 werd afgedrukt in *Onder Ons*[926]. Het Sint-Vincentiusgenootschap kwam in 1855 tot stand[927].

De christelijke arbeidersbeweging in de twintigste eeuw werd bestudeerd door J.-M. Lermyte[928].

De BGJG organiseert o.a. een jaarlijkse wandeling[929].

Kachtem heeft sedert september 1993 een dorpsraad, opgericht 'met de vrij eenvoudige bedoeling om het dorp voor iedereen wat aangenamer en leefbaarder te maken'[930]. De Dorpsraad geeft het blad *De Rosten* uit[931]. De Dorpsraad publiceerde ook een brochure ter attentie van nieuwe bewoners, met o.a. de lijst van de Kachtemse verenigingen[932].

De Eerste Wereldoorlog

Hoe Kachtem kennis maakte met de gruwel van de Eerste Wereldoorlog, beschreef A. Saelen[933]. In sommige Plechtige Communiegedachtenissen werd naar de oorlog gerefereerd[934] en Duitse soldaten stuurden kerstkaartjes vanuit Kachtem[935].

Economie

Kachtem is een plattelandsgemeente. Het industriecentrum op Kachtems grondgebied niet meegerekend, heeft dit dorp weinig industrie. De knopenfabriek Moderna is een uitzondering[936].

Kachtem kwam nogal in het nieuws toen in november 1991 de Babilliebeek buiten haar oevers trad tussen de spoorweg en het kanaal nabij de afrit van de A17. Twee bedrijven en een zestal woningen in de Brielstraat kwamen onder water te staan. Waterbeheersingswerken aan de Babilliebeek waarmee in december 1995 werd aangevangen moeten aan dergelijke rampen een einde maken[937].

---

[924] P[ieter] P[RUIM], **Ontstaan, bloei en verval van de Jongelingencongregatie te Kachtem**. - Onder Ons, 1/6, 1964, p. 15-18, 1/7, 1964, p. 9-10 en 2/1, 1965, p. 18-20.

[925] De brief van 7 februari 1848 die onderpastoor Joseph Pattyn daarover naar de *Standaerd van Vlaenderen* schreef, werd ook opgenomen in A[ndré] S[AELEN], **S.O.S. Kachtem in nood!** - Onder Ons, nr. 3 van 1972, p. 13-15.

[926] A.V. **Verslag van het Kollege van Burgemeester en Schepenen over het dienstjaar 1850**. - Onder Ons, nr. 2 van 1972, p. 5-12.

[927] **Jubelfeest, Plechtiglijk gevierd ter gelegenheid van 't vijf en twintig jarig bestaan des Genootschaps van den Heiligen Vincentius-A-Paulo, te Cachtem, op den 17 september 1880. Algemeen Verslag**. Izegem, Goethals-Priem, 1880, 26 p.

[928] Jean-Marie LERMYTE, **Gedeelde eenheid. De christelijke arbeidersbeweging in Izegem, Emelgem en Kachtem, 1940-1991**. Izegem, ACW Izegem, 1992, p. 333-359.

[929] **BGJG afd. Kachtem. Gezinshoevewandeling 20 september 1987**, s.l., [11] p., geeft uitleg over de werking van diverse hoeven, maar heeft geen aandacht voor de gebouwen zelf.

[930] **Dorpsraad. Witboek voor een leefbaar Kachtem. Vergadering Dorpsraad 27 april 1994**. S.l., 1994, [42] p.

[931] **De Rosten. Dorpskrant voor Kachtem**. Er verscheen een jg. 1 nr. 1 in september 1994, maar ook een jg. 1 nr. 1 in maart 1995. Jg. 2 bestaat uit 3 nummers. Jg. 3 nr. 1 = mei 1997.

[932] **Dorpsraad Kachtem. Welkom te Kachtem**. S.l., s.d., [32] p., gestencild.

[933] A[ndré] S[AELEN], **Schuwe Maandag**. - Onder Ons, 1/6, 1964, p. 4-7, 1/7, 1964, p. 6-8, 2/1, 1965, p. 9-11, 2/2, 1965, p. 6-8 en 2/3, 1965, p. 19-21 en 3/1, 1966, p. 7-9. Zie ook P[ieter] P[RUIM], **50 Jahr später**, - Onder Ons, 1/6, 1964, p. 11-13 en A[ndré] S[AELEN], **Kachtemkermis 1968 - 1918**. - Onder Ons, 6/1, 1969, p. 2-5.

[934] A[ndré] S[AELEN], **1914-1918 en... gedachtenissen**. - Onder Ons, 6/2, 1969, p. 6-8.

[935] In Onder Ons, 1969, nr. 3.

[936] Antoon VANDROMME, **De schijnwerper op Kachtem. De knopenfabriek "Moderna"**. - TM, 64, 22/3, 1982, p. 269-273. Met foto van het personeel in 1957.

[937] J. CASTELEYN en G. DECLERCQ, **Waterbeheersingswerken Babilliebeek te Izegem**. Provinciale Technische Dienst, 1995, 9 p. Er bestaat ook, zelfde auteurs en titel, een **Toelichtingsnota**, 7 p., met zowat dezelfde inhoud.

[938] Wel is er Jean-Marie LERMYTE, [**De Izegemse kerkgebouwen**]. - Freddy MUYLAERT (eindred.). Kerken in West-Vlaanderen. Deel I. Roeselare, Creatief, [1991], p. 14-15. Zie ook P[ieter] P[RUIM], **Geschiedenis van Kachtem. Een nieuwe vloer in de kerk**, - Onder Ons, 1/2, 1964, p. 7-8, over de 18e eeuw.

André Saelen

Pieter Pruim

Gebouwen

De Sint-Janskerk van Kachtem maakte nog niet het onderwerp uit van een aparte studie[938]. Dat zal goedgemaakt worden in een speciaal nummer van *Ten Mandere* wanneer in juni 1999 dit gebouw 'kerk van de maand' zal zijn. De torenspits werd op 29 april 1834 door de bliksem getroffen[939]. Voor de Kachtemse kerkorgels had P. Pruim aandacht[940]. N.a.v. 'het jaar van het dorp' was er vooral aandacht voor de oude pastorie van Kachtem[941].

In Kachtem stond o.a. de Meeseghem-molen, op de hoek van de Beverensestraat en de Roeselaarsestraat[942]. In het begin van de eeuw telde Kachtem een vijftigtal cafés en nog menig ander huis waar ook drank verkocht werd; in 1779 telde Kachtem slechts twee herbergen en in 1969 tien[943]. Kachtem-Brakske komt in een studie over de spoorweg Brugge-Kortrijk even aan bod[944].

Cultuur

Zoals gezegd was het nummer 47 van Ten Mandere zowat een Kachtem-nummer. Niet te verwonderen want het was het eerste nummer sedert de fusie van Kachtem met Izegem-Emelgem. En waarmee kon beter begonnen worden dan met de fanfare Vrede en Eendracht, de meest gereputeerde vereniging van Kachtem[945]. In 1873 ontstond in de schoot van de jongelingencongregatie de Koorzangers-Maatschappij Jongelingskring[946]. Het huidige Gemengd Sint-Janskoor werd in 1964 opgericht[947].

Uit de groep die eind 1950 een kerstspel opvoerde, groeide de toneelvereniging De Lanteern[948]. Kachtem had een gemeentelijke bibliotheek die met de Eerste Wereldoorlog verdween. Na deze oorlog werd de Sint-Jansbibliotheek opgericht, die inmiddels met de Stedelijke Openbare Bibliotheek van Izegem is gefusioneerd[949].

Voor de kerkelijke kunst verwijzen we naar de catalogus van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium[950].

---

[939] **Dagwijzer. Woensdag 29 [april 1868]**. - Rond den Heerd, 3, 1868, p. 170-171, met biografische nota over de pastoors Rosseeuw en Ghekiere; A.V. **Uit de archieven van onze gemeente.** - Onder Ons, 3/3, 1966, p. 15; P[ieter] P[RUIM], **Nog de kerktoren**. - Onder Ons, 3/4, 1966, p. 15-16; P[ieter] P[RUIM], **Bliksem op de kerktoren**. - Onder Ons, 5/1, 1968, p. 15-16.

[940] P[ieter] P[RUIM], **Orgeltribulaties**. - Onder Ons, 2/3, 1965, p. 15-18, 2/4, 1965, p. 2-3 en nr. 2 van 1967, p. 5; P[ieter] P[RUIM], **Kerkorgels van Kachtem**. - Onder Ons, nr. 1 van 1972, p. 15-18.

[941] André SAELEN, **Kachtem 1978**. - TM, 53, 19/1, 1979, p. 76-79.

[942] Antoon VANDROMME: **De Meeseghemmolen te Kachtem**. - TM, 60, 21/2, 1981, p. 172-174.

[943] A[ndré] S[AELEN], **Onze herbergen vóór de oorlog 1914-1918**. - Onder Ons, 6/3, 1969, p. 9-13.

[944] Op p. 161-162 van Frans WAYAERT en Jean-Marie LERMYTE (red.), **150 jaar droogenbroodroute (1847-1997). De Lijn 66 Brugge-Kortrijk**. Aartrijke, Uitgeverij Emiel Decock, 1997.

[945] André SAELEN, **De koninklijke muziekmaatschappij 'Vrede en Eendracht' Kachtem, 1905-1976**. - TM, 47, 17/1, 1977, p. 1-39. Zie ook **Muziekvereniging Vrede en Eendracht Kachtem-Izegem 1905-1980**. S.l., [1980], ongepagineerde reclamebrochure. De fanfare geeft ook een ledenblad uit: **'t Eendrachterke. Periodiek van Koninklijke Fanfare Vrede en Eendracht**. Er werd in 1987 mee gestart.

[946] P[ieter] P[RUIM], **Het Sint-Janskoor en zijn voorganger de Jongelingskring**. - Onder Ons, 6/3, 1969, p. 17-19.

[947] **Gemengd Sint-Janskoor Kachtem 1964-1984. Lustrumuitgave**. S.l., 1984, 91 p.

[948] **1950-1970 jubeljaar voor de toneelgilde De Lanteern**. - Onder Ons, 7/1, 1970, p. 8-10.

[949] **Aangenomen St Jans' Bibliotheek**. S.l., [november 1955], 107 p., gestencild. Met korte historiek, bibliotheekreglement, en de boekentitels. De bibliotheek werd een tijdlang gerund door het Davidsfonds; zie P[ieter] P[RUIM], **Onze Davidsfondsbibliotheek**. - Onder Ons, 3/3, 1966, p. 2-4.

[950] Bernadette ROOSE-MEIER en Hugonne VERSCHRAEGEN, **Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen. Provincie West-Vlaanderen. Kanton Izegem**. Brussel, Ministerie van Nederlandse Cultuur, Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, 1976, p. 25-26.

[951] **A[ndré] S[AELEN], Het onderwijs in onze gemeente**. - Onder Ons, nr. 3 van 1972, p. 2-7, nr. 1 van 1974, p. 2-10 en nr. 1 van 1975, p. 12-21.

[952] Mieke MESSEYNE, **Organisatie van het onderwijs: biografie van een onderwijzer. Meester Victor Saelen**. Niet-gepubliceerd seminariewerk 1e kandidatuur

Onderwijs

A. Saelen schreef enkele algemene artikels over het volksonderwijs in Kachtem vanaf de Franse tijd[951]. Voor de negentiende-eeuwse schoolstrijd verwijzen we naar studies van J.-M. Lermyte opgesomd in noot 546. Meester Victor Saelen kreeg enige aandacht in een seminarie-oefening[952]. Zijn zoon André Saelen (1904-1984) was onderwijzer in Kachtem en medewerker aan *Ten Mandere*[953].

Volkskunde

Voor de Kachtemse sagen verwijzen we naar de licentiaatsverhandeling van H. Van Wassenhove[954].

Izegemnaren hebben de bijnaam 'boos' te zijn. De Kachtemnaren hebben een ogenschijnlijk minder fraaie spotnaam, maar die zou te maken hebben met Rhodes, een voormalige Kachtemse heerlijkheid[955]. In 1980 deed de reus Jan de Rosten van Kachtem zijn eerste openbaar optreden[956]. In *Onder Ons* verschenen een aantal geneeskundige remedies, al is het misschien wel beter om toch maar een dokter te raadplegen[957].

Naar wat in *Ten Mandere* en elders over Kruipendeerde verscheen verwijst Michel Verstraete in een artikel waarin hij alle bronnen vernoemt en samenvat[958].

Sport

In *Onder Ons* verscheen een sportrubriek[959].

Biografie

André Saelen bezorgde de lijst van de Kachtemse burgemeesters en biografische gegevens over de laatste vier burgemeesters, met name Charles Verstraete, Arthur Desmedt, Achiel Deleu en Albert Verhelst[960]. Over veldwachter Jan Morel had het gemeentebestuur in 1835 ernstige klachten[961].

---

psychologische en pedagogische wetenschappen, RUG, 1991-1992, ongepagineerd; inhoudelijk onbetrouwbaar.

[953] Rafaël VERHOLLE, **In memoriam de heer André Saelen**. - TM, 69, 24/2, 1984, p. 213-214.

[954] Hedwig VAN WASSENHOVE, **Sagenonderzoek in Roeselare-Ambacht en enkele aanpalende gemeenten**. Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling, (Germaanse filologie), KUL,, 1967, 206 p. + kaarten.

[955] EEN JONGE GRIJSAARD, **De roste van Cachtem**. - Rond den Heerd, 6, 1871, p. 359-360; Guido GEZELLE, **Volkszeg over dorp en steê**. - Biekorf, 3, 1892, p. 234, 4, 1893, p. 28 en nog eens 41, 1935, p. 251; **De spotnaam van "de roden van Kachtem"**. - TM, 48-49, 17/2-3, 1977, p. 168.

[956] Bart BLOMME, **Twee nieuwe reuzen in Groot-Izegem**. - Mandeldal, 5/10, 1980, p. 181-182.

[957] O.A., **Oude folkloristische geneeskundige remedies**. - Onder Ons, 4/4, 1967, p. 16-18.

[958] Michel VERSTRAETE, **Krupendeerde, waarheid en verzinsels**. - TM, nr. 104, 36/1, 1996, p. 3-24. In *Ten Mandere* verschenen de volgende artikels: Antoon VANDROMME, **Ontstaan van de benaming "Kruipend'aarde"**. - TM, 48-49, 17/1-2, 1977, p. 161-162; Lena VERBEEST, **Nog over O.L.V. van Kruip in d'Aarde**. - TM, 57, 20/2, 1990, p. 119-121.

[959] Getiteld **Sport gezien door telelenzen binnen Kachtems grenzen**.

[960] André SAELEN, **Lijst der Kachtemse burgemeesters**. - TM, 1, 1/1, 1960, p. 21; ID., **Burgemeesters van Kachtem**. - TM, 57, 20/2, 1980, p. 122-127.

[961] P[ieter] P[RUIM], **De Kachtemse veldwachters**. - Onder Ons, 4/2, 1967, p. 4-5. Dit artikel bevat slechts de klachtenbrief van het schepencollege.

[962] André SAELEN, [**Lijst van de Kachtemse pastoors**]. -TM, 1, 1/1, 1960, p. 21; P[ieter] P[RUIM], **Lijst van de bekende pastoors van Kachtem**. - Onder Ons, nr. 1 van 1975, p. 6; Antoon VANDROMME, **Izegem vroeger**, p. 116.

[963] L.V. **In memoriam [pastoor Lammertyn]**. - Onder Ons, 6/1, 1969, vóór p. 1.

Wie de pastoors van Kachtem zijn, is gekend[962]. Dat was van 1957 tot 1960 Daniël Lammertyn[963]. De laatste tot nog toe is Herman Delvoye, die in 1993 Hendrik Deceuninck opvolgde[964]. Ook de lijst van de onderpastoors werd gepubliceerd[965]. Van grote betekenis voor Kachtem was onderpastoor Karel Defoort[966].

Wat beeldhouwer Pieter Boncquet, geboren in Kachtem op 22 april 1850, met het standbeeld van Breydel en de Coninck te maken heeft, haalde P. Pruim uit *De Mandelbode* en *Het Brugsch Handelsblad*[967]. A. Saelen had het over enkele Kachtemse figuren: de blinde Karel van Suypeene (1854-1937) die klokkenluider was, de zonderling Henri Vansteenkiste, alias Riten Dok (1862-1943)[968]. In hetzelfde artikel én in een bijdrage van P. Pruim vinden we ook gegevens over klompenmaker Victor Cools (1873-1965) die o.a. de klokken luidde en de straatlantaarn aanstak[969]. In 1946 vierde laatstgenoemde met Emma Verbrugghe zijn gouden jubileum; het echtpaar was in Kachtem stoeltjeszetter[970]. Constant Vandoorne (1857-1914) was gemeente-ontvanger en COO-ontvanger[971].

Een van de Kachtemnaren die priester werd is Louis De Costere (1806-1885), die van 1872 tot 1882 de eerste pastoor-deken van Oostende was[972]. De stichter van het klooster van Kachtem is Joseph Pattyn, die een uitvoerige biografie kreeg in *Ten Mandere*[973]. De eerste overste (Moeder Lucia) was Cordula Dendonder, die miraculeus genezen werd na een bedevaart naar Oostakker[974]. De Kachtemse Martha Rommel werd in 1949 abdis van de Sint-Godelieve abdij in Brugge[975]. Alfons Vandekerckhove, auteur van talrijke volkse rijmgedichten, overleed in 1972 in Kachtem, waar hij op rust was[976]. Missionaris Florent Ver Eecke kreeg een notitie van O. Tanghe[977].

---

[964] Bart BLOMME, **Herman Delvoye volgt Hendrik Deceuninck op als pastoor te Kachtem**. - TM, 98, 34/1, 1994, p. 33-34.

[965] P[ieter] P[RUIM], **De Kachtemse onderpastoors**. - Onder Ons, 1/2, 1964, p. 15-16.

[966] Pieter PRUIM, **Opnieuw bij een afscheid**, - Onder Ons, 1/2, p. 2-3, bevat nauwelijks biografische gegevens. Zie ook **Gedeelde Eenheid**, geciteerd in noot 928.

[967] P[ieter] P[RUIM], **Onze Kachtemse figuren. [Pieter Boncquet]**. - Onder Ons, 3/2, 1966, p. 13-16.

[968] André SAELEN, **Oud-bekende Kachtemse figuren**. - TM, 54, 19/2, 1979, p. 163-165.

[969] P[ieter] P[RUIM], **Figuren van bij ons. [Victor Cools]**. - Onder Ons, 2/3, 1965, p. 2-5.

[970] Antoon VANDROMME, **Schijnwerper op Kachtem: een gouden jubelfeest**. - TM, 67, 23/3, 1983, p. 313-315.

[971] **Aandenken van Constant Vandoorne**. Izegem, J. De Busschere-Bonte, 1914, [14] p.

[972] **Levensschets van Ludovicus De Costere, overleden op zijne geboorteplaats te Cachtem, den 1 april 1885**. Leuven, Karel Fontein, [1885], 48 p.; Antoon VANDROMME, **Deken Louis De Costere (1806-1885)**. - TM, 79, 27/3, 1987, p. 221-252.

[973] Erik PATTYN, **Priester Joseph Pattyn, stichter van het klooster van Kachtem**. - TM, 98, 34/1, 1994, p. 3-32.
Zie ook Willy VANEECKHOUT, **Het ontstaan van het Sint-Vincentiusrustoord te Kachtem volgens het parochieboek van pastoor Tanghe.** - Mandeldal, 15/2, 1989, p. 15-16.

[974] A[ndré] S[AELEN], **Een wonderbare gebeurtenis.** - Onder Ons, nr. 1 van 1974, p. 18-19.

[975] Antoon VANDROMME. **Mevrouw abdis Norbertine (Martha) Rommel o.s.b., 20e abdis van de Sint-Godelieveabdij te Brugge (1890-1977)**. - TM, 79, 27/3, 1987, p. 253-262.

[976] [Godfried] OOST, **Z.E.H. Alfons Vandekerckhove ten grave gedragen op 26 juli 1972**. - Onder Ons, nr. 3 van 1972, p. 8-10. Onder de vorm van een gedicht.

[977] Omer TANGHE, **Hun stem in steen. Westvlaamse Missionarisroute**. Tielt en Weesp, Lannoo, 142 p., met name p. 60-61.

INDEX

De nummers 1-749 hebben betrekking op Izegem, de nummers 750-899 op Emelgem, de nummers vanaf 900 op Kachtem. Komt Izegem, Emelgem of Kachtem, in een andere reeks voor, dan vindt men achter dat nummer een [I], een [E] en/of een [K].
Met het bijvoegelijk naamwoord 'koninklijk' werd geen rekening gehouden

A

aannemer 179
abdij 56, 92, 632, 975
abdis 622, 975
Abele 221
Abelemolen 380
actueeltjes 422[EK]
ACV 170[EK], 173, 174
ACW 170, 188, 591, 627, 633, 790, 928; zie ook Gilde
A.C.W.-eetjes 188
Acx, Bruno 651
ADMB 175
administratie 22, 23, 44, 46, 66, 151, 927
administratief centrum 370
adressenlijsten 46[K]
affiliatie 524
aftelrijmpje 494
algemeenheden: Izegem 29-49, 378; Emelgem 759-761
algemene werken: Izegem 15-28; Emelgem 750-758, 812; Kachtem 900-905; zie ook varia
Allewaert, Emiel 582
Allewaert, Georges 797
Allewaert, Maria 591
almanak 44, 45, 321
ambachtsteken 142
ambachtstelling 119
Amerika 621, 649
Ameye-Dobbelaere, Camiel 666
Ameye, François 577
Ameye, Georges 796
Ameye, Valère 796
Amsterdam 641
Antenne 558
anti-clericalisme 163
anti-tanks 524
apotheker 639
aquariumvereniging 571
archeologie 50-52, 762, 763[I], 764-766, 767[I], 768-772, 812
archief 4, 5, 750, 903
architect 667-669
Arme Klaren 662
armoede 130, 132, 133, 334; zie ook hongerjaren
Artex 319, 326
ASLK 340
Assisi 265
atletiek 563, 564
Avé Maria 22, 269, 534, 544, 555, 655, 683-685
Avé Maria schoolkrant 555

B

Babilliebeek 937
Babylon, Mik 192
badhuis 378
Bad Zwischenahn 450, 522
Baert, familie 158
Baertshof 161
Baes, Pieter 655, 683
Bakeland, Lodewijk 150
bakkersbond 171, 178
baljuw 68
Bardoel, Filip 694, 695
baronskapel 397
batjes 175

Bazatske, 't 212
Beckers, Roger 638
bedelarij 132, 334
bedevaartvaantje 829, 923
beeldende kunsten 99, 476-486
beeldenstorm 97, 811, 913
beeldhouwer 670, 967
beenhouwerij 384
begijn 629
begrafenis 500
Behaeghe, Jozef 678
beiaard 23, 468-470
beiaardconcert 470
Bekaert, Gerard 851
Bekaert, Roger 305, 416
Belaen, Leo 676
belasting 59, 60
Belgische onafhankelijkheid 525
Belle 523
Bellevuetje 558
Benoit, Peter 445, 505, 666
Bentein, Emerik 636
Berlamont, Julie 622
beroepen 119[EK], 805
beroepengids 760
beroepsopleiding 175
beroepsvereniging 179-181
Bersaques 774
bestendig gedeputeerde 595
bestuur: zie administratie, gemeentebestuur
Bevernage, Joris 690
bevrijding 232, 243, 401
bezetting 218, 235[EK]
bezitting 131
bibliografie 3[EK], 6, 22
bibliotheek 22, 423, 519, 949
bidprentje 239, 514
biechtvader 101
biografie 6, 239, 302, 363, 574-715, 844-855, 952, 953, 960-977
bisdom Doornik 94
bisdom Gent 781
bisdom Ieper 107
bisdom Lahore 618, 619
bisschop 95, 107, 162, 618, 619
BGJG 929
BJB 528
blaasorkest 464
Blauwe Kapel 397, 400
Blauwe Kroon, De 382
Blauwhuis, Het 78, 144, 162, 231, 372, 375, 696-700
blauwvoeterie 626
Bleuet, Le 183
Blieck, Frans Jozef 650
bliksem 939
BLO 545
Blomme, Georges 219, 220
bode 120
bodemkunde 43
boekenbezit Ten Mandere 423
boerenbond 181, 379
Boerenjeugdbond 528
Boerenkrijg 145, 146[EK]-148[EK], 149, 779, 917
bolderssport 568
bombardement 791
bomen 365, 652
Boncquet, Pieter 967
bonsai 328
boomforeest 231, 321, 425
Boomteeltkring 328, 329
Boomteelt-varia 329
Boos Izegem 444
Boos Izegem 212
Boose, Die 28, 510, 511
Boose-taart, Die 516
bord: zie sierbord
Bormsbetoging 185
borstel 22
borstelmuseum 22, 23, 308, 312, 313
borstelnijverheid 23, 306-311, 796, 853
Bosmolens 380 (molen), 447 (naam), 497, 506
Bosseniersgilde 87
Bottientje, 't 842
Bouckaert, Joost 107, 108
Bourgeois, André 584, 590, 596
Bourgeois, familie 122
Bourgeois, Geert 598
Bourgeois, Joseph 417
Bourgeois, Simon 70
bouw 179, 346, 348
Brabantse Omwenteling 84
brakske 944
Bral-Donego, Francois 579

brandweer 193-195, 481
Breydel, Jan 475, 967
Brielstraat 937
British War Medal 483
Broederliefde, De 337, 456
broederschap 103, 259-261
broederschool: zie Sint-Jozefscollege
brood: zie bakkersbond
Brouw, Franz 663
brouwer 580, 646
Brug, De (college) 549
Brug, De (VTI) 557
Brugge 334, 475, 975
Brugstraat 161
Bruloot, Kamiel 475
Bruno, familie 703
Brussel 5
Brussel-Izegem 560
brutaliteit 833
buitenpoorter 130
Buizerd, De 374
burgemeester 151, 316, 575-590, 844, 960
burgerwacht 481
buurschap 789
buurtspoorweg 284, 286
Buyse, familie 806
Buyse, Martin 506
Buyse, Roger 618

C

café: zie herberg
Canadezen 243
Cantemus Domino 465
Carnegie Hero Fund 482
Carpentier, Eugène 580
Catry, Hector 619
Cauwe, Albert 609
Cercle musical 456
Ceres 823
chicoreifabrikant 648
Chioggia 573
chirurgijn 121-123
christelijke arbeidersbweweging: zie ACV, ACW, Ons Eigen Brood, De Voorzienigheid, KWB, KAV, KAJ
Christiaens, Camiel 801
chronologie 29
Ciepenskapel 397
citroenkruid 495
Clement, Daniël 664
clericalisme 163
clerus 92, 93, 101, 107-109, 153, 154, 599-638, 655, 658, 660, 777, 846-849, 916, 917, 939, 962-966, 972-977
club Albert 837
CMBV 175
collaboratie 238
commercie 45, 46
communisme 236
compensatiekas 175
componist 438, 467, 472, 505, 664-666
concentratiekamp 240, 241
confilie 495
congregatie: zie Jongelingencongregatie
congregatiemuziek 262, 456, 457, 459, 460
Conscience, Hendrik 490
conscrit 150
conservator 305, 313
contra-reformatie 912[IE]
COO 344
Cools, Victor 968-970
Cooreman, Frans Jozef 96
Corteville, familie 710
Crescendo 460
Crombe, Luc-Peter 489
Crombez, Bernardus 472
Crombez' zanggenootschap 456
Croquison, Pierre 667
Crouble, Jan 478
culinair 515-517
cultuur 22, 139, 140, 407-521, 819-823, 945-950
cultuurbeurs 428
cultuurtrofee 430-438
cursus 22, 23, 411
CVP 187, 191
CVP Zeg Izegem 187

D

dagboek 19, 141; zie ook oorlogsdagboek
dagelijks leven 141
Dageraad 553

Dalle, Felix 660
Danio Rerio 571
Dankkapel 397, 401
D'Artois, Henri 595
Davidsfonds 901
De Backer, Frederik 611
De Bal, François 72
de Bethune, Felix 391
Deblauwe, Albert 826
De Boeck, Felix 487
Debosschere, molen 809
De Brabandere, Achiel 620
de Broglie, Mgr. 162
De Bruyne, Joannes 601
de Carnin, Isabelle 78
Deceuninck, Hendrik 964
de Choyseul, Gilbert 95
Declerck, Raph 435
Declercq, Albert 803
Declercq-Clement, gezin 316
Declercq, Jérôme 230
Declercq, Jules 704
Declercq, Leo Fideel 316
Declercq, Pieter 623
Decoene, Jozef 610
De Coninck, Pieter 475, 967
decoratie 481; zie ook medaille
De Costere, Louis 972
Defauw, huis 386
Defauw, Julia 624
Defoort, Karel 966
Defraeye, Odiel 692
Dehulster, Joseph 604
De Jan, Alfons 418
De Jonghe's molen 380
deken 607-610, 972
deken Kortrijk 96
dekenij Roeselare 912[IE], 915
dekenij Tielt 776
De Keyzer, Maurits 849
Deleu, Achiel 960
Delporte, Joseph 777
Delvoye, Herman 964
Demeester, Jules 454
Demeestere, Brigitte 106
demografie 22, 23, 110-112, 155, 156, 330, 775
De Muêlenaere, Alberic 852
De Mûelenaere, José 684
Dendonder, Cordula 974
de Pélichy, familie 375, 696
de Pélichy, Jean 162, 375, 697
de Pélichy, Joseph 375, 685
Depoorter, Guido 705
Depoorter-Boone, Guilelmus 713
Depoorter, Paul 581
De Preitere, Hubertus 625
Deprez, Alberic 415
Deprez, Mia 671
Dequeker, Rafaël 639
Deraedt, Joseph 676
derde leeftijd 170[EK], 175
Derde Orde 263-265
Derde Orde Koerier 265
Deryckere, gebr. 209
Deryckere, Pieter 140
De Rynck, Leopold 592, 845
De Rynck's molen 380
De Simpel, Petrus Joannes 154
Desmedt, Arthur 960
Desmet, Achiel 835
De Sodt, Alois 850
Devisch, Michel 682
Devoldere, Gustaaf 229
Devoldere, Michel 853
Devos-Stauthamer, Ivo 316
Devos, Julius 626
Devos, Pieter 670
Dewitte, Frans 627
D'Hooghe, Jacques 688
dialect 448, 449, 451, 452, 507
dichtkunst: zie poëzie
diensten 152, 193-201, 707
disrekening 134
Dierick, Amaat 654
Dierick, Eduard 293, 294, 300, 304, 652
Dierick, Emiel 301, 505
dokter 121-123, 180, 638, 640-643
dood 500
doodsrekening 134
doodstraf 70
Doom, Hilaire 613
Doom, Michel 615
doopgebruik 496

dorpsraad 930-932
droogenbroodroute 282 = 944
Druivelaar, De 321
drukkerij 7, 319; Goethals-Priem 324; Strobbe 320-322; Vandoorne 323
Druk Snoer 322
Du Quennoy, Pieter 105
Duyck, Walter 644
Duyvejonck, Henri 706
Dynamikakrant, De 566

E

economie 23, 81, 113[EK]-123, 157, 158, 271-329, 804-808, 936, 937; zie ook alles i.v.m. borstels, lijnwaad, schoenen
edelsmeedkunst 476-479
Eendracht en Vooruitgang 457[E]
Eendrachterke, 't 945
Egels, Louise 702
Egem 603
Eigen Huis 346
elektriciteit 206
Elisabeth Pauline Vilain XIIII 64
Emelgem-ommegang 785
emigratie 649
Engelbewaarder 256
ereburger 638, 695
eremijt 105
ereteken 194, 246, 481, 823
etalagewedstrijd 175
eten 515-517
ETIZ 22, 23, 206
ex libris 520, 521, 673
expositie: zie tentoonstelling

F

familieblad 712, 713
fancy-fair 425
Fattou, Petrus 109
feest 515, 700, 702
feodaliteit 54-65, 778, 909-911, 914
Ferrariskaart 38
fietsclub: zie veloclub
fietsenmaker 835
Fila Contact Roeselare 486
filatelie 485, 486
film 518
folklore 503
fotoboek 21[EK]
foto's 366, 425, 758[K], 827, 834, 836, 839-841, 905
Franciscus de Hieronymo 104
Franse tijd 143-156, 779[K], 915-917
front 219, 220, 224
frontblad 219
frontsoldaat 220

G

garde civique 481
gasverlichting 204
Gaverstreek 81[EK]
gebed 498
geboortegebruik 496
gebouw 22, 23, 73, 80, 97, 98, 375-378, 384-386, 944; zie ook herberg, hoeve, kapel, kerk, molen
gedenksteen 704
geestelijkheid: zie clerus
Geheim Leger 235[EK]
geklasseerd gebouw 22, 23
geld: zie munt, noodgeld
Geldhof, August 662
Geldhof, Jozef 628
gemeenschapsonderwijs 539, 553, 558
Gemeentebelangen 191a, 591
gemeentebestuur 22-24, 66, 67, 151
gemeenteraadsverkiezing 165-168
gemeenteschool 541
gemeenteverslag 926
genealogie 134-138, 142
geneesheer: zie dokter
geneesherensyndicaat 180
geneeskunde 121-123, 332, 333, 357
Gent 120, 153
Gentse heirweg 364
Gentsestraat 364
geografie 23
geologie 42, 43
gerecht 201, 202
geschil 92
gesneuvelden 223

geuzen 97, 811
Gezelle, Guido 385, 655
gezondheid 501, 957
Ghekiere, Petrus 384
Ghekiere, Pieter 939
gidsencursus 22[E], 23[E]
gifgas 228
Gilde 385, 568; zie ook ACW
gilde 87-89, 160, 338, 355, 484, 505, 700
Gilde van Sinte Luitgaarde 683
Gillebert, Jacob 96
Gillès, Louis 375, 700
Gillès de Pélichy, Charles 375, 698, 700, 715
Gillès de Pélichy, familie 375, 696, 700
Gillès de Pélichy, Maria Josepha 375, 699
Gits, Jules 213
glascontainer 208
glasraam 393
Goethals-Priem, Désiré 319, 324
Göring, Herman 221
graanmarkt 117
grafische kunst 673
Grauwe Zusters 100, 101
gregoriaans 465
grenscorrectie 31[K]
Grétrykring 454
groen 22, 372
grondbezit 113
grondeigenaar 347
Grote Markt 69, 161
Grote Storinge 626
Gruuthusemuseum 767
Guldenbergabdij 56, 773

H

Haessebroucq, A. 332, 640
Haessebroucq, Eugenie 629
halle 80
handelaars en industriëlen 277, 644-649
handelaarspenning 481
handelsbeurs 318
handelscentrum 277, 278
handelsfoor 175
handmerk 142
Hanoulle, Joseph 467
Hanssens, Gustaaf 613
harmonie Leo XIII 170, 457, 461
Harp, De 258
Harp, De 258
hartpatiënt 357
heelmeester 121-123
heer van Izegem 57, 58, 61-63
heer van Kachtem 910
heerlijkheid 54, 55, 59, 909, 910
'Heilig Brigietje' 106
Heilige-Familiekerk 387
Heilige-Familieparochie 254, 614
Heilige-Hartkerk 253, 387, 396
Heilig-Hartparochie 253, 611-613
Heilig-Hartschool Jongens 542, 688
Heilig-Hartschool Meisjes 543
Heilig Sacrament 103, 261
Heldenbergh, Josephus 710
Helpt Elkander 178
heraldiek 23, 36, 37, 910
herberg 73, 79, 80, 382, 383, 907, 943
Herfstmuziekfestival 471
herstelling 76, 97, 381, 469
Hert, Den 383
Hippoliet van Handzame 630
historicus 6, 17, 413, 430, 606, 623, 628
Hochepied, José 674[E]
hoeve 73, 362, 379
hof van Brabant, Het 572
hofleverancier 538
hofstede: zie hoeve
Hollandse tijd 157-162
Hollandse troepen 82
Holvoet, Robert 645
honderdjarige 701, 702
hongerjaren 282, 331[EK]-333[EK], 925
Hooglede 86
Hoorne, Emiel 673
hospitaal: zie Sint-Jozefskliniek
Hotton 244
houtnijverheid 314, 315
huis Defauw 386
huiseigenaar 347
huisjesmelker 347
huisvesting 347, 349-351, 369
hulpbisschop 849
huwelijksgebruik 499[EK]

I

Ignis Vox 195
IJzerstichting 631
In de Kijker 11[EK]
index 1[EK]
industrie: zie nijverheid
industrieel: zie handelaars...
industriële archeologie 22, 272-275
industrieterrein 22, 285
infoblad 11[EK]-14[EK]
info-map 24[EK], 25[EK]
Informatiefje 529
Ingelmunster 201, 255, 374
inhaling 604, 611, 847
internet 49
inventaris 1[EK], 4[EK], 6-9, 476, 477, 750
Ising 443
Iso 442
IVAC 564
Ivacertje, 't 564
IVIO 207
I.W.V. Gids 565
Izegem: zie naam
Izegems: zie dialect
Izegemse Bouwmaatschappij 348, 349
Izegemse Watersportvereniging 565

J

jaarschrift 604
jaarverslag 926
jacobijn 144
Jakketoetje 530
Jan de Rosten 956
Jan III van Stavele 63
jeugd: zie jeugdbeweging
Jeugd en Muziek 465
jeugdbeweging 170, 175, 527-532, 842[K]
jeugdlokaal 532
Jongelingencongregatie 262, 519, 924, 946; zie ook congregatiemuziek
Jongelingskring 946
jongensschool Emelgem 826, 827
jongerenpastoraal 270
JOPA 270
Joye's molen 380
Jozef II 84
judo 695
Juffrouwen van Barmhartigheid 336

K

kaak 69
kaart 37-43, 72, 80, 774
kaartersclub 572
Kachtem-brakske 944
Kachtem-ommegang 920, 922
kadaster 272
KAJ 170, 824[K]
kalender 321
kamerensemble 801
kanaal 283
kantwerk 675
kantinemunt, Duitse 247
kapel 22, 397-403
kapelanij 780
kapucijnen 257, 626, 630, 635, 636, 638, 658; zie ook Derde Orde
kar 852
Kartouchke, 't 784
kasselrij Kortrijk 54, 58, 59, 81[EK], 113[EK]
kasteel 376; zie ook Blauwhuis
Kasteeldreef 161
kastelenwandeling 843
Katholieke Burgersbond 175, 177, 425, 519
Katholiek Kiesgenootschap 164
Katholieke Kring 164
KAV 170[EK]
kazerne 498
kelk 476-478
kennismakingbrochure 46, 932
kenteken 132
Kentucky 621
keramiek 674[E]
Kerckhof, familie 649
Kerels, De 431[E], 822
Kerk en Leven 251, 660
Kerk en religie 23, 90-109, 250-270, 776, 780-785, 912, 915-917, 918-924; zie ook clerus
kerkelijke kunst: zie religieuze kunst
kerkgebouw 22[E], 23[E], 53, 97, 99, 257, 387-394
kerkhof 222, 371
kerkrekening 135

kerkschat: zie religieuze kunst
Kerkstraat 161
kerktoren 939
kermis 921, 933
kerstfeeërie 175
kerstkaart 935
kerstnacht 224
kerststal 268
Kesteloot, François 702
ketelmuziek 497
keukenterm 517
keure 53
kinderspel 493, 494
Kindt, Andries 608
kip 327
klaverjassen 572
Klein Seminarie Roeselare 626
kliniek: zie Sint-Jozefskliniek
klok 395, 782
klooster 622, 624, 825, 973, 974; zie ook Avé Maria, kapucijnen, Grauwe Zusters, Zusters van...
Kloosterstraat 161
kluizenaar 105
knoop 481, 936
Knopen Moderna 936
koekoek 327
Koerier, De 174
koers: zie wielrennen
kohier 60
koningskwestie 169
koor 431[E], 436, 463, 465, 822, 946, 947
koorddansliedje 494
Korenmarkt 161, 364, 365, 652
Kortrijk 5
koster 777, 850
Kotjesmolen 380
krant: zie pers
kredietmaatschappij 346
kringleven Ten Mandere 410
kruidentuin 373
Kruipendeerde 958
kruis 404, 818
Kruiskapel 397, 399
Kruisplaats 364
kruisprocessie 783
Kruisstraat 161
KSA 527
kunst 967; zie ook religieuze kunst
kunstenaar 574, 650-676, 967
KWB 170[EK]

L

laars 304
laat 60
Lafaut, Jules 19
lager onderwijs 540-546[E], 558, 825-827, 905, 951-953
Lahore 618, 619
Lahousse, Henri Petrus 637
Lammertyn, Daniël 963
landboek 72-80, 161
landbouw 113, 327, 806
landmaten 74
landschap 22
Lanteern, De 948
Lange Toten, De 572
Lapeire, Georges 656
Lecluyse, Gerard 636
ledenblad 174, 188, 191, 195, 212, 265, 329, 357, 374, 460, 466, 529, 530, 562-566, 571, 842, 901, 945
ledenlijst Ten Mandere 424
leerbereiding 316
leerboek 301
leerlingentijdschrift 558
Lefebvre, François 576
Le Loup, Petrus 68
Lendelede 202, 425
Leo XIII: zie Harmonie Leo XIII
Leopold 714
Leopold III 169
leopoldist 210
Lermyte, Jean-Marie 413, 430
Lescauwier, Petrus 707
letterkunde: zie poëzie, proza
letterkundige 574, 650-662
Libbrecht, Achiel 795
liberalisme 163, 183
Lichtervelde 60
lijnwaad 28, 36, 114, 115, 116[EK], 160, 317
lijst: zie naamlijst
literatuur: zie letterkunde

Loosveld, Leo 616
loteling 209, 211
Louwaege, Etienne 681
LP 458, 459
Lust, Therese 131
Lyceum de Pélichy: zie Avé Maria

M

maalrecht 118
Maandagmarkt 369
maatschappij van onderlinge bijstand 337-339, 787
Mandel 32; zie ook Mandelvallei
Mandel, De 762
Mandel Atletiek Club 563
Mandelbode, De 9, 630
Mandelgalm 821
Mandelgalm, De 163
Mandelkoor, De 456, 462
Mandelstappers, De 842
Mandelvallei 41, 50, 766
Mandelzonen, De 836
mannenkoor: zie Kerels, De
Maria-Theresia 128
markt: zie graanmarkt, Grote Markt, vogelmarkt,
marktdag 287
Marktstraat 161
maten en gewichten 74, 115
medaille 481-483
Meensestraat 161
Meesegem, heerlijkheid 911
Meeseghemmolen 942
meetgebruik 160
meier 151
Meilief, Het 454
meisjesschool Emelgem 825
meitaart 516[E]
Melkmarkt 161, 369
Melkmarktstraat 161
menu 515-517
Mestiaen, Laurent 502
Mexico 708
middelbaar onderwijs 534-539, 549-558, 655
middengroepen 175[EK]-178, 277, 318
Middenschool de Pélichy 554
middenstand: zie middengroepen
Middenstand, De 175
middenstandsjeugd 175, 824[K]
milac 212
milieu 207, 208, 372
militair 81-86, 209-212, 708; zie ook wereldoorlog
militair kerkhof 222
mindervaliede 566, 694
minister 596
miraculeuze genezing 974
missie 269, 617[EK]-621, 699
missionaris 617[EK]-620, 699, 977
Mistiaen, Maria 227
mode: zie schoenmode
Moderna 936
moed en zelfopoffering 482
Moeder Izegemse 558a
Mol, De 35
molen 118, 380, 381[E], 809, 810, 942
Molkrantje, 't 35
Mommerency, Emiel 630
Mongolië 620
monument: zie oorlogsmonument, standbeeld
moord 70, 202
Morel, Jan 961
morfologie 41
mortaliteit 112, 155
Mortier, Gerard 799
Mortier, Robrecht 631
munt 51, 74, 124-129, 246, 247, 481, 522, 823
musicus 663-666
mutualiteit: zie ziekenfonds
muursteen 394
muziek 170, 438, 456, 457[EK]-475, 801, 945; zie ook koor, musicus
muziekacademie 473, 474
Muziekfestival 471, 472

N

naaikring 269
naam Bosmolens 447
naam Emelgem 759
naam Izegem 441-443
naam Kachtem 906
naamkunde 90, 714; zie ook naam

naamlijst 46, 123, 137, 264, 302, 362, 424, 575, 600, 844, 846, 960, 962, 965
Nacht und Nebel 241
NCMV 175
Negenjarige Oorlog 81[EK]
Neirynck, Emiel 653
Nieuwstraat 161, 364
nijverheid 157, 271, 272, 275, 279, 280, 316, 319, 936; zie ook borstelnijverheid, houtnijverheid, lijnwaadnijverheid, schoennijverheid
nijverheidsexpo 275
Nijverheidskoers 560
Nijverheidsschool: zie Stedelijke Nijverheidsschool
Nollet, Ludovicus 602
noodgeld 246[EK], 481, 800
notariaat 71
Notenkraker, De 466
Notitie Boekschen 141
N.V.W. Bode 245
Nyffels, Gustaaf 585, 590

O

OCMW 168, 344
oliefabriek 325
olympische spelen 694, 695
ommegang 785, 920, 922
omrekeningstabel 74, 126, 129
onafhankelijkheid 525
Onafhankelijkheidsfront 236
Onder Ons 901
onderlinge bijstand 337-339, 787
onderwijs 343, 534-546[E], 547-558, 655, 825-827, 951-953; zie ook onderwijzend personeel
onderwijzend personeel 667-691
Ons Eigen Brood 170, 171
Ons Iseghem 213
Onze Iseghemnaar 219
Onze-Lieve-Vrouw 403
Onze-Lieve-Vrouw van Fatima 402
Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes 399
Onze-Lieve-Vrouw ter Rust 828, 829
Onze-Lieve-Vrouw van Scherpenheuvel 108, 514
oorkonde 53, 908
oorlogsdagboek 213, 215[EK]
oorlogskerkhof 222
oorlogsmonument 248[EK], 365
Oostakker 974
Oostende 972
Oostenrijkse tijd 83-86, 129
oostfronter 238, 239, 705
Oostkerke 603
Open Monumentendag 371, 386
oppervlakte 31
opschriften 604
Opsomer, Jules 612
orgel 467[EK], 468, 940
Oriëntatieblad... 530
oud-leerlingenblad 549-553
oud schrift 411
oud-scouts 530
oudste vermelding 908
oudstrijder 210, 225
overstroming 33[E], 937
Overwinders in Eendrachtigheydt 433

P

pacht 137
paleografie: zie oud schrift
panoramische foto 366
Papestraat 161
parlementaire verkiezing 166, 168
parlementariër: zie volksvertegenwoordiger, senator
Parmentier, Petrus 317
parochieblad 251, 660
parochieboek 16[E], 17, 751, 900
parochiecentrum 784
parochiegrens 252
partijblad 187-191
pastoor: zie clerus
pastorie 98, 817, 941
paters: zie kapucijnen
Patrick Sercu-vrienden 561
patriot 84
Pattyn, Joseph 926, 973
Pedaalkoningen, De 834
Peer de Garde 707
Pekker 406
Pekker, De 253

penning 60 (belasting), 246, 481, 823
peren-ommegang 785
Perneel, Arthur 798
pers en tijdschriften 7-14, 35, 163, 219, 533, 558, 630, 931; zie ook familieblad, ledenblad, leerlingentijdschrift, oud-leerlingenblad, partijblad, personeelsblad, schoolblad
personeelsblad 256, 322
pest 501
Peter Benoitkring 463
peterschap 524
Philakring 486
pianist 663
Pieters' molen 809, 810
Pilleke, 't 256
pionierspark 231
Plaatsemolen 380
plaatsvervanger 209
Plechtige Communie-gedachtenis 934
plundering 82, 913
poëzie 139, 140, 300, 650-659
poëziewedstrijd 440, 453
politicus 151, 575-598, 646, 646
politie 36, 200, 707; zie ook politiereglement
politiek 23, 163-170, 175, 182-192; zie ook politicus
politiereglement 152, 199, 788
Polletsschool 541
pompiers: zie brandweer
post 196
postzegel 485, 486
pottenbakker 158
prehistorie: zie archeologie
prinselijke goederen 65, 778, 914
prinses 64
Prinsessemolen 809
processie 91, 102, 783
professor 639, 641, 642
provinciale verkiezing 166
provincieraadslid 592-595
proza 437, 660-662

Q R

Quasimodo 533
quoteboek 77
Rebry, gebr. 266
rechtspraak 69, 70, 201
reclamebureau 326
recollecten 625
recreatiecentrum 367
redactieraad 414
rederijker 139, 140
register 1
religie: zie kerk
religieuze kunst 99, 267, 476-480, 812, 950
religieuze symboliek 815
relikwie 91, 104; zie ook rijve
remedie 501, 957
Reymer, Geert 658
restauratie 76, 812
reuma 501
reus 512, 956
rijkdom 131
rijksonderwijs: zie gemeenschapsonderwijs
rijkswacht 197, 198
Rijsel 5, 55
rijve van Sint-Tillo 267
Riten Dok 968
RMS: zie gemeenschapsonderwijs
Rode, heerlijkheid 911
Rode Kruis 203
Rode Poort 492
Rode Ster, De 562
rode (Kachtem) 955
roede van Menen 54, 426
Roelstraete, Herman 467, 665
Roeselaarsestraat 161, 364
Roeselare, arrondissement 7, 276
Roger Clauspad 843
Rome 459
Romeinen 51
Rommel, familie 712
Rommel, Martha 975
ronde van Frankrijk 692
Roose, familie 158
Rosseel, Gustaf 646
Rosseel, Jules 647
Rosseeuw, Augustinus 939
rost (Kachtem) 955
Rosten, De 931
rouwprent 514
Rue d'Izegem 244

ruimtelijke ontwikkeling 351
Rust, De 787
rustoord 342, 343

S

Saelen, André 953
Saelen, Victor 952
sage 491, 492, 830-832, 954
Sagon, Fernand 432
Samijn, Gerard 916
Samyn, Emile 240
Sammans 55
Sanderuskaart 37
schandpaal 69
scheepvaart 283
schenking 220
scherminkelen 497
Scherpenheuvel 107, 108, 514
scheurkalender 321
schilderij 99, 480
schilderkunst 487, 671, 672
schoeiselexpo 303
schoeiselmuseum 22, 23, 28, 303-305
schoenen 22, 507, 516 (taart); zie ook andere trefwoorden met schoen en schoeisel
schoenmakersfolklore 503
schoenmode 290
schoennijverheid 23, 288-296, 297[E], 298-302, 354, 356
schoenprinses 504
schoentechniek 293, 294, 297, 301
schoolblad 549-558
school Breemeersch 541
schoolstrijd 546[EK], 677
Schoonbaert, Lydia 657
Schrammens kasteeltje 425
schrijver: zie letterkundige
schuttersgilde 87-89, 484
Schuwe Maandag 217, 933
scola cantorum 465
scouts 529, 530
Sedan 229
seminarist 153
senator 596
Sercu, Patrick 693, 695
Servaes, Albert 487
Seynaeve, Gerard 632
Seynaeve, Jozef 680
Seynaeve, Katrien 437
sibbeteken 142
Siegen 524
sierbord 484
Sinte-Barbara 514
Sinte-Barbaragilde: zie Bosseniers
Sint-Crispijn 356, 514
Sint-Crispijngilde 355
Sinte-Dorothea: zie Boomteeltkring
Sint-Franciscus Xaverius 514
Sint-Gregoriuskoor 436
Sint-Hilonius: zie Sint-Tillo
Sint-Hiloniusgilde 338
Sint-Jan 900, 918, 919
Sint-Jansbibliotheek 949
Sint-Janskerk 387[K], 938, 939
Sint-Janskoor 946, 947
Sint-Jansvrienden 569
Sint-Jorisgilde 89
Sint-Jozefscollege 105, 242, 318, 433, 455, 535, 536, 540, 549-551, 556, 655, 678-682, 686, 687, 689, 690
Sint-Jozefskliniek 255, 256, 343
Sint-Maartensabdij 773
Sintobin, Jules 583
Sint-Pieterskapittel 55
Sint-Pieterskerk 22[E], 23[E], 387[E], 476[E], 753, 754, 811-816
Sint-Pietersparochie 753, 754, 776
Sint-Pietersstraat 161, 570
Sint-Rafaëlskerk 387
Sint-Rafaëlsparochie 615, 616
Sint-Sebastiaansgilde 88
Sint-Sixtusabdij 632
Sint-Tillo 16, 90, 91, 514
Sint-Tillokerk 22, 23, 53, 97, 99, 253, 267, 387-395, 468-470, 476-480, 485, 667
Sint-Tilloparochie 92, 154, 253, 436, 601-610
Sint-Vincentiusgenootschap 335, 786, 927
Sioen, Théophiel 604 = 847
slechte tijd: zie armoede
Slosse, Leopold 6, 215
Slossefonds 6
Sluis 82
smid 706, 854

snippers 420
Sobry, Joseph 607
sociaal 23, 81, 130-133, 297, 331-357, 603, 633, 786-790
Sociaal Bureau 175
Sociaal Centrum 345
socialisme 182, 189, 562, 585, 588-591
soldaat 209-212, 498, 708
soldatenbrief 209
soldatengebed 498
soldatenkerkhof 222
spaarkas 340, 603
speelpleinwerking 531
spel zonder grenzen 573
Spiegel, De 530
Spiegeltje, 't 530
spoorweg 282 = 944
sport en ontspanning 559-573, 834-843, 959; zie ook sportfiguur
sportcentrum 367
sportfiguur 692-695, 835, 839
Sportkring 560
spotnaam 955
SP-Pijltjes 189
spreekwoord, spreuk 385, 450
sprookjesstoet 513
Spruytte, Odiel 633
staat van goed 138
stadhuis 377
Stadion Echo 563
stadsarchief: zie archief
Stadsfanfaren 457, 458
stadskernvernieuwing 350, 351, 368-370
stadsmagistraat 66, 67
stadsperiodiek 12[EK]-14[EK]
stadsschool 541
stadswandeling 23, 30, 843
stadswapen 36
stadswijk: zie wijk
stadszegel 36
Staessen, pastoor 777
stamboom 68, 710-713
standbeeld 405, 406; zie ook oorlogsmonument
Start 554
statuten 164, 181, 328, 337, 339, 346, 347, 429, 571, 572, 787
Stavele: zie Jan III
Stedelijk Feestcomité 471
Stedelijke Academie voor Woord en Kunst: zie muziekacademie
Stedelijke Culturele Raad 427-440
Stedelijke Leergangen 548, 668
Stedelijke Nijverheidsschool 548, 668
Steelant 55
steenbakker 425, 808
Steendam 364
Steendammolen 380
stempel 36
ster 502
stevenisme 109
stoet 513, 922
stoommachine 22, 23, 205
straatnaam 359-363[EK], 446
straatkapelletje 403
straatzicht 21, 161, 364
Streekkrant, De 10
strijdlied 475
Strobbe, drukkerij 319-322
Strobbe, familie 711
Strobbe, Jozef 219
strodekker 807
structuurplan 41
studentenbond 527
studentenclub 558a
Stuiverskapel 397, 398
Sturmbrigade Langemarck 238
Suypeene, Karel 968
symboliek 815
symfonische avonden 801
syndicaat 179, 180; zie ook ACV

T

taalkunde 507-509, 517; zie ook dialect, naam, naamkunde, toponymie, vakterm
taart 516
Tael en Kunst 453
Tanghe, Guilielmus Franciscus 17
Tanghe, Pieter Jakobus 634
Team 558
Technicus 552
techniek: zie schoentechniek
tegel 158, 159

Ten Mandere 409-425
tentoonstelling 198, 205, 275, 294, 328, 477, 487-490, 770, 819, 820
ter Elst 55
terminologie 507, 509, 517
Ter Plaats Rust 212
tewerkstelling 352, 353
Thibau, Adolf 708
Thoriz 464
tijdschrift: zie trefwoorden onder pers
Toebat, Alfons 228
toekomstperspectief 280
toerisme 25
toneel 433, 435, 454, 455, 821, 948
toponymie 23, 73, 135, 360, 361, 445, 446, 907
toren 939
Toronto 694
Toveresseknok 202
tram 286
trein 282 = 944
trouwen 497-499[EK]
turnclub 562, 836
tyfus 154, 332, 333, 925
Tytgat, Guido 641

U

uitdrukking 508
ulaan 216
uniformknoop 481
universiteit 639, 641, 642

V

vaderlandslievende vereniging 249
vagevuur 260
vakschool: zie VTI
vakterm 507, 509, 517
Vanaudenaerde, Gérard 854
Vanaudenaerde, Gustaaf 854
Van Biervliet, Antoine Louis 642
Van Biervliet, Melanie 691
Van Cappel, Emiel 606
Van Coillie, Constant 605
Vandaele, Leo 661
Vandaele, Regina 255
Vandecapelle, August 266
Vandekerckhove, Alfons 976
Vandekerckhove-Laleman, Jules 648
Vandemoortele, firma 325
Vandenberghe, Florent 587, 590
Van den Berghe, Jan 659
Vanden Berghe, Pieter-Jan 621
Vanden Bogaerde, Valère 578
Vandenbroucke, Germaine 591
Van den Driessche, Hendrik 266, 603
Vandeputte, Aloys Gustaaf 637
Vandeputte, P. Gustaaf 637
Vanderperre, Albert 852
Vanderperre, Jozef 852
Vandewalle, Antoon 635
Vandewalle, Daniël 635
Van de Walle, familie 141
Vandewalle, Frans 635
Van de Walle, J.B. 141
Van de Walle, Martha 709
Vandommele, Maurits 679
Vandoorne, Constant 971
Vandoorne, drukkerij 319, 323
Vandromme, Antoon 414, 434, 676
Vangheluwe, Léonard 794
Van Haute, Mieke 467
Van Hoof, Karel 636
Van Houtland, Jozefa 657
van Huerne, familie 375, 696
van Huerne, Joseph 78, 144, 162, 375
Van Lerberghe Joris 105
Vanlerberghe, Myriam 597
Vanlerberghe, Robert 588, 590
Van Moortel, August 687
Vanneste, André 848
Van Oost, Felix 689
Van Staay, Pierre 593
Vansteenkiste, Henri 968
Van Suyt-Laperre, Marie 70
Vanwynsberghe, Michaël 614
Van Ysenheim, Cyr 656
varia 518-525; zie ook algemeenheden
Varsenare 603
veeteelt 327
veldoven 808
veldslag 86
veldwachter 851, 852, 961

veloclub 559, 834
Vens, Werner 586, 590, 595
Verbond van Kristelijke Werkgevers 281
verbrandingsoven 207
Verbroedering 175
verbroedering 522-524
Verbrugghe, Emma 970
Vercoutere, Jules 668
Verdinaso 184, 704
Verduyn, Désiré 153
Ver Eecke, Florent 977
Vereenigde Grondeigenaers 347
Verenigde Hout- en Borstelbewerkers 905
Verenigde Sportvrienden, De 838
Verenigde Werklieden, De 339
verenigingen (algemeen) 2[EK], 11[EK], 23, 428, 819, 841, 932
Verfaillie, Eddy 672
Verfaillie, Urbain 241
verhalenwedstrijd 439
Verheede, Pieter Frans 71
Verheede, Pieter Jozef 71
verheffingsboek 57, 58
Verhelst, Albert 960
Verholle, Rafaël 413, 419
Verhulsjens Molen 809
verkeer 120, 282-285[EK], 286, 944
verkiezing: zie gemeenteraads-, provinciale - , parlementaire -
Verkoopactie 175
Verledens, Willy 589
verlichting 204, 206
verloving 496
Vermeire, August 686
Vermeulen, Valère 852
verplichte winkelnering 354
Verrekenkas 175
Verschaeve-archief 709
Verslype, Jan-Baptist 96
Verstraete, Charles 960
Verstraete, Gaston 793
Verstraete, Petrus 831
vervoer 120, 282[K]-285[EK], 286, 944
verzet 235[EK]-237[E]
verzonken sleutel 492
Viaene, Frans 615, 616
videofilm 47[EK], 48[EK]
vijfkamp 694
Vindevogel, J. 643
vinkensport 425, 569[EK]
Vion-Van Eeckhoutte, Fideel 163
visitatieverslag 95, 96
VKAJ 170, 824[K]
VKW 281
Vlaamse beweging 184-186, 190, 192, 407, 626, 633, 704, 705, 709, 802, 803
Vlaams en Vroom 527
Vlaams Legioen 238
vlag 36, 412, 676
vlasnijverheid 116[EK], 804
vlasvallei 274
Vliegende maandag 217
vliegveld 221
Vlijtig en Boos 556
vloeken 259
vloer 938
Vluchtersmaandag 217
voedselbedeling 218, 242
voetbal 837, 840
vogelmarkt 570
volksbibliotheek 519, 949
volksdansfestival 28, 510, 511
volksdansgroep: zie Boose, Die
volksgebruik 496-501
volkskunde 491-517, 828-833, 954-958
volkslied 495
volkstelling 136, 156
Volksunie 190, 192
volksvertegenwoordiger 596-598
volkswerken 335-341, 603
volontair 84
volwasseneducatie 408
von Wenckheim, Fr. X. 85, 86
Voorzienigheid, De 170, 172
voorzitter Ten Mandere 413
Voorwacht, De 457
VOS 802, 803
vraag en antwoord 421
Vrede en Eendracht 457[K], 945
vredegerecht 201
Vriendenkring hartpatiënten 357
Vrij ende Blij 559
vrije tijd 25
VSVK 407

VTI 537, 538, 552, 557
VTI-info 557
Vulnerat et Sanat 551
vuurkruisen 225

W

Waffen-SS 238
wal 80
Walburge, zuster 544
Wallaert, Maria 591
wandelclub 567, 842
wandelpad 30, 843
wapenschild 36, 37, 910
waterbeheersing 937
waterloop 34[E], 937
watersnood: zie overstroming
watersportvereniging 565
Weekbode, De 10
weerstand 235[EK]-237[E]
weeshuis 343
weggevoerden 245
wegwijzer 46
Wekelijks Nieuws, Het 10
welstand 131
Werbrouck, Marie Jacoba 675
Werbrouck, Raymond 313
Werbrouck, Ulla 695
wereldkampioen 693
Wereldoorlog I 213-232, 246[EK], 247, 248[EK], 249, 791-803, 933-935
Wereldoorlog II 233-245, 246[EK], 248[EK], 249
werkgevers: zie VKW
werkmanskring 340
werkweigeraars 245
Westvleteren 632
wetenschapper 639-643
Wevelgem 56, 773
wezenschool 343
wielrennen 559-561, 692, 693, 835, 838
WIJ te Izegem 190
wijk 35, 40[E], 706, 907, 958
Wijngaardstraat 161
Wildiers, Max 638
Willem, pastoor 92
Willem I 304
Windels, Gerard 236
Windels, Roger 855
Winsol 326
Winterhulp 242
Wit Peerd, Het 80
Witte Donderdag 102
wonen: zie huisvesting
Wylein, Serafin 669
Wylin, José 438

X Y Z

Xaverianen 340, 341

zaagmolen Debosschere 810
zegelkunde 36, 63
Zeg-je 191
ziekenfonds 170, 171, 787
ziekte 332, 333, 501, 957
Zon en Vreugde 494
zondagsschool 547
Zonnebeke 92, 109
Zonnebloem 545
zouaaf 266
Zusterke der Armen 624
Zusters van Liefde 255
Zusters van Maria van Ingelmunster 255, 256, 343
Zusters van Maria van Pittem: zie Avé Maria
zwembad 378
zweren 259
Zwijnsmarkt 161
Zwijnsmarktstraat 161

8e Linieregiment 234
16e Linieregiment 234
900 jaar Izegem 10, 405, 489

AUTEURSREGISTER

A

Acx, Frans 283
Ameye, Jozef 774
Anciaux, Vic 407
Annocque, J.B. 154
Arickx, Valère 58, 603
Arras, Fr. 509

B

Babylon, Mik 192
Baeghe, M. Josephe 297
Baert, G.P. 306
Baes, Pieter 442
Balcaen, Rudy 451
Baltens, Jozef 101
Barbier, Th. 297
Bauwens-Lesenne, Monique 762
Beel, C. 173
Bekaert, Roger 15, 22, 28, 100, 108, 143, 145, 170, 193, 355, 469, 603, 612, 624, 651, 691
Benoit, Peter 454, 505
Berk, A.: zie Vandromme, Antoon
Berkebloesem 255
Berteele, J.M. 130
Billiouw, Luc 15, 50, 87, 535
Blomme, Bart 15, 22, 23, 30, 95, 200, 244, 248, 257, 263, 291, 342, 375, 389, 392, 405, 406, 412, 492, 512, 613, 626, 631, 849, 956, 964
Bogaert, Jan 451
Bogaert, Ward 451, 467
Bossauw, M. 60
Boucquet, Willy 227-232, 706, 758, 789, 792-799, 802-808, 825, 831, 833, 835, 838, 841, 851-854
Bourgeois, Florent 216
Bourgeois, Joseph 55, 67, 70, 73, 122, 156, 157, 161, 196, 204, 703, 791
Bourgeois, Remi 550
Bouws, Jan 664
Brugmans, Hendrik 407
Buyse, Martin 506
Buyse, Piet 469

C

Caen, Renate 278
Callebert, R. 352
Callens, Roger 491
Callewaert, Ferdy 248, 287, 469, 626, 709, 919
Carly, Leo 23
Carpentier, Eugène 223
Carpentier, Louis 604 = 847
Carpentier, Pieter Joseph 580
Casteleyn, J. 937
Ceyssens, L. 107
Charlier, Daniël 22-24, 590
Christiaens, Ann 496
Claerhout, Juliaan 443, 759, 906
Claeys, Jozef 379, 528
Clarysse, Eliane 297
Clement, Rik 489
Clinckemaillie, Jerome 452
Cloet, Michel 776, 781
Cneut, Patrick 451
Cock, P. 235
Cocle, Jan 100
Cocquyt, Etienne 516
Coghe, R. Frits 15, 55
Colpaert, André 22
Colpaert, Hilde 23, 111, 308, 310-312
Colpaert, Roger 568
Comeyne, Marie-Rose 519
Coppieters, Joseph 525
Cosaert, Koen 23, 469
Coucke, Bart 771
Couckhuyt, Heidi 450
Creve, Jan 184
Crombez, Klaas 467
Crombez, Sjoerd 467

D

Dansaert, G. 64
D'Artois, Henri 171
De Backer, Herman 522
De Bal, François 72
De Besse, Ludovic 603
Deblauwe, Joseph 354
Debrabandere, Frans 90
Debrabandere, Paul 479
De Bruyne, Michiel 180
Debusschere, J. 710
Declercq, Edwin 197
Declercq, G. 937
Declercq, Noël 569

Declercq, Pieter 84, 88, 118, 121, 145, 222, 380, 382, 383, 399, 400, 497, 642, 650, 785
Decoene, Albrijk 620
Decru, V. 509
De Cuyper, J. 96, 623
De Flou, Karel 445
De Forche, Christiaan 11, 23, 24, 289, 408, 471, 522, 523, 598, 638
Degezelle, Lucien 537, 552, 568
De Graeve, Willy 182
De Jan, Alfons 293, 294, 300, 302, 377, 552
De Knock, P. 159
Delbaere, Joseph 215, 217, 692
Deldycke, Lode 275, 280
Delmotte, Marcel 81
Demeester, Jules 454
Demeurisse, André 8, 31, 167, 193, 223, 302, 359, 423, 474, 579
Demeyer, Karolien 166
Demeyere, Remi 552
De Mûelenaere, José 655
Demuynck, Frans 297
Deneweth, H. 697
Deneweth, L. 381
Depoorter, Guido 705
Depoorter, Hendrik 550
Deprez, Alberic 424
Deprez, Albert 569
Deruyck, Dirk 353
Deruyck, Hendrik 279
Deschryver, H. 74
De Seyn, Eugène 27 = 757 = 904
De Simpel, David 154
Desmet, Christine 499
Desmet, Hendrik 569
De Smet, J.J. 153
De Smet, Jos. 93, 146
Despriet, Philippe 768, 812
De Taeye, Walter 671
Detailleur, Willy 387
Deveughele, Piet 457
De Vleeschauwer, Dirk 206
Devogelaere, Jozef 331
Devolder, Daniël 284
Devos, Geert 510
Devos, Roger 784, 821
D'Herbomez, Armand 61 = 773
D'Hooghe, Kamiel 467a
Dierick, Amaat 90, 604
Dierick, Emile 157, 262, 301, 341, 505, 547, 700
Dochy, Bruno H. 766
Duclos, Adolf 90
Duhamel, Frank 562
Dumon, Koen 772
Duyck, René 221, 509
Duyck, Walter 312

E

Eeckhout, Gabriël 298, 455, 550
Eggermont, Vik 704
Ervinck, Luc 239

F

Faligan, Ernest 603
Favorel, Paschasius 56 = 773
Ferrant, Jules 59
Feys, Hans 15, 110
Fredericq, Leon 642

G

Gadeyne, Guy 155, 750
Gailliard, J. 697
Geldhof, Jozef 27, 97, 114, 158, 160, 170, 172, 253, 271, 292, 317, 447, 458, 459, 492, 501, 503, 507, 570, 623, 626, 660, 683, 684, 686, 700, 757, 904
Geldof, Marc 710
Germonpré, Christiaan 650, 660
Gesquière, Albert 297
Gevers, Lieve 527
Gezelle, Guido 629, 955
Ghekiere, Jef 510
Gillès de Pélichy, Charles 162, 291, 354, 696, 763
Gillès de Pélichy, Jeanne 375
Goddeeris, John 266
Godefroid, Walter 569
Goeminne, L. 381
Goffin, René 664
Goossens, Miek 22
Goossens, Paul 407
Guibert, Luc 451

H

Haeghebaert, Luc 457
Hasquin, Hervé 27 = 757 = 904
Heideman, Hans 522
Herman, Raf 753, 754, 809, 822
Hessel, Luc 257
Hildebrand 100, 108

Himpe, Kurt 185
Hochepied, José 21, 674, 758
Hoornaert, Geert 100, 121, 142
Houthaeve, Robert 17, 20, 656
Huybens, Gilbert 469
Huyghebaert, Jozef 139, 714

I

J

Jacobs, Mariëtte 248
Jacquemyns, G. 331
Jacques, F. 94
Jonckheere, Herman 462

K

Kerckhaert, Noël 206
Kindt, Rob 510
Koenraad, broeder 540
Kryn, Leo J. 512

L

Lafaut, Jules 19
Laforet, N.J. 642
Lagae, dr. 333
Lagae, Koen 111
Lagrou, Aurel 131, 411
Laitem, Herman 692
Lambrecht, Jozef 455
Lannoo, Luc 467a, 468
Lechat, Stefaan 112
Lemli, J. 639
Lermyte, Christophe 412
Lermyte, Jean-Marie 6, 15, 19, 22, 23, 27, 163, 165, 167, 170, 175, 209, 249, 282, 289, 319, 334, 349, 363, 371, 375, 387, 388, 409-412, 414, 415, 419, 426, 428, 435, 438, 462, 490, 508, 535, 536, 546, 562, 580-583, 589, 595-597, 627, 659, 676, 677, 704, 757, 790, 813, 816, 824, 848, 904, 928, 938, 944
Leroy, Robert 7, 15, 305, 313, 328, 410, 413, 419, 422, 489, 615, 616, 618
Lesaffer, Tom 451
Lesage, Xavier 151
Lescouhier, D. 250
Leuridan, Joris 459
Liebrecht, Henri 512
Linters, Adriaan 22, 23, 274
Lodrioor, Jozef 550
Louwaege, Etienne 690
Lowyck, Antoon 148, 158, 779

M

Maddens, Klaas 130
Maertens, Albert 22, 23, 627, 812
Maertens, Norbert 752
Malfait, A. 159
Mallisse, Jeroom 436, 822
Masschelein, Lieve 54
Mattan, Erik 14
Matthys, A. 767
Messeyne, Mieke 952
Mistiaen, André 9, 432, 459, 472, 692
Mistiaen, Johan 22, 372
Mistiaen, Piet 22
Moenaert, Azer 403
Mulier, Luk 182
Muylaert, Freddy 387 = 816 = 938

N

Naert, José 307, 309
Naessens, Maurice 233
Neirynck, Emiel 653
Neirynck, Michel 653
Neyens, Jos 284
Nolf, Bertrand 87, 89, 411
Normon, Arnold 562
Noterdaeme, Jozef 855
Nuijttens, Marcel 51, 115, 123-129, 194, 210, 246, 247, 249, 481-484, 522, 649, 707, 800

O

Oost, Godfried 976
Opsommer, Rik 911
Orgaer, Geert 434
Otte, Thomas 522

P

Paaps, Mgr. 603
Pallenaerts, J. Fr. 108
Parmentier, Koen 915
Parret, Rafaël 29
Pasture, A. 94
Pattyn, Erik 973
Pauwels, Gaston 15, 253, 542, 543
Piot, Charles 61

Polley, P. 602
Pottelberghe, Christiane 691
Pottie, G. 82, 494
Priem, Hendrik 783
Priem, Kurt 15, 71, 92, 109, 133, 144, 781
Proesmans, Nico 28
Pruim, Pieter 903, 908, 909, 913, 916, 917, 920, 921, 924, 933, 938-940, 946, 949, 961, 962, 965-967, 969
Pyncket, M. 119

Q

Quaedvlieg 444

R

Rau, Xavier 552
Renier, Maurice 801
Reynaert, Emiel 140, 654
Roelstraete, Herman 670
Roose-Meier, Bernadette 476 = 814 = 950
Roose, Claudine 272
Royaux, Raoul 234

S

Sabbe, Etienne 113, 116
Saelen, André 907, 908, 916, 925, 933, 934, 941, 943, 945, 951, 960, 962, 968, 974
Samyn, Emile 240
Sanderus, Antoon 26
Santens, Filip 569
Schepens, Luc 594
Scholl, S.H. 170
Schoutens, Stephanus 108
Servais, Max 910
Sevens, Theodoor 147
Seynaeve, Edgard 60, 66, 79, 83, 86, 88, 98, 99, 121, 135-137, 142, 150, 395, 708, 777
Seynaeve, Freddy 377, 432, 517
Seynaeve, Jozef 679
Seys, Raf 17
Six, Anneleen 393
Slosse, Leopold 18, 68, 73, 91, 215, 330, 710
Slosse, Roger 399, 828, 919
Smis, S.R. 669
Spillebeen, Geert 529
Spoelders, Veerle 439
Staes, Cyriel 459
Staessens, Françoise 375
Stalpaert, Hervé 492
Strobbe, Hilaire 711
Strobbe, Luc 281
Supply, G. 527

T

Tallois 642
Tanghe, Guilelmus Franciscus 16, 90, 261, 601, 697, 900
Tanghe, J. 219
Tanghe, Omer 977
Terryn, W. 327
Therry, Marc 912
Theys, Juliaan 276
Thoen, H. 769
Tielemans, J. 509
Tillie, Willy 159
Timperman, M. 463
Tournier, Michèle 290
Trips, Eduard 765

U V

Van Acker, Jan 62, 117
Van Acker, Lucien 306, 327, 569
Vanbeckevoort, Jaak 664
Van Caeneghem, K. 149
Van Cleven, Jean 22
Van Coppenolle, Maurits 829
Van de Beek, J. 227
Vandebussche, Dirk 457
Van de Hauweelschen, D. 785
Vandenberghe-Loontjens, E. 140
Vandenberghe, Raf 23, 225, 254, 290, 303, 354, 401, 433, 538, 545, 567, 609, 695
Vandenberghe, Wim 449, 471
Vandenbosch, G. 699
Vandenbroucke, Guido 464
Van den Driessche, Hendrik 603
Van den Heuvel, J.G.M. 475
Vanden Hove, Etienne 138
Vanden Steendam: zie De Jan, Alfons
Vandenweghe, Gerard 682
Van den Weghe, M.J. 100
Van de Putte, Gust. 448
Van der Borght, Veerle 439
Van der Gucht, Katrien 770
Vanderheeren, Adrien 534, 610, 685
Vanderhelst, F. 527
Van der Linden, Renaat 406, 502, 829, 923
Vander Meulen, Daniël 469
Vanderschaeve, Jan 463, 665

Van der Wee, Fr. 509
Vandewalle, Antoon 635
Vandewalle, Erik 430
Vande Walle, J.B. 141
Vandewalle, Paul 74
Vandommele, Albert 268
Vandommele, Jan 3, 22
Vandommele, Maurice 419, 678, 680, 826
Van Doorselaer, A. 769
Vandromme, Antoon 1, 5, 6, 15, 17, 18, 21, 23, 33, 34, 36, 37, 45, 55, 63, 69, 74, 78, 80, 85, 88, 90, 102, 105-107, 123, 132, 139, 140, 142, 161, 167, 183, 202, 210, 211, 216, 218, 219, 221, 242, 248, 252, 255, 267, 269, 286, 303, 304, 318, 320, 323, 324, 330, 343, 346, 356, 359-362, 365, 366, 370, 376, 384-386, 390, 394, 397, 399, 401, 404, 409, 412, 422, 456, 461, 473, 475, 477, 478, 480, 485, 493, 503, 512-514, 518, 520-522, 535, 540, 543, 544, 547, 548, 559, 560, 570, 573, 575-577, 600, 614, 618, 619, 622, 630, 632, 635, 650, 653, 657, 661, 663, 666, 667, 673, 675, 693, 694, 701, 834, 837, 844, 846, 902, 936, 942, 958, 962, 970, 972, 975
Vandromme, Dirk 372
Vandromme, Jan 1, 53, 134, 446, 449
Vanhauwaert, Joost 173
Vanhaverbeke, Nick 532
Vanhee, R. 227
Van Hove, E. 697
Van Hulle, Jooris 662
Vanlerberghe, Filip 558a
Vanlerberghe, Robert 539
Vanneste, Olivier 276
Vannieuwenhuyse, Jan 815
Vanoplinus, G. 207
Van Severen, Antoon 185
Van Speybrouck, August 811
Vansteenkiste, Eddy 351
Vanthuyne, Christine 756
Van Vaerenbergh, Lutgarde 531
Van Wassenhove, Hedwig 830 = 954
Verbeest, Lena 958
Verbeke, Chris 529
Verbeke, D. 352
Verbeke, Gabriël 237, 238
Verbeke, Joseph 88
Vercruysse, Geert 32
Vercruysse, Marc 53
Vercruysse, Patrick 451
Vereecke, Kaat 573
Verfaille, Eddy 672
Verfaillie, Maurice 158, 169
Verfaillie, Urbain 241
Verhaeghe, Bart 591
Verhaest, Maurice 500
Verhamme, A. 201
Verhelst, Evelyn 775
Verholle, Rafaël 15, 28, 52, 53, 57, 61, 64, 65, 75, 87, 118, 141, 214, 220, 224, 243, 303, 410, 416-418, 427, 441, 471, 511, 515, 539, 582-588, 596, 608, 609, 623, 641, 645, 650, 681, 700, 778, 914, 953
Verhulst, Adriaan 407
Verkarre, Roger 495
Verkinderen, Ildefonsus 625
Verscheure, Albert 627
Verschoore, Bjorn 457
Verschraegen, Hugonne 476 = 814 = 950
Verstraete, Michel 958
Verstraete, Pieter Jan 628, 633
Verstraete, Rogier 922
Viaene, Antoon 698
Vion-Van Eeckhoutte, Fideel 163
Vlaeminck, Sieg 368
Vlieghe, Roger 568
Voordeckers, Edmond 7
Vos, Louis 527
Vroman, Urbain 297

W

Waeyaert, Frans 282 = 944
Wante, Luc 23
Warichez, Joseph 93 = 780
Warlop, Ernest 5, 36, 61, 750
Werbrouck, Raf 761, 820
Werbrouck, Raymond 22
Werquin, M. 509
Willaert, Hendrik 15, 22, 23, 76, 77, 139, 316, 383, 398, 431, 454, 465, 466, 477, 665, 666, 673, 822
Windels, Gerard 236
Wyffels, Rika 494

X Y Z

Zwaenepoel, Michiel 276

A.V. 926, 939
B.S. 154
C.D.J. 90
L.M. 296
L.V. 963
R. 828
O.A. 957

PUBLICATIES VAN TEN MANDERE

SPECIALE NUMMERS :

Luc Billiouw, Raf. Verholle, Confrerie H. Barbara, Koninklijke Bosseniersgilde, 1615-1965
5de jaargang (1965) nr. 2 (11) : uitverkocht

X., De Izegemse schoeiselnijverheid,
6de jaargang (1966) nr. 2 (15) : 100 fr.

X., St.-Jozefscollege jubileert,
8ste jaargang (1968) nr. 2 (21) : is verkrijgbaar in een complete jaargang

X., Notitie boekschen van J.-B. Vande Walle, Izegemse kroniek 18e-19e eeuw.
11de jaargang (1971) nr. 3 (31) : uitverkocht

Antoon Vandromme, 75 jaar Stedelijke Leergangen te Izegem
15de jaargang (1975) nr. 1 (41) : uitverkocht

A. Mistiaen, Gedenkboek Koninklijke Harmonie der Congregatie Izegem
18de jaargang (1978) nr. 3 (52) : is verkrijgbaar in een complete jaargang

Marc Vercruysse, Latijnse keuren in verband met de middeleeuwse geschiedenis van Izegem
20ste jaargang (1980) nr.1 (56) : 100 fr

Hendrik Willaert, Peter Benoit en Izegem
24ste jaargang (1984) nr. 3 (70) : 100 fr.

Antoon Vandromme, kapellen te Izegem
25ste jaargang (1985) nr. 2 (72) : is verkrijgbaar in een complete jaargang

Roger Callens, Izegemse sagen
26ste jaargang, (1986) nr. 1-2 (74-75) : is verkrijgbaar in een complete jaargang

Jean-Marie Lermyte, Jules Lafaut en zijn dagboek
26ste jaargang (1986) nr. 3 (76) : 100 fr.

Edwin Declercq, Honderd jaar Rijkswachtbrigade Izegem
27ste jaargang (1987) nr. 1 (77) : 100 fr.

Christiaan De Forche, Historische, geografische en sociale aspecten van het schoeisel
29ste jaargang (1989) nr; 2 (84) : uitverkocht

Bertrand Nolf, De Bosseniersgilde St.-Barbara in Izegem 1615-1990
30ste jaargang (1990) nr.2-3 (87-88) : 200 fr.

Jean-Marie Lermyte, e.a., 150 jaar drukkers in Izegem 1840-1990
31ste jaargang (1991) nr. 2 (90) : 200 fr.

X., Monumentennummer (De Minderbroeders Kapucijnen, Izegemse Dankkapel, Het Izegems kerkhof)
31ste jaargang (1991) nr. 3 (91) : 100 fr.

Antoon Vandromme, Rond Sint-Crispijn
32ste jaargang (1992) nr. 2 (93) : uitverkocht

Jean-Marie Lermyte & Marcel Nuijttens, De Izegemse vaderlandse verenigingen en de twee wereldoorlogen
33ste jaargang (1993) nr. 1 (95) : 200 fr.

Raf Vandenberghe, Schoenmode sinds 1900
33ste jaargang (1993) nr. 2 (96) : is verkrijgbaar in een complete jaargang

Bart Blomme, e.a., Izegem in vlaggen
34ste jaargang (1994) nr. 2-3 (99-100) : 500 fr.

Christiaan De Forche, e.a., 35 jaar Stedelijk feestcomité - 35 jaar Herfstmuziekfestival in Izegem
35ste jaargang (1995) nr. 2 (102) : 100 fr.

Hilde Colpaert, e.a., Duizend en één...., Nationaal Borstelmuseum Izegem, 15 jaar
36ste jaargang (1996) nr. 2 (105) : 400 fr.

BUITEN REEKS :

ROGER BEKAERT, Izegem onder het Frans Tijdvak : 250 fr.
ANTOON VANDROMME, E.H. Leopold Slosse en het Izegemse Slossefonds 250 fr.
JEAN-MARIE LERMYTE, Het Blauwhuis en Izegem 500 fr.

Volgende nummers zijn los te krijgen : (doorlopende nummering)
4-8-13-14-15-17-18-23-24-26-28-30-36-37-38-40-42-43-44/45-48/49-50-51-53-55-56-58-59-61-62/63-66-67-68-70-71-73-76-77-79-81-82-**87/88-90**-91-92-94-**95**-97-**99/100**-101-102

prijs 100 fr. per los nummer.
Vetgedrukte nummers zijn speciale nummers aan 200 fr. per nummer.
Het dubbelnummer 99/100 is verkrijgbaar aan 500 fr.

Deze jaargangen zijn eveneens nog verkrijgbaar :
aan 300 fr. per jaargang
jaargang nr.
7 (1967)
8 (1968)
9 (1969)
12 (1972)
16 (1976)
17 (1977)
18 (1978)
19 (1979)
21 (1981)
22 (1982)
23 (1983)
24 (1984)
25 (1985)
26 (1986)
27 (1987)
28 (1988)
aan 400 fr. per jaargang :
jaargang nr.
31 (1991)
33 (1993)
34 (1994)
35 (1995)
36 (1996)

INLICHTINGEN

U heeft belangstelling voor onze vereniging ?
Aarzel dan niet en neem contact op met één van onze bestuursleden.

Lid worden kan vanaf 500 fr. voor het lopende jaar.
Ereleden betalen 700 fr. en worden in ieder nummer vermeld.
U kunt het bedrag overschrijven op rek. 712-0700260-03 van Heemkundige Kring Ten Mandere Izegem.

Geachte Lezer,

Tot nu toe kon u ons documentatiecentrum (met archieven van diverse verenigingen, kranten, foto's, ruilabonnementen, een heemkundige bibliotheek...) bezoeken na aanvraag bij onze archivaris André Demeurisse of een van de bestuursleden.

In het vervolg, en dat vanaf januari 1998 is ons documentatiecentrum steeds de eerste zaterdag van de maand open van 9 tot 11 uur. We zijn gevestigd in de kelders van het oud gedeelte van het stadhuis. Nieuw onderdak werd in het vooruitzicht gesteld.

Kent u nog werken of artikels over Izegem, Emelgem of Kachtem die aan de voorwaarden tot opname voldoen, signaleer ze ons dan a.u.b.

DRUKKERIJ JAN BOGAERT
8870 IZEGEM - (051) 30.26.59

Aangesloten bij het West-Vlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde